

PRIEKŠMETOŠANAS ROKASGRĀMATA

Priekšmetu saraksts

1. SĒJUMS

A 40 – A 1055

2007

***SUBJECT CATALOGING MANUAL
Subject Headings***

**Volume 1
H 40 – H 1055**

**5th Edition
2005**

PRIEKŠVĀRDS TULKOJUMAM LATVIEŠU VALODĀ

„Priekšmetošanas rokasgrāmata: Priekšmetu saraksts” ir ASV Kongresa bibliotēkas izdevuma *Library of Congress Publishes Subject Cataloging Manual: Subject Headings, 5th edition* pilns teksta tulkojums latviešu valodā, kas atjaunināts atbilstoši *Subject Cataloging Manual: Subject Headings — Updates* 2006. un 2007. gada atjauninājumu laidieniem.

Rokasgrāmatas tekstā aprakstīti priekšmeta aprakstgalvu izveides noteikumi aprakstgalvām angļu valodā.

Vairums piemēru ir latviešu valodā un ilustrē Latvijas Nacionālajā bibliotēkā veikto Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta adaptāciju. Atsevišķos gadījumos, kad piemēri ilustrē tikai Kongresa bibliotēkai raksturīgu metodiku, vai arī atspoguļo angļu valodas īpatnības, piemēri sniegti vai nu tikai angļu valodā, vai arī, ja tas ir iespējams, latviešu valodā vai abās valodās.

Ja piemērā citētā aprakstgalva nav Latvijas Nacionālās bibliotēkas autorizēta, tad parasti piemēros lietotas abas valodas.

Lai novērstu nekoncekvenci indikatoru lietojumā, visos piemēros gan angļu, gan latviešu valodā saglabāti Kongresa bibliotēkas indikatori.

Rokasgrāmatas „Priekšmetošanas rokasgrāmata. Priekšmetu saraksts” sagatavošanas izdevums publicēts 1984. gadā, pārstrādātais izdevums — 1985. gadā, trešais izdevums — 1988. gadā, bet ceturtais — 1991. gadā. Laikā no 1991.–1995. gadam reizi pusgadā publicēti ceturta izdevuma atjauninājumi. Piektais izdevums sākotnēji publicēts 1996. gadā un kopš 1997. gada atjaunināts ik pusgadu. Piektā izdevuma 2005. gada iespaidumā iekļauti visi atjauninājumi kopš 2004. gada.

Sākotnēji rokasgrāmata bija paredzēta tikai ASV Kongresa bibliotēkas (KB) darbiniekiem. Tomēr jau pašā sākumā tajā bija iekļautas ne tikai KB katalogizētājiem adresētas katalogizēšanas metodes un to lietojums praksē, bet arī būtiski skaidrota priekšmetošanas politika. Citas bibliotēkas, kas vēlējās strādāt ar tāda veida katalogu kā Kongresa bibliotēkai, kā arī bibliotēkzinātņu fakultātes, kuras gribēja iepazīstināt studentus ar Kongresa bibliotēkas priekšmetošanas politiku, mudināja KB publicēt tās darbiniekiem domāto rokasgrāmatu, tādējādi padarot to pieejamu visiem interesentiem.

Kopš tā laika, kad rokasgrāmata tika izdota pirmo reizi, tās izmantotāju loks ir paplašinājies gan skaita, gan dažādības ziņā. Līdz ar bibliogrāfisko pakalpojumu un bibliotēku tīklu izplatību pēdējās divās desmitgadēs un dažādu kooperatīvo katalogizācijas programmu rašanos arvien pieaug nepieciešamība standartizēt priekšmetošanas principus un nodrošināt to praktiskās realizācijas konsekventumu.

Tā kā rokasgrāmata joprojām ir nozīmīgs instruments Kongresa bibliotēkas katalogizētāju darbā un tās lietotāju skaits ārpus Kongresa bibliotēkas arvien palielinās, darba grupa Kooperatīvās katalogizēšanas programmas ietvaros laikā no 1994.–1995. gadam apzinājusi idejas rokasgrāmatas pilnveidošanai un apkopojusi tās pārskatā. Piektais rokasgrāmatas izdevums tapis, iestrādājot šos priekšlikumus, tādēļ rokasgrāmata ir daudz ērtāk izmantojama gan KB katalogizētājiem, gan citiem lietotājiem. Svarīgākās jaunākā izdevuma iezīmes:

- vairumā gadījumu piemēri sniegti ar pilniem MARC 21 apzīmējumiem,
- noteikumu lapās izcelti nodaļu nosaukumi, kas ļauj daudz ātrāk un ērtāk noteikt atsevišķu normu vai noteikumu atrašanās vietu,
- lai teksts būtu saprotamāks, daudzas noteikumu lapas ir papildinātas, pārveidotas vai uzrakstītas no jauna,
- pievienotas jaunas noteikumu lapas par atsevišķiem tematiem, piemēram, hronoloģiskās apakšsadaļas, administratīvo vienību apvienošana vai sadalīšana, mākslas fotogrāfija, kulinārija un pavārgrāmatas, datubāzes, elektroniskie seriālizdevumi, kā arī apakšsadaļa — Dziesmas un mūzika,
- mūzikas un literatūras jomā noteikumu lapas papildinātas ar katalogizēšanas metožu kopsavilkumu. Līdzīgus noteikumu kopsavilkumus turpmāk atjauninājumu veidā paredzēts pievienot arī citiem tematiem,
- pārveidotas un papildinātas vispārīgo noteikumu lapas par priekšmeta aprakstgalvu izveidi un piešķiršanu dokumentiem, kā arī no jauna izveidots ievads noteikumiem par apakšsadaļām,
- daudzas Kongresa bibliotēkas katalogizēšanas metodes, kas pazīstamas no „mutvārdu tradīcijām”, pirmo reizi fiksētas rakstiski,
- brīvi pievienojamo apakšsadaļu vispārīgie saraksti (A 1095–A 1140) tagad ietver norādes uz citām noteikumu lapām, kurās skaidrots atsevišķu apakšsadaļu lietojums,

PRIEKŠVārds

- formas apakšsadaļas ir skaidri noteiktas visos brīvi pievienojamo apakšsadaļu sarakstos,
- kur iespējams, metodēm, kas attiecas īpaši uz Kongresa bibliotēkas darbinieku praksi, izveidotas sadaļas „KB prakse”, un citi lietotāji var arī tās neievērot,
- kur iespējams, lietota vispārīgāka valoda nekā iepriekšējos izdevumos, kas bija veidoti īpaši Kongresa bibliotēkas darbiniekiem,
- pievienota skaidrojošā vārdnīca ar rokasgrāmatā lietoto speciālo terminu definīcijām.

Rokasgrāmatas tekstu rediģēja un sagatavoja publicēšanai Kataloģizācijas politikas un atbalsta biroja vecākie kataloģizācijas politikas speciālisti — *Patrick Bernard, Lynn El-Hoshy, Harriet Harrison, Geraldine Ostrove, Paul Weiss* un *Milicent Wewerka*. Birojs pateicas par sadarbību Vēstures un literatūras kataloģizācijas nodaļas darbiniecei *Georgiana Greely* un Speciālo materiālu kataloģizācijas nodaļas darbiniekam *Harry Price*, kuri pārskatīja tekstu no lietotāju viedokļa.

Kataloģizācijas politikas un atbalsta birojs aicina lietotājus iesniegt atsauksmes un priekšlikumus rokasgrāmatas pilnveidošanai.

Barbara B. Tilleta,
Kataloģizācijas politikas un atbalsta biroja vadītāja

2004. gada decembrī

- A 40 Kongresa bibliotēkas priekšmetu autoritatīvie ieraksti
- A 80 Priekšmeta aprakstgalvu secība
- A 150 Darba nepilna nosaukuma papildieraksti
- A 160 Nekontrolētie termini 653. laukā
- A 170 Pamatlīmeņa ieraksti
- A 175 Izdevumi
- A 180 Priekšmeta aprakstgalvu izveide un piešķiršana
- A 181 Priekšmeta aprakstgalvas arābu/persiešu valodā RLIN sistēmā
- A 182 Priekšmeta aprakstgalvas ķīniešu/japāņu/korejiešu valodā RLIN sistēmā
- A 184 Priekšmeta aprakstgalvas, identiskas aprakstošās katalogizācijas pieejas punktiem

Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

- A 187 Kad veidot jaunu priekšmeta aprakstgalvu
- A 193 Aprakstgalvas pārveidošana vai priekšmeta autoritatīvā ieraksta dzēšana
- A 193,5 Informācija par aprakstgalvas dzēšanu
- A 194 Pastāvošo priekšmeta aprakstgalvu ģeogrāfiskais pakārtojums
- A 195 Norāžu pārveidošana priekšmetu autoritatīvajos ierakstos
- A 196 Indeksu maiņa priekšmetu autoritatīvajos ierakstos
- A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana
- A 202 Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumiem
- A 203 Atsauces uz avotiem
- A 205 Jaunu vispārīga lietojuma apakšsiedaļu izveide
- A 250 Mūzikas aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti

Priekšmeta aprakstgalvu formulēšana

- A 285 Vienskaitļa vai daudzskaitļa forma priekšmeta aprakstgalvās
- A 290 Artikulu lietošana
- A 306 Dabīgā valoda tematiskajās priekšmeta aprakstgalvās
- A 310 [...] un [...] aprakstgalvas
- A 315 Svešvalodu termini
- A 320 Ar tautības, etniskās grupas, valodas u.tml. apzīmētāju kvalificētas aprakstgalvas
- A 350 Personu grupu tautības apzīmēšana
- A 351 Kvalifikatori ar etniskās grupas apzīmētāju
- A 357 Kvalifikatori iekavās priekšmeta aprakstgalvām
- A 360 [...] kā [...] aprakstgalvas
- A 362 Brīvi pievienojamie termini un vārdkopas

- A 364 Ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizācija

- A 365 Kongresa bibliotēkas klasifikācijas indeksi priekšmetu autoritatīvajos ierakstos

Norādes

- A 370 Plašākie termini, šaurākie termini un asociatīvie termini
- A 371 Vispārīgās sk. arī norādes
- A 373 „sk.” norādes jeb nelieto terminu norādes
- A 374 Vispārīgās sk. norādes
- A 375 Aprakstgalvas [Temats]–[Vieta] kā plašākā termina norādes

- A 400 Darbības lauka piezīmes

Saturs

- A 405 Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītiņu veidiem nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē
- A 430 ***Nosaukuma aprakstgalvas kā priekšmeti***
- A 432 Informācija par aprakstgalvas kā priekšmeta lietojumu nosaukumu autoritatīvajos ierakstos
- A 436 Nosaukumu pagaidu aprakstgalvas
- A 460 Neadministratīvo institūciju nosaukumu maiņa
- A 475 Institūciju nosaukumu aprakstgalvu ģeogrāfiskais pakārtojums
- A 620 Hronoloģiskās aprakstgalvas un apakšsiedaļas
- Ģeogrāfiskās aprakstgalvas un apakšsiedaļas***
- A 690 Ģeogrāfisko aprakstgalvu formulēšana
- A 708 Lineārā administratīvo vienību nosaukumu maiņa nosaukumu autoritatīvajos ierakstos
- A 710 Administratīvo vienību apvienošanās un sadalīšanās
- A 713 Valstu pirmā līmeņa politiskās vienības
- A 715 Izzudušas pilsētas
- A 720 Pilsētas daļas
- A 760 Ģeogrāfiskie reģioni
- A 790 Ar pilsētām saistītās teritorijas
- A 800 Upes, upju ielejas, baseini, u.tml.
- A 807 Salas
- A 810 Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori
- A 830 Ģeogrāfiskais pakārtojums
- A 832 Ģeogrāfiskais pakārtojums pilsētas līmenī
- A 835 Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija nosaukumu autoritatīvajos ierakstos
- A 836 Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija priekšmetu autoritatīvajos ierakstos
- A 860 Apakšsiedaļu tālāka pakārtošana ar vietu
- A 870 Ģeogrāfisko apakšsiedaļu iestarpināšana
- A 910 Vieta kā tēma mākslā, literatūrā, kinofilmās u.tml.
- Konkrētas vietas***
- A 925 Ķīna un Taivāna
- A 928 Kongo
- A 945 Vācija
- A 955 Lielbritānija
- A 978 Honkonga (Ķīna)
- A 980 Jeruzaleme, Gazas sektors, Golana augstiene, Rietumu krasts un Palestīna
- A 985 Latīņamerika
- A 987 Malaizija un Malaja
- A 990 Ņujorka
- A 1023 Padomju Savienība
- A 1045 Vatikāns
- A 1050 Vašingtona
- A 1055 Dienvidslāvija

PAMATOJUMS: Priekšmetu autoritatīvajiem ierakstiem tiešsaistē KB datubāzē ir priekšroka kā priekšmeta aprakstgalvu brīvi nepievienojamo elementu autoritatīvajam avotam, salīdzinot ar visiem iespējamiem ierakstiem. Papildus izveidoti arī apakšsadaļu autoritatīvie ieraksti vairāk nekā 3200 brīvi pievienojamo apakšsadaļu kontrolei. Priekšmetu autoritatīvie ieraksti, lietoti kopā ar nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem KB datubāzē, brīvi pievienojamo apakšsadaļu sarakstiem un citiem **Priekšmetošanas rokasgrāmatas** elementiem ir izšķirošais autoritatīvais avots priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai.

KB priekšmetu autoritatīvie ieraksti ir pieejami vēl vienā datubāzē ar nosaukumu „LCSH Master Database”. Šo datubāzi galvenokārt izmanto iespējamu materiālu sagatavošanai, piemēram, Ikgadējais Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts un Priekšmeta aprakstgalvu iknedēļas saraksts. Katalogizētāji minēto datubāzi informācijas meklēšanai vai katalogizēšanas procesiem parasti neizmanto. Tomēr dažreiz tā var būt noderīga ierosinātās priekšmeta aprakstgalvas statusa noteikšanai apspriešanas procesa laikā.

1. Priekšmetu autoritatīvo ierakstu raksturojums.

a. Apstiprināto aprakstgalvu ieraksti. Pastāvošo aprakstgalvu, kas ir apstiprināta lietošanai datubāzē iekļauj kā vienu atsevišķu autoritatīvo ierakstu ar ID numuru 010. laukā un pievieno atzīmi **sh**. Ierakstā netiek aizpildīts neviens 019. lauks. Identisks ieraksts atrodas *LCSH Master* datubāzē.

b. Jaunierosināto aprakstgalvu ieraksti. Ierosināto aprakstgalvu datubāzē iekļauj kā vienu atsevišķu autoritatīvo ierakstu ar ieraksta ID numuru 010. laukā ar atzīmi **sh** un identisku ieraksta ID numuru 019. laukā ar atzīmi **sp**. Aiz aprakstgalvas 1XX laukā parādās apzīmējums **[proposed]** (ierosināts). Aprakstgalva nav derīga lietošanai, kamēr nav apstiprināta iknedēļas redakcijas sēdē. Ierosināto aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti tiek automātiski iekopēti *LCSH Master* datubāzē nākamajā dienā pēc ieraksta galīgās saglabāšanas KB datubāzē. Tiklīdz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupa ierosinājumu ir pievienojusi iknedēļas sarakstam, šis nedēļas saraksta numurs atrodams *LCSH Master* datubāzes ieraksta 906. lauka \$t apakšlaukā.

c. Atjaunināto aprakstgalvu ieraksti. Pastāvošo aprakstgalvu, kas ir jebkādi pārveidota, iekļauj KB datubāzē ar diviem autoritatīvajiem ierakstiem, no kuriem — viens ar ieraksta ID numuru un atzīmi **sh** 010. laukā, un otrs — ar tādu pašu ieraksta ID numuru, bet ar atzīmi **sp**. Ierakstā ar atzīmi **sp** šī atzīme tiek pievienota ieraksta numuram gan 010., gan 019. laukā. 1XX laukā aiz aprakstgalvas parādās apzīmējums **[proposed update]** (ierosinātais atjauninājums). Šis apzīmējums 1XX laukā parādās neatkarīgi no tā, vai veiktās izmaiņas attiecas uz šo vai citu ieraksta lauku vai laukiem. Lai noteiktu veiktā atjauninājuma raksturu, nepieciešams salīdzināt „sh” ierakstu ar tā līdzinieku „sp”. Ierosināto izmaiņu „sp” ieraksti tiek automātiski iekopēti *LCSH Master* datubāzē nākamajā dienā pēc ieraksta galīgās saglabāšanas KB datubāzē. Tiklīdz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupa ierosinājumu ir pievienojusi iknedēļas sarakstam, šī nedēļas saraksta numurs atrodams *LCSH Master* datubāzes ieraksta 906. lauka \$t apakšlaukā.

2. Aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršana. Pirms piešķirt priekšmeta aprakstgalvu katalogizējamajam darbam, jāpārlicinās (1) vai tā nav atbilstoši AACR2 noteikumiem veidota nosaukuma aprakstgalva, kas iekļauta KB datubāzē kā nosaukuma autoritatīvais ieraksts (salīdzināt ar A 430); (2) vai KB datubāzē tai nav izveidots viens priekšmeta autoritatīvais ieraksts 010. laukā ar atzīmi **sh** pie ieraksta numura un bez 019. lauka; (3) vai priekšmeta aprakstgalvai KB datubāzē nav izveidoti divi priekšmeta autoritatīvie ieraksti, no kuriem vienam 010. un 019. laukā ir atzīme **sp** pie ierakstu numuriem, un notikušās izmaiņas fiksētas citā, nevis 1XX laukā; (4) vai aprakstgalva nav autorizēta atbilstoši brīvas pievienošanas

A 40 Kongresa bibliotēkas priekšmetu autoritatīvie ieraksti

noteikumiem (salīdzināt ar A 362 par brīvi pievienojamiem terminiem un vārdkopām; ar A 1090 — par daudzkārtīgām apakšsiedaļām, un ar A 1095–A 1200 — par brīvi pievienojamām apakšsiedaļām).

Aprakstgalvas, kurām ir gan „sh”, gan „sp” ieraksti KB datubāzē, nepiešķir, kamēr ierosinātās izmaiņas nav fiksētas 1XX laukā, t.i., kamēr aprakstgalva nav pārveidota. Ja 1XX lauks ir mainīts, un redakcijas sēde ir jau notikusi (kā parāda iknedēļas saraksta numurs *LCSH Master* datubāzes ieraksta 906. lauka \$t apakšlaukā), ierosinājums parādās iknedēļas sarakstā, tādēļ Kataloģizācijas politikas un atbalsta biroja mājas lapā publicētajā iknedēļas sarakstā jāpārbauda, vai ierosinātās izmaiņas ir apstiprinātas. KB datubāzē „sp” ierakstus konvertē par „sh” ierakstiem apmēram 3–4 nedēļas pēc redakcijas sēdes.

3. Neautoritatīvie priekšmeta aprakstgalvu avoti. Turpmāk minētie avoti, lai arī ir noderīgi uzziņām, tomēr nav uzskatāmi par autoritatīviem avotiem priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai:

- bibliogrāfiskie ieraksti KB datubāzē,
- orientējoši iknedēļas jaunierosināto priekšmeta aprakstgalvu saraksti (ieskaitot ar atzīmi A marķētos ierosinājumus)

PAMATOJUMS: Gan KB klasifikācijas indekss, gan darbam pirmā piešķirtā priekšmeta aprakstgalva(-s) attiecas uz katalogizējamā darba galveno tematu. Tādēļ klasifikācijas indekss un pirmā priekšmeta aprakstgalva(-s) parasti saskan. Tomēr ne vienmēr ir iespējams panākt precīzu saskaņu, jo klasifikācijas un priekšmeta aprakstgalvu sistēmas veidotas pēc dažādiem nosacījumiem. Piemēram, klasifikācijas indeksi dažos gadījumos ir vispārīgāki, citos — konkrētāki par priekšmeta aprakstgalvām. Dažreiz, lai apzīmētu to pašu, ko viens klasifikācijas indekss, nepieciešams lietot vairākas priekšmeta aprakstgalvas. Tādēļ nepastāv strikta prasība saskaņot pirmo priekšmeta aprakstgalvu ar klasifikācijas indeksu. Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas par priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanas secību darbam.

Piezīme: Kongresa bibliotēka neievēro MARC 21 Bibliogrāfisko datu formāta noteikumus par 650. lauka pirmā indikatora pamata un papildu deskriptoriem.

1. Vispārīgais noteikums. Kā pirmo priekšmeta aprakstgalvu darbam piešķir aprakstgalvu, kas atspoguļo galveno tematu.

Ja galveno tematu nevar atspoguļot ar vienu aprakstgalvu, kā pirmo un otro aprakstgalvu piešķir divas aprakstgalvas, kas abas kopā izsaka galveno tematu. Lai gan nav svarīgi, kuru no divām aprakstgalvām darbam piešķir kā pirmo, kuru — kā otro, parasti kā pirmo piešķir to aprakstgalvu, kura vairāk atbilst klasifikācijas indeksam.

Atsevišķu personu biogrāfijām pirmā priekšmeta aprakstgalva ir tā cilvēka personvārds, par kuru ir biogrāfija.

2. Darbi ar diviem vienlīdz svarīgiem tematiem. Ja darbā ir divi vienlīdz svarīgi galvenie temati, otrā temata aprakstgalvu(-as) piešķir uzreiz aiz pirmā temata aprakstgalvas un pirms papildu tematu aprakstgalvām.

3. Papildu tematu secība. Aprakstgalvas papildu tematiem, kā arī aprakstgalvas, kuras veido atbilstoši aprakstgalvu kopu izveides noteikumiem, piešķir jebkurā secībā aiz galvenā temata aprakstgalvas(-ām).

PAMATOJUMS: Līdz 1995. gada janvārim priekšmetotāji piešķīra nepilna darba nosaukuma papildierakstus, ja termins vai vārdkopa nosaukumā ietvēra priekšmetisku informāciju, kas priekšmetu autoritatīvo ierakstu datnē netika adekvāti atspoguļota ar priekšmeta aprakstgalvām vai „sk.” norādēm (4XX lauks). Šādu praksi (biežāk nekā meklēšanu ar atslēgvārdiem) lietoja, lai nodrošinātu pieeju terminam vai vārdkopai kartīšu un iespiestajos katalogos, kā arī no kreisās uz labo pusi (left-match) kārtotās pārliūkošanas sistēmās. Darba nepilna nosaukuma papildierakstus piešķīra 740. laukos un to pamatošanai ierakstīja katalogizētāja piezīmi 952. laukos. 1995. gada janvārī, sākot formātu integrācijas otro fāzi Kongresa bibliotēkā, MARC 21 740. lauka definējums tika mainīts, un to vairs nevarēja izmantot darbu nosaukumu atšķirīgo formu papildierakstiem. Ar 245. lauku saistītajiem darbu nosaukumu papildierakstiem izmanto 246. lauku, piemēram, darbu nosaukumu daļām, paralēlnosaukumiem un alternatīvajām formām, kā arī atšķirīgām darba nosaukuma formām, kuras rodamas citviet katalogizējamajā vienībā. Tagad, kad meklēšanā plaši lietotie atslēgvārdi nodrošina terminu izguvi no darba nosaukuma arī tad, kad tie neatrodas pašā sākumā, katalogizētāji priekšmetošanas mērķiem vairs neveido darba nepilna nosaukuma papildierakstus.

1. Darba nepilna nosaukuma papildierakstus neizmanto. Priekšmetošanas mērķiem ne 740., ne 246. laukā darba nepilna nosaukuma papildierakstus nepiešķir.

2. 653. lauka lietošana. Ja īpašos gadījumos nepieciešams fiksēt nosaukumā minētu vārda formu, kas varētu būt nozīmīga priekšmetiskai pieejai, un kuru pilnībā nenodrošina piešķirtās priekšmeta aprakstgalvas, šo vārdu no nosaukuma ieraksta 653. laukā kā nekontrolētu priekšmeta terminu, atbilstoši A 160 aprakstītajiem noteikumiem. Terminu neraksta 653. laukā, ja šāds termins jau atrodas citos meklēšanai paredzētajos laukos.

KB prakse:

3. Nepilna darba nosaukuma papildierakstu dzēšana. No esošajiem bibliogrāfiskajiem ierakstiem vienmēr nevajag dzēst darbu nepilno nosaukumu papildierakstus, kas piešķirti iepriekšējās priekšmetošanas prakses laikā. Priekšmetošanas nolūkā piešķirtos darbu nepilno nosaukumu papildierakstus dzēš, ja tos aizstāj jaunveidotās priekšmeta aprakstgalvas, kas piešķirtas pastāvošajiem bibliogrāfiskajiem ierakstiem bibliogrāfisko datņu uzturēšanai (salīdzināt ar A 200, 16).

PAMATOJUMS: *Nekontrolēto terminu piešķiršana sākotnēji bija paredzēta kā ērts minimālas priekšmetu pieejas nodrošinājums Minimālā līmeņa katalogizēšanas ierakstiem. Darbinieki, veicot minimālo katalogizēšanu, izmanto darba nosaukumu kā primāro avotu vārdiem un vārdkopām, kas tiek tulkotas angļu valodā un kuras ieraksta 653. laukā. Minimālā līmeņa katalogizētāji, veidojot ierakstu, neveic dziļu darba analīzi, neievēro autoritatīvo datni vai paraugus, neveic terminu saskaņošanu un neraizējas par terminu izvēli. Šādas katalogizēšanas pamatā ir princips, ka kaut kāda priekšmetiska pieeja ir labāka nekā nekāda, un ka nekontrolētos terminus var piešķirt iespējami nestrukturizētā un nereglamentētā veidā.*

*Pilnos katalogizācijas ierakstos 653. lauks kalpo pavisam citam mērķim. Primārā priekšmetiskā pieeja šiem ierakstiem tiek nodrošināta, izmantojot kontrolēto vārdnīcu. 653. lauku lieto izņēmuma gadījumos, lai nodrošinātu papildu priekšmetisko pieeju ar dabīgās valodas vārdiem, kas nav iekļauti **Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā** kā aprakstgalvas vai „sk.” norādes termini, kuriem atbilstoši redakcionālajai politikai nav precīza ekvivalenta angļu valodā un kas nedublē aprakstgalvas nevienā no meklēšanā lietojamiem laukiem.*

653. lauka pievienošana pilniem katalogizācijas ierakstiem notiek pēc izvēles un piemērojama tikai tajos retajos gadījumos, kad katalogizētājs ir pārliecināts, ka ar kontrolētās vārdnīcas terminiem nav iespējams adekvāti izteikt katalogizējamā darba saturu. 653. lauku nedrīkst lietot kā citu lauku aizvietotāju.

1. Lauka struktūra un novietojums. Lieto tikai vienu 653. lauku. Lauka pirmo vārdu neraksta ar lielo sākumburtu, ja vien tas nav īpašvārds. Katru terminu vai vārdkopu ieraksta atsevišķā \$a apakšlaukā. \$a apakšlauku beigās pieturzīmes nelieto. *Piemērs:*

245 10 \$a Iparunk belföldi árainak kapcsolata a külkereskedelmi
árákkal.
653 0# \$a Belföldi árák; \$a külkereskelmi árák

653. lauku ievada aiz 600., 610., 630., 650. un 651. priekšmetu lauka, bet pirms 655. žanra terminu lauka. Lauku nebeidz ar punktuācijas zīmi, ja vien tā nav datu sastāvdaļa.

2. Terminu, kuri nav ne aprakstgalvas, ne norādes, lietošana. Par nekontrolētiem priekšmetu terminiem lieto tikai terminus, kuri priekšmetu vai nosaukumu autoritatīvajās datnēs nav fiksēti kā aprakstgalvas, „sk.” norādes termini, vai termini, kuriem nav piemērotu ekvivalentu angļu valodā. Pilnas katalogizācijas ierakstiem 653. laukā parasti nepievieno ģeogrāfiskos nosaukumus, personvārdus un institūciju nosaukumus. *Piemērs:*

245 14 \$a The unification of Italy.
651 #0 \$a Itālija \$x Vēsture \$y 1849-1870.
[Risordžimento nevar pievienot kā 653. lauku, jo priekšmetu autoritatīvajā datnē tā ir „sk.” norāde aprakstgalvai Itālija—Vēsture—1849-1870.]

3. Terminu nedublēšana. Terminu, kas atrodas citā meklēšanas laukā, 653. laukā neraksta.

A 160 Nekontrolētie priekšmetu termini 653. laukā

4. Svešvalodu termini. Svešvalodu terminus, kuriem nav ekvivalentu angļu valodā, pārveido tādā formā, kādā tos lietotājs vistīcāmāk varētu meklēt (piemēram, nelokāmā formā, celma formā, nominatīva locījumā). *Piemērs:*

```
245 10 $a Edo jidai bugyōshoku jiten.  
653 0# $a Buggyō
```

5. Dabīgās valodas vārdu secības ievērošana. Vārdkopas ieraksta dabīgās valodas vārdu secībā.

6. Terminu secība. Ja bibliogrāfiskajam ierakstam pievieno vairākus vārdus vai vārdkopas, tos nav jācenšas piešķirt relatīvas nozīmības secībā.

7. Maksimālais vārdu skaits. Piešķir ne vairāk kā 3 vārdus vai vārdkopas.

8. Iepriekš apstiprināti ieraksti. 653. lauku nepievieno jau iepriekš apstiprinātiem ierakstiem.

9. Iepriekš piešķirto 653 lauku pārveidošana. Iepriekš piešķirtos 653 laukus nepārveido.

10. 653. lauku dzēšana. 653. lauku dzēš tikai tad, ja atklājas, ka jauna aprakstgalva dublē 653. lauku bibliogrāfiskajā ierakstā.

PAMATOJUMS: *Pamatlīmeņa ierakstu standartu grāmatām definēja 1993. gadā Kooperatīvās katalogizēšanas padomes, kas tagad pazīstama ar nosaukumu Kooperatīvās katalogizēšanas programma, darba grupa. Pēc tam tika izstrādāti pamatlīmeņa ierakstu standarti attēlmateriāliem, kustīgo attēlu materiāliem, mūzikas u.c. skaņu ierakstiem, materiāliem nelatīņu rakstībā, nošu materiāliem (iespiestiem un manuskriptu), retajām grāmatām un seriālizdevumiem. Šie standarti paredzēti lietošanai nacionālās katalogizācijas Kooperatīvās katalogizēšanas programmas („Programm for Cooperative Cataloging's national cataloging programm”, BIBCO) ietvaros un šīs programmas mērķu atbalstam, lai nodrošinātu operatīvu, ekonomisku katalogizēšanu, kas atbilstu vispārpieņemtajiem standartiem. Standartu papildu mērķis ir noteikt katalogizācijas līmeni, kas varētu palielināt kataloga ierakstu koplietošanas fondu.*

Pamatlīmeņa katalogizēšana ietver datu elementu kopumu, kas spēj nodrošināt pietiekamu pieejas līmeni bibliotēkas materiāliem. Tā kā šajā katalogizācijā iekļauta klasifikācija un priekšmeta aprakstgalvas, elementu kopums ir pilnīgāks nekā minimālajam katalogizēšanas līmenim, bet nepilnīgāks nekā pilna līmeņa katalogizēšanā. Pamatlīmeņa katalogizēšanā, salīdzinot ar pilna līmeņa katalogizēšanu, nepieciešams mazāk piezīmju, mazāk priekšmeta aprakstgalvu un papildierakstu. Pamatlīmeņa standarta izmantošanā liela loma atvēlēta katalogizētāju lēmumiem par konkrētu ieraksta papildelementu nepieciešamību identificēšanas vai pieejas nodrošināšanai.

No 1996. gada maija līdz oktobrim Kongresa bibliotēka eksperimentāli izmantoja pamatlīmeņa standartu grāmatu, mūzikas partitūru un skaņu ierakstu bibliogrāfiskajiem ierakstiem daudzās valodās un dažādās nozarēs. 1997. gada maijā Kongresa bibliotēka apstiprināja pamatlīmeņa standartu kā katalogizācijas pamatlīmeni KB Katalogizēšanas direkcijā un Seriālizdevumu ierakstu nodaļā. 1998. gada beigās minētās struktūrvienības bija šo pamatlīmeņa standartu ieviešanas praksē.

KB katalogizētāji, ja iespējams, drīkst katalogizēt materiālus augstākā katalogizācijas līmenī nekā pamatlīmenis un iesniegt tos vēlākai līmeņu vienādošanai. Materiālus ar uzziņu vērtību katalogizē pilnā līmenī vai tam atbilstošā katalogizācijas līmenī.

KB pamatlīmeņa ieraksti ietver Kongresa bibliotēkai piemēroto datu elementu kopumu. Tie ir atpazīstami pēc kodēšanas līmeņa „4” Līderī/17 un vērtības „pcc” 042. laukā. Ierakstus var identificēt kā pamatlīmeņa ierakstus, pat ja kā „pamata” ir atspoguļots tikai viens (apraksta vai priekšmeta) aspekts.

Šeit sniegta vispārīgās vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai KB pamatlīmeņa ierakstiem visu veidu materiāliem, kā arī īpašas instrukcijas JACKPHY kataloga ierakstiem un mūzikas ierakstiem.

1. Vispārīgās vadlīnijas. Lai atbilstošā konkrētības līmenī atspoguļotu darba galveno tematu un/vai formu, ja iespējams, piešķir vismaz vienu vai divas aprakstgalvas no priekšmetu un/vai nosaukumu autoritatīvās datnes. Piešķir aprakstgalvas, kas nodrošina pieeju šī darba pamattēmai. Pamattēmai kopumā jāatbilst piešķirtajam klasifikācijas indeksam.

Koncentrēšanās uz dokumenta galveno vai būtisko tēmu nozīmē, ka pamatlīmeņa ierakstos sekundārām un vēl pakārtotākām tēmām parasti nepiešķir priekšmeta aprakstgalvas, pat ja šīs tēmas aizņem vismaz 20% no dokumenta satura (salīdzināt ar A 180, 1). Saliktiem vai daudzelementu tematiem, kuru attēlošanai nav atbilstošas vienas aprakstgalvas, vai arī praktiski to nav iespējams izveidot vai kombinēt no pastāvošajām, varētu būt nepieciešamas vairākas aprakstgalvas (salīdzināt ar A 180, 10). Vairākas aprakstgalvas varētu būt arī nepieciešamas gadījumos, kad jālieto abpusējas aprakstgalvas, piemēram, [**1. vieta**]**—Starptautiskas attiecības**—[**2. vieta**] un [**2. vieta**]**—Starptautiskās attiecības**—[**1. vieta**], vai arī ir standartveida aprakstgalvu kopa, kā, piemēram, biogrāfijām (salīdzināt ar A 1330).

A 170 Pamatlīmeņa ieraksti

Piešķirtajām aprakstgalvām piemēro pilna līmeņa katalogizācijas noteikumus. Piemēram, kur iespējams, aprakstgalvu pamatdaļas pakārto ar tematiskajām, ģeogrāfiskajām, hronoloģiskajām un/vai formas apakšiedaļām, izceļot galvenā temata aspektus (salīdzināt ar A 180, 16). Aprakstgalvas piešķir atbilstoši darba konkrētības līmenim (salīdzināt ar A 180, 4). Ja nepieciešams, tematiem vai nosauktām entītijām veido jaunas atsevišķas aprakstgalvas.

2. JACPHY kataloga ieraksti. Neveido nelatīņu rakstības 600. 610., 611., 630., 651. laukus kā dubultniekus, izņemot problemātiskus latinizācijas gadījumus vai gadījumus, kad lauks nelatīņu rakstībā var sekmēt personas vai entītijas identificēšanu.

3. Mūzikas ieraksti. No priekšmetu autoritatīvās datnes piešķir vienu līdz trim priekšmeta aprakstgalvām atbilstošajā konkrētības līmenī. Piemēram, mūzikas ierakstam, kas ietver trīs klasiskās mūzikas skaņdarbus, varētu piešķirt līdz trim aprakstgalvām. Vairāk nekā trīs skaņdarbus ietverošiem mūzikas ierakstiem, ja nepieciešams, piešķir vienu līdz trim plašākām aprakstgalvām, ja netiek pazaudēta būtiska informācija. Jebkurā gadījumā pamatinformācijas atspoguļošanai piešķir aprakstgalvu minimālo daudzumu.

4. Ģeogrāfiskie kodi jeb GACs (Geographic area codes) (043). Ģeogrāfiskos kodus, ja tie ir viegli noskaidrojami, piešķir atbilstoši D 155 noteikumiem.

KB prakse:

1. Vispārīgais noteikums. Visiem atsevišķa darba izdevumiem, kas atspoguļoti KB datubāzē, un kuri iespiesti 1981. gadā vai vēlāk, piešķir vienu un to pašu priekšmeta aprakstgalvu vai priekšmeta aprakstgalvu kopu.

Izņēmums: Ja darba jaunā izdevuma saturs mainīts tādā mērā, ka tā aptvērums un pamattēma pilnīgi atšķiras no iepriekšējiem izdevumiem, piešķir aprakstgalvas, kas nepieciešamas katalogizējamā darba satura atspoguļošanai, neatkarīgi no iepriekšējiem izdevumiem piešķirtajām aprakstgalvām. Ja satura izmaiņas ir nenozīmīgas, izmanto agrāk piešķirtās aprakstgalvas visiem izdevumiem pēc 1980. gada.

Vispārīgās katalogizācijas metodes, termina izdevums definīciju un vadlīnijas par vienādu klasifikācijas indeksu saglabāšanu dažādiem izdevumiem sk. D 450.

KB prakse:

2. Priekšmeta aprakstgalvu pārveidošana iepriekšējiem izdevumiem. Ja nolemts piešķirt jaunajam izdevumam no iepriekšējā(-iem) izdevuma(-iem) atšķirīgu aprakstgalvu(-as) citu iemeslu dēļ nekā iepriekš Izņēmumā minētie, tad, atbilstošas aprakstgalvu izmaiņas jāveic visos šī darba izdevumu bibliogrāfiskajos ierakstos KB datubāzē, kuru izdevniecības ziņās ir 1981. un vēlāki gadi.

Metožu aprakstu par priekšmeta aprakstgalvu labošanu pastāvošajos bibliogrāfiskajos ierakstos sk. D 240.

Aprakstgalvas nemaina izdevumiem, kuri izdoti pirms 1981. gada.

PAMATOJUMS: Šī noteikumu lapa satur vispārīgu Kongresa bibliotēkas prakses aprakstu par priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanu atsevišķiem katalogizējamiem darbiem un priekšmeta aprakstgalvu virkņu izveidi Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu sistēmā. Šī noteikumu lapa sākas ar to darbību aprakstu, kas veicamas pēc priekšmeta analīzes — dokumenta izpēti, galvenā temata un tam atbilstoša priekšmeta noteikšanas Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu sistēmas kontrolētājā vārdnīcā.

1. Vispārīgais noteikums. Katalogizējamam darbam piešķir vienu vai vairākas priekšmeta aprakstgalvas, kas visaptveroši izsaka darba saturu un nodrošina pieeju svarīgākajiem tematiem.

KB prakse:

Aprakstgalvas piešķir tikai tematiem, kas dokumentā aizņem vismaz 20%.

Gadījumā, ja dokuments sastāv no atsevišķām daļām, piemēram, ietver stāstījumu, kam pievienota plaša bibliogrāfija vai atsevišķu nodaļu ar kartēm (salīdzināt ar A 1865), vai tā ir grāmata ar papildmateriāliem (piemēram, kompaktdiskiem), aprakstgalvas atsevišķajām daļām piešķir, ja tās sastāda vismaz 20% no grāmatas satura un atzīstamas par nozīmīgām.

Piezīme: Ir tādi darbi, kuriem Kongresa bibliotēka priekšmeta aprakstgalvas nepiešķir to pārāk vispārīgā vai izplūdušā satura dēļ, piemēram, vispārīga satura periodiskajiem izdevumiem un dažādu tematu eseju krājumiem. Turklāt Kongresa bibliotēka nepiešķir priekšmeta aprakstgalvas arī svēto rakstu tekstiem vai atsevišķiem beletristikas darbiem bez nosakāma temata vai konkrētas formas (salīdzināt ar A 1775, 3.c.).

2. Katalogizēšana. Piešķir priekšmeta aprakstgalvas, kas atbilst darba katalogizācijas metodei. Piemēram, dokumentu kopas ierakstam (periodiskie izdevumi, monogrāfiju sērijas, vairākdaļu izdevumi u.tml.) piešķir aprakstgalvas, kas raksturo kopas saturu kopumā. Analītiska rakstura kopu ierakstiem piešķir aprakstgalvas, kas atspoguļo konkrētās analītiskās vienības saturu.

Darbiem, kuri satur gan tekstu, gan komentārus, piešķir aprakstgalvas, kas atspoguļo vai nu tekstu vai komentārus atkarībā no vienības aprakstīšanas metodes (salīdzināt ar A 1435).

Piešķir aprakstgalvas, kuru pamatā ir katalogizējamā darba satura analīze. Priekšmeta aprakstgalvas nav jāpamato ar aprakstošās katalogizācijas piezīmēm.

3. Aprakstgalvu skaits. Katalogizējamajiem darbiem nepieciešamo aprakstgalvu skaits var būt atšķirīgs. Dažreiz pietiek ar vienu aprakstgalvu. Parasti maksimālais aprakstgalvu skaits ir sešas. Īpašos gadījumos var būt nepieciešams vēl lielāks skaits aprakstgalvu.

KB prakse:

Vienam darbam nepiešķir vairāk par desmit aprakstgalvām.

Piezīme: Desmit aprakstgalvas var piešķirt Anotēto kartīšu programmas (Annotated Card Programm (AC)) jaunatnei domātajiem darbiem, papildus Kongresa bibliotēkas piešķirtajām priekšmeta aprakstgalvām.

Ja jālieto vairākas aprakstgalvas, Kongresa bibliotēkas katalogizētāji tās piešķir nozīmīguma secībā. Sk. A 80 noteikumus par aprakstgalvu secību.

A 180 Priekšmeta aprakstgalvu izveide un piešķiršana

4. Konkrētība. Piešķirtajām aprakstgalvām jābūt tikpat konkrētām kā tematam, ko tās atspoguļo. Konkrētība nav dotās priekšmeta aprakstgalvas raksturīga īpašība, bet relatīvs jēdziens, kas atspoguļo attiecības starp priekšmeta aprakstgalvu un darbu, kuram tā piešķirta. Piemēram, šķietami plaša aprakstgalva kā **Psiholoģija** ir konkrēta, ja tā piešķirta psiholoģijas ievadkursa mācību grāmatai. Nepieciešamās konkrētības sasniegšana atkarīga no izmantojamo aprakstgalvu veida. Daudzos gadījumos atbilstoša konkrētība panākama, piešķirot pamataprakstgalvu, kas sastāv no viena vārda vai vārdkopas; citos gadījumos — aprakstgalvu pakārtojot. Sk. turpmāk 15. sadaļu par priekšmeta aprakstgalvu izveidi.

Priekšmetu autoritatīvajā datnē izveidotā hierarhiskā norāžu struktūra (salīdzināt ar A 370) ir līdzeklis iespējami precīzas atbilstības nodrošināšanai starp darba tematu un aprakstgalvām, kas rodamas Kongresa bibliotēkas priekšmetu sistēmā šī temata izteikšanai. Gadījumos, kad nepieciešamās aprakstgalvas nav priekšmetu autoritatīvajā datnē, un to nav iespējams izveidot ar brīvi pievienojamo elementu palīdzību, sk. A 187 vispārīgās vadlīnijas par jaunu priekšmeta aprakstgalvu izveidi. Aprakstgalvu, kas ir plašāka vai vispārīgāka par atspoguļojamo tematu piešķir tikai tad, ja nav iespējams izveidot precīzi atbilstošu aprakstgalvu; ja temata izteikšanai nepieciešama aprakstgalvu kopa vai arī, ja vispārīgāku aprakstgalvu piemērošanu nosaka *Priekšmetošanas rokasgrāmatas* īpašie noteikumi. Piemēram, A 1334 un A 1334.5 satur norādījumus par tipveida aprakstgalvas [*pilsēta*]**—Celtnes, būves utt.** pievienošanu darbiem par konkrētām celtnēm vai arī celtņu kategorijām pilsētā no arhitektūras aspekta.

5. Indeksēšanas dziļums. Atkarībā no vietas hierarhijā, ar aprakstgalvu apzīmētais temats var ietvert vairākus apakštematus, kas atspoguļoti ar aprakstgalvām arī priekšmetu autoritatīvajā datnē. Darbam piešķir tikai aprakstgalvu(-as), kas vistuvāk atbilst darba tematam kopumā. Nepiešķir aprakstgalvas, kas atspoguļo apakštematus, kurus parasti vajadzētu aptvert piešķirtajai aprakstgalvai(-ām). *Piemērs:*

Darba nosaukums: Beginning gymnastics.

650 #0 \$a Vingrošana.

[Aprakstgalvas **Vingrošana** vietā vai tai papildus nepiešķir atsevišķas aprakstgalvas apakšmatiem „līdztekas”, „baļķis”, „batuts”, „zirgs”, „akrobātika” u.tml.]

6. Vispārīgais temats un apakštemats; princips un konkrēts gadījums. Ja darbā apskatīts vispārīgs temats ar uzsvāru uz noteiktu apakštematu vai izklāstīts princips, kas ilustrēts ar konkrētu gadījumu vai piemēru, aprakstgalvas piešķir gan vispārīgajam tematam vai principam, gan apakšmatiem, konkrētiem gadījumiem vai piemēriem, ja pēdējie minētie aizņem vismaz 20% no darba teksta. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Revolutions yesterday and today.

[Pārskats par dažādām revolūcijām, sīkāk iztirzājot Kubas revolūciju 1959. gadā]

650 #0 \$a Revolūcijas \$x Vēsture.

651 #0 \$a Kuba \$x Vēsture \$y Revolūcija, 1959.

7. Divas vai trīs saistītas aprakstgalvas. Ja divu vai trīs darbā apskatītu tematu atspoguļošanai jau pastāv kopīga aprakstgalva vai to var izveidot, un tajā nav iekļauti citi šī aptvēruma temati, divu vai trīs šaurākas nozīmes aprakstgalvu vietā piešķir vienu aprakstgalvu. *Piemēri:*

Darba nosaukums: By land, sea, and air : the story of transportation.

650 #0 \$a Transports \$x Vēsture.

Darba nosaukums: In praise of single parents : mothers and fathers embracing the challenge.
650 #0 \$a Vientuļie vecāki \$z Amerikas Savienotās Valstis.

[*nevis* 650 #0 \$a Vientuļās mātes \$z Amerikas Savienotās Valstis.
650 #0 \$a Vientuļie tēvi \$z Amerikas Savienotās Valstis.]

8. Triju likums. Ja vispārīgā temata aptvērumā iekļaujas vairāk nekā trīs apakštemati, bet katalogizējamā darbā apskatīti tikai divi vai trīs no šiem apakštematiem, labāk piešķirt divas vai trīs atbilstošas aprakstgalvas, nekā vienu plašāku aprakstgalvu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: South Carolina fruit tree survey, 1975 : peaches-apples.
650 #0 \$a Persiki \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Dienvidkarolīnas štats \$v Statistika.
650 #0 \$a Āboli \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Dienvidkarolīnas štats \$v Statistika.

Ja darbā apskatīti vairāk nekā trīs apakštemati, piešķir vienu plašāko aprakstgalvu, ja vien piemērotāks nav turpmāk aprakstītais „četrus likums”.

9. Četru likums. Noteiktos apstākļos var būt lietderīgi piešķirt aprakstgalvas plaša jēdziena četriem apakštematiem. Ja aprakstgalva ietver plašu tematu loku, un katrs apakštemats ir tikai maza daļa no tematu kopuma, aprakstgalvas piešķir četriem apakštematiem. Piemēram, apskatā par četrus amerikāņu rakstnieku darbiem aprakstgalvu piešķir katram autoram, jo, izmantojot aprakstgalvu **Amerikāņu literatūra—Vēsture un kritika**, tā aptvertu visus amerikāņu rakstniekus.

KB prakse:

Nekādā gadījumā apakštematiem nepiešķir vairāk par četrām aprakstgalvām.

10. Daudzelementu temati. Ja darbā apskatīts kombinēts, jeb salikts temats, kuram nav vienas atbilstošas aprakstgalvas, nedz arī praktiski iespējams to izveidot, atsevišķu temata aspektu atspoguļošanai piešķir vairākas aprakstgalvas. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Cancer morbidity and mortality among Danish brewery workers.
650 #0 \$a Vēzis \$z Dānija.
650 #0 \$a Vēzis \$x Mirstība \$z Dānija.
650 #0 \$a Aldari \$x Slimības \$z Dānija.
650 #0 \$a Aldari \$x Mirstība \$z Dānija.

Dažos gadījumos paraugi priekšmetu autoritatīvajā datnē prasa temata attēlošanai piešķirt aprakstgalvu kombināciju. *Piemērs:*

Darba nosaukums Lipid metabolism in ruminant animals.
650 #0 \$a Atgremotāji \$x Vielmaiņa.
659 #0 \$a Lipīdi \$x Metabolisms.

A 180 Priekšmeta aprakstgalvu izveide un piešķiršana

11. Papildu aspekti. Darbam piešķirtajās aprakstgalvās izceļ nozīmīgus papildu aspektus, piemēram, konkrētus vietas vai laika ierobežojumus, konkrētas nosauktās entītijas, kā arī darba īpašu formu. Šie aspekti var būt izteikti aprakstgalvas formulējumā, aprakstgalvai pievienotā kvalifikatorā ar apzīmētāju vai apakšsiedaļās. Sk. turpmāk 16. sadaļu par priekšmeta aprakstgalvas un apakšsiedaļu virknēm.

a. Vieta. Ģeogrāfiskajiem objektiem un administratīvajām vienībām var būt noteicoša loma darba satura atklāšanā, izsakot atrašanās vietu, vidi, izcelsmi, un tas jāatspoguļo ar piešķirtajām aprakstgalvām. Sk. A 690–A 910 par ģeogrāfiskajām aprakstgalvām un apakšsiedaļām, kā arī A 320 un A 350 — par kvalifikatoriem ar tautību apzīmētāju priekšmeta aprakstgalvās.

b. Laiks. Hronoloģiskos aspektus, ja tie ir būtiski darba satura atklāšanai, norāda gadījumos, kad to pieļauj Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu sistēma. Sk. A 620 par hronoloģiskajām aprakstgalvām un apakšsiedaļām.

c. Nosauktās entītijas. Personām, dzimtām, institūcijām, projektiem, notikumiem, celtnēm, nosauktiem produktiem, unificētajiem nosaukumiem u.tml., kas ir nozīmīgi dokumenta satura atklāšanai, piešķir aprakstgalvas no nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvās datnes. Šāda veida aprakstgalvas piešķir, ja šīs nosauktās entītijas ir nozīmīgas darba satura atklāšanai, pat ja tās apskatītas mazāk nekā 20% no darba teksta. Sk. A 430 par nosaukuma aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanu un A 405 par to, kurā autoritatīvajā datnē meklēt norādījumus par autoritatīvo ierakstu atrašanu neskaidrām nosauktajām entītijām.

d. Forma. Formas aprakstgalvas un apakšsiedaļas piešķir, lai raksturotu katalogizējamo dokumentu pēc tā formāta vai konkrētā datu kārtojuma veida, ja šāda veida materiālu aprakstgalvas vai apakšsiedaļas pastāv, un ja tās izmanto Kongresa bibliotēkas praksē. *Priekšmetošanas rokasgrāmatas* noteikumos sniegta informācija par aprakstgalvu piešķiršanu atsevišķiem materiālu veidiem, piemēram, vārdnīcām (A 1540); ģeoloģiskiem materiāliem (A 1631); ilustrācijām (A 1659); bērnu grāmatām (A 1690); programmatūrai (A 2070); starptautiskajiem līgumiem (A 2227).

12. Jēdzieni darbu nosaukumos. Darbu nosaukumiem un apakšnosaukumiem ir būtiska nozīme, jo dažkārt tie ar autora vai izdevēja vārdiem izsaka darba tematu. Jāatklāj un jāizvērtē katrs temats ar izguves vērtību, kas izteikts darba nosaukumā vai apakšnosaukumā un apskatīts darba tekstā. Ievērojot šo principu, pastāv šādi nosacījumi:

- ja nosaukums ir maldinošs, eifēmisks vai mīklains, to neizmanto darba satura atspoguļošanai,
- ja, atbilstoši priekšmetošanas politikai, kāds temata aspekts nav pārstāvēts priekšmetu sarakstā, tam nepiešķir priekšmeta aprakstgalvu. Piemēram, nepiešķir īpašas aprakstgalvas ciema vēstures īsāka laikposma atspoguļošanai. Tā vietā piešķir brīvi pievienojamu gadsimta apakšsiedaļu (salīdzināt ar A 620, 3.d.(1)),
- ja nosaukums ir vispārīgs, bet darbā apskatītais temats ir konkrētāks, aprakstgalvu(-as) piešķir konkrētajam tematam,
- ja titullapā uzskaitīti daudzi temati, līdzīgi kā satura rādītājā, šis uzskaitījums uzskatāms par satura rādītāju.

13. Papildu aprakstgalvas. Papildu aprakstgalvas var būt nepieciešamas dažu tematu komplicētības dēļ vai arī kādiem konkrētiem tematiem izstrādātas īpašas priekšmetošanas prakses dēļ. Par rīcību šādās situācijās informācija sniegta *Priekšmetošanas rokasgrāmatas* noteikumu lapās vai darbības lauka piezīmēs priekšmetu autoritatīvajā datnē. Piemēram, ir īpaši nosacījumi darbiem par starptautiskajām attiecībām (A 1629), folkloru (A1627), sabiedrisko domu (A 1955), biogrāfijām (A 1330), novadpētniecību un ģeoloģiska satura materiāliem (A 1845), kā arī citiem īpašiem tematiem.

14. Objektivitāte. Jāizvairās no tematus vērtējošu aprakstgalvu piešķiršanas vai personiskā viedokļa paušanas attiecībā uz darba tematu vai materiālu. Katalogizētāja zināšanas un spriedumi par to, kas darba saturā ir svarīgs, nenovēršami iespaido indeksēšanu, bet aprakstgalvas nedrīkst atspoguļot katalogizētāja viedokli par darba saturu. Jāievēro autora vai izdevēja nolūks, un, ja iespējams, tam atbilstoši arī jāpiešķir aprakstgalvas, nepaužot savu vērtējumu. Jāievēro autora vai izdevēja norādījumi par lasītāju loku, mērķauditorijas līmeni, darba uztveršanu kā patiesu faktu izklāstu vai daiļliteratūru u.tml.

15. Aprakstgalvu veidošana. Priekšmeta aprakstgalvas var būt vārda, vārdkopas vai nosaukuma formā, piešķirtas ar apakšiedaļām vai bez tām. *Piemēri:*

- Vienkārši lietvārdi: **Bērni; Suņi; Bibliotēkas**
- Salikteņi: **Bioinženierija; Elektrometalurģija**
- Lietvārds ar kvalifikatoru iekavās: **Vēzis (astroloģija); Kreks (narkotikas)**
- Lietvārds ar apzīmētāju: **Apdāvinātie bērni; Savvaļas suņi; Akadēmiskās bibliotēkas; Tēlniecība, amerikāņu; Zinātne, seno laiku**
- Vārdkopas ar prievārdiem: **Bērni ar speciālām vajadzībām; Personas ar redzes traucējumiem**
- Saliktas vārdkopas: **Bērni un dzīvnieki; Skrūves un uzgriežņi; Rokasgrāmatas, rādītāji utt.**
- Komplicētas vārdkopas: **Kokos iegriezti vārdi; Dzemdībās samainīti bērni; Pērtiķi kā palīgi personām ar speciālām vajadzībām**
- Tematiskās, nosaukuma vai formas/žanra aprakstgalvas ar apakšiedaļām: **Nodokļi—Inflācijas ietekme; Amerikas Savienotās Valstis—Kultūras vēsture—Afroamerikāņu ietekme; Koka pūšaminstrumentu trio (fagots, flauta, klarnete)—Partitūras un balsis**

Nav vispārīgu noteikumu par elementu sasaisti saliktu tematu jaunveidojamās pirmskoordinētās aprakstgalvās. Jaunas aprakstgalvas parasti formulē, vadoties no precedentiem un paraugiem attiecīgajā zināšanu nozarē. Sk. A 290–A 360 par noteiktu veidu aprakstgalvu formulēšanu. Kad vien iespējams, jāpanāk formas un struktūras atbilstība starp līdzīgām aprakstgalvām, izmantojot izstrādātos paraugus. Piemēram, sk. A 1580 un A 1675 par tematu savstarpējās ietekmes atspoguļojumu aprakstgalvās.

A 180 Priekšmeta aprakstgalvu izveide un piešķiršana

16. Pilna priekšmeta aprakstgalvas virkne ar apakšiedaļām. Katrai priekšmeta aprakstgalvai, ko piešķir darbam, jābūt pilnas virknes formā, kas sastāv no noteiktajiem elementiem, no kuriem priekšmetu autoritatīvajā datnē izveidotās aprakstgalvas atspoguļo tikai daļu. Daudzos gadījumos nav pietiekami, ja atsevišķu aprakstgalvu vai aprakstgalvas un apakšiedaļas kombināciju izvēlas tikai priekšmetu autoritatīvajā datnē. Atbilstoši norādījumiem priekšmetu autoritatīvajā datnē un *Priekšmetošanas rokasgrāmatā* jāizmanto attiecīgi papildu elementi, kas apzīmē apakštematu, vietu, laiku un formu. Jāvadās pēc vispārīgajiem noteikumiem (A 1075) par apakšiedaļām, ieskaitot četru veidu apakšiedaļu lietojumu un to sasaistes kārtību jēgpilnā virknē. Apakšiedaļas piešķir, lai atspoguļotu darba saturu, neatkarīgi no ierakstu daudzuma aiz pamataprakstgalvas.

Priekšmeta aprakstgalvas arābu/persiešu valodā A 181 RLIN sistēmā

PAMATOJUMS: 1991. gadā Zinātnisko bibliotēku informācijas tīkla RLIN (Research Libraries Information Network) sistēma tika papildināta ar bibliogrāfisko ierakstu, kuri satur laukus arābu valodā, ievades, izguves, displeja un izvades iespējām. Kongresa bibliotēka šo papildināto RLIN sistēmu izmanto, katalogizējot materiālus arābu un persiešu valodās.

RLIN ierakstiem arābu un persiešu valodās izmanto paplašinātu MARC formātu, kas pieļauj noteiktu paralēlu datu lauku radīšanu MARC ierakstos, — vienu lauku latinizētiem datiem un otru atbilstošu lauku — datiem arābu rakstībā. Šādu paralēlu datu ierakstīšanai paredzēti arī 6XX — priekšmeta aprakstgalvu lauki. Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas par paralēlo priekšmeta aprakstgalvu lauku vietējā valodā pievienošanu, katalogizējot materiālus arābu un persiešu valodās.

Piezīme: Šajos noteikumos iekļautajos piemēros izmantotais attēlošanas variants vairāk atbilst standartnoteikumiem, kas aprakstīti izdevumā **Priekšmetošanas rokasgrāmata. Priekšmetu saraksts**, nekā RLIN sistēmas noteikumiem.

1. Vispārīgais noteikums. Paralēlo priekšmeta aprakstgalvas lauku vietējā valodā pievieno pēc aprakstgalvas piešķiršanas persiešu vai arābu valodā no nosaukumu autoritatīvās datnes, neatkarīgi no tā, vai aprakstgalva ir izveidota vispārpieņemtajā vai latinizētajā formā. *Piemēri:*

Personvārdi:

```
600 00 $a Ibn Khaldūn, $d 1332-1406.  
600 04 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$  
  
600 10 $a Qaddafi, Muammar $x Ceļojumi.  
600 14 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$  
  
600 00 $a Hussein, $c Jordānijas karalis, $d 1935-  
600 04 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] c$ .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$  
  
600 10 $a Khomeini, Ruhollah.  
600 14 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$
```

Institūcijas:

```
610 10 $a Ēģipte. $b Maḥkamat al-Naqḍ.  
600 14 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] b$ .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$  
  
610 20 $a Arābu valstu līga.  
600 24 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$  
  
610 20 $a Dār al-'Ilm (Tripole, Libāna)  
600 24 .([DATI VIETĒJĀ VALODĀ]) [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$  
  
610 10 $a Ēģipte. $b Wizārat al-Siyāḥah. $b Wakālat  
al-Wizārah lil-Takḥṭīt.  
610 14 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] b$ .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] b$  
. [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a$
```

A 181 Priekšmeta aprakstgalvas arābu/persiešu valodā RLIN sistēmā

Unificētie nosaukumi:

630 00 \$a Tūkstoš un viena nakts.
630 04 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$

630 00 \$a Kalīlah wa-Dimnah.
630 04 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$

Nosaukums/darbu nosaukumi:

600 10 \$a Qaddafi, Muammar. \$t Kitāb al-akhḍar.
600 14 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] t\$.[DATI VIETĒJĀ VALODĀ]
. [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$

600 00 \$a Ibn Khaldūn, \$d 1332-1406. \$t Kitāb al-'ibar.
\$p Muqaddimah.
600 04 .[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] p\$.[DATI VIETĒJĀ VALODĀ] t\$
. [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$

Vietējie (ne valstu) ģeogrāfiskie nosaukumi:

651 #0 \$a Kermanas province (Irāna)
\$x Ekonomiskais stāvoklis.
651 #4 ([DATI VIETĒJĀ VALODĀ]) [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$

651 #0 \$a Asjūta (Ēģipte) \$x Tirdzniecība \$x Vēsture.
651 #4 ([DATI VIETĒJĀ VALODĀ]) [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$

650 #0 \$a Izglītība \$z Ēģipte \$z Asjūta \$x Vēsture.
651 #4 ([DATI VIETĒJĀ VALODĀ]) [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] a\$
[...] 6\$

Piezīme: Paralēlo aprakstgalvu vietējā valodā pievieno vietējam ģeogrāfiskajam nosaukumam, neatkarīgi no tā, vai šis nosaukums lietots kā aprakstgalvas pamatdaļa 651. laukā vai kā a \$z apakšlauks 650. laukā. Pēdējā gadījumā paralēlo lauku ievada kā 651. lauku un izveido apakšlaukus \$a un \$6 pirms vietas nosaukuma vietējā valodā.

Paralēlos laukus vietējā valodā nepievieno priekšmeta aprakstgalvām, kas izveidotas tikai priekšmetu autoritatīvajā datnē. *Piemēri:*

650 #0 \$a Murābahah.
650 #0 \$a Wagf.
651 #0 \$a Biqā' ieleja (Libāna)
651 #0 \$a Hasa oāze (Saūda Arābija)

Priekšmeta aprakstgalvas arābu/persiešu valodā A 181 RLIN sistēmā

Paralēlos laukus arābu vai persiešu valodā nepievieno nosaukumiem, kas nav katalogizējamā darba valodā.
Piemēri:

600 10 \$a Marx, Karl, \$d 1818-1883.
600 00 \$a Plato.
610 20 \$a Eiropas Ekonomikas asociācija.
610 10 \$a Amerikas Savienotās Valstis. \$b Embassy
(Jordānija)

Izņēmums: Paralēlos laukus vietējā valodā pievieno persiešu nosaukumiem darbos arābu valodā, kā arī nosaukumiem arābu valodā darbos persiešu valodā.

2. Nosaukumu forma. Gan personvārdiem, gan institūciju nosaukumiem lieto izveidoto aprakstgalvas formu. Personvārdos izlaiž datējumu.

3. Paralēlo, vietējā valodā rakstīto lauku apzīmējumi. Parasti lieto tos pašus tagus, apakšlauku kodus un pirmo indikatoru, kā attiecīgajos latinizētajos aprakstgalvu laukos, bet ievēro šādus nosacījumus:

- Vietējiem ģeogrāfiskajiem nosaukumiem 650. lauka \$z apakšlaukos aprakstgalvu vietējā valodā raksta **651.** laukā un lieto apakšlauka kodus a\$6\$ pirms aprakstgalvas, kā redzams piemēros 26. lpp.
- **4** lieto kā otro indikatoru visos gadījumos.

Priekšmeta aprakstgalvas ķīniešu/japāņu/korejiešu A 182 valodā RLIN sistēmā

PAMATOJUMS: Lai nodrošinātu bibliogrāfisko kontroli materiāliem Austrumāzijas valodās, Zinātnisko bibliotēku grupa ir izstrādājusi papildinājumus automatizētajā Zinātnisko bibliotēku informācijas tīkla sistēmā RLIN (Research Libraries Information Network). RLIN tagad veic datorizētas ievades, izguves, displeja un izvades operācijas bibliogrāfiskajiem ierakstiem Austrumāzijas tautu — ķīniešu, japāņu un korejiešu (CJK*) rakstībā. Kongresa bibliotēka, sadarbībā ar RLIN CJK institūtu, izmanto šo papildināto RLIN sistēmu, katalogizējot visus CJK monogrāfiju nosaukumus.

RLIN CJK ierakstos izmanto paplašinātu MARC formātu, kas pieļauj noteiktu paralēlu datu lauku radīšanu ierakstos: vienu lauku latinizētiem datiem un otru atbilstošu lauku — datiem CJK valodās. Viens no šādiem paralēlo datu laukiem ir 6XX jeb priekšmeta aprakstgalvu lauks ar ierobežotu datu pieeju vietējās valodās. RLIN CJK dalībnieki kopumā akceptējuši KB vadlīnijas paralēlo datu lauku vietējās valodās pievienošanai. Kas attiecas uz priekšmeta aprakstgalvām, priekšmetotāji paralēlās priekšmeta aprakstgalvas vietējā valodā pievieno tikai tad, ja kā priekšmeta aprakstgalva tiek piešķirta kāda atbilstoša latinizēta personvārda/nosaukuma aprakstgalva.

Šeit sniegta vadlīnija par priekšmeta aprakstgalvu paralēlo lauku vietējās valodās pievienošanu CJK materiālu tiešsaistes katalogizēšanā. Vispārīgais princips ir, ka CJK priekšmeta aprakstgalvas vietējās valodās pievieno priekšmeta aprakstgalvu laukiem vai to daļām, gadījumos, kad izveidoto nosaukumu aprakstgalvu latinizētās daļas precīzi atbilst oficiālajai izrunai un KB izmantotajiem CJK valodu latinizācijas noteikumiem.

Piezīme: Zilbes, kas veido salikteni latinizētajā ķīniešu valodā, tiek savienotas ar iestarpinājumu, kas šajā noteikumu lapā apzīmēts ar simbolu „◇”.

Šīs noteikumu lapas piemēros izmantotais attēlošanas variants vairāk atbilst standartnoteikumiem, kuri ietverti izdevumā **Priekšmetošanas rokasgrāmata. Priekšmetu saraksts nekā RLIN sistēmas noteikumiem.**

1. Vispārīgais noteikums. Paralēlo, vietējās valodās rakstīto priekšmeta aprakstgalvu laukus pievieno tikai tām nosaukuma aprakstgalvām, kas piešķirtas kā priekšmeta aprakstgalvas. *Piemēri:*

600 10 \$a Zuoqiu, Ming. \$t Zuo◇zhuan.
600 14 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ]. \$t [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].
610 20 \$a Toyta Jidōsha Kōgyō Kabushiki Kaisha \$x Vēsture.
600 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] \$x Vēsture.

Paralēlos laukus vietējās valodās nepievieno aprakstgalvām, kas izveidotas kā priekšmeta aprakstgalvas pat tad, ja to rakstība atbilst KB latinizācijas noteikumiem. Piemēram, paralēlos laukus vietējās valodās nepievieno aprakstgalvām **Fen šui; Taidzi; Tohoku reģions (Japāna)—Vēsture;** vai **Ukiyoe.**

2. Atbilstība oficiālajai izrunai un KB latinizācijai. Paralēlās aprakstgalvas vietējā valodā pievieno šādos gadījumos:

- ja ir pilnīga atbilstība starp nosaukuma aprakstgalvas latinizēto daļu, oficiālo izrunu un KB latinizācijas noteikumiem CJK valodai. *Izņēmums* — kvalifikatori iekavās un datējums (Par kvalifikatoriem iekavās sk. turpmāk sniegto 4. norādi).

* Veidots no vārdu *Chinese, Japanese, Korean* pirmajiem burtiem

A 182 Priekšmeta aprakstgalvas ķīniešu/japāņu/korejiešu valodā RLIN sistēmā

- ja ir pilnīga atbilstība starp nosaukuma aprakstgalvas apakšlauka latinizēto daļu, oficiālo izrunu un KB latinizācijas noteikumiem CJK valodai.

Paralēlās aprakstgalvas vietējā valodā nepievieno nosaukuma aprakstgalvām, kurās lietotas vispārpieņemtās formas, kas neatbilst oficiālajai izrunai un KB latinizācijas noteikumiem.

Piemēri:

651 #0 \$a Ķīna \$x Vēsture \$y Kultūras revolūcija, 1966–1976.

*[nav paralēla lauka vietējā valodā; **Ķīna** ir **Zhongguo** vispārpieņemtā forma]*

610 10 \$a Ķīna \$b Zhongguo ren◇min jie◇fang◇jun.

610 14 \$a Ķīna. \$b [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

600 00 \$a Confucius \$v Bibliogrāfijas.

*[nav paralēla lauka vietējā valodā; **Confucius** ir **Kongzi** vispārpieņemtā forma]*

600 00 \$a Confucius. \$t Chun◇qiu.

600 00 \$a Confucius. \$t [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

651 #0 \$a Honkonga (Ķīna) \$x Ceļojumu apraksti.

*[**Honkonga** ir **Xianggang** vispārpieņemtā forma]*

610 20 \$a Xianggang Zhongshan tu◇shu◇guan.

610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

651 #0 \$a Japāna \$x Ierēdņi un darbinieki.

*[**Japāna** ir **Nihon** vispārpieņemtā forma]*

610 10 \$a Japāna. \$b Monbushō.

610 14 \$a Japāna. \$b [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

610 20 \$a Nihon Daigaku \$x Iestājpārbaudījumi.

610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] \$x Iestājpārbaudījumi.

610 20 \$a Ōsaka Shiritsu Shizenshi Hakubutsukan \$v Katalogi.

610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] \$v Katalogi.

600 10 \$a Sun, Yat-sen, \$d 1866–1925 \$x Bērnība un jaunība.

*[**Sun, Yat-sen** ir **Sun, Yixian** vispārpieņemtā forma]*

600 10 \$a Sun, Yat-sen, \$d 1866–1925. \$t San◇min zhu◇yi.

600 14 \$a Sun, Yat-sen, \$d 1866–1925. \$t [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

3. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Datus vietējā valodā nepievieno ģeogrāfiskajām apakšiedaļām (apakšlauks \$z). *Piemēri:*

651 #0 \$a Buzen-shi (Japāna) \$x Antikvitātes.

651 #4 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] (Japāna) \$x Antikvitātes.

650 #0 \$a Budistu antikvitātes \$z Japāna \$z Buzen-shi.

Priekšmeta aprakstgalvas ķīniešu/japāņu/korejiešu A 182 valodā RLIN sistēmā

651 #0 \$a Kyōngsang-namdo (Koreja) \$x Ceļojumu apraksti.
651 #4 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] (Koreja) \$x Ceļojumu apraksti.
650 #0 \$a Pilsētas \$z Dienvidkoreja \$z Kyōngsang-namdo.

4. Kvalifikatori. Nosaukumu kvalifikātiem iekavās, t.i. aprakstošās katalogizācijas nosaukuma aprakstgalvu kvalifikatoriem, datus vietējā valodā nepievieno. *Piemērs:*

610 20 \$a Nyohōji (Buzen-shi, Japāna)
610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] (Buzen-shi, Japāna)

5. Vietējās valodas formas izvēle. Vietējās valodas formas avots var būt RLIN izdruka, konkrētais darbs, kā arī jebkurš cits atbilstošs avots. Ķīniešu rakstību lieto tādā formā, kāda ir atrodama RLIN izdrukā vai darbā. Ja šāda forma nav atrodama, izmanto ķīniešu rakstības tradicionālo formu. Personvārdiem paralēlajā laukā vietējā valodā aiz uzvārda komatu neliek, bet atstāj atstarpi. Piemēri:

600 10 \$a Nada, Inada, \$d 1929-
600 14 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ], \$d 1929-

600 10 \$a Matsunaga, Yasuzaemon, \$d 1875-1971
600 14 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ], \$d 1875-1971

610 20 \$a Chiba-ken Bunkazai Sentā.
610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

651 #0 \$a T'ai-pei◇hsien (Taivāna) \$x Ceļojumu apraksti.
651 #0 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] (Taivāna) \$x Ceļojumu apraksti.

610 20 \$a Zhongguo gong◇chan◇dang.
610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ].

610 20 \$a Zhongguo gong◇chan◇dang. \$x Vēsture.
610 24 \$a [DATI VIETĒJĀ VALODĀ] \$x Vēsture.

6. Paralēlo lauku vietējā valodā apzīmējumi. Lieto tos pašus tagus, apakšlauku kodus un atbilstošā latinizētā paralēlā lauka pirmo indikatoru. 4 ieraksta kā otro indikatoru.

Priekšmeta aprakstgalvas, identiskas aprakstošās A 184 katalogizācijas pieejas punktiem

PAMATOJUMS: Aprakstošās katalogizācijas mērķiem darbam piešķirtos pieejas punktus (t.i., autora galveno vai papildierakstu, darba nosaukuma vai sērijas ierakstu), nevar uzskatīt par priekšmeta aprakstgalvu aizstājējiem dokumenta priekšmetiskā satura atklāšanā. Ikvienam katalogizējamam darbam piešķirtajām priekšmeta aprakstgalvām jāatspoguļo darba būtība un pilns apskatīto tematu loks neatkarīgi no tā, vai priekšmeta aprakstgalvas dublē vai nedublē piešķirtos aprakstošās katalogizācijas pieejas punktus.

Lai gan atbilstoši lietotāju vēlmēm kartīšu katalogos ir svarīgi visus bibliotēkā esošos dokumentus par vienu tematu sakopot vienuviet, tomēr vēl svarīgāk tas ir tiešsaistes katalogos, kuros meklēšana bieži vien notiek tikai priekšmetu laukos. Šādā meklēšanā darbs par konkrēto tematu tiks izgūts tikai tādā gadījumā, ja šim tematam būs piešķirta priekšmeta aprakstgalva, neatkarīgi no tā, vai identisks termins lietots kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punkts.

1. Aprakstošās katalogizācijas pieejas punktus dublējošu priekšmeta aprakstgalvu piešķiršana. Priekšmeta aprakstgalvas piešķir, lai atklātu visus dokumenta tematus; piešķir arī nepieciešamās formas aprakstgalvas, neatkarīgi no tā, vai identiskas aprakstgalvas ir piešķirtas kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punkti.

2. Piemēri, kas ilustrē aprakstošās katalogizācijas pieejas punktu dublēšanos ar priekšmeta aprakstgalvām.

110 2# \$a Insurance Corporation of Sri Lanka.

245 00 \$a Report & accounts - Insurance Corporation of Sri Lanka.

610 20 \$a Insurance Corporation of Sri Lanka \$v Periodiskie izdevumi.

650 #0 \$a Apdrošināšana \$z Šrilanka \$x Grāmatvedība \$v Periodiskie izdevumi.

100 10 \$a Craig, Lulu Alice.

245 10 \$a Glimpses of sunshine and shade in the far North; \$b or, My travels in the land of the midnight sun.

651 #0 \$a Aļaskas štats (Amerikas Savienotās Valstis) \$x Ceļojumu apraksti.

600 10 \$a Craig, Lulu Alice \$x Ceļojumi \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Aļaskas štats.

100 10 \$a Yee, Rhoda.

245 10 \$a Dim sum / \$c by Rhoda Yee.

650 #0 \$a Neskaidras naudas atlikums.

110 20 \$a Communication satellite Corporation.

245 10 \$a Comsat at 10 : \$b the first decade of the Communications Satellite Corporation.

610 20 \$a Communication Satellite Corporation \$x Vēsture.

650 #0 \$a Zemes mākslīgie pavadoņi telekomunikācijā \$x Vēsture.

1. *Vispārīgais noteikums.* Jaunu priekšmeta aprakstgalvu tematam, kas atspoguļo atsevišķu, identificējamu jēdzienu, veido, kad ar to pirmo reizi sastopas katalogizējamā darbā, nevis kad par šādu tematu jau tikusi publicēti un katalogizēti vairāki darbi.

2. *Vēl neatpazīti jauni temati.* Ja katalogizējamais darbs ir par tematu, kas ir jauns, un nav vēl pietiekami atzīts un atpazīstams, piešķir tās pastāvošās priekšmeta aprakstgalvas, kas visprecīzāk raksturo darba tematu.

3. *No jauna parādījušies temati.* Aprakstgalvas parasti tiek veidotas, atspoguļojot jēdziena pašreizējo lietojumu amerikāņu angļu valodā, bet dažreiz nozares speciālistu vidū vēl nav panākta pilnīga vienprātība par jēdzienam piemērotāko terminu. Šādā situācijā, veidojot jaunu aprakstgalvu, jāveic autoritatīvo avotu izpēte atbilstoši principiem, kas aprakstīti A 202, ņemot talkā intuīciju un pieejamos avotus (dažos gadījumos tas ir tikai katalogizējamais darbs) un izvēlas elementus, kuri spēj nodrošināt jēdziena atpazīstamību aprakstgalvā un vienlaikus arī izguves sistēmā.

Jebkurus atšķirīgus terminus, kuri lietoti šī paša jēdziena apzīmēšanai, pievieno kā „sk.” norādes. Ja termins vēlāk nostiprinās citā formā, iespējams, aprakstgalva būs jāmaina.

Aprakstgalvas pārveidošana vai priekšmeta A 193 autoritatīvā ieraksta dzēšana

PAMATOJUMS: *Vairumā gadījumu priekšmeta aprakstgalvas formu pārveido, mainot datus priekšmeta autoritatīvā ieraksta 1XX laukā, nevis dzēšot priekšmeta autoritatīvo ierakstu un veidojot tā vietā jaunu. Aprakstgalva savā jaunajā formā saglabā to pašu ieraksta kontrolnumuru (010. lauks), kāds bija piešķirts vecajai aprakstgalvai, un vecā aprakstgalva kļūst par 4XX lauku („sk.” norāde) autoritatīvajā ierakstā un kodēta tā, lai būtu atpazīstama kā pašreizējās aprakstgalvas agrākā forma. Ja aprakstgalva parādās kā plašāks vai asociatīvais termins (5XX) citos priekšmetu autoritatīvajos ierakstos vai arī lietota kā piemērs vispārīgajā „sk.” vai „sk. arī” norādē vai darbības lauka piezīmē, tad jāizdara izmaiņas arī šajos ierakstos.*

Tomēr, ja aprakstgalva tiek sadalīta divās vai vairākās jaunās aprakstgalvās, sākotnējais autoritatīvais ieraksts tiek dzēsts, un jaunajām aprakstgalvām tiek radīti jauni autoritatīvie ieraksti ar jauniem ieraksta kontrolnumuriem. Autoritatīvie ieraksti tiek dzēsti arī tad, ja notiek ierakstu dublēšanās.

Šajā noteikumu lapā aprakstītas darbības, kādas veic Kongresa bibliotēkas darbinieki, pārveidojot priekšmeta aprakstgalvu no vienas formas citā vai dzēšot priekšmeta autoritatīvo ierakstu. Darbību aprakstā izmantoti KB IBS (Integrētajā bibliotēku sistēmā) — KB automatizētajā katalogizācijas sistēmā lietotie termini. Katalogizētājs vispirms kopē priekšmeta autoritatīvo ierakstu un izdara izmaiņas kopētajā ierakstā, nevis sākotnējā autoritatīvajā ierakstā KB datubāzē.

1. Autoritatīvā ieraksta izgūšana un kopēšana no KB IBS. Lai pārveidotu priekšmeta aprakstgalvu jaunā formā, izgūst autoritatīvo ierakstu no KB IBS. Ierakstu nokopē, uzklikšķinot izvēlnē uz **Record** (Ieraksts), tad uzklikšķina uz **Make a copy** (Veidot kopiju). Pēc tam kopētā ieraksta virsrakstjoslā jāparādās apzīmējumam [**New auth record (Copy)**] (Jauns autorit. ieraksts (kopija)).

2. 010. lauka (ieraksta ID numurs) pielāgošana un 019. lauka pievienošana. Kopētā ieraksta 010. laukā ieraksta ID numura atzīmi maina no **sh** uz **sp**. Pievieno 019. lauku ar identisku ieraksta ID numuru. Lai nodrošinātu abu lauku identiskumu, ieteicams 019. laukam datus pievienot, kopējot un pārsūtot datus no 010. lauka. Pie ieraksta ID numura gan 010., gan 019. laukā jābūt atzīmei **sp**.

3. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Sk. A 364 vadlīnijas par kodiem, kas norāda, vai aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski. Ja dotajam ierakstam jāmaina kodi, uzklikšķina uz 008. pogas, lai redzētu 008. lauka ievadlogu. Uzklikšķina uz **Direct/indirect geographic subdivision** (Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums) (008/06 lauks), lai izvēlētos opcijas. Uzklikšķina uz piemērotās opcijas, tad uzklikšķina **OK**, lai saglabātu izmaiņas.

4. 1. prioritātes ierosinājumi. Ja redakcijas procesā ierosinātas izmaiņas 1. prioritātes materiālam, piemēram, CIP, maina 906. lauka apakšlauka \$v vērtību no **0** uz **1**, ja vien vērtība **1** jau nav piešķirta. Ja ierosinājuma prioritātes līmenis ir zemāks par 1, apakšlauka vērtību maina no **1** uz **0**, ja vien **0** nav jau piešķirta.

5. 1XX lauka pielāgošana. Aprakstgalvu 1XX laukā pārveido vēlamā formā, lauka beigās pievienojot apzīmējumu [**proposed update**] (ierosinātais atjauninājums). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu [**proposed update**] atstāj atstarpi.

A 193 Aprakstgalvas pārveidošana vai priekšmeta autoritatīvā ieraksta dzēšana

6. **Norādes.** Izskata 4XX un 5XX laukus, lai noteiktu, vai tie saskan ar pašreizējo norāžu izveides politiku (salīdzināt ar A 370–A 375). Ja kāds lauks ir nepareizs vai nepiemērots, to izlabo vai nepieciešamības gadījumā dzēš. Ja nepieciešams, pievieno citus 4XX vai 5XX laukus.

Izņemot turpmāk minētos gadījumus, pievieno 4XX lauku, kas ietver aprakstgalvas iepriekšējo formu. Lai aprakstgalvas iepriekšējo formu varētu atpazīt, pievieno \$w kontrolapakšlauku ar **nne** datiem. Kontrolapakšlauku ievada pirms \$a apakšlauka. \$w apakšlauks rādīs apzīmējumu [**Earlier form of heading**] (Aprakstgalvas agrākā forma) iknedēļas sarakstā, kā arī apzīmējumu [**Former heading**] (Iepriekšējā aprakstgalva) *Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā*. 4XX lauku neizmanto iepriekšējās aprakstgalvas ierakstīšanai šādos gadījumos:

- ja aprakstgalvas vecā forma ir „normalizēts” jaunās formas rakstības variants, t.i., ja vecā forma ir identiska jaunajai, izņemot lielo sākumburtu, diakritisko zīmju, defises u.tml. lietojumu. (Tomēr gadījumos, kad no aprakstgalvas izņemta defise un defisi ietverošie vārdi pārveidotī par *vienu vārdu* (bez defises), 4XX lauku izmanto vecajai aprakstgalvas formai),
- ja vienīgā atšķirība starp veco un jauno aprakstgalvu ir vecās aprakstgalvas iespaidlūdas labojums,
- ja vienīgā atšķirība starp veco un jauno aprakstgalvu ir noslēdzoša gadskaitļa pierakstīšana aprakstgalvās vai nepabeigtā laikposma apakšiedaļās aiz aprakstgalvas;
- ja ierakstu [*aparakstgalva*]—[*apakšiedaļa*] pārveido tādēļ, ka tiek pārveidota arī pamataprakstgalva, un 4XX lauks, kas ietver aprakstgalvas veco formu, tiek pievienots pamataprakstgalvas autoritatīvajam ierakstam. Piemēram, kad aprakstgalva **Veneriskās slimības** tika nomainīta ar **Seksuāli transmisīvās slimības**, aprakstgalvas forma **Veneriskās slimības** tika pievienota jaunajam ierakstam kā 4XX lauks. Tādēļ, kad aprakstgalva tika mainīta uz **Seksuāli transmisīvās slimības—Terapija**, netika pievienots 4XX lauks ar aprakstgalvu **Veneriskās slimības—Terapija**.

7. **Klasifikācijas indekss.** Ja ierakstā ir 053. lauks(-i), tie jāpārskata. Sk. A 365 par KB klasifikācijas indeksiem priekšmeta autoritatīvajos ierakstos. Ja 053. lauks ir nepareizs, to pēc nepieciešamības pārveido vai dzēš. Ja vajadzīgā 053. lauka nav, to pievieno ierakstam.

8. **Informācija par autoritatīvajiem avotiem.** Lai nodrošinātu atsauces uz autoritatīvajiem avotiem, KB paraugiem u.tml. informācijas avotiem, jaunizveidotās aprakstgalvas ierakstam pievieno 670., 675. un 952. lauku atbilstoši A 203. nodaļā sniegtajām vadlīnijām *Atsauces uz avotiem* un metodikas aprakstu A 200 9. un 13. sadaļā.

9. **Citi lauki.** Ja nepieciešams, pievieno vai labo jebkuru citu lauku, piemēram, 260., 360., 680. vai 781. lauku. Metodikas aprakstus sk. A 200, 6., 10. un 11. sadaļā. Piemērus par 260. un 360. lauka lietojumu sk. A 374 *Vispārīgās „sk.” norādes* un A 371 *Vispārīgās „sk. arī” norādes*. 680. un 781. lauku piemērus sk. A 200, 10. un 11. sadaļā.

Aprakstgalvas pārveidošana vai priekšmeta A 193 autoritatīvā ieraksta dzēšana

10. Bibliogrāfiskās datnes uzturēšana. Norāda kopējo bibliogrāfisko ierakstu skaitu, kuri jāatjaunina atbilstoši ierosinātajām izmaiņām, pievienojot 952. lauku pēc šāda parauga formatējuma:

952 ## \$a 75 bibl. ieraksti jāredīgē

Ja šis lauks jau ir ierakstā, to redīgē, lai atspoguļotu iesniedzamajam ierosinājumam atbilstošu bibliogrāfisko ierakstu skaitu. Otru šāda veida lauku nepievieno.

11. Katalogizētāja kods. 953. laukam pievieno \$b apakšlauku ar atbilstošu katalogizētāja četrzīmju kodu, piemēram, **ta85**. Ja \$b apakšlauks 953. laukam jau pievienots, iepriekšējā katalogizētāja kodu tagadējais katalogizētājs aizstāj ar savu kodu.

12. Ieraksta saglabāšana. Saglabā mainīto ierakstu KB datubāzē, uzklikšķinot uz saglabāšanas ikonas.

13. Aprakstgalvas pārveidošana 5XX laukos citos ierakstos. Nosaka visus autoritatīvos ierakstus, kuros par plašāko vai asociatīvo terminu lietotas pārveidotās aprakstgalvas, t.i., aprakstgalvas, kas iespiestajā *Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā* apzīmētas ar ŠT un AT.

Šos ierakstus kopē, kā aprakstīts iepriekš 1. sadaļā. Kopētajā ierakstā 5XX laukā nomaina veco aprakstgalvas formu ar jauno vai lauku dzēš, ja norāde vairs neatbilst pašreizējam vadlīnijām (sk. A 370). Attiecīgās metodes aprakstītas A 195 *Norāžu pārveidošana priekšmeta autoritatīvajos ierakstos*.

Piezīme: Ja šajos ierakstos ir citas acīmredzamas kļūdas, piemēram, nepareizs klasifikācijas indekss, neatbilstoši 4XX vai 5XX lauki u.tml., šīs kļūdas labo nekavējoties, ja tas neaizņem pārāk daudz laika un nav nepieciešama plaša izpēte. Nav jānosaka visu esošo norāžu atbilstība pašreizējai politikai, ja tās kodētas kā „novērtētas” (salīdzināt ar A 370, Pamatojums).

14. Aprakstgalvas, kas izmantota kā piemērs citos ierakstos, pārveidošana. Ja pārveidotā aprakstgalva lietota kā piemērs cita ieraksta 260. laukā (vispārīgā „sk.” norāde), 360. laukā (vispārīgā „sk. arī” norāde) vai 680. laukā (darbības lauka piezīme), tad tas ir redzams 681. laukā kā „Piemērs aiz [...]” vai „Piezīme aiz [...]”. Ja šis lauks pastāv, ierakstus kopē un, ja nepieciešams, labo.

15. Ierosinājuma iesniegšana. Izdrukā dzēšamās aprakstgalvas pārveidoto autoritatīvo ierakstu, kā arī visus saistītos autoritatīvos ierakstus, kas redīgēti saistībā ar ierosinājumu. Lai sekmētu ierosinājuma sagatavošanu iknedēļas sarakstam, iezīmē ar sarkanu krāsu, ja iespējams, visu mainīto vai pievienoto lauku numurus. Nav nepieciešams īpaši iezīmēt dzēstos laukus. Izdrukas iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai kopā ar katalogizējamo darbu, ja tāds ir, kā arī redīgējamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām. Ja ierosinājums ir iesniegts Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupai, izmaiņas tiešsaistes autoritatīvajos ierakstos KB datubāzē vairs neveic. Ja nepieciešams paziņot par papildu izmaiņām vai papildinājumiem, redakcijas darbiniekus informē telefoniski, pa e-pastu vai iestādes iekšējo pastu.

16. Autoritatīvā ieraksta dzēšana. Parasti priekšmeta autoritatīvo ierakstu var dzēst tikai tad, ja: (a) aprakstgalva dublē nosaukuma aprakstgalvu, (b) aprakstgalvu aizstāj ar citu aprakstgalvu, kas jau ir ierakstīta priekšmetu autoritatīvajā datnē, (c) esošā aprakstgalva tiek sadalīta divās vai vairākās jaunās

A 193 Aprakstgalvas pārveidošana vai priekšmeta autoritatīvā ieraksta dzēšana

aprakstgalvās. Visos minētajos gadījumos iesniedz ierosinājumu par ieraksta dzēšanu, veicot šādas secīgas procedūras:

a. Autoritatīvā ieraksta izguve un kopēšana KB IBS. Izgūst dzēšanai paredzēto autoritatīvo ierakstu. Ierakstu kopē, uzklikšķinot izvēlnē uz **Record** (Ieraksts), tad — uz **Make a copy** (Veidot kopiju). Pēc tam kopētā ieraksta virsrakstjoslā jāparādās apzīmējumam [**New auth record (Copy)**] (Jauns autorit. ieraksts (kopija)).

b. 1. prioritātes ierosinājumi. Ja ierosina dzēst materiālu, piemēram, CIP, kas redakcijas procesā atzīts par 1. prioritāti, 906. lauka apakšlauka \$v vērtību, ja tā jau nav **1**, maina no **0** uz **1**. Ja ierosinājuma prioritātes līmenis ir zemāks par 1, apakšlauka vērtība, ja tā jau nav **0**, jāmaina no **1** uz **0**.

c. 010. lauka (ieraksta ID numurs) pielāgošana un 019. lauka pievienošana. Kopētā ieraksta 010. laukā maina ieraksta ID numura atzīmi no **sh** uz **sp**. Pievieno 019. lauku ar identisku ieraksta ID numuru. Lai nodrošinātu abu lauku identiskumu, ieteicams 019. laukam datus pievienot, kopējot un pārsūtot datus no 010. lauka. Pie ieraksta ID numura gan 010., gan 019. laukā jābūt atzīmei **sp**.

d. 1xx lauka pielāgošana. Lauka beigās pievieno apzīmējumu [**proposed update**] (ierosinātais atjauninājums). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu [**proposed update**] atstāj atstarpi.

e. Dzēšanas paskaidrojums. Ierakstam pievieno 682. lauku ar \$i apakšlauku, kas satur attiecīgu paskaidrojošu piezīmi par dzēšanas iemeslu. Piezīmes tekstu izvēlas no saraksta A 193.5. Ja piezīmē iekļauta atsauce uz aizstājošo aprakstgalvu, to ieraksta \$a apakšlaukā. *Piemērs:*

```
682 ## $i Ši šī aprakstgalva dzēsta no priekšmetu
autoritatīvās datnes, jo aizstāta ar priekšmeta
aprakstgalvu $a Kongo (Demokrātiskā
Republika)–Valodas $i (sh 85149573).
```

f. Katalogizētāja kods. 953. laukam pievieno \$b apakšlauku ar atbilstošu katalogizētāja četrzīmju kodu, piemēram, **ta85**. Ja \$b apakšlauks 953. laukam jau pievienots, iepriekšējā katalogizētāja kodu tagadējais katalogizētājs aizstāj ar savu kodu.

g. Ieraksta saglabāšana. Mainīto ierakstu saglabā KB datubāzē, uzklikšķinot uz saglabāšanas ikonās.

h. Ierosinājuma iesniegšana. Izdrukā dzēšamās aprakstgalvas pārveidoto autoritatīvo ierakstu. Lai sekmētu ierosinājuma sagatavošanu iknedēļas sarakstam, iezīmē ar sarkanu krāsu, ja iespējams, visu mainīto vai pievienoto lauku numurus. Nav nepieciešams īpaši iezīmēt dzēstos laukus. Izdruku iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai kopā ar katalogizējamo darbu, ja tāds ir, kā arī rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām. Ja ierosinājums ir iesniegts Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupai, izmaiņas tiešsaistes autoritatīvajos ierakstos KB datubāzē vairs neveic. Ja nepieciešams paziņot par papildu izmaiņām vai papildinājumiem, redakcijas darbiniekus informē telefoniski, pa e-pastu vai iestādes iekšējo pastu. Šie izmaiņu veikšanas ierobežojumi attiecas arī uz katalogizētājiem, kas sastopas ar cita katalogizētāja izveidoto, bet vēl neapstiprināto ierosinājuma ierakstu KB datubāzē.

PAMATOJUMS: Ja atbilstoši A 193, 16. sadaļas vadlīnijām tiek dzēsts priekšmeta autoritatīvais ieraksts, jāsniedz dzēšanas iemeslu paskaidrojoša piezīme abonentiem, kas parakstījušies uz priekšmeta autoritatīvajiem ierakstiem. Paskaidrojums tiek sniegts 682. laukā, un kopā ar dzēsto ierakstu iekļauts iknedēļas sarakstā un izplatīts. Šajos noteikumos sniegti 682. laukos lietoto paskaidrojumu standartformulējumi.

1. Kongresa bibliotēkas priekšmetu aprakstgalvu dzēšana. Iesniedzot ierosinājumu par priekšmeta autoritatīvā ieraksta dzēšanu no Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta, pievieno 682. lauku ar atbilstošu piezīmi pēc turpmāk sniegtajiem paraugiem. Ja neviens teksta variants nav izmantojams konkrētajā gadījumā, izveido oriģinālu piezīmi, kurā precīzi paskaidroti ieraksta dzēšanas iemesli. Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupa piezīmi rediģē atbilstoši standartformulējumu prasībām.

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo priekšmeta aprakstgalva dublē identisku nosaukuma aprakstgalvu n XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo priekšmeta aprakstgalva dublē nosaukuma aprakstgalvu \$a _____ \$i (n XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo priekšmeta aprakstgalva dublē nosaukuma aprakstgalvas \$a _____ \$i (n XXXXXXXX) un \$a _____ \$i (n XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva dublē identisku priekšmeta aprakstgalvu (sh XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva dublē priekšmeta aprakstgalvu \$a _____ \$i (sh XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva dublē priekšmeta aprakstgalvas \$a _____ \$i (sh XXXXXXXX) un \$a _____ \$i (sh XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva aizstāta ar tipveida aprakstgalvu [temats]--[vieta], kurai neveido atsevišķus priekšmetu autoritatīvos ierakstus.

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva aizstāta ar aprakstgalvu \$a [...]--[...], \$i, un šai aprakstgalvai priekšmetu autoritatīvo ierakstu neveido, jo tiek lietotas brīvi pievienojamās apakšsadaļas.

A 193.5 Informācija par aprakstgalvas dzēšanu

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva aizstāta ar tipveida aprakstgalvām \$a [...]--[...]
\$i, kurām atsevišķus priekšmetu autoritatīvos ierakstus neveido.

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo apakšsiedaļu \$a _____ \$i vairs nelieto.

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva tiks izveidota kā nosaukuma aprakstgalva, kad tas būs nepieciešams.

682 ## \$i Šis autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva neatbilst AACR2 noteikumiem.

2. AC priekšmetu aprakstgalvu dzēšana. Iesniedzot ierosinājumu par priekšmeta autoritatīvā ieraksta dzēšanu no AC (jauniešu literatūras) priekšmetu saraksta, attiecīgi pievieno kādu no turpmāk minētajiem 682. laukiem:

682 ## \$i Šis Anotēto kartīšu programmas priekšmeta aprakstgalvas autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva dublē identisku Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu (sh XXXXXXXX).

682 ## \$i Šis Anotēto kartīšu programmas priekšmeta aprakstgalvas autoritatīvais ieraksts dzēsts, jo aprakstgalva dublē Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu \$a _____ \$i (sh XXXXXXXX).

Pastāvošo priekšmeta aprakstgalvu A 194 ģeogrāfiskais pakārtojums

PAMATOJUMS: *Priekšmeta aprakstgalvas ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, ja tās autoritatīvajam ierakstam ir vērtība i 008/06 laukā. Tad iknedēļas sarakstā un Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā aiz aprakstgalvas parādās apzīmējums (May Subd. Geogr) (var pakārtot ģeogr.) Šajā noteikumu lapā aprakstītas darbības pastāvošo priekšmeta aprakstgalvu ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšanai. Metodes institūciju nosaukumu aprakstgalvu ģeogrāfiskajai pakārtošanai sk. A 475. Vispārīgos noteikumus par ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšanu sk. A 364.*

1. Autoritatīvā ieraksta izguve un kopēšana KB IBS. Ja priekšmeta aprakstgalvas ģeogrāfiskais pakārtojums vēl nav autorizēts, izgūst autoritatīvo ierakstu no KB IBS. Ierakstu nokopē, uzklikšķinot izvēlnē uz **Record** (Ieraksts), tad uzklikšķina uz **Make a copy** (Veidot kopiju). Pēc tam kopētā ieraksta virsrakstjoslā jāparādās apzīmējumam [**New auth record (Copy)**] (Jauns autorit. ieraksts (kopija)).

2. 010. lauka (ieraksta ID numurs) pielāgošana un 019. lauka pievienošana. Kopētā ieraksta 010. laukā ieraksta ID numura atzīmi maina no **sh** uz **sp**. Pievieno 019. lauku ar identisku ieraksta ID numuru. Lai nodrošinātu abu lauku identiskumu, ieteicams 019. laukam datus pievienot, kopējot un pārsūtot datus no 010. lauka. Pie ieraksta ID numura gan 010., gan 019. laukā jābūt atzīmei **sp**.

3. 1XX lauka pielāgošana. Lauka beigās pievieno apzīmējumu [**proposed update**] (ierosinātais atjauninājums). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu [**proposed update**] atstāj atstarpī.

4. 008 lauka pārveidošana. Uzklikšķina uz 008 pogas, lai redzētu 008. lauka ievadekrānu. Uzklikšķina uz **Direct/indirect geographic subdivision** (Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums) (008/06 lauks), lai izvēlētos opcijas. Uzklikšķina uz **i: Subdivided geographically-indirect** (Netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums). Tad uzklikšķina **OK**, lai saglabātu izmaiņas.

5. Bibliogrāfiskās datnes uzturēšana. Pievieno 952. lauku, kurā minēts to bibliogrāfisko ierakstu skaits, kas jāmaina, ja ierosinājumu apstiprinās. Lauku formatē pēc šāda parauga:

952 ## \$a 5 bibl. ieraksti jārediģē

Ja nav jāmaina neviens ieraksts, ieraksta: **0 izmaiņas**.

Ja šis lauks jau ir ierakstā, to rediģē, lai atspoguļotu iesniedzamajam ierosinājumam atbilstošu bibliogrāfisko ierakstu skaitu. Otru šāda veida lauku nepievieno.

Piezīme: Pastāvošo bibliogrāfisko ierakstu, kuros aprakstgalva var tikt pakārtota ģeogrāfiski, apzināšana KB datubāzē nav obligāta. Ierosinājumus par aprakstgalvu ģeogrāfisko pakārtojumu var iesniegt, nepievienojot bibliogrāfiskos ierakstus.

6. Katalogizētāja kods. 953. laukam pievieno \$b apakšlauku ar atbilstošu katalogizētāja četrzīmju kodu, piemēram, **ta85**. Ja \$b apakšlauks 953. laukam jau pievienots, iepriekšējā katalogizētāja kodu tagadējais katalogizētājs aizstāj ar savu kodu.

A 194 Pastāvošo priekšmeta aprakstgalvu ģeogrāfiskais pakārtojums

7. *Ieraksta saglabāšana.* Saglabā mainīto ierakstu KB datubāzē, uzklikšķinot uz saglabāšanas ikonas.

8. *Ierosinājuma iesniegšana.* Izdrukā aprakstgalvas pārveidoto ierakstu. Lai sekmētu ierosinājuma sagatavošanu iknedēļas sarakstam, **008.** lauku, ja iespējams, iezīmē ar sarkanu krāsu. Nav nepieciešams īpaši iezīmēt dzēstos laukus. Izdruku iesniedz Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupai kopā ar katalogizējamo darbu, ja tāds ir, kā arī rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām. Ja ierosinājums ir iesniegts Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupai, izmaiņas tiešsaistes ierakstā vairs neveic. Ja nepieciešams paziņot par papildu izmaiņām vai papildinājumiem, Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupu informē telefoniski, pa e-pastu vai iestādes iekšējo pastu.

PAMATOJUMS: *Norādes Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu sistēmā var mainīt, pievienojot, dzēšot vai pārveidojot 260., 360., 4XX un 5XX laukus priekšmetu autoritatīvajos ierakstos. Lai aprakstgalvai pievienotu ekvivalentu „sk.” norādes terminu, ko neizmanto kā priekšmeta aprakstgalvu, aprakstgalvas autoritatīvajam ierakstam pievieno 4XX lauku. Lai pievienotu norādi no priekšmeta aprakstgalvas uz šaurākā termina aprakstgalvu, šaurākā termina aprakstgalvas ierakstam pievieno 5XX lauku, kas kodēts kā plašāks termins. Lai saistītu divas aprakstgalvas kā asociatīvus terminus, katrai no tām pievieno 5XX lauku, kas kodēts kā asociatīvais termins. Lai veidotu vispārīgo „sk.” vai vispārīgo „sk. arī” norādi, ierakstam pievieno 260. un 360. lauku. Norādes anulē, dzēšot laukus līdzīgā veidā. Šajā noteikumu lapā aprakstītas darbības šādu izmaiņu veikšanai KB IBS (Integrētajā bibliotēku sistēmā). Par norāžu izveidi sk. A 370–A 375.*

1. Autoritatīvā ieraksta izguve un kopēšana KB IBS. Lai priekšmeta autoritatīvajā ierakstā pievienotu vai mainītu norādes, šo autoritatīvo ierakstu izgūst no KB IBS. Ierakstu nokopē, uzklikšķinot izvēlnē uz **Record** (Ieraksts), tad uzklikšķina uz **Make a copy** (Veidot kopiju). Pēc tam kopētā ieraksta virsrakstjoslā jāparādās apzīmējumam [**New auth record (Copy)**] (Jauns autorit. ieraksts (kopija)).

2. 010. lauka (ieraksta ID numurs) pielāgošana un 019. lauka pievienošana. Kopētā ieraksta 010. laukā ieraksta ID numura atzīmi maina no **sh** uz **sp**. Pievieno 019. lauku ar identisku ieraksta ID numuru. Lai nodrošinātu abu lauku identiskumu, ieteicams 019. laukam datus pievienot, tos kopējot un pārsūtot no 010. lauka. Ieraksta ID numuram gan 010., gan 019. laukā ir atzīme **sp**.

3. 1XX lauka pielāgošana. Aiz pastāvošā teksta 1XX laukā pievieno apzīmējumu [**proposed update**] (ierosinātais atjauninājums). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu [**proposed update**] atstāj atstarpi.

4. 4XX lauku pievienošana vai rediģēšana („sk.” norādes). Ja nepieciešams, 4XX laukus pievieno, rediģē vai dzēš, kārtojot tos visus alfabētiskā secībā. 4XX laukos pievienotām nosaukumu atšķirīgām formām vai alternatīviem terminiem pievieno autoritatīvo avotu 670. laukos, atbilstoši norādījumiem A 200., 9.b.

5. 5XX lauku (plašākie termini un asociatīvie termini) pievienošana vai rediģēšana. Ja nepieciešams, 5XX laukus pievieno, rediģē vai dzēš. Kā plašāku terminu 5XX lauku identificē pēc kontrolapakšlauka \$w ar vērtību **g**. Kā asociatīvu terminu 5XX lauku identificē, izlaižot \$w kontrolapakšlauku. Visus plašākos terminus 5XX laukos kārtu alfabētiskā secībā, un visus asociatīvos — atsevišķā alfabētiskā secībā, aiz plašākiem terminiem.

Lai saistītu divas aprakstgalvas kā asociatīvos terminus, abu aprakstgalvu autoritatīvajos ierakstos jābūt 5XX laukam, kas ietver aprakstgalvu, kas identificējama kā asociatīvais termins pēc izlaistā kontrolapakšlauka \$w. Tādēļ, pievienojot, rediģējot vai dzēšot asociatīvā termina norādi, nepieciešams kopēt un labot divus autoritatīvos ierakstus. Šajā noteikumu lapā turpmāk aprakstīts, kā veikt izmaiņas abos ierakstos.

Lai mainītu pastāvošo asociatīvā termina norādi uz plašāka termina norādi, pievieno \$w **g** kā pirmo apakšlauku 5XX laukā un dzēš abpusējo norādi no otras aprakstgalvas autoritatīvā ieraksta. Lai mainītu pastāvošo plašākā termina norādi uz asociatīvā termina norādi, dzēš \$w **g** no 5XX lauka un pievieno abpusējo norādi otras aprakstgalvas autoritatīvajā ierakstā.

A 195 Norāžu pārveidošana priekšmeta autoritatīvajos ierakstos

Kad 5xx lauki ir pārveidoti, tos, ja nepieciešams, ierakstā pārkārto, lai visi plašākie termini atrastos vienkopus, alfabētiskā secībā, aiz tiem — visi asociatīvie termini vienkopus, alfabētiskā secībā.

6. 360. lauku (vispārīgo „sk. arī” norāžu) vai 260. lauku (vispārīgo „sk.” norāžu) pievienošana vai rediģēšana. Ja nepieciešams, 360. laukus pievieno, rediģē vai dzēš. Ja nepieciešams, 260. laukus rediģē vai dzēš. Piemērus par šo lauku saturu sk. A 374 *Vispārīgās „sk.” norādes* un A 371 *Vispārīgās „sk. arī” norādes*.

7. Kataloģizētāja kods. 953. laukam pievieno \$b apakšlauku ar atbilstošu kataloģizētāja četrzīmju kodu, piemēram, **ta85**. Ja \$b apakšlauks 953. laukam jau pievienots, iepriekšējā kataloģizētāja kodu tagadējais kataloģizētājs aizstāj ar savu kodu.

8. Ieraksta saglabāšana. Saglabā mainīto ierakstu KB datubāzē, uzklikšķinot uz saglabāšanas ikonas.

9. Ierosinājuma iesniegšana. Izdrukā pārveidoto ierakstu. Lai sekmētu ierosinājuma sagatavošanu iknedēļas sarakstam, iezīmē visu mainīto vai pievienoto lauku numurus ar sarkanu krāsu, ja iespējams. Nav nepieciešams īpaši iezīmēt dzēstos laukus. Ierosinājumu iesniedz Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupai. Ja ierosinājums ir iesniegts, izmaiņas tiešsaistes ierakstā vairs neveic. Ja nepieciešams paziņot par papildu izmaiņām vai papildinājumiem, Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupu informē telefoniski, pa e-pastu vai iestādes iekšējo pastu.

PAMATOJUMS: Ar priekšmeta aprakstgalvām saistītie KB klasifikācijas indeksi atrodami priekšmetu autoritatīvo ierakstu 053. laukos. Ja uz aprakstgalvu attiecas vairāki klasifikācijas indeksi vai indeksu grupa, tad autoritatīvajā ierakstā katru indeksu ieraksta atsevišķā 053. laukā. Klasifikācijas indeksus formulē un pievieno priekšmeta aprakstgalvām atbilstoši A 365 aprakstītajiem principiem. Ja nepieciešams pievienot jaunu 053. lauku vai veikt izmaiņas pastāvošajā ierakstā, ir jāpārskata pastāvošie 053 lauki, lai noteiktu, vai tie ir saturiski pareizi, t.i., vai indeksi joprojām ir spēkā un piemēroti aprakstgalvai un vai paskaidrojošie termini, ja tādi ietverti laukā, ir pareizi.

Šajā noteikumu lapā aprakstītas darbības, ko veic Kongresa bibliotēkas darbinieki, lai pievienotu vai mainītu klasifikācijas indeksu pastāvošā autoritatīvā ierakstā, izmantojot KB IBS. Vairumā gadījumu 053. lauku pievienošanas vai mainīšanas ierosinājumu tiek sagatavoti, neiekļaujot tos iknedēļas sarakstā („off-list”), t.i., Kataloģizācijas politikas un atbalsta birojs pārskata un apstiprina ierosinājumus, un Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupa ievada izmaiņas KB datubāzē un LCSH Master datubāzē, nepublicējot tās iknedēļas sarakstā apspriešanai redakcijas sanāksmē. Tādēļ kataloģizētājiem nav nepieciešams veikt parastās darbības tiešsaistes autoritatīvo ierakstu pārveidošanai, tos kopējot, pārskatot un izdrukājot. Tā vietā oriģinālo autoritatīvo ierakstu izdrukā un pievieno anotāciju ar norādījumiem par 053. lauku pievienošanu, mainīšanu vai dzēšanu.

1. Izdrukas sagatavošana. Lai priekšmetu autoritatīvajā ierakstā pievienotu, mainītu vai dzēstu 053. lauku, ierakstu izdrukā. Izdruku anotē, ja iespējams, ar sarkanu krāsu, rediģējot vai svītrojot pastāvošos maināmos vai dzēšamos 053. laukus. Pievieno jaunus 053. laukus, ierakstot norādījumus izdrukas brīvajā lejasdaļā, piemēram,

pievienot: 053 QD380-QD388 (Ķīmija)

pievienot: 053 QP801.P64 (Bioķīmija)

2. Ierosinājuma iesniegšana. Uz izdrukas norāda kataloģizētāja kodu un ierosinājuma iesniegšanas datumu. Ierosinājumu iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai. Pēc tam, kad ierosinājumu ir izskatījis un apstiprinājis Kataloģizācijas politikas un atbalsta birojs, Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupa atjaunina autoritatīvos ierakstus KB datubāzē un LCSH Master datubāzē, atspoguļojot veiktās izmaiņas.

Piezīme: Ja papildus 053. lauku izmaiņām nepieciešams veikt vēl citas izmaiņas, tās veic atbilstoši šo izmaiņu veidam. Piemēram, lai pievienotu norādi uz plašāko terminu un mainītu 053. lauku tajā pašā ierakstā, ieteicams ievērot A 195 norādījumus **Norāžu pārveidošana priekšmeta autoritatīvajos ierakstos**, nevis šajā noteikumu lapā aprakstītos. Šajā noteikumu lapā minētās darbības veic tikai tādā gadījumā, ja ierosinātās izmaiņas attiecas tikai uz 053. lauku(-iem).

PAMATOJUMS: Turpmāk minēto kategoriju aprakstgalvas ir autorizētas piešķiršanai kā priekšmeta aprakstgalvas: (1) nosaukuma aprakstgalvas, kas izveidotas atbilstoši AACR2 (salīdzināt ar A 430), (2) priekšmeta aprakstgalvas un apakšsadaļas, kas izveidotas iekļaušanai LCSH master datubāzē (salīdzināt ar A 40), (3) priekšmeta aprakstgalvas, kas veidotas, lietojot brīvi pievienojamās apakšsadaļas aiz izveidotajām nosaukuma aprakstgalvām vai priekšmeta aprakstgalvām (salīdzināt ar A 1095) vai (4) priekšmeta aprakstgalvas, kas sastāv no brīvi pievienojamām vārdkopām aiz izveidotajām nosaukuma aprakstgalvām vai priekšmeta aprakstgalvām (salīdzināt ar 362). Jebkuras citas priekšmeta aprakstgalvas kā autorizētas priekšmeta aprakstgalvas var lietot tikai pēc tam, kad katalogizētāji ierosinājuši to izskatīšanu iknedēļas sanāksmē, tās apstiprinātas un iekļautas LCSH Master datubāzē. Šajā noteikumu lapā skaidrotas vispārīgās prasības jaunu priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumiem un uzskaitīta darbību secība priekšmeta autoritatīvā ieraksta izveidei, izmantojot Kongresa bibliotēkas Integrēto bibliotēku sistēmu. Aprakstītās darbības attiecas tikai uz jaunu autoritatīvo ierakstu izveidi. Par darbībām, kādas jāveic, pārveidojot jau pastāvošos ierakstus sk. A 193-196.

GALVENĀS PRASĪBAS PRIEKŠMETA APRAKSTGALVU AUTORITĀVAJĒM IERAKSTIEM

Piezīme: Šie noteikumi ir kārtoti nemainīgo un mainīgo lauku parādīšanās secībā šablonos, ko lieto jaunu priekšmetu autoritatīvo ierakstu izveidē KB Integrētajā bibliotēku sistēmā. Noteikumi sniedz informāciju par tagiem un apakšlauku kodiem, kādus izmanto parastākās situācijās, veidojot priekšmeta autoritatīvos ierakstus. Sarežģītākos gadījumos, lai iegūtu detalizētāku informāciju par apzīmējumiem, jāvadās pēc MARC 21 autoritatīvo ierakstu formāta.

1. 008. lauks.

a. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Izvēlnes **Direct/indirect geographic subdivision** (Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums) (008/06) vērtības:

_	=	Nepakārto ģeogrāfiski
i	=	Pakārto ģeogrāfiski — netiešais pakārtojums
n	=	Nav piemērojams [<i>Lieto norāžu ierakstos. Sk. A 374.</i>]
	=	Nekodē [<i>Šī vērtība arī norāda, ka pašlaik aprakstgalvu nepakārto ģeogrāfiski</i>]

Sk. A 364 vadlīnijas par kodu pievienošanu, lai norādītu, vai aprakstgalvu var vai nevar pakārtot ģeogrāfiski. Aprakstgalvām, kuras var pakārtot ģeogrāfiski, izvēlas vērtību **i**. Aprakstgalvu kategorijām, kuras nevar pakārtot ģeogrāfiski, izvēlas pasvītrojuma zīmi (**_**). Citos gadījumos lieto aizpildījuma zīmi (**|**), lai norādītu, ka līdz šim nav pieņemts attiecīgs lēmums, tāpēc konkrēto aprakstgalvu nevar pakārtot ģeogrāfiski.

b. Katalogizēšanas avots. Noklusējuma vērtība, kas parādās izvēlnē **Cataloging source** (Katalogizācijas avots) (008/39 lauks), ir pasvītrojuma zīme, kas simbolizē Kongresa bibliotēku. Ja aprakstgalvu ierosinājusi cita bibliotēka—kooperatīvā partnere, šo vērtību maina uz **c**, kas apzīmē **Kongresa bibliotēkas kooperatīvās katalogizēšanas programmu**. Visos pārējos gadījumos noklusējuma vērtību nemaina.

c. Informācija par citām 008. lauka pozīcijām. Visas pārējās 008. lauka pozīciju vērtības atstāj nemainītas.

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

2. 1. prioritātes ierosinājumi. Ja aprakstgalva ierosināta materiālam, piemēram, CIP, kas rediģēšanas procesā atzīts par 1. prioritāti, lieto 906. lauka apakšlauku \$v. Noklusējuma vērtību maina no **0** uz **1**. Ja ierosinājuma prioritātes līmenis ir zemāks par 1, apakšlaukā saglabā noklusējuma vērtību **0**. Nelieto citas vērtības kā **0** un **1**.

3. Kongresa bibliotēkas kontrolnumurs (010. un 019. lauks). Lai izveidotu ierosinājuma ierakstu, izmanto LCCN (Library of Congress Control Number) kontrolnumura ģeneratoru priekšmeta autoritātvjiem ierakstiem. Numuru ielīmē 010. un 019. laukā. 019. laukā maina atzīmi no **sh** uz **sp**.

4. Klasifikācijas indeksi. Noteikumus un vadlīnijas par klasifikācijas indeksa piešķiršanu aprakstgalvai sk. A 365. Katru klasifikācijas indeksu vai indeksu grupu ievada atsevišķā **053**. laukā ar otro indikatora vērtību **0**. Vienam atsevišķam indeksam lieto \$a apakšlauku. Indeksu grupas sākuma indeksam lieto \$a apakšlauku un \$b apakšlauku — noslēdzošajam indeksam. Ieraksta pilnus klasifikācijas indeksus (ieskaitot klases apzīmējošos burtus) abos apakšlaukos — \$a un \$b. Defises nelieto. \$c apakšlaukā ievada papildinošu terminu, ja tāds ir. \$c apakšlaukā datus neliek iekavās. *Piemērs:*

053 #0 \$a HG289 \$b HG297 \$c Finances

Ja 053. lauku ierakstā nelieto, tukšo 053. lauku no autoritātvjā ieraksta dzēš.

5. Aprakstgalvu un norāžu lauku apzīmējumi. Priekšmeta aprakstgalvu un norāžu lauki apzīmēti atbilstoši definīcijām dokumentā *MARC 21 Format for Authority Data (MARC 21 Autoritātvjā datu formāts)*. Aprakstgalvu un apakšiedaļu kombinācijām 1XX, 4XX vai 5XX laukos lieto \$a apakšlauku. Piemēram, aprakstgalvu **Jēzus Kristus—Miršanas datums** ieraksta **100**. laukā, **Harvard University—Studentu dzīves apstākļi** — **110**. laukā, **Beowulf—Tēli** — **130**. laukā u.tml. Dažādu veidu priekšmeta aprakstgalvām un norādēm ir šādi tagi:

- X00 — uzvārdu aprakstgalvas
personvārdu aprakstgalvas ar brīvi nepievienojamām apakšiedaļām
- X10 — nosauktās entītijas, kas ir institūcijas vai kuras apzīmētas kā līdzīgas institūcijām
(sk. A 405)
- X11 — sanāksmju aprakstgalvas ar brīvi nepievienojamām apakšiedaļām
- X30 — unificēto nosaukumu aprakstgalvas ar brīvi nepievienojamām apakšiedaļām
- X50 — tematiskās aprakstgalvas
notikumi, kas nav apakšiedaļas aiz vietu nosaukumiem, izdomāti vai leģendāri tēli,
dievības u.tml.
- X51 — ģeogrāfiskās aprakstgalvas, ieskaitot nosauktās entītijas (sk. A 405)

6. Aprakstgalva. Ierosinātās aprakstgalvas tekstu ievada šablona 1XX laukā pirms apzīmējuma [**proposed**] (ierosināts). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu [**proposed**] atstāj atstarpī.

7. **Vispārīgās norādes.** Vispārīgās „sk.” norādes tekstu ievada 260. laukā un vispārīgās „sk. arī” norādes tekstu — 360. laukā. Noteikumi un vadlīnijas par vispārīgo „sk.” norāžu izveidi sniegtas A 374; par „sk. arī” norādes izveidi — A 371. Paskaidrojošam tekstam lieto \$i apakšlaukus un \$a apakšlaukus — aprakstgalvām vai apakšiedaļām, uz kurām dotas norādes. *Piemēri:*

150 ## \$a Polemiskā literatūra
 260 ## \$i sk. apakšiedaļu \$a Polemiskā literatūra \$i aiz atsevišķām reliģijām, konfesijām, mūku un reliģiskajiem ordeņiem, kā arī svētajiem rakstiem — darbiem, kuros pausta opozīcija pret šo personu grupu uzskatiem vai darbiem

150 ## \$a Apoloģētika
 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a Apoloģētiskie darbi \$i aiz atsevišķām konfesijām, piem., \$a Katoļu baznīca--Apoloģētiskie darbi

8. Saistes un norādes.

a. **Vispārīgais noteikums.** Ieraksta visas NT, PT vai AT norādes kā saistes, t.i., kā 4XX vai 5XX laukus. Meklējot priekšmetu autoritatīvos ierakstus KB datubāzē un/vai *Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā*, jāpārlicinās, vai ierosinātā norāde 4XX laukā nav pretrunā ar pastāvošo aprakstgalvu vai „sk.” norādi, un vai ierosinātais 5XX lauks pastāv kā lietotā termina aprakstgalva.

Norāžu paraugi. Daudzām jaunām aprakstgalvām, kas pieder īpašām kategorijām, piemēram, atsevišķu celtņu nosaukumi, pieminekļi, ģeogrāfiskie objekti, ir noteikts tikai šai kategorijai raksturīgs norāžu komplekts. Arī dažām specifiskām apakšiedaļām ir tām raksturīgi norāžu paraugi. Tos var noteikt, iepazīstoties ar atsevišķām *Priekšmetošanas rokasgrāmatas* noteikumu lapām vai pastāvošajiem attiecīgās kategorijas priekšmeta autoritatīvajiem ierakstiem. Kā paraugu jauniem ierosinājumiem izmanto tikai tos autoritatīvos ierakstus, kuru norādes ir *novērtētas*, (t.i. tās, kurām 008. lauka [MARC 21 008/29] izvēlnē **Reference evaluation** (Norādes novērtējums) ir a vērtība).

b. **4XX lauki.** Veidojot „sk.” norādes, jeb nelietotos terminus (NT), vadās pēc noteikumiem un vadlīnijām, kas sniegtas A 373. „Sk.” norādes ieraksta 4XX laukos. Tos kārtā alfabētiskā secībā un lieto tagus, kā tas aprakstīts 5. sadaļā. 4XX laukiem nepievieno \$w kontrolapakšlaukus, izņemot gadījumus, kas aprakstīti turpmāk sniegtajā piezīmē. Nosaukumu variantiem un priekšmetu alternatīvajiem terminiem 670. laukos (sk. 8. sadaļu). uzrāda autoritatīvos avotus. *Piemērs:*

150 ## \$a Menedžments
 450 ## \$a Pārvalde
 450 ## \$a Pārvaldība
 450 ## \$a Vadība

Piezīme: Dažreiz jaunu priekšmetu autoritatīvo ierakstu veido tāpēc, ka priekšmeta aprakstgalva ir dzēsta, un aizstāta ar divām vai vairākām jaunām aprakstgalvām (salīdzināt ar A 193). Šādos gadījumos veco aprakstgalvas formu kā 4XX lauku pievieno katram jaunajam autoritatīvajam ierakstam. To apzīmē kā aprakstgalvas agrāko formu lauka sākumā \$w kontrolapakšlaukā ar **nne** datiem.

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

c. 5XX lauki (PT un AT). Atbilstoši A 370 aprakstītajiem principiem par plašāko terminu (PT) un asociatīvo terminu (AT) norāžu izveidi, PT norādes ieraksta 5XX laukos, kuriem pakārtots \$w kontrolapakšlauks ar vērtību **g**. Šis kontrolapakšlauks identificē norādi kā plašākā termina norādi. PT kārtā alfabētiskā secībā. AT norādes ieraksta 5XX laukos bez \$w kontrolapakšlauka. Kontrolapakšlauka neesamība identificē norādi kā asociatīvā termina norādi. Asociatīvo terminu norādes kārtā alfabētiskā secībā tūlīt aiz plašāko terminu norādēm. *Piemērs:*

150 ## \$a Tālmācība
550 ## \$w g \$a Izglītība [plašāks termins]
550 ## \$a Pieaugušo izglītība [asociatīvs termins]

Piezīme: Autoritatīvajam ierakstam pievienotā asociatīvā termina norāde 5XX laukā ir abpusēji saistīta ar tās aprakstgalvas autoritatīvo ierakstu, uz kuru tā norāda. Darbības aprakstu sk. A 195 *Norāžu pārveidošana priekšmeta autoritatīvajos ierakstos.*

Katrai priekšmeta aprakstgalvai, ko lieto kā norādes terminu 5XX laukā, jābūt pārstāvētai ar autoritatīvo ierakstu priekšmetu autoritatīvajā datnē. Gadījumos, kad 5XX sastāv no vispārēja termina, kas pakārtots ģeogrāfiski, vai arī to veido aprakstgalvas—brīvi pievienojamās apakšsadaļas kombinācija, piemēram, **Kalni—Amerikas Savienotās Valstis** vai **Skābeklis—Toksikoloģija**, un attiecīgais autoritatīvais ieraksts nav vēl izveidots, to izveido redaktori, nevis katalogizētāji.

d. Šaurākie termini (ŠT). Veido norādes no jaunierosinātās aprakstgalvas uz pastāvošajām šaurāko terminu aprakstgalvām, pievienojot jauno aprakstgalvu kā PT (t.i., 5XX lauku ar \$w kontrolapakšlauka vērtību **g**) pastāvošajiem šaurāko terminu autoritatīvajiem ierakstiem. Vadās pēc A 195 aprakstītajām metodēm par norāžu pārveidošanu pastāvošajos priekšmetu autoritatīvajos ierakstos un iesniedz katra pārveidotā ieraksta izdruku kopā ar jaunās aprakstgalvas ierosinājumu. Kaut arī MARC 21 formāts nodrošina šaurāko terminu identificēšanu pēc **h** vērtības 5XX lauku \$w kontrolapakšlaukā, Kongresa bibliotēka šo vērtību nelieto un plašāko terminu ierakstos šaurākos terminus neiekļauj.

9. Atsauces uz avotiem. Lai sniegtu atsauces uz ierosinājuma sagatavošanā izmantotajiem avotiem, izmanto **670.** un **675.** laukus. Sk. A 202 par autoritatīvo avotu izmantošanu priekšmeta aprakstgalvas ierosināšanai.

a. Katalogizējamais darbs. Atsauci uz darbu, kas ir ierosinātās aprakstgalvas cēlonis, sniedz kā pirmo 670. lauku. Ievada arī KB kontrolnumuru, pamatierakstu un darba nosaukumu, kā arī izdevniecības ziņas. Atsauci īsina, lietojot autora personvārda iniciāļus, nevis pilno formu, un vārdus atsaucē iespējami īsina, ja tas netraucē teksta uztverei. Garus nosaukumus īsina, bet iekļauj atslēgvārdus, kas pamato ierosinātās aprakstgalvas formu vai apstiprina „sk.” norādes terminu pat tad, ja atslēgvārdi minēti apakšnosaukumā. Ja darbam ir gan unificētais nosaukums, gan nosaukums titullapā, atsaucē izmanto titullapā sniegto nosaukumu, nevis unificēto nosaukumu. Ja viena darba indeksēšanai veido gan jaunu aprakstgalvu, gan jaunu apakšsadaļu, atsauces uz darbu iekļauj abos autoritatīvajos ierakstos. *Piemērs:*

670 ## \$a Kat. darbs.: 96011759: Petering, D. E. K.
The Anton Wilhelm Petering family genealogy,
1995.

b. Citi avoti, kuros atrasts aprakstgalvas termins. Lai sniegtu atsauces uz avotiem, kas izmantoti aprakstgalvas vai norādes termina izveidei, lieto papildu 670. laukus. Atsauču stils un atsauču sniegšanas noteikumi aprakstīti A 203. *Piemēri:*

670 ## \$a Rieger, R. Glossary of genetics, 1990
\$b (genotype-environment interaction)

670 ## \$a MEDLINE on 1stsearch, Feb. 15, 1996
\$b (genotype-environment interaction; genotype
by environment interaction; gene-environment
interaction; genotype x environment interaction)

670. laukos nesniedz atsauces uz KB paraugiem vai *Priekšmetošanas rokasgrāmatu*. Šim nolūkam izmanto 952. laukus, kā aprakstīts turpmāk 13. sadaļā.

c. Avoti, kuros nav atrasts aprakstgalvas termins. Atsevišķā 675. laukā ieraksta avotus, kuros meklēta informācija, bet termini nav izmantoti. Uz šiem avotiem sniedz atsauces tāpat kā uz tiem, kuros aprakstgalvas termins ir atrasts. Katru avotu ieraksta atsevišķā \$a apakšlaukā. Pirms jauna \$a apakšlauka sākuma vienu avotu no otra atdala ar semikolu. Nelieto citu apakšlauku kodējumu. *Piemērs:*

675 ## \$a Lippincott; \$a Web. geog.; \$a Times atlas

10. Darbības lauka piezīme. Lai noteiktu, vai darbības lauka piezīme ir nepieciešama, izmanto A 400 sniegtās vadlīnijas. Ja darbības lauka piezīme paredzēta izveidotai aprakstgalvai, to ieraksta 680. laukā. Paskaidrojošā teksta ierakstīšanai lieto \$i apakšlauku, bet \$a apakšlauku — aprakstgalvu vai apakšiedaļu terminiem, kurus izmanto, lai izvērstu vai ilustrētu \$i apakšlauku tekstu. *Piemērs:*

150 ## \$a Developmental neurobiology
680 ## \$i Here are entered works on the growth and
differentiation of the nervous system, Works
limited to the growth of the nervous system
are entered under \$a Nervous system--Growth.

150 ## \$a Viduslaiku pilis
680 ## \$a Šeit apkopotī darbi par nocietinātām pilīm.
Darbus par monumentālām, reprezentatīva rakstura
greznām celtnēm sk. \$a Pilis

11. Informācija par ģeogrāfiskajām apakšiedaļām. Ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvām pievieno 781. lauku, kurā parādīta aprakstgalvas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas forma, vai arī pievieno 667. lauku, kas nosaka, ka aprakstgalvu nevar lietot kā ģeogrāfisko apakšiedaļu. Izvērstākas vadlīnijas sk. A 836.

12. Bibliogrāfiskās datnes uzturēšana. Pirms sagatavotā ierosinājuma iesniegšanas Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai, KB datubāzē jāsameklē pastāvošie bibliogrāfiskie ieraksti, kas atjaunināmi saistībā ar jauno ierosinājumu. Rediģējamo ierakstu kopskaitu ievada 952. laukā, kuru noformē kā piemērā:

952 ## \$a 5 bibl. ieraksti jārediģē

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

Piezīme: Šis lauks ar ciparu 0 jau ietverts jaunveidojamo priekšmetu autoritatīvo ierakstu šablonā KB IBS. 0 vietā ieraksta attiecīgo rediģējamo ierakstu skaitu. Ja nav jālabo neviens ieraksts, lauku no ieraksta dzēš.

13. KB paraugs. Ja nepieciešams sniegt atsauci uz KB paraugu (sk. A 202), to ieraksta 952. laukā, lietojot šādu terminoloģiju:

KB paraugs: [aprakstgalva, kuru citē kā paraugu]

Piemērs:

150 ## \$a Dzejnieki, zimbabviešu
952 ## \$a KB paraugs: Rakstnieki, zimbabviešu

Šādu informāciju vienmēr satur jauno aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti KB Integrētajā bibliotēku sistēmā, bet tā netiek izplatīta ārpus KB.

Piezīme: Šis lauks jau ietverts jaunveidojamo priekšmeta autoritatīvo ierakstu šablonos KB IBS. Ja nepieciešams atsaukties uz paraugu, ieraksta attiecīgo aprakstgalvu. Ja uz paraugu neatsaucas, lauku no ieraksta dzēš.

Atsauce uz Priekšmetošanas rokasgrāmatu (Subject Cataloging Manual). Ja aprakstgalvu un/vai norādi veido atbilstoši *Priekšmetošanas rokasgrāmatas* konkrētās noteikumu lapās aprakstītajai struktūrai, pievieno 952. lauku ar noteikumu lapas numuru. Lieto abreviatūru PR (*Priekšmetošanas rokasgrāmata*). *Piemērs:*

952 ## \$a PR A 1334

14. Ierosinājumam pievienotie komentāri. Jebkurus komentārus, kas var būt noderīgi jaunās aprakstgalvas un autoritatīvā ieraksta formulēšanai, ieraksta 952. laukā. Tie var ietvert aprakstgalvas vai tās paredzamā pielietojuma definīciju, īpašu problēmu izklāstu vai apsvērumus, kas noteikuši aprakstgalvas vai norādes formas izvēli, iespējamo ietekmi uz citu aprakstgalvu piešķiršanu vai citus būtiskus faktus, kas iegūti, veicot avotu izpēti ierosinājuma izstrādes procesā. Rediģēšanas procesa laikā noderīgu īslaicīgas nozīmes informāciju pavēstī piezīmē, kas pievienota ierosinājumam.

15. Katalogizētāja kods. 953. lauka \$a apakšlaukā ieraksta attiecīgo četrzīmju katalogizētāja kodu, piemēram, **ta85**.

16. Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai iesniedzamie materiāli. Katras jaunas aprakstgalvas ierosinājumu iesniedz kā atsevišķu materiālu komplektu, kas sastāv no:

- darba, kas ir ierosinājuma cēlonis un palīgmateriāliem,
- jaunveidojamā autoritatīvā ieraksta izdrukas,
- visu to aprakstgalvu autoritatīvo ierakstu izdrukām, kuras jāmaina, pievienojot jaunierosināto aprakstgalvu 5XX laukos (PT vai AT),

- pārveidojamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām vai sarakstiem (sk. D 240 par darbībām izdrukas sagatavošanā un iezīmēšanā),
- piezīmēm, ja tādas ir, kas adresētas Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai vai Kataloģizācijas politikas un atbalsta birojam

Ja ierosinājums ir iesniegts Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai, izmaiņas tiešsaistes ierakstā vairs neveic. Ja pēc iesniegšanas vēl nepieciešams paziņot par papildu izmaiņām vai papildinājumiem, Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupu informē telefoniski, pa e-pastu vai iestādes iekšējo pastu. Šis noteikums par izmaiņu veikšanas ierobežojumu attiecas arī uz kataloģizētājiem, kuri ievada citu kataloģizētāju izstrādātā un apstiprinājumā procesā esošā ierosinājuma ierakstu KB datubāzē.

JAUNAS PRIEKŠMETA APRAKSTGALVAS IEROSINĀJUMA IESNIEGŠANAI NEPIECIEŠAMO DARBĪBU KONTROLSARAKSTS

Pirms jaunas priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma iesniegšanas Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai jāpārbauda, vai ir izpildītas visas turpmāk uzskaitītās darbības.

VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

- Ierosinājums ir nepieciešams, t.i., nevar lietot brīvi pievienojamās apakšiedaļas vai vārdkopas (sk. A 362, A 1095–A 1200).
- Ierosinātā aprakstgalva nedublē pastāvošo aprakstgalvu un nav izveidotās aprakstgalvas atšķirīgs formulējums.

PRIEKŠMETA AUTORITATĪVAIS IERAKSTS

- Atbilstošs(-i) klasifikācijas indekss(-i) ir ierakstīts(-i) 053. laukos.
- 008. lauka izvēlnē **Direct/indirect geographic subdivision** (Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums) ir atlasīta atbilstoša vērtība.
- Kataloģizētāja kods ir ievadīts 953. lauka \$a apakšlaukā.
- Rediģējamo ierakstu skaits redzams 952. laukā (**0** — ja to nav).
- Informācija par izmantotajiem avotiem ir ierakstīta 670. laukā(-os) un/vai atsauce uz KB paraugu dota 952. laukā.
- Uz darbu, kas ir ierosinājuma cēlonis, dota atsauce 670. laukā.
- 1. prioritātes ierosinājumam vērtība 906. lauka \$v apakšlaukā ir mainīta no **0** uz **1**.

NORĀDES

- Norādes veidotas atbilstoši noteiktajam paraugam.
- Ierosinātie 4XX lauku termini nav pretrunā ar pastāvošajām aprakstgalvām vai norādēm un ir kārtoti alfabētiskā secībā.
- Ierosinātie 5XX lauku termini ir lietotie termini vai jaunierosinātās aprakstgalvas. Plašākie termini kārtoti vienkopus alfabētiskā secībā pirms asociatīvajiem terminiem, kas sniegti atsevišķā alfabētiskā secībā.
- Katrai asociatīvā termina norādei 5XX laukā ir pievienota izdruka ar tās pastāvošās aprakstgalvas autoritatīvo ierakstu, kuru, pievienojot jauno aprakstgalvu kā asociatīvo terminu 5XX laukā, nepieciešams mainīt.

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

- Šaurāko terminu norādes veidotas atbilstoši A 195 aprakstītajām darbībām, un tiek iesniegtas izdrukas tiem autoritatīvajiem ierakstiem, kuri, pievienojot jauno aprakstgalvu kā 5XX(g) lauku, jāmaina.

REDIĢĒJAMIE IERAKSTI

- Ierosinājumam pievieno bibliogrāfisko ierakstu izdrukas

KĀ VEIDOT PRIEKŠMETA AUTORITATĪVO IERAKSTU TIEŠSAISTĒ KB IBS

1. *[Ielogošanās.]* Reģistrējas katalogizācijas modulī.

2. *Šablona izgūšana.* Uzklikšķina uz mazās lejupejošās rādītājbulciņas, kura atrodas rīkjoslā aiz pēdējās kreisās puses ikonās un attēlo papīra lapu ar vienu ielocītu stūri pār otru. Tad uzklikšķina **Authority** (Autoritatīvie ieraksti) (vai arī izvēlņu joslā uz **Record** (Ieraksts), tad — **New** (Jauns) un **Authority** (Autoritatīvie ieraksti). Pēc tam ar dubultklikšķi uz **Subjects** (Priekšmeti) atver šablonu sarakstu. Ar dubultu klikšķi atver jaunveidojamās aprakstgalvas veidam atbilstošo šablonu. Šablons parādās uz ekrāna. Piemēram, ar dubultklikšķi uz **subject-topical. term** (priekšmetu-tem. term.) tiek atvērts 1. zīmējumā redzamais šablons.

1. zīmējums

906			#t **** #u **** #v 0
010			#a
019			#a
040			#a DLC #b eng #c DLC
053		0	#a
150			#a [proposed]
450			#a
550			#w g #a
670			#a Work cat.: 99
952			#a 0 bib record(s) to be changed
952			#a LC pattern:
953			#a

Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana A 200

3. **008. lauks.** Uzklīkšķina uz **008.** lauka pogas, lai redzētu 008. lauka ievadlogu (2. zīm.).

2. zīmējums

Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums (008/06)	: Nekodē
Latinizācijas shēma (008/07)	: Nekodē
Kataloga valoda (008/08)	_ : Nav informācijas
Ieraksta veids (008/09)	a : Izveidotā aprakstgalva
Katalogizācijas noteikumi (008/10)	n : Nelieto
Priekšmeta aprakstgalvu sistēma/tēzauris (008/11)	a : Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts
Sērijas veids (008/12)	n : Nelieto
Numurēta vai nenumurēta sērija (008/13)	n : Nelieto
Aprakstgalvas lietojums-pamatieraksts vai papildieraksts (008/14)	b : Nav atbilstošs
Aprakstgalvas lietojums-priekšmeta papildieraksts (008/15)	a : Atbilstošs
Aprakstgalvas lietojums-sērijas papildieraksts (008/16)	b : Nav atbilstošs
Priekšmeta apakšsadaļas veids (008/17)	n : Nelieto
Valsts aģentūras veids (008/28)	: Nekodē
Norādes novērtējums (008/29)	a : Saiste atbilst aprakstgalvai
Notiek ieraksta atjaunināšana (008/31)	n : Ierosināta jauna aprakstgalva (tikai priekšmeta ierakstu vien nevar lietot, jo tas nav atjaunināts)
Nediferencēts personvārds (008/32)	n : Nelieto
Izveides līmenis (008/33)	a : Pilnībā izveidots
Pārveidots avots (008/38)	_ : Nepārveidots
Katalogizēšanas avots (008/39)	_ : Nacionālā bibliogrāfijas aģentūra

a. **008/06 lauks (Ģeogrāfiskais pakārtojums).**

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 1.a]*

Izvēlne **Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums** ir 008/06 laukā. Ja aprakstgalvas izveidei nepieciešamā noklusējuma vērtība ir šablonā, nav jāveic nekādas darbības. Ja nepieciešams vērtību mainīt uz **i**, pasvītrojuma zīmi (_) vai aizpildījuma zīmi (|), uzklīkšķina uz šablona, un parādās lejupejoša rādītājbulciņa. Uzklīkšķina uz bulciņas, lai izvērstu opciju izvēlni un izraudzītos piemēroto, uzklīkšķinot uz tās.

b. **008/39 lauks (Katalogizēšanas avots).**

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 1.c]*

Izvēlne ar nosaukumu **Katalogizēšanas avots** ir fiksēta 008/39 pozīcijā. Noklusējuma vērtība šajā izvēlnē ir pasvītrojuma zīme (_), **Nacionālā bibliogrāfijas aģentūra**, ko parasti nav nepieciešams mainīt. Tomēr, ja aprakstgalvu ierosina kooperētās katalogizācijas partnerbibliotēka, no izvēlnes izraugās vērtību **c**, **Kooperētās katalogizēšanas programma**.

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

c. Cita informācija 008. laukā.

Pārējo 008. lauka pozīciju vērtības atstāj nemainīgas. 008. laukā veiktās izmaiņas saglabā, uzklikšķinot uz **OK**.

4. 906. lauks.

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI*, 2.]

Ja aprakstgalva ierosināta materiālam, piemēram, CIP, kas rediģēšanas procesā atzīts par 1. prioritāti, lieto 906. lauka apakšlauku \$v. Noklusējuma vērtību maina no **0** uz **1**. Ja ierosinājuma prioritātes līmenis ir zemāks par 1, apakšlaukā saglabā noklusējuma vērtību **0**. Nelieto citas vērtības kā **0** un **1**.

5. 010. un 019. lauks (Kongresa bibliotēkas kontrolnumurs).

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI*, 3.]

Lai izveidotu ierosinājuma ierakstu, izmanto LCCN (Library of Congress Control Number) kontrolnumura ģeneratoru priekšmeta autoritatīviem ierakstiem. Numuru ielīmē 010. un 019. laukā. 019. laukā maina atzīmi no **sh** uz **sp**.

6. 053. lauks (klasifikācijas indeksi).

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI*, 4.]

Katru klasifikācijas indeksu vai indeksu grupu ieraksta atsevišķā 053. laukā ar otro indikatora vērtību **0**, izmantojot \$a apakšlauku vienam atsevišķam indeksam vai indeksa grupas pirmajam indeksam, \$b apakšlauku — noslēdzošajam grupas indeksam (ja tāds ir). Paskaidrojuma terminu ievada (ja tāds ir) \$c apakšlaukā. Apakšlaukā \$c apaļās iekavas nelieto.

Ja šablonā fiksēts 053. lauks, kas ierakstā netiek aizpildīts, to dzēš.

7. 1XX lauks (aprakstgalva).

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI*, 6.]

Ierosinātās aprakstgalvas tekstu ievada 1XX laukā pirms apzīmējuma šablonā **[proposed]** (ierosināts). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu **[proposed]** atstāj atstarpi.

8. 260 un 360 lauki (vispārīgās „sk.” un „sk. arī” norādes).

[sk. arī *VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI*, 7.]

Vispārīgās „sk.” norādes tekstu ievada 260. laukā un vispārīgās „sk. arī” norādes tekstu — 360. laukā. Sīkāk par šo lauku apakšlauku kodēšanu sk. *MARC 21 Format for Authority Data (MARC 21 Autoritatīvo ierakstu dati)*.

9. 4XX lauki (NT).

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 5., 8.a., 8.b.]

„Sk.” norāžu tekstu ieraksta 4XX laukos, katru norādes terminu ierakstot atsevišķā laukā. Norādes terminus kārtot alfabētiskā secībā. 4XX laukiem nepievieno \$w kontrolapakšlaukus, izņemot VISPĀRĪGO NOTEIKUMU 8.b. sadaļā minētos gadījumus. Ja šablonā ir fiksēts tukšs 4XX lauks, kuru nelieto, to dzēš.

10. 5XX lauki (plašākie un asociatīvie termini).

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 5., 8.]

Veido divas atsevišķas 5XX lauku grupas — plašāko terminu un asociatīvo terminu grupu. Ierakstā plašākos terminus kārtot pirms asociatīvajiem. Terminus abās grupās kārtot alfabētiskā secībā.

a. Plašākie termini. Katra plašākā termina norādes tekstu ievada atsevišķā 5XX laukā. Katram 5XX laukam pievieno kontrolapakšlauku \$w ar vērtību g. \$w kontrolapakšlaukus kārtot pirms \$a apakšlaukiem. \$w identificē norādi kā plašākā termina norādi. *Piemērs:*

```
550 #0 $w g $a Sociālās zinātnes
```

Ja šablonā ir fiksēts tukšs 5XX lauks, kurš ierakstā netiek aizpildīts, to dzēš.

b. Asociatīvie termini. Katra asociatīvā termina norādes tekstu ieraksta atsevišķā 5XX laukā. \$w kontrolapakšlaukus nepievieno. Kontrolapakšlauku neesamība liecina, ka norāde ir asociatīvā termina norāde.

11. 667. lauks (ģeogrāfiskās aprakstgalvas, ko nelieto kā ģeogrāfiskās apakšsadaļas).

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 11.]

Ģeogrāfiskās aprakstgalvas, kuras nelieto kā ģeogrāfiskās apakšsadaļas ieraksta 667. laukā, kā aprakstīts iepriekš VISPĀRĪGO NOTEIKUMU 11. sadaļā

12. 670. un 675. lauks (avoti, kuros atrasti un kuros nav atrasti termini).

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 9.]

Ierakstā kā pirmo 670. lauku ievada atsauci uz katalogizējamo darbu, izmantojot šablonā paredzēto 670. lauka tukšo vietu. Šajā laukā jau ir fiksēti kontrolnumura četri pirmie cipari, kas apzīmē gadskaitli. Lai iegūtu formātu YYXXXXXX, numuru papildina ar atlikušajiem sešiem cipariem, ja nepieciešams, lietojot nulles, piemēram, 99001234. Jāievēro, ka Kongresa bibliotēkas kontrolnumurā defises nelieto. Aiz kontrolnumura ievada kolu, tad atstarpi un atsauci uz katalogizējamo darbu, formatētu atbilstoši A 203.

Ja uzrāda vēl papildus avotus, tos ieraksta katru atsevišķā 670. laukā.

Ja uzrāda avotus, kuros „termins nav atrasts”, tos ieraksta tikai viena 675. lauka \$a atsevišķos apakšlaukos, kā aprakstīts A 203, 9. sadaļā.

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

13. 680. lauks (darbības lauka piezīme).

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 10.]

Darbības lauka piezīmi ievada 680. laukā, lietojot apzīmējumus, kā aprakstīts VISPĀRĪGO NOTEIKUMU 10. sadaļā.

14. 781. lauks (aprakstgalvas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas forma)

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 11.]

Ja ģeogrāfisko aprakstgalvu lieto kā ģeogrāfisko apakšiedaļu, tās pieraksta formu ieraksta 781. laukā. Izmanto VISPĀRĪGO NOTEIKUMU 11. sadaļā aprakstītās vadlīnijas un apzīmējumus.

15. 952. lauki (vietējās piezīmes).

[sk. arī VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI, 11., 12., 13.]

Šablonā ir fiksēti divi 952. lauki: Pirmais rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu skaita ierakstīšanai, un otrais — atsaucei uz KB paraugu. Šablonā esošo 0 aizstāj ar rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu faktisko skaitu. Ja neviens ieraksts nav iesniegts rediģēšanai, 952. lauku atstāj nemainītu (rediģējami 0 bibliogrāfiskie ieraksti).

Ja atsauca uz KB paraugu, novieto kursoru aiz kola vārdkopā „KB paraugs:”. Ievada atstarpi, aiz tās — aprakstgalvu, uz kuru atsauca kā uz paraugu. Apakšlauku kodus un norobežotājus citētās aprakstgalvas atsevišķo daļu atdalīšanai nelieto. Aprakstgalvas un apakšiedaļas kombinācijas apzīmēšanai lieto dubultdefises. Ja atsauca uz vairākiem aprakstgalvu paraugiem, tās atdala ar semikolu un atstarpi. Vadās pēc A 202 noteikumiem par atsaucēm uz KB paraugiem.

Ja nav atsauču uz KB paraugiem, šo lauku dzēš.

Ja nepieciešams lietot papildu 952. laukus, tos pievieno autoritatīvajam ierakstam.

16. 953. lauks (katalogizētāja kods).

953. lauks ir fiksēts šablonā. Ievada attiecīgo katalogizētāja četrzīmju kodu, piemēram, **ld07** šī lauka \$a apakšlaukā.

17. Ieraksta pārbaude, labošana un saglabāšana. Datus pārbauda un veic visus nepieciešamos labojumus. Laukus var pievienot vai dzēst atbilstoši KB IBS bibliogrāfisko ierakstu rediģēšanas standartnoteikumiem. Ja ieraksts ir pareizs un pilnīgs, to saglabā KB datubāzē, uzklikšķinot uz saglabāšanas ikonas.

Ja ieraksts ir saglabāts, tas ir pieejams katalogizētājiem rediģēšanai tiešsaistē, bet tas ir iespējams tikai ieraksta izveides dienā. Ja ierakstā nepieciešams veikt izmaiņas nākošā dienā, tad ieraksts jāizdrukā, ar sarkanu krāsu jānorāda veicamās izmaiņas un jāiesniedz ierosinājums Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai.

18. Ierosinājuma iesniegšana. Kad ierosinājumu vispusīgi pārbaudījuši katalogizētāji, ierosinātā ieraksta izdruku kopā ar katalogizējamo darbu iesniedz Priekšmetu aprakstgalvu redakcijas grupai. Ja ierosinājuma iemesls nav grāmata vai cita katalogizējama vienība, tad pirms iesniegšanas uz izdrukas raksta „**Bez grāmatas**”. Ja ierosinājums ir iesniegts Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai, izmaiņas tiešsaistes ierakstā netiek veiktas. Ja ierosinājumā pēc tā iesniegšanas nepieciešams izdarīt vēl kādas izmaiņas vai papildinājumus, Priekšmeta aprakstgalvu redaktoru grupu informē ar telefona, e-pasta vai iekšējā pasta starpniecību. Šis noteikums par izmaiņu veikšanas ierobežojumu attiecas arī uz katalogizētājiem, kas ievada citu katalogizētāju ierosinātu, bet vēl neapstiprinātu ierakstu KB datubāzē.

1. PIELIKUMS

LAUKU SECĪBA KB IBS

Lauku secība priekšmeta autoritatīvajos ierakstos, kas veidoti izmantošanai KB IBS:

906
010
019
040
053 [var atkārtot]
969
1XX
260
360 [var atkārtot]
4XX [var atkārtot]
5XX [var atkārtot]
667 [var atkārtot]
670 [var atkārtot]
675
680 [var atkārtot]
681 [var atkārtot]
781
952 [var atkārtot]
953
979

Piezīme: Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupa ierosinātajiem ierakstiem LCSH Master datubāzē pievieno 969. un 979. lauku. Ierakstiem, kas jāpārveido, 969. laukā norāda veicamo izmaiņu raksturu. 979. lauks ir „piespiedu kārtojuma lauks”, kas ietver datus, kuri dod iespēju saistītās aprakstgalvas piekārtot publicēšanai iknedēļas sarakstā.

A 200 Priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma sagatavošana

2. PIELIKUMS

008. LAUKA ORIGINĀLĀS VĒRTĪBAS

Turpmāk norādītās vērtības fiksētas priekšmeta autoritatīvo ierakstu šablonā. Informācija paredzēta gadījumiem, kad katalogizētāja neuzmanības dēļ, kāda vērtība tiek mainīta (izņemot 008/06, 008/11, vai 008/39), un nepieciešams atjaunot oriģinālo vērtību ierakstus 008. laukos.

Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums (008/06)	: Nekodē
Latinizācijas shēma (008/07)	: Nekodē
Kataloga valoda (008/08)	_ : Nav informācijas
Ieraksta veids (008/09)	a : Izveidotā aprakstgalva
Katalogizācijas noteikumi (008/10)	n : Nav piemērojams
Priekšmeta aprakstgalvu sistēma/tēzauris (008/11)	a : Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksts
Sērijas veids (008/12)	n : Nav piemērojams
Numurēta vai nenumurēta sērija (008/13)	n : Nav piemērojams
Aprakstgalvas lietojums-pamatieraksts vai papildieraksts (008/14)	b : Nepiemēro
Aprakstgalvas lietojums-priekšmeta papildieraksts (008/15)	a : Atbilstošs
Aprakstgalvas lietojums-sērijas papildieraksts (008/16)	b : Nav atbilstošs
Priekšmeta apakšsadaļas veids (008/17)	n : Nav piemērojams
Valsts aģentūras veids (008/28)	: Nekodē
Norādes novērtējums (008/29)	a : Saiste atbilst aprakstgalvai
Notiek ieraksta atjaunināšana (008/31)	n : Ierosināta jauna aprakstgalva (tikai priekšmeta ierakstu vien nevar lietot, jo tas nav atjaunināts)
Nediferencēts personvārds (008/32)	n : Nav piemērojams
Izveides līmenis (008/33)	a : Pilnībā izveidots
Pārveidots avots (008/38)	_ : Nepārveidots
Katalogizēšanas avots (008/39)	_ : Nacionālā bibliogrāfijas aģentūra

Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta A 202 aparakstgalvu ierosinājumiem

PAMATOJUMS: Ierosinātajām priekšmeta aparakstgalvām un ar tām saistītajiem „sk.” norādes terminiem jāatspoguļo gan mūsdienīgā, attiecīgās nozares literatūrā lietotā terminoloģija, gan **Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta** valoda, tās uzbūve un stils. Mērķis autoritatīvo avotu izpētei un ierakstīšanai priekšmeta autoritatīvā ieraksta 670. (avots, kurā termins atrasts) un 675. (avots, kurā termins nav atrasts) laukos, ir vai nu demonstrēt dažādās formas, kādās ierosinātās aparakstgalvas termins sastopams literatūrā, vai arī dokumentēt faktu, ka termins avotos nav atrodams, un vienīgais avots ir katalogizējamais dokuments. Autoritatīvais ieraksts parāda, kuru terminu katalogizētājs izraudzījies par aparakstgalvas, un kuru — par „sk.” norādes terminu. Pielikumā — reti sastopamu terminu definīcijas, informācija par ierosinātās aparakstgalvas darbības lauku un lietojumu, līdzīgais un atšķirīgais ar pastāvošajām aparakstgalvām, jebkuras īpatnības vai cita noderīga informācija par aparakstgalvu. Šī informācija paredzēta redaktoriem ierosinājuma apstiprināšanai. Priekšmeta autoritatīvais ieraksts tiešsaistē tiek veidots kā pastāvīgs ieraksts, kuru turpmāk var izmantot uzziņām un konsultācijām.

Autoritatīvā ieraksta 670, 675 un 952 (Katalogizētāja piezīme pastāvīgai lietošanai) laukos ieraksta triju veidu informāciju: (1) atsauce uz KB paraugu, (2) atsauce uz izmantoto avotu, un (3) cita noderīga informācija par termina izvēli vai aparakstgalvas termina nozīmi. Katrā priekšmeta aparakstgalvas ierosinājumā jāiekļauj viens vai vairāki iepriekš minētie informācijas veidi.

1. Atsauce uz KB paraugu. Sniedz atsauci uz atbilstošu un analogu KB datubāzē pastāvošu aparakstgalvu kā paraugu kādam turpmāk minētajam jaunas priekšmeta aparakstgalvas ierosinājuma veidam 952. laukā:

- Ierosinājums pievienot aparakstgalvai jaunu kvalifikatoru, ja pastāv analogi kvalificēta aparakstgalva.

Piemēram, aparakstgalvu **Māksla, franču** citē kā paraugu ierosinājumam izveidot aparakstgalvu **Māksla, vācu**.

Piezīme: Ja veido šāda veida aparakstgalvas, atsaucas uz paraugu, lai parādītu, ka jau pastāv analogi kvalificēta pamataparakstgalva. Relatīvi reti lietotu apzīmētāju gadījumos jāatsaucas uz citu paraugu, lai parādītu, ka kvalifikatora forma ir jau agrāk lietota priekšmetu autoritatīvajā datnē. Piemēram, ierosinājumā veidot aparakstgalvu **Propaganda, zimbabviešu**, atsaucas uz aparakstgalvu **Propaganda, rietumvācu**, lai parādītu, ka aparakstgalvu **Propaganda** var kvalificēt ar tautību, bet aparakstgalvu **Dzejnieki, zimbabviešu** var izmantot, lai parādītu, ka apzīmētājs **zimbabviešu** ticis lietots jau agrāk.

- Ierosinājums izveidot aparakstgalvai brīvi nepievienojamu apakšiedaļu, kurai jau pastāv analogs pielietojuma paraugs.

Piemēram, aparakstgalvu **Ganības—Monitorings** kā paraugu norāda ierosinājumā izveidot aparakstgalvu **Korallu rifi un salas—Monitorings**

- Ierosinājums izveidot tāda veida aparakstgalvu, kuras uzbūvi vienmēr nosaka standartparaugs, piemēram, aparakstgalvas ar „un” (salīdzināt ar A 310), ar lietvārda vārdkopu lokatīvā, ar kvalifikatoru iekavās, piemēram, **Kulinārija ([temats]), Reklāma—[temats]** u.tml.
- Ierosinājums izveidot aparakstgalvu ar kvalifikatoru iekavās, ja kvalifikatora termins jau ticis lietots citu aparakstgalvu kvalifikatoriem (salīdzināt ar A 357).

Piemēram, aparakstgalvu **Siera kūka (kulinārija)** norāda kā paraugu ierosinājumam izveidot aparakstgalvu **Vēja kūka (kulinārija)**.

A 202 Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumiem

Piezīme: Uz paraugu atsaucas tikai, lai demonstrētu kvalifikatora termina izvēli. Lai apstiprinātu termina izvēles pareizību aprakstgalvas patstāvīgajai daļai, ierosinājumam jāpievieno tai atbilstoša atsaucē.

- ierosinājums izveidot tematisku aprakstgalvu, kurai jau pastāv analoga žanra/formas aprakstgalva.

Piemēram, žanra/formas aprakstgalvu **Zinātniski fantastiskās filmas** [155. lauks] citē kā paraugu, lai izveidotu analoģu tematisku aprakstgalvu **Zinātniski fantastiskās filmas** [150. lauks]

- ierosinājums izveidot žanra/formas aprakstgalvu, kurai jau pastāv analoģa tematiska aprakstgalvas.

Piemēram, tematisko aprakstgalvu **Šausmu filmas** [150. lauks] citē kā paraugu, lai izveidotu analoģu tematisku aprakstgalvu **Šausmu filmas** [155. lauks]

2. Atsauces uz izmantotajiem avotiem.

a. Vispārīgie principi.

(1) **Avotu izpētes nepieciešamība.** Visiem jēdzieniem, kas KB priekšmeta aprakstgalvu sistēmā ir jauni un kuriem aprakstgalvu izveidei nav vienkāršu un skaidru standartparaugu, jāizpēta autoritatīvi avoti, kas apliecinātu, ka ierosinātā aprakstgalva ir adekvāta. Termina un tā formas galīgā izvēle var būt parauga un autoritatīvā avota kombinācijas rezultāts. Tādos gadījumos jāatsaucas uz abiem.

Katalogizējamo darbu kā vienīgo jauna jēdziena autoritatīvo atsauces avotu izmanto reti, izņemot dažu nosaukto entītiņu gadījumus, piemēram, mazpazīstamu arheoloģisko izrakumu vietu nosaukumi, produkcija ar zīmola nosaukumu, datorvalodas u.tml., lai gan jēdziens atrasts tikai katalogizējamā darbā, jāatsaucas uz citiem ar tematu saistītiem autoritatīviem avotiem, lai parādītu, ka jēdziens ir pareizi izprasts.

(2) **Avotu skaits.** Nav vispārīgu noteikumu, cik avotos jāmeklē atsauces, lai pierādītu, ka izvēlēta literāri atbilstoša aprakstgalvas forma. Atkarībā no veidojamās aprakstgalvas rakstura, var būt daudz autoritatīvo avotu vai arī neviens. Ja izpētīti daudzi autoritatīvi avoti, un nav izdevies atrast kādu agrāku atsauci uz terminu, kas ierosināts par jauno aprakstgalvu, tad šis faktors nevar iespaidot ierosinājuma apstiprināšanu, ja var pierādīt, ka avotu izpēte ir veikta.

(3) **Termina atrašanās vieta avotā.** Jaunierosinātās aprakstgalvas termins avotā var būt šķirklis vai rādītāja iedaļa. Tas var atrasties kolumntitulā, nodaļas nosaukumā, ilustrācijas parakstā u.tml., kā arī cita darba nosaukumā, uz kuru ir atsauce avotā. Ja aprakstgalvas forma atšķiras no avota šķirklī vai rādītājā minētā termina formas, atsaucē jāuzrāda avotā sastopamā forma.

(4) **Saisība starp terminu avotā un ierosinātajā aprakstgalvā.** Terminam avotā precīzi jāatbilst ierosinātajai aprakstgalvai. Piemēram, nepietiek, ja aprakstgalvai **Kultūršoks** (Culture shock) par avotu norāda vārdu **kultūra**, kas atrasts *Web. 3* vai kā aprakstgalvas avotu personvārdam izraudzīties šīs personas vārdā nosauktus pilsētas vārtus.

Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta A 202 aprakstgalvu ierosinājumiem

(5) *Avotu saraksti 670. vai 675. laukos.* Visi izmantotie avoti jāuzrāda 670. (Avoti, kuros termins atrasts) vai 675. (Avoti, kuros termins nav atrasts) laukos.

b. Kur meklēt autoritatīvus avotus. Izmantojamo autoritatīvo avotu veids atkarīgs no jaunierosinātās aprakstgalvas rakstura. Visbiežāk izmantoto autoritatīvo avotu veidi ir šādi:

- vispārīgās vārdnīcas, īpaši *Web. 3*, uz kuru jāatsaucas, veidojot aprakstgalvas jēdzieniem, kas parasti rodami vispārīgajās vārdnīcās,
- vispārīgās enciklopēdijas, piemēram, *Americana, Britannica, Collier's* u.tml.,
- vispārīgie rādītāji un tezauri, piemēram, *NY Times Index, Reader's Guide, Legislative Indexing Vocabulary (LIV)* u.tml.,
- darbu nosaukumi KB datubāzē,
- katalogizējamais darbs un tajā iekļautā bibliogrāfija,
- tematiskie uzziņu avoti un citi autoritatīvi darbi par attiecīgo tematu, ja temats ir konkrētajai disciplīnai raksturīgs.

Turpmāk sniegti atbilstošu avotu piemēri raksturīgām aprakstgalvām, kas ierosinātas dažādās tematiskās jomās.

(1) *Ziņu temati.*

Ierosinātā aprakstgalva: Abscam Bribery Scandal, 1980 (Abskamas kukuļdošanas skandāls, 1980)

- 670 ## \$a Work. cat.: 81-65778: Greene, R. The sting man: inside Abscam, 1981 \$b (Abscam; Arab scam; Abdul scam [from the name of phony company offering bribes "Abdul Enterprises"])
- 670 ## \$a NYT index, 1980 \$b (Abscam; Abscam scandal; indexed under "Abscam, Operation")
- 670 ## \$a Washington Post, 1980 \$b (terminology used in recent articles: Abscam scandal; Abscam affair; Abscam investigation)
- 670 ## \$a LIV \$b (Abscam Bribery Scandal)
- 675 ## \$a LC database, 5/15/81; \$a Hennepin
- 952 ## \$a LC pattern: Wategate Affair, 1972-1974

A 202 Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumiem

(2) *Vēsturisks notikums.*

Ierosinātā aprakstgalva: Russia—History—Streltsy Revolt, 1698 (Krievija—
Vēsture—Strēlnieku sacelšanās, 1698)

- 670 ## \$a Kat. darbs: 81-479613 : Vosstanie mosdoviskikh
strel'tsov, 1698 god, 1980
- 670 ## \$a Britannica Micro. : \$b 9. sēj, 610. lpp.
(streltsy: "Russian military corps established
in the middle of the 16th century ... at the
end of the 17th century, exercised political
influence by revolting against certain
factions")
- 670 ## \$a Americana : \$b 25. sēj., 791. lpp. (Streltsy:
"... in 1698, the Streltsy rose in revolt,
deposed their officers, and marched against
Moscow")
- 675 ## \$a Web. 3; \$a KB datubāze, 8/15/83

(3) *Nosauktā entīcija pilsētā.*

Ierosinātā aprakstgalva: Promenade du Peyrou (Montpeljē, Francija)

- 670 ## \$a Kat. darbs: 81-116440 : Baumel, J. Le Peou
de Montpellier, 1979
- 670 ## \$a Britannica Micro. : \$b 7. sēj., 1. lpp.
- 670 ## \$a Americana : \$b 19. sēj., 417. lpp.
("promenade called Le Peyrou")
- 670 ## \$a Oizon, R. Dictionnaire géographique de
la France, c1979
- 670 ## \$a Guide des capitales regionales, 1975 :
\$b 105. lpp.
- 675 ## \$a KB datubāze, 2/20/85

(4) *Mūsdienu sabiedrisko lietu problēmas.*

Ierosinātā aprakstgalva: Right to die (Tiesības uz nāvi)

- 670 ## \$a Kat. darbs. : 77-670020 : Gilfix, M. The
Natural death act of California, c1977
- 670 ## \$a Index medicus, 1976
- 670 ## \$a NYT Index, 1976 \$b (termins "tiesības uz nāvi"
("right to die") un "cienīga nāve" ("death with
dignity" atrasts darbu nosaukumu rādītājā ar
"Death" un "Terminal care")
- 670 ## \$a Reader's guide, 1976
- 670 ## \$a KB datubāze, 5/20/77
- 675 ## \$a Web. 3; \$a Random House

Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta A 202 aprakstgalvu ierosinājumiem

(5) *Literārs temats.*

Ierosinātā aprakstgalva: Questione della lingua

- 670 ## \$a Kat. darbs. : 80-501220 : Vitale, M.
La questione della lingua, 1978
- 670 ## \$a Cudden dict. lit. terms : \$b 547. lpp.
("a controversy or debate about the suitability
of the vernacular as opposed to the language of
literature")
- 670 ## \$a Britannica Macro. : \$b 10. sēj., 1099. lpp.
- 675 ## \$a Web. 3; \$a Americana

(6) *Tehnikas temati.*

Ierosinātā aprakstgalva: Tailings dams (Atkritumu tilpnes)

- 670 ## \$a Kat. darbs. : 83-7028 : Vick, S. Planning,
design, and analysis of tailings dams, c1983
- 670 ## \$a Thrush, P. Dict. of mining, mineral, and
related terms, 1968
- 670 ## \$a McGraw-Hill encyc. sci. tech.
- 670 ## \$a SME Mining engineering handbook, 1973
- 675 ## \$a Web. 3; \$a Test; \$a ASTI

3. *Cita informācija.* Ierosinājumā 952. laukā jāiekļauj jebkura cita informācija, kura var noderēt ierosinājuma apstiprināšanai redakcijas procesā vai turpmākā uzzīņu darbā. Šāda informācija var būt termina definīcija, kura nav atrodama vispārzināmos uzzīņu avotos, bet sameklēta avotu izpētes procesā katalogizējamā vai citā darbā, citējumi, kas ilustrē termina izmantošanu kolumntitulos, skaidrojums par atšķirību starp ierosināto aprakstgalvu un virspusēji līdzīgu jau pastāvošu aprakstgalvu u.tml.

4. *Avotu un KB paraugu citēšana.* Sk. A 203.

A 202 Autoritatīvo avotu izpēte priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumiem

AUTORITATĪVO AVOTU IZPĒTES PROCESU KONTROLSARAKSTS

Šis ir minimālo prasību kopsavilkums autoritatīvo avotu izpētē jaunas priekšmeta aprakstgalvas ierosināšanai. Detalizētāku darbību aprakstu sk. šo noteikumu pamattekstā.

PARAUGU IZMANTOŠANA

- Citētajam paraugam(-iem) jābūt precīzi analogiskiem. [63. lpp.]
- *Paraugi kvalifikatoriem ar apzīmētāju:*
Lai parādītu, ka aprakstgalva analogi kvalificēta jau iepriekš, jāatsaucas uz paraugu. Relatīvi retākos apzīmētāja gadījumos jāatsaucas uz vēl vienu paraugu, lai parādītu, ka izvēlēta apzīmētāja forma priekšmetu autoritatīvajā datnē jau lietota. [63. lpp.]
- *Paraugi kvalifikatoriem iekavās:*
Uz paraugiem var atsaukties tikai, lai parādītu kvalifikatora agrāko lietojumu, nevis kā uz piemērotu autoritatīvu avotu aprakstgalvas patstāvīgās daļas izveidei. [63. lpp.]

AUTORITATĪVO AVOTU IZMANTOŠANA

- Uz visiem jēdzieniem, kas parasti atrodami vispārīgajās vārdnīcās, piem., Web. 3 jāatsaucas 670. vai 675. laukā. [65. lpp.]
- Visiem jauniem jēdzieniem, kuriem ir jaunizveidotas aprakstgalvas, jānodod atsauces uz autoritatīviem avotiem 670. vai 675. laukā. Var citēt arī paraugus, bet ne autoritatīvo avotu vietā. Var citēt katalogizējamo darbu, bet parasti ne kā vienīgo autoritatīvo avotu. [64. lpp.]
- Tematiem, kuri attiecas tikai uz kādu konkrētu nozari, jānodod atsauces uz attiecīgās nozares autoritatīvajiem avotiem. [64. lpp.]
- Autoritatīvajiem avotiem, uz kuriem dotas atsauces, jāattiecas uz ierosināto aprakstgalvu kopumā, nevis uz atsevišķu tās vārdu vai elementu. [65. lpp.]

PAMATOJUMS: Priekšmeta autoritatīvajos ierakstos ir 670. (Termins avotos atrasts) un 675. (Termins avotos nav atrasts) lauki. Tā kā šos ierakstus izplata bibliogrāfiskiem mērķiem un citu institūciju lietotājiem, atsaucēm uz avotiem šajos laukos jābūt īsām, bet saprotamām autoritatīvo ierakstu lietotājiem. Šajā noteikumu lapā aprakstīta atsauču uz avotiem sniegšanas metode. Tomēr, ja atsaucē sniegti nepieciešamie datu elementi, tās stils var būt brīvs.

1. Atsauču uz avotiem sniegšanas vispārīgais noteikums. Uzrāda pamatierakstu, darba nosaukumu un publicēšanas datējumu. Saīsināšanas nolūkā pilnu priekšvārdu vietā var norādīt autora iniciāļus, saīsināt darba nosaukumu un vārdus tajā, ja no tā necieš teksta saprotamība. Lieto šādu noformējumu un punktuācijas veidu:

```
670 ## $a Doe, J. The book I wrote, c1986
670 ## $a U.S. Cong. Senate. Select Comm. on Pres. Campaign
        Activities. The final report ... 1974
```

Veidojot tiešsaistes priekšmeta autoritatīvos ierakstus, ir pieļaujams „izgriezt” pilnu pamatierakstu un darba nosaukumu no bibliogrāfiska ieraksta un „ielīmēt” to autoritatīvā ieraksta 670. laukā.

2. Kad var izlaist sējuma un lappušu numurus. Vispārīgs noteikums — avota sējuma un lappuses numuru, kurā rasta ierosinājumam nepieciešamā informācija, var neuzrādīt, ja (a) avots ir alfabētiski kārtots, un (b) attiecīgais ierosinātās aprakstgalvas vai norādes termins avotā ir atrodams parastā alfabētiskā secībā. *Piemēri:*

Ja ierosināta aprakstgalva **Clinical trials (Klīniskās pārbaudes)**, un kā avots uzrādīts *MESH*, lappuses numuru var izlaist, jo *MESH* ir alfabētiski kārtots medicīnas priekšmetu saraksts, un terminu **Clinical trials (Klīniskās pārbaudes)** var atrast pie burta **C (K)**.

Ja ierosinātā aprakstgalva ir **Empire State Building (Nujorka, Amerikas Savienotās Valstis)**, un kā avots uzrādīts *Americana*, sējumu un lappuses numuru var izlaist, jo raksts par ēku enciklopēdijā atrodams tieši pie burta **E**.

Sējuma un lappuses numuru var izlaist arī, ja ierosinātās aprakstgalvas termins atrodas avota nosaukumā. *Piemērs:*

Ja ierosināta aprakstgalva **Privatization (Privatizācija)**, tad nav nepieciešams uzrādīt avota sējumu un lappuses numuru, ja par avotu izmantots izdevums *Goldman, H. The privatization book, 1984*.

Piezīme: Ja par aprakstgalvas avotu izmanto darba nosaukumu, un šis darbs ir avots arī „sk.” norādes terminam, tad šī norādes termina pamatošanai jānorāda tās lappuses numurs, kurā attiecīgais termins atrasts.

3. Kad jānorāda sējuma un lappušu numuri. Atbilstoši vispārīgiem noteikumiem, to avota sējuma un lappuses numuru, kur atrasta atbilstošā informācija, uzrāda, ja (a) avots nav alfabētiski kārtots darbs un ir nepieciešams pārlūkot vai izmantot satura rādītāju un/vai priekšmetu rādītāju, lai atrastu apstiprinošu informāciju par ierosināto aprakstgalvu vai (b) avots ir alfabētiski kārtots darbs, bet ierosinājumam atbilstošā informācija atrodas citā, nevis alfabētiskā kārtojumā. *Piemērs:*

A 203 Atsauces uz avotiem

Ja ierosināta aprakstgalva **Coit Memorial Tower (Sanfrancisko, Amerikas Savienotās Valstis)** un kā avots uzrādīts *Americana*, sējuma un lappuses numurs jāuzrāda tāpēc, ka termins parādās rakstā par Sanfrancisko, bet zem burta **C** nav ne šķirkļa, ne norādes uz to.

Ja norāda sējuma un lappušu numurus, tos ieraksta \$b apakšlaukā aiz atsaucē uz avotu. *Piemēri:*

670 ## \$a Americana: \$b 25. sēj., 302. lpp.
670 ## \$a Doe, J. The book I wrote, 1986: \$b 20. lpp.

4. Atsauce uz seriālizdevumu. Ja avots ir seriālizdevums, bez iepriekšminētā jānorāda arī izdevuma sējuma numurs (vai datums). *Piemēri:*

670 ## \$a Biol. & agr. index: \$b 38. sēj.
670 ## \$a NYT index, 1984
670 ## \$a Educ. index, 1984. g. maijs
670 ## \$a Pharmaceutical trends, janv. 1978: \$b 2. lpp.

5. Informācija iekavās. Ja vien ierosinātās aprakstgalvas termins uzrādītajā avotā nav minēts *tieši* tādā pašā formā, uzrāda avotā minēto formu un/vai īsi citē kontekstu, kādā tā atrasta. Ja atrodama gan precīza aprakstgalvas forma, gan tās varianti, uzrāda abus. Šo informāciju liek apaļajās iekavās aiz atsaucē \$b apakšlaukā. *Piemēri:*

Ierosinātā aprakstgalva: Abscam Bribery Scandal, 1980 (Abskamas kukuļdošanas skandāls, 1980)

670 ## \$a NYT index, 1980 \$b (Abscam, Operation; Abscam; Abscam investigation)

Ierosinātā aprakstgalva: Russia—History—Streltsy Revolt, 1698 (Krievija—Vēsture—Strēlnieku dumpis, 1698)

670 ## \$a Americana: \$b 25. sēj., 791 lpp. ("... in 1698, the Streltsy rose in revolt")

6. Atsauces formas un lauku apzīmējumu modelis. Atsauces ieteicamā forma:

670 ## \$a [autors]. [darba nosaukums], [datējums]:
\$b [sējums, lappuse, utt.] ([atrastie dati])

Lai gan ne visas atsauces ietver visus šos elementus, parasti ievēro šo elementu secību un pieraksta veidu. *Piemēri:*

670 ## \$a World Book: \$b 17. sēj., 86. lpp. c (Coit Tower)
670 ## \$a Web. geog. \$b (Hsiang; Siang)
670 ## \$a Milberry, L. The Canadair North Star, 1982:
\$b 23. lpp.
670 ## \$a Evans, S. A short history of Bulgaria, 1960:
\$b 59.-61. lpp.

7. *Nepublicētu avotu citēšana.*

a. BGN (Board on Geographic Names). Pārsvārā gadījumu BGN informācija ir iegūta tīmeklī, izmantojot Ģeogrāfisko nosaukumu informācijas sistēmu GNIS (Geographic Names Information System) vai GEOnet Names Server (GNS) (sk. A 690, 1). Šos avotus uzrāda, vadoties pēc shēmas:

```
670 ## $a GNIS [vai GEOnet], [meklēšanas datums]
      $b [apstiprinātā forma, ieskaitot koordinātes,
      ja tās pievienotas]; varianti: [citas nosaukuma
      formas])
```

Piemērs:

```
670 ## $a GEOnet, 9. febr., 2000 $b (Tokaji Hegy,
      mountain, 48°07'N 21°23'E; varianti:
      Tokaj Hegy, Kopasz Hegy)
```

Ja kā avots izmantots BGN Ģeogrāfisko nosaukumu informācijas sistēmas alfabētisko Amerikas Savienoto Valstu nosaukumu rādītāja izdrukas, tad avotu ieraksta šādi:

```
670 ## $a GNIS [valsts nosaukums]$([atrastie dati])
```

b. Atsauce uz Kongresa bibliotēkas datubāzi. Vārdkopu **KB datubāze** lieto kā standartapzīmējumu, lai norādītu, ka ierosinātās aprakstgalvas vai norādes termins atrasts darbu nosaukumos KB bibliogrāfisko ierakstu datubāzē. Ja izmanto **KB nosaukumu autoritatīvo datni**, tad citē to. Ja datubāzē atrodami atšķirīgi termina varianti, tos ieraksta apaļajās iekavās \$b apakšlaukā. *Piemērs:*

Ierosinātā aprakstgalva: Environmental auditing (Vides audits)

```
670 ## $a KB datubāze, 9. sept., 1984 $b (environmental
      audit; environmental compliance auditing;
      environmental auditing)
```

c. Atsauce uz telefoniskām uzziņām. Lai telefoniski iegūtu informāciju izmantotu kā ierosinātās aprakstgalvas avotu, lieto šādu pieraksta formu: **Telefonsaruna ar [personvārds]**. Telefonsarunas datumu uzrāda tikai tajos gadījumos, kad šīs sarunas rezultātā tiek mainīta pastāvošā aprakstgalva vai norādes termins. Ja iespējams, norāda arī personas amatu un organizācijas, ar kuru persona saistīta, nosaukumu. Telefonsarunā iegūto informāciju īsa kopsavilkuma veidā ieraksta \$b apakšlaukā. *Piemērs:*

Ierosinātā aprakstgalva: Sabiedrības vēsture

```
670 ## $a Telefonsaruna ar M. Cantelon, Natl. Council
      on Public History $b (jēdziens nav līdz šim
      fiksēts kā termins)
```

d. Atsauce uz globālo tīmekli. Uzrāda tīmekļa vietnes nosaukumu un informācijas meklēšanas datumu. Apakšlaukā \$b ieraksta konkrētākas ziņas par informācijas atrašanās vietu un atrasto terminu. *Piemērs:*

Ierosinātā aprakstgalva: DataTimes (informācijas izguves sistēma)

```
670 ## $a Data Times WWW vietne, 1996. gada 16. maijs,
      $b pamatizvēlne (DataTimes information network)
```

A 203 Atsauces uz avotiem

Piezīme: Katalogizētājiem nevajadzētu 670. laukā kā avotu uzrādīt Vienoto resursu vietrādi (URL), jo informācija tajā ir nepastāvīga un adreses bieži mainās. URL kā avotu citē tikai retās situācijās un ieraksta 670. lauka \$u apakšlaukā.

e. Atsauce uz vecā kataloga aprakstgalvu. Ja ierosināta aprakstgalva nosauktai entītijai, ģeogrāfiskam objektam, ķīmiskai vielai, bioloģiskam organismam u.tml., kurai jau pastāv attiecīga aprakstgalva vecajā katalogā, to uzrāda, apzīmējot ar vārdkopu **Old Catalog heading** (Vecā kataloga aprakstgalva), aiz tās rakstot šo aprakstgalvu apaļajās iekavās \$b apakšlaukā. *Piemērs:*

Ierosinātā aprakstgalva: Marionas ūdenskrātuve (Kanāda)
670 ## \$a Vecā kataloga aprakstgalva \$b (Marionas ezers,
Kanāda)

8. Atsauces uz avotiem, kuros aprakstgalva nav atrasta. 675. lauku lieto to avotu ierakstīšanai, kuros atrastie termini vai to varianti netiek izmantoti kā aprakstgalvas. Šos avotus ieraksta tādā pat veidā, kā avotus aprakstgalvām. Citus datus bez avota nosaukuma neuzrāda. Tiešsaistes ierakstos 675. lauku neatkārt. Ja avoti ir vairāki, tos ieraksta katru savā \$a apakšlaukā, atdalot ar semikolu. *Piemērs:*

675 ## \$a Web. geog.; \$a Lippincott

PAMATOJUMS: *Katalogizējamajam darbam dažkārt nepieciešams ierosināt jaunu vispārēju aprakstgalvu un attiecīgu apakšiedaļu, kas būtu piemērota pievienošanai ne tikai jaunā katalogizējamā darba aprakstgalvai, bet arī citām aprakstgalvām. Šādos gadījumos ir lietderīgi vienlaicīgi ierosināt apakšiedaļas lietojumu visām atbilstošajām aprakstgalvām. Jaunveidoto jēdzienu un tā lietojuma paraugu noteikti jāfiksē priekšmetu autoritatīvajā datnē.*

1. Vispārīgais noteikums. Ja tiek veidota jauna apakšiedaļa, kuru var lietot daudziem dažādiem tematiem, tad iespēju robežās jāapzina atbilstošas pastāvošās aprakstgalvas, kurām šo apakšiedaļu var pakārtot. *Piemērs:*

Darbam par pašvaldību dienestiem veidoto aprakstgalvu **Ārpakalpojumu izmantošana** un apakšiedaļu —**Ārpakalpojumu izmantošana** var lietot ne tikai aiz aprakstgalvas **Pašvaldību dienesti**, bet arī aiz **Ieslodzījuma vietas, Policija, Sabiedrības labklājība, Sociālais darbs un Skrej-uguns—Novēršana un kontrole**. Pastāvošajām aprakstgalvām jauno apakšiedaļu pievieno, vadoties no agrāk katalogizēto darbu nosaukumiem.

2. Apakšiedaļu tipveida lietojuma piemērs. Pastāvošajām aprakstgalvām jauno apakšiedaļu pievieno, vadoties no darbu nosaukumiem bibliogrāfiskajos ierakstos. Ja jauno apakšiedaļu var piemērot tik daudzu tematu aprakstgalvām, ka aprakstgalvu lielā skaita dēļ to praktiski paveikt nav iespējams, tad apakšiedaļas lietojumu ilustrē ar tipveida piemēru aiz nozīmīgāko tematu aprakstgalvām.

KB prakse:

3. Bibliogrāfiskās datubāzes uzturēšana. Atbilstoši standartnoteikumiem par jaunas aprakstgalvas ierosinājuma pieteikuma sagatavošanu, kas aprakstīti A 200, 12. sadaļā, redakcijas grupai jāiesniedz visu ierakstu, kuri jāmaina sakarā ar jaunās apakšiedaļas izveidi, izdrukas.

PAMATOJUMS: Šeit sniegtas vadlīnijas aprakstgalvu izveidei skaņdarbiem. Par aprakstgalvu izveidi mūzikas instrumentiem sk. A 1918.

1. Ierakstu veidošana. Autoritatīvie ieraksti ir nepieciešami visu turpmāk aprakstīto aprakstgalvu veidiem. Parasti plašāko terminu nepievieno aprakstgalvai, kurā norādīts izpildījuma veids vai izpildītāju skaits, vai arī ja aprakstgalva ir instrumentālās mūzikas vispārīgu formu apzīmējošs termins, piemēram, **Kanoni, fūgas u.tml.**; **Sonātes; Tokātas;** u.tml. Par norādēm sk. 1.b.(2)., 1.b.(3)., 1.c.(4) un 1.c.(5).

a. Aprakstgalva, kas sastāv no viena termina.

(1) Mūzika vienam instrumentam vai vienam izpildītājam. Piemēri:

150 ## \$a Sitaminstrumenti
150 ## \$a Strinkšķināminstrumenti
150 ## \$a Vijoles

(2) Mūzika instrumentāliem vai vokāliem ansambļiem. Parasti vārdu „mūzika” daudzskaitļa formā nelieto. Piemēri:

150 ## \$a Band music
150 ## \$a Choruses, Sacred
150 ## \$a Clarinet choir music
150 ## \$a Instrumental ensembles
150 ## \$a Nonets
150 ## \$a Orchestral music
150 ## \$a String quartets
150 ## \$a Vocal trios

(3) Mūzikas stili, veidi, žanri u.tml. Vārdu „mūzika” daudzskaitļa formā nelieto, izņemot daudzskaitļa idiomātisku lietojumu. Piemēri:

150 ## \$a Blues (Music)
150 ## \$a Carnatic music
150 ## \$a Honkyoku
150 ## \$a Foxtrots
150 ## \$a Jazz
150 ## \$a Oratorios

Ja nepieciešams, mūzikas stilu autoritatīvajos ierakstos iekļauj sk. arī norādes uz aprakstgalvām, kuru kvalifikatori ietver attiecīgā mūzikas stila terminus, kā arī pievieno darbības lauka piezīmi, kas norāda izpildītāju skaitu, ja tie ir vairāki. Piemēri:

150 ## \$a Alternatīvā rokmūzika
360 ## \$i sk. arī atsevišķus mūzikas instrumentus ar kvalifikatoru (alternatīvais roks), apakšiedaļu \$a Spēles skolas (alternatīvais roks) \$i un \$a Mācīšanās un vingrinājumi (alternatīvais roks) \$i aiz atsevišķiem mūzikas instrumentiem un instrumentu grupām

A 250 Mūzikas aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti

680 ## \$i Šo aprakstgalvu piešķir alternatīvai
rokmūzikai diviem vai vairākiem
izpildītājiem

150 ## \$a Gospeļu mūzika

360 ## \$i sk. arī apakšsiedaļu \$a Spēles skolas
(gospeļu mūzika) \$i un \$a Mācīšanās un
vingrinājumi (gospeļu mūzika) \$i aiz
atsevišķiem mūzikas instrumentiem un
instrumentu grupām

Šādas norādes un piezīmes neveido, ja mūzikas stilu kvalifikatori nav pievienoti ne atsevišķa mūzikas instrumenta aprakstgalvām, ne mācību materiālu brīvi pievienojamām apakšsiedaļām.

(4) Noteiktiem sakrāliem tekstiem komponēta mūzika. Piemēri:

150 ## \$a Psalmi (mūzika)

150 ## \$a Te Deum laudamus (mūzika)

b. Terminu kombināciju aprakstgalvas, kuras var veidot kā atsevišķu terminu aprakstgalvas, ja to izveidi nenosaka 2. sadaļā aprakstītais paraugu lietojums.

(1) Mūzika vienam instrumentam, kvalificēta ar stilu apzīmējošu terminu. Piemēri:

150 ## \$a Klavieres (džezs)

150 ## \$a Ģitāra (Havajas ģitāra)

150 ## \$a Elektriskā ģitāra (roks)

Arī kvalifikatora termins jāveido kā mūzikas aprakstgalva šādā formā:

150 ## \$a Džezs

150 ## \$a Havajas ģitāra

150 ## \$a Rokmūzika

Mūzikas instrumenta autoritatīvajā ierakstā kā plašāko terminu iekļauj mūzikas stila aprakstgalvu un darbības lauka piezīmi, kas definē lietojumu plašākas nozīmes aprakstgalvai bez mūzikas stila kvalifikatora. Piemēri:

150 ## \$a Klavieres (džezs)

550 ## \$w g \$a Džezs

680 ## \$i Šo aprakstgalvu piešķir klavieru solo
džeza stilā

150 ## \$a Ģitāra (Havajas ģitāra)

550 ## \$a Havajas ģitāra

680 ## \$i Šo aprakstgalvu piešķir ģitārai havajiešu
stilā

150 ## \$a Basģitāra (roks)
550 ## \$a Rokmūzika
680 ## \$i Šo aprakstgalvu piešķir basģitārai
rokmūzikas stilā

(2) Mūzika diviem instrumentiem. Otra mūzikas instrumenta nosaukumu vai vārdkopas otru vārdu pievieno aprakstgalvai kā norādes terminu. *Piemēri:*

150 ## \$a Dueti (nespecifisks instruments un
sintezators)
450 ## \$a Dueti (sintezators un nespecifisks
instruments)

150 ## \$a Klavieres (2)
450 ## \$a Klavieru dueti

150 ## \$a Vijoles un klavieres
450 ## \$a Klavieres un vijoles

(3) Aprakstgalvas ar teksta valodas kvalifikatoru. Aprakstgalvu veido inversā formā (sk. A 306, 2). Tiešo formu pievieno kā norādi. Var norādīt valodu, valodu grupu vai dialektu. *Piemēri:*

150 ## \$a Budistu himnas un dziesmas, japāņu
450 ## \$a Japāņu budistu himnas un dziesmas

150 ## \$a Tautasdziesmas, norvēģu
450 ## \$a Norvēģu tautasdziesmas

150 ## \$a Bērnu dziesmas, papiamentu
450 ## \$a Papiamentu bērnu dziesmas

c. Īpaši noteikumi atsevišķu kategoriju aprakstgalvām.

(1) Aprakstgalvas, kuras var kvalificēt, norādot teksta valodu. Teksta valodu var lietot kvalifikatorā aiz komata šādām aprakstgalvām:

150 ## \$a Balādes
150 ## \$a Budistu himnas un dziesmas
150 ## \$a Bhajans
150 ## \$a Ziemassvētku dziesmas
150 ## \$a Bērnu dziesmas
150 ## \$a Tautasdziesmas
150 ## \$a Indiešu himnas un dziesmas
150 ## \$a Baznīcas himnas un dziesmas
150 ## \$a Džainistu garīgās dziesmas
150 ## \$a Daudzbalsīgie dziedājumi
150 ## \$a Revolucionārās balādes un dziesmas
150 ## \$a Sikhu himnas un dziesmas
150 ## \$a Dziesmas

A 250 Mūzikas aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti

Aprakstgalvas **Garīgās dziesmas** vai **Daudzbalsīgie dziedājumi, garīgie** nekvalificē ar teksta valodu. Parasti ierakstam pievieno otru aprakstgalvu ar valodas apzīmējumu, bez terminiem „garīgās”, „garīgie”. *Piemēri:*

650 #0 \$a Garīgās dziesmas.
650 #0 \$a Dziesmas, provansiešu.

650 ## \$a Daudzbalsīgie dziedājumi, itāliešu.
650 #0 \$a Daudzbalsīgie dziedājumi, garīgie.

(2) **Kvalifikatora „aranžējumi” pievienošana.** Autoritatīvajos ierakstos kvalifikatoru „**aranžējumi**” pievieno vokālās un instrumentālās mūzikas formas aprakstgalvām, kas neatbilst oriģinālajam izpildījuma veidam. (sk. A 1917., 5., 7.). *Piemēri:*

150 ## \$a Fona mūzika, aranžējumi
150 ## \$a Mūzika kinofilmām, aranžējumi
150 ## \$a Oratorijas, aranžējumi

(3) **Dejas.**

(a) **Kvalifikators „(mūzika)”.** Veidojot jaunu aprakstgalvu kādam dejas mūzikas veidam, pievieno kvalifikatoru „**(mūzika)**”, pat ja dejas nosaukumam nav atbilstošas aprakstgalvas. Jaunu aprakstgalvu dejas nosaukumam veido ar kvalifikatoru „**(deja)**” pat ja šīs dejas mūzikai nav atbilstošas aprakstgalvas. Kvalifikatoru mūzikas aprakstgalvai retrospektīvi nepievieno, ja attiecīgajai dejai tiek izveidota jauna aprakstgalva.

(b) **Izpildījuma veids.** Atsevišķas deju mūzikas aprakstgalvām kā kvalifikatoru nepievieno izpildījuma veidu. Ja nepieciešams, katalogizējot deju mūziku, pievieno otru aprakstgalvu, kas apzīmē izpildījuma veidu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Hula (mūzika)
650 #0 \$a Ģitāras (Havajas)

650 #0 \$a Valši.
650 #0 \$a Orķestri.

(4) **Pavadījuma ieraksts.** Tas ir dzīvās mūzikas izpildītājiem paredzēts skaņu ieraksts ar izlaistām izpildītāju balsīm. Aprakstgalvai **Pavadījuma ieraksti** pievienotais kvalifikators iekavās norāda izlaisto balsi, nevis ieraksta izpildījumu. Aprakstgalvai ar šādu kvalifikatoru autoritatīvo ierakstu veido, pievienojot kā asociatīvo terminu izlaisto izpildījuma balsi, kā arī darbības lauka piezīmi ar aprakstgalvas nozīmes skaidrojumu. *Piemēri:*

150 ## \$a Pavadījuma ieraksti (flauta)
550 ## \$a Flauta
680 ## \$a Šeit apkopoti skaņu ieraksti flautas solo pavadījumam vai kamermūzikai ar izlaistu flautas balsi.

- 150 ## \$a Pavadījuma ieraksti (augsta balss)
- 550 ## \$a Dziesmas (augsta balss)
- 680 ## \$a Šeit apkopoti skaņu ieraksti pavadījumam
augstai balsij.

(5) Mijnorādes aprakstgalvām, kas apzīmē izpildījuma veidu. Izņemot gadījumus, kas aprakstīti iepriekš 1.b.(2) sadaļā par mūziku diviem instrumentiem, autoritatīvajā ierakstā aprakstgalvām, kurās ir solo un izpildījumu apzīmējošu terminu kombinācija, mijnorādes neveido un plašākos terminus nenorāda (sk. 2.a sadaļu un A 1917.5). *Piemēri:*

- 150 ## \$a Koncerts (oboja un arfa)
- 150 ## \$a Klavieres, flauta, vijole ar instrumentālu ansambli
- 150 ## \$a Koka pūšaminstrumenti (angļu rags, fagots, klarnete, oboja)

2. Aprakstgalvu paraugi. Turpmāk aprakstīto aprakstgalvu veidiem ierakstus veido atbilstoši aprakstgalvu paraugiem un autoritatīvos ierakstus neveido.

a. Paraugi: Izpildījuma veids. Izpildījuma veids var būt vokāls, instrumentāls vai arī kāds cits, kuram mūzikas darbs uzrakstīts. Turpmāk uzskaitītas piecas aprakstgalvu kategorijas, kurās aprakstgalvas sākuma elementam pēc vajadzības var pievienot izpildījuma veidu. A 1917.5 sīkāk aprakstītas kategorijas un to komponenti, kā arī norādījumi vispārīgo sk. arī norāžu autoritatīvo ierakstu izveidei.

Piezīme: Priekšmetu autoritatīvā datne satur lielu daudzumu mūzikas formu, veidu un žanru apzīmējošu aprakstgalvu, kurās iekļauti arī izpildījuma veidu apzīmējoši termini vai kuras sastāv no šiem terminiem. Izņemot 1. sadaļā aprakstītos gadījumus, šāda veida aprakstgalvas turpmāk netiks veidotas, jo (1) eksistē paraugs mūzikas instrumentu secībai aprakstgalvā; (2) mijnorādes izpildījuma alternatīvas secības apzīmēšanai vairs neveido; (3) aprakstgalvu lietojumu ilustrē paraugi priekšmetu autoritatīvajā datnē. Jaunus autoritatīvos ierakstus veido tikai aprakstgalvām, kas apzīmē atsevišķus jaunus izpildījuma veidus.

Šo kategoriju aprakstgalvu paraugi uzskaitīti tālākā tekstā.

(1) Aprakstgalvas, kas ietver izpildītāju skaitu apzīmējošu vārdu. *Piemēri:*

- 150 ## \$a Trio, [kvarteti, kvinteti u.tml.]
- 150 ## \$a Metāla pūšaminstrumentu trio, [kvarteti, kvinteti u.tml.]
- 150 ## \$a Stīgu trio, [kvarteti, kvinteti u.tml.]
- 150 ## \$a Pūšaminstrumentu trio, [kvarteti, kvinteti u.tml.]
- 150 ## \$a Koka pūšaminstrumentu trio, [kvarteti, kvinteti u.tml.]
- 150 ## \$a Garīgās mūzikas vokālie dueti, [trio, kvarteti u.tml.]
- 150 ## \$a Vokālie dueti, [trio, kvarteti u.tml.]

A 250 Mūzikas aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti

(2) Mūzikas formas, veida, žanra u.tml. aprakstgalvas:

150 ## \$a Kanoni, fūgas utt.
150 ## \$a Čakonas
150 ## \$a Korāļprelūdiņas
150 ## \$a Koncerti
150 ## \$a Marši
150 ## \$a Monologi ar mūziku
150 ## \$a Uvertīras
150 ## \$a Pasakalņas
150 ## \$a Popūriji
150 ## \$a Rondo
150 ## \$a Garīgie monologi ar mūziku
150 ## \$a Sonātes
150 ## \$a Svītas
150 ## \$a Simfoniskas poēmas
150 ## \$a Simfonijas
150 ## \$a Triosonātes
150 ## \$a Variācijas

(3) Vokālās mūzikas aprakstgalvas:

150 ## \$a Kori
150 ## \$a Kori, garīgie
150 ## \$a Kori, laicīgie
150 ## \$a Garīgās dziesmas
150 ## \$a Dziesmas
150 ## \$a Vokālīzes

(4) **Pavadošie ansambļi.** Pavadošos ansambļus var pievienot solo instrumenta(-u) vai vokālās mūzikas solo aprakstgalvām, kamēr nav izveidota aprakstgalva pašam ansamblim. Paraugs nosaka pavadijumu apzīmējoša termina pievienošanu, lietojot saikli „ar”. *Piemēri:*

150 ## \$a Klavieres
150 ## \$a Kamerorķestris
650 #0 \$a Klavieres ar kamerorķestri

150 ## \$a Vijole un klavieres
150 ## \$a Stīgu orķestris
650 #0 \$a Vijole un klavieres ar stīgu orķestri

150 ## \$a Kamerorķestris
150 ## \$a Klarnete
150 ## \$a Flauta
150 ## \$a Vijole
150 ## \$a Čells
650 #0 \$a Klarnete, flauta, vijole, čells ar kamerorķestri

150 ## \$a Dziesmas
 150 ## \$a Klavieres
 650 #0 \$a Dziesmas (augsta balss) ar klavierēm

b. Paraugs: Mūzikas izpildījums vai forma. Šis paraugs nosaka brīvi pievienojamo formas apakšsiedaļu lietojumu mūzikas pieraksta formas un izpildījuma apzīmēšanai. Apakšsiedaļas uzskaitītas A 1160. *Piemēri:*

650 #0 \$a Koncerti (vijole) \$v Solo ar klavierēm.
 650 #0 \$a Operas \$v Klavierizvilkumi.
 650 #0 \$a Klavieres (2) \$v Partitūras.
 650 #0 \$a Simfonijas \$v Klavierizvilkumi.
 650 #0 \$a Pūšaminstrumentu kvintets (fagots, flauta, klarnete, oboja, rags,) \$v Partitūras un balsis.

c. Paraugs: Vienskaitļa/daudzskaitļa forma. Mūzikas instrumentu nosaukumus, kuru aprakstgalvas izveidotas vienskaitļa formā, var lietot arī daudzskaitlī, ja tas nepieciešams skaņdarbu formas/žanra aprakstgalvās izpildījuma veida konkretizēšanai. Un otrādi — instrumentālo ansambļu veidus, kuru aprakstgalvas izveidotas vienskaitļa formā, var lietot arī daudzskaitlī. Papildu vadlīnijas sk. A 1917.5 un A 1918. *Piemēri:*

150 ## \$a Fagoti
 150 ## \$a Klarnetes
 150 ## \$a Ragi
 150 ## \$a Obojas

ir *autorizētas* formas, ko izmanto šādai aprakstgalvai:

650 #0 \$a Pūšaminstrumentu noneti (fagoti (3), klarnetes (2), obojas (2), ragi (2))

150 ## \$a Instrumentālie ansambļi

ir *autorizēta* forma, kuru izmanto šādai aprakstgalvai:

650 #0 \$a Trompete ar instrumentālu ansambli.

d. Paraugs: Kvalifikators homogrāfu atšķiršanai. Mūzikas instrumenta nosaukumam jāpievieno kvalifikators, lai norādītu, ka termins attiecināms uz mūziku, nevis uz kādu citu jomu: Kvalifikatoru nelieto, ja mūzikas instruments skaņdarba formas/žanra aprakstgalvā apzīmē izpildījuma veidu. *Piemērs:*

Instrumentam veidota aprakstgalva:

150 ## \$a Rags (mūzikas instruments)

Instruments kā izpildījuma veids:

150 ## \$a Rags un ērģeles
 650 #0 \$a Sonātes (rags un ērģeles)

Mūzikas instrumenta nosaukumam jāpievieno kvalifikators, lai atšķirtu to no cita mūzikas instrumenta ar tādu pašu nosaukumu. Kvalifikatorus lieto arī tajos gadījumos, ja mūzikas instruments skaņdarba formas/žanra aprakstgalvā apzīmē izpildījuma veidu. *Piemērs:*

150 ## \$a Tars (lauta) [„tars” ir arī sitaminstruments]
 150 ## \$a Tars (lauta) un zarbs

A 250 Mūzikas aprakstgalvu autoritatīvie ieraksti

Ja ar vienādiem terminiem apzīmē divus vai vairākus instrumentus un kāds no terminu lietojumiem ir saprotamāks par pārējiem, aprakstgalvai kvalifikators nav jāpievieno. Piemērs:

Instrumentam veidota aprakstgalva:

150 ## \$a Guiro [pārsvarā čīgātājs]

150 ## \$a Atcheré

450 ## \$a Guiro (tarkšķis) [alternatīvs nosaukums atcheré ir tarkšķis]

Instruments kā izpildījuma veids:

150 ## \$a Flauta un guiro

e. Paraugs: Brīvi pievienojamās apakšiedaļas, kas izveidotas aiz atsevišķiem mūzikas instrumentiem un instrumentu grupām (salīdzināta ar A 1161). Var veidot instrumentu aprakstgalvas ar apakšiedaļām, kas ietver kvalifikatoru ar mūzikas veidu vai stilu. Kvalifikatorus ar mūzikas veidu vai stilu var veidot gan kā aprakstgalvas, gan kā apakšiedaļas brīvi pievienojamo apakšiedaļu sarakstā. *Piemēri:*

150 ## \$a Elektriskā ģitāra

150 ## \$a Alternatīvā rokmūzika

185 ## \$v Spēles skolas (alternatīvais roks)

ir *autorizētas* formas, kuras izmanto šādai aprakstgalvai:

650 #0 \$a Elektriskā ģitāra \$v Spēles skolas
(alternatīvais roks)

3. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Šajā noteikumu lapā aprakstītās aprakstgalvas var pakārtot ģeogrāfiski. Ja esošais autoritatīvais ieraksts nav kodēts ar „i” 008/06. laukā, jāierosina kodējumu mainīt. Sk. vadlīnijas A 1160, 3., A 1917, 2c. par ģeogrāfisko apakšiedaļu piešķiršanu mūzikas darbiem.

KB prakse:

4. Ierosinājuma pieteikums Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai. Ierosinot jaunu aprakstgalvu mūzikas darbam, pieteikumu kopā ar darbu, kas ir ierosinājuma cēlonis, kā arī palīgmateriālus iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai, kā arī Kataloģizēšanas politikas un atbalsta birojam, atbilstoši A 200 noteikumiem.

Izņēmums: Partitūras un skaņu ierakstus parasti neiesniedz. Ja nepieciešams, nosūta priekšmeta aprakstgalvas izveidei nepieciešamo informāciju fotokopijas veidā.

Vienskaitļa vai daudzskaitļa forma A 285 priekšmeta aprakstgalvās

1. Vispārīgais noteikums. Veidojot tematiskas aprakstgalvas entītijām, kuras var saskaitīt, lieto daudzskaitļa formu. Abstraktu jēdzienu apzīmēšanai lieto vienskaitļa formu. *Piemēri:*

<i>Daudzskaitlis</i>	<i>Vienskaitlis</i>
Kaķi	Socioloģija
Mākslīgās klintis	Mīlestība
Amerikāņu avīzes	Māksla, franču
Baltu valodas	
Bērni	
Afroamerikāņu juristi	

2. Īpašu kategoriju aprakstgalvas. Turpmāk aprakstītie noteikumi par vienskaitļa un daudzskaitļa lietojumu atsevišķu kategoriju aprakstgalvām ir papildināti visā KBPS pastāvēšanas laikā. Daudzskaitļa vai vienskaitļa formu lietojums izklāstīts īpaši šim jautājumam veltītās noteikumu lapās.

a. Ķermeņa daļas. Ķermeņa daļu nosaukumiem kopumā lieto vienskaitļa formu, piemēram, **Acs, Sirds, Roka**. Izņēmums ir dažas ķermeņa daļas, piemēram, **Nieres, Pirksti**, kurām saskaņā ar pieņemto praksi, aprakstgalvās lieto daudzskaitļa formu.

b. Produktu nosaukumi. Daudzskaitli lieto, veidojot aprakstgalvas zīmoliem, uzņēmumu produkcijas nosaukumiem vai izstrādājumu sēriju nosaukumiem. *Piemēri:*

General Motors automobiļi
Sony televizori
IBM mikrodatori

Piezīme: Daudzas agrāk veidotas KBPS aprakstgalvas neatbilst šai politikai, piemēram, Kodak fotoaparāts, Ford automobilis. Šāda veida aprakstgalvas, kad būs iespējams, tiks rediģētas.

Vienskaitļa formu lieto atsevišķiem preču modeļu nosaukumiem. *Piemēri:*

Xerox 1075 (kopēšanas aparāts)
Volkswagen New Beetle automašīna
Boeing 767 (reaktīvā lidmašīna)

c. Bioloģijas termini. Sk. A 1332, 2.b.

d. Skaņdarbi. Sk. A 1160, 5 un A 1917.5, 1.b.

e. Mūzikas instrumenti. Sk. A 1918, 1.a. (2).

1. Vispārīgais noteikums. Veidojot priekšmeta priekšmeta aprakstgalvas, kā pirmo elementu nelieto artikulu (ne noteikto, ne nenoteikto). Šis noteikums attiecas gan uz artikuliem angļu valodā, gan to ekvivalentiem citās valodās nominatīva locījumā. *Piemēri:*

150 ## \$a Arts
[nevis 150 ## \$a The arts]

150 ## \$a Finite, The
[nevis 150 ## \$a The finite]

150 ## \$a Questions della lingua
[nevis 150 ## \$a La questions della lingua]

2. Ģeogrāfiskie nosaukumi. Par ģeogrāfiskiem nosaukumiem, kas sākas ar artikulu, sk. A 690, 6.

3. Publikāciju nosaukumi. Lietojot darba nosaukumu kā priekšmeta aprakstgalvu, pirmajam vārdam nominatīva locījumā sākuma artikulu izlaiž. Detalizētāk par unificētajiem nosaukumiem kā priekšmeta aprakstgalvām sk. A 1435.

PAMATOJUMS: Agrāk daudzas priekšmeta aprakstgalvas veidoja inversā formā, piemēram, **Ķīmija, analītiskā; Apdrošināšana, veselības; Tilti, betona.** 1983. gadā tika pieņemts lēmums lielāko daļu jauno aprakstgalvu veidot dabīgās valodas vārdu secībā. Inversā forma saglabāta tematisko vai formas aprakstgalvu kvalifikatoriem ar valodas, tautības vai etniskās grupas apzīmētāju, kā arī atsevišķās jomās, piemēram, apdrošināšanā, kur jau pastāvēja liels daudzums inverso aprakstgalvu. Kopš 1983. gada inverso aprakstgalvu veidi un skaits tiek pakāpeniski samazināts. Šeit sniegtas vadlīnijas par jaunu tematisko vai formas aprakstgalvu veidošanu inversā vai dabīgās valodas vārdu secībā, bet nav aprakstīti visi aprakstgalvu veidi un lietošanas situācijas.

1. Aprakstgalvas dabīgās valodas vārdu secībā. Izņemot 2. sadaļā aprakstītās situācijas, jaunas aprakstgalvas veido dabīgās valodas vārdu secībā, jeb tiešā formā pat tad, ja agrāk veidotajās līdzīgās aprakstgalvās lietota inversā forma. *Piemēri:*

150 ## \$a Vecas sievietes
[nevis 150 ## \$a Sievietes, vecas]

150 ## \$a Lauksaimniecības ķīmija
[nevis 150 ## \$a Ķīmija, lauksaimniecības]

150 ## \$a Anonīmā māksla
[nevis 150 ## \$a Māksla, anonīmā]

150 ## \$a Nedzirdīgie autobusu vadītāji
[nevis 150 ## \$a Autobusu vadītāji, nedzirdīgie]

Šis noteikums attiecas arī uz aprakstgalvām, kvalificētām ar reliģijas apzīmētāju (t.sk. ar apzīmētāju **ebreju**) kristietības konfesiju, kā arī mūku vai reliģisko ordeni. *Piemēri:*

150 ## \$a Katoļu slimnīcas
150 ## \$a Hinduisma alu tempļi
150 ## \$a Ebreju dienas skolas
150 ## \$a Benediktiešu māksla
150 ## \$a Koptu izšuvumi

a. Kvalifikatori ar valodas, tautības vai etniskās grupas apzīmētāju. Tematiskās vai formas aprakstgalvas ar valodas, tautības vai etniskās grupas apzīmētāju, veido inversā formā. *Piemēri:*

150 ## \$a Māksla, franču
150 ## \$a Kulinārija, ķīniešu
150 ## \$a Nacionālās īpatnības, argentīniešu
150 ## \$a Dzejnieki, kanādiešu
150 ## \$a Revolucionārā dzeja, bulgāru
150 ## \$a Dziesmas, grieķu

Izņēmumi:

(1) Valodas un literatūras aprakstgalvas. Turpmāk minētās valodu, literatūras un līdzīgas nozīmes aprakstgalvas veido dabīgās valodas vārdu secībā. Literatūras veidus, kas nav šajā uzskaitījumā, veido inversā formā.

A 306 Dabīgā valoda tematiskajās priekšmeta aprakstgalvās

150 ## \$a [...] dienasgrāmatas
150 ## \$a [...] drāma
150 ## \$a [...] drāma (komēdija)
150 ## \$a [...] drāma (traģēdija)
150 ## \$a [...] drāma (traģikomēdija)
150 ## \$a [...] esejas
150 ## \$a [...] farsi
150 ## \$a [...] literatūra
150 ## \$a [...] izdevumi
150 ## \$a [...] valoda
150 ## \$a [...] sarakste
150 ## \$a [...] literatūra
150 ## \$a [...] avīzes
150 ## \$a [...] periodiskie izdevumi
150 ## \$a [...] filoloģija
150 ## \$a [...] dzeja
150 ## \$a [...] proza
150 ## \$a [...] satīra un humors
150 ## \$a [...] satīra un humors attēlos

(2) **Amerikas Savienoto Valstu etniskās grupas.** Tematiskās vai formas aprakstgalvas, kvalificētas ar ASV etniskajām grupām vai indiāņu grupām, veido tiešā vārdu kārtībā.
Piemēri:

150 ## \$a Afroamerikāņu koledžas studenti
150 ## \$a Ķīniešu izcelsmes amerikāņu arhitekti
150 ## \$a Meksikāņu izcelsmes amerikāņu māksla
150 ## \$a Havajiešu filozofi
150 ## \$a Navaho tekstilrūpnīcas
150 ## \$a Acteku māksla

b. Laikposms. Aprakstgalvas, kas kvalificētas ar laikposmu, veido inversā formā (salīdzināt ar A 620). *Piemēri:*

150 ## \$a Vēsture, seno laiku
150 ## \$a Estētika, jauno laiku
150 ## \$a Lūgšanas, viduslaiku
150 ## \$a Strūklakas, renesanses

c. Mākslas stils. Aprakstgalvas, kas kvalificētas ar mākslas stilu, veido inversā formā (salīdzināt ar A 1250). *Piemēri:*

150 ## \$a Glezniecība, baroka
150 ## \$a Arhitektūra, gotiskā
150 ## \$a Māksla, primitīvā
150 ## \$a Podniecība, renesanses
150 ## \$a Tēlniecība, rokoko

d. Fosilijas. Aprakstgalvas, kas kvalificētas ar fosiliju veidu, veido inversā formā (salīdzināt ar A 1132, 10). *Piemēri:*

150 ## \$a Bezmugurkaulnieki, fosilie
150 ## \$a Zobi, fosilie
150 ## \$a Desmitkāji (vēžveidīgie), fosilie

e. Mūzikas aprakstgalvas. Aprakstgalvas ar šādiem kvalifikatoriem veido inversā formā:

150 ## \$a [...], aranžējumi
150 ## \$a [...], garīgā
150 ## \$a [...], laicīgā
150 ## \$a [...], bez pavadījuma

f. Kaujas. Sk. A 1285.

g. Ģeogrāfiskās aprakstgalvas. Sk. A 690.

h. Izdomātu vai leģendāru tēlu vārdi. Sk. A 1795.

i. Dinastijas u.tml. Sk. A 1574

KB prakse:

3. Pastāvošo aprakstgalvu pārveidošana.

Ja ierosinātā aprakstgalva pieder aprakstgalvu veidam, kur visas agrāk veidotās aprakstgalvas ir inversā formā, tad, lai novērstu nekoncekvenci, pastāvošajām aprakstgalvām vārdu secība jāmaina uz tiešo, ja darba un laika patēriņa dēļ, tas ir iespējams.

Ja pastāv gan tiešās, gan inversās formas aprakstgalvu paraugi, jauno aprakstgalvu ierosina tiešā formā. Inversās aprakstgalvas jāmaina, īpaši tajos gadījumos, kad ir neliels skaits bibliogrāfisko ierakstu ar šādām aprakstgalvām.

PAMATOJUMS: Attiecības starp diviem tematiem Kongresa bibliotēkas priekšmeta aprakstgalvu sistēmā var būt atspoguļotas dažādi. Aprakstgalvas, kas attēlo attiecības starp tematiem, parasti veido ar standartveida apakšiedaļu palīdzību, piemēram, —[...] ietekme, —**Psiholoģiskie aspekti**, —**Sociālie aspekti** u.tml. Šāda veida kombinācijas var izmantot vairumā gadījumu, jo katalogizējamais darbs parasti apskata galvenā temata, kuru attēlo pati aprakstgalva, ietekmi, iedarbību vai attiecības ar papildu tematu, uz kuru šī iedarbība tiek vērsta, un, kuru attēlo apakšiedaļa. Tomēr dažkārt attiecības starp diviem ļoti vispārīgiem tematiem var būt apskatītas plašā diapazonā, abu tematu mijiedarbībā, neizceļot kāda temata ietekmi uz otru. Šādos gadījumos aprakstgalvas un apakšiedaļas kombinācija ne vienmēr precīzi atspoguļo tematu attiecības un jālieto tipveida aprakstgalvas **[temats A]** un **[temats B]**. Par attiecību veidiem starp tematu un reliģiju, tematu un konkrētu reliģiju vai konfesiju sk. A 1998.

Piezīme: Dažreiz aprakstgalvas ar saikli **un** attēlo divus tematus, kuri parasti darbos tiek apskatīti kopā, piemēram, **Bultas un skrūves**, vai arī jēdzienu un to paskaidrojošu terminu, piemēram, **Vīles un skrāpjvīles**.

1. Jaunas aprakstgalvas ierosināšana. Jaunas aprakstgalvas: **[temats A]** un **[temats B]** veido tikai tad, ja katalogizējamā darbā attiecības starp plašiem tematiem apskatītas savstarpējā mijiedarbībā, un tās nevar precīzi atspoguļot ar aprakstgalvas un apakšiedaļas kombinētu lietojumu.

Piemēri pareizi veidotām aprakstgalvām [temats A] un [temats B]:

150 ## \$a Izglītība un noziedzība
150 ## \$a Feminisms un māksla
150 ## \$a Valdība un prese

Piemēri nepareizi veidotām aprakstgalvām [temats A] un [temats B]:

aprakstgalvas

150 ## \$a Zāles un ķermeņa temperatūra
vietā jālieto
150 ## \$a Ķermeņa temperatūra \$x Zāļu ietekme.

aprakstgalvas

150 ## \$a Angļu literatūra un Itālijas kultūras vēsture
vietā jālieto
150 ## \$a Angļu literatūra \$x Itāliešu ietekme.

aprakstgalvas

150 ## \$a Plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība
vietā jālieto
150 ## \$a Plašsaziņas līdzekļi \$x Sociālie aspekti.

aprakstgalvas

150 ## \$a Psiholoģija un reklāma
vietā jālieto
150 ## \$a Reklāma \$x Psiholoģiskie aspekti.

Aprakstgalvas ar saikli un neierosina darbiem, kuros apskatīti divi atsevišķi nesaistīti temati. Šādiem darbiem piešķir tik daudz atsevišķu aprakstgalvu, cik nepieciešams tematu atklāšanai.

A 310 [...] un [...] aprakstgalvas

Lai izšķirtos, kuru tematu lietot kā tematu A un kuru — kā B, par paraugu jāizmanto esošo aprakstgalvu precedentus priekšmetu autoritatīvajā datnē.

2. **Norādes.** Jaunām aprakstgalvām [temats A] un [temats B] pievieno šādus norāžu laukus:

a. **Ja [temats B] ir jau izveidota aprakstgalva:**

```
450 ## $a [temats B] un [temats A]
550 ## $w g $a [temats B]
```

Piemērs:

```
150 ## $a Feminisms un māksla
450 ## $a Māksla un feminisms
550 ## $w g $a Māksla
```

b. **Ja [temats B] nav jau izveidota aprakstgalva:**

```
450 ## $a [temats B] un [temats A]
550 ## $w g $a [izveidotā aprakstgalva atspoguļo
temata B jēdzienu]
```

Piemērs:

```
150 ## $a Lauksaimniecība un enerģija
450 ## $a Enerģija un lauksaimniecība
550 ## $w g $a Enerģijas resursi
```

3. **Pastāvošo aprakstgalvu lietošana.** Pastāvošās priekšmetu autoritatīvās datnes aprakstgalvas, kuras neatbilst šīs lapas noteikumiem, nemaina. Tās turpina lietot jaunu katalogizējamo darbu priekšmetošanā.

1. *Tematiskās aprakstgalvas.*

a. *Vispārīgais noteikums.* Tematiskās priekšmeta aprakstgalvas svešvalodās veido tikai šādos gadījumos: (1) angļu valodā nav atbilstoša jēdziena, un šis jēdziens parasti tiek izteikts ar terminu svešvalodā pat darbos un uzziņu avotos angļu valodā, piemēram, **Questione della lingua; Ultra vires**, vai (2) veicot autoritatīvo avotu izpēti, jēdziens nav atrasts nevienā darbā vai uzziņu avotā angļu valodā, un katalogizējamais darbs ir vienīgais jēdziena, piemēram, **Waqf**, avots.

Šāda veida aprakstgalvām parasti pievieno darbības lauka piezīmi ar jēdziena skaidrojumu angļu valodā runājošiem kataloga lietotājiem. Ja vēlāk atrod angļu valodas ekvivalentu, aprakstgalvu nomaina.

b. *Latinizācija.* Ja jaunā aprakstgalva ir valodā, kurā nelieto latīņu rakstību, lieto vispārpieņemto latinizēto formu, kāda minēta galvenajos attiecīgās nozares uzziņu avotos angļu valodā*. Ja avotos angļu valodā nav sniegta latinizētā forma, aprakstgalvu veido, ievērojot KB pieņemto latinizācijas praksi.

2. *Nosauktās entītijas.* Par ģeogrāfisko objektu, celtni, būvju un citu nosaukto entītiji rakstību sk. A 690, A 1334 vai citās attiecīgajās noteikumu lapās.

3. *Bioloģijas termini.* Vadlīnijas par aprakstgalvu veidošanu dzīvnieku un augu nosaukumiem zinātniskajā latīņu valodā, salīdzinot ar parasto angļu valodas formu, sk. A 1332, 2.a.

4. *Diakritiskās zīmes.* Vadlīnijas par priekšmeta aprakstgalvu veidošanu ar vai bez diakritiskajām zīmēm sk. Pielikums C, 3.

* Veidojot aprakstgalvas senebreju, aramiešu, jidiša, ladino vai citās ebreju valodās par terminu avotu ieteicams izmantot *Encyclopaedia Judaica* jaunāko pieejamo izdevumu nevis citus avotus angļu valodā.

Ar tautības, etniskās grupas, valodas u.tml. A 320 apzīmētāju kvalificētas aprakstgalvas

1. Vispārīgais noteikums. Katru ar tautības, etniskās grupas, valodas u.tml. apzīmētāju kvalificētu priekšmeta aprakstgalvu apstiprina redakcijas grupa. *Piemēri:*

150 ## \$a Investīcijas, Amerikas
150 ## \$a Māksla, amerikāņu
150 ## \$a Mitoloģija, armēņu
150 ## \$a Stāsti, angļu
150 ## \$a Meksikāņu izcelsmes amerikāņu bērni

Izņēmums: Ja izmanto ar apzīmētāju kvalificētas inversās apakšsadaļas, autoritatīvo ierakstu atsevišķu apzīmētāju lietojumam neveido, ja priekšmetu autoritatīvajā datnē vai brīvi pievienojamo apakšsadaļu sarakstā ir attiecīgā daudzkārtīgā apakšsadaļa. Noteikumus par daudzkārtīgajām apakšsadaļām sk. A 1090. *Piemēri:*

650 #0 \$a Otrais pasaules karš, 1939-1945
 \$V Atmiņas, amerikāņu.
651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis
 \$x Ārvalstu sabiedriskā doma, britu.

Ja apakšsadaļa nav inversa un nav daudzkārtīga, to veido, kā katrā gadījumā nepieciešams. *Piemērs:*

151 ## \$a Francija \$a Kultūras vēsture
 \$x Amerikāņu ietekme

2. Inversās vai tiešās aprakstgalvas. Visas ar tautības, etniskās grupas, valodas u.tml. apzīmētāju kvalificētas aprakstgalvas veido inversā formā, izņemot aprakstgalvas, kas kvalificētas ar Amerikas Savienoto Valstu etnisko grupu vai indiāņu grupu apzīmētājiem, galveno literatūras veidu nosaukumiem (sk. A 306, 2.a.(1); A 351), kā arī dažus paraugos fiksētos gadījumus.

Piezīme: *Aprakstgalvas, kvalificētas ar reliģisko grupu apzīmētājiem, t.sk. apzīmētāju Ebreju, veido tiešā formā (salīdzināt ar A 306,1).*

Piemēri:

150 ## \$a Angļu dzeja
150 ## \$a Afroamerikāņu bērni
150 ## \$a Franču studenti
150 ## \$a Indiāņu sievietes
150 ## \$a Investīcijas, Amerikas
150 ## \$a Vācu izdevumi

3. Norādes. Šādā veidā kvalificētām aprakstgalvām pievieno norādi 450. laukā ar aprakstgalvas alternatīvo formu. Ja aprakstgalva ir inversā formā, pievieno norādi tiešā formā; ja tiešā formā — pievieno inverso norādi. *Piemēri:*

150 ## \$a Māksla, franču
450 ## \$a Franču māksla

A 320 Ar tautības, etniskās grupas, valodas u.tml. apzīmētāju kvalificētas aprakstgalvas

150 ## \$a Meksikāņu izcelsmes amerikāņu māksla
450 ## \$a Māksla, meksikāņu izcelsmes amerikāņu

Kvalifikatoriem ar nelietotiem nacionālo un etnisko grupu variantiem norādes neveido. Tā vietā veido vispārīgo „sk.” norādi, atbilstoši A 374 aprakstītajiem noteikumiem.

Pievieno atbilstošus 4XX vai 5XX laukus. *Piemēri:*

150 ## \$a Skolas proza, franču
450 ## \$a Franču skolas proza
550 ## \$w g \$a Franču proza

4. Norādes apakšiedaļām, kuras lieto aiz kvalificētām aprakstgalvām. Ja veido apakšiedaļu aiz nekvalificētas aprakstgalvas ar pilnu norāžu struktūru, norādes parasti nedublē, ja to pašu apakšiedaļu veido aiz kvalificētas aprakstgalvas. *Piemēri:*

150 ## \$a Korporācijas \$x Investoru attiecības
[nekvalificēta aprakstgalva ar apakšiedaļu]
450 ## \$a Investoru attiecības (korporācijas)
550 ## \$w g \$a Sabiedriskās attiecības \$x Korporācijas
550 ## \$w g \$a Akcionāri

150 ## \$a Korporācijas, amerikāņu \$x Investoru attiecības
[kvalificēta aprakstgalva ar apakšiedaļu; nav nepieciešamas papildu norādes]

PAMATOJUMS: Agrāk Kongresa bibliotēkā atsevišķu personu grupu aprakstgalvas mēdza apzīmēt šādi:

Apzīmējums	Piemērs	Mērķis
Ģeogrāfiskā apakšiedaļa	Inženieri— Amerikas Savienotās Valstis	Norādīt atrašanās vietu
Kvalifikators ar apzīmētāju	Inženieri, amerikāņu	Norādīt tautību
Augšminēto kombinācija	Inženieri, amerikāņu— Francija	Norādīt gan tautību, gan atrašanās vietu

Lai gan teorētiski katram ģeogrāfiskajam pakārtojumam vai kvalifikatoram jābūt vienreizējam un nozīmīgam, praksē ir citādi. Ieraksti, kuriem piešķirtas aprakstgalvas ar ģeogrāfisko apakšiedaļu, bieži ir identiski ierakstiem, kuriem piešķirtas ar apzīmētāju kvalificētas aprakstgalvas. Kataloga lietotājiem turklāt bija grūti saprast atšķirību. Tāpēc 1973. gadā tika nolemts šādus ierakstus apvienot, kad vien iespējams.

1. Vispārīgais noteikums. Kvalifikatorus ar apzīmētāju nelieto saistības apzīmēšanai starp administratīvo vienību vai ģeogrāfisku reģionu un personu grupu. Kvalifikatora vietā lieto ģeogrāfisko apakšiedaļu. Piemēri:

650 #0 \$a Inženieri \$z Amerikas Savienotās Valstis.
[nevis 650 #0 \$a Inženieri, amerikāņu.]

650 #0 \$a Inženieri \$a Eiropa.
[nevis 650 #0 \$a Inženieri, eiropiešu.]

Ģeogrāfiskā apakšiedaļa nozīmē gan „pašreiz atrodas” gan „ir pamatiedzīvotājs”. Piemēram, lai apzīmētu amerikāņu inženierus Francijā, lieto divu aprakstgalvu kombināciju:

650 #0 \$a Inženieri \$a Francija.
650 #0 \$a Inženieri \$a Amerikas Savienotās Valstis.

Izņēmums: Šī metodika neattiecas uz personām, kas saistītas ar literatūru, kā arī tipveida aprakstgalvām [...] **studenti**. Par šo kategoriju aprakstgalvu kvalifikatoriem sk. turpmāk 3.–4. sadaļā.

2. Citi kvalifikatoru veidi. Iepriekš aprakstītais neattiecas uz citiem kvalifikatoru veidiem. Kvalifikatorus ar personu grupu apzīmētāju lieto personu grupām, kas apzīmē dzimumu, etnisko grupu, reliģiju u.tml. Ja nepieciešams, šādas aprakstgalvas var pakārtot ģeogrāfiski. Sk. A 306, A 320 un A 351, 2 par šādu aprakstgalvu izveidi inversā un tiešā formā. Piemēri:

Musulmaņu studenti (var pakārtot ģeogr.)
Afroamerikāņu zinātnieki (var pakārtot ģeogr.)
Scientists, woman (var pakārtot ģeogr.)
Sievietes, maori (var pakārtot ģeogr.)

A 350 Personu grupu tautības apzīmēšana

3. **Kvalifikatori ar tautības apzīmētāju rakstnieku grupu aprakstgalvām.** Rakstnieku grupu aprakstgalvas, piemēram, **Dzejnieki, Dramaturgi, Humoristi** u.tml., var kvalificēt ar tautības apzīmētāju, jo tas var apzīmēt ne tikai tautību, bet arī valodu. Šīs aprakstgalvas, ja nepieciešams, var pakārtot ģeogrāfiski. *Piemērs:*

650 #0 Dzejnieki, angļu šz Francija.

Tipveida kvalifikatoru ar apzīmētāju [**rakstnieku grupa**], [**tautība**] vai [**rakstnieku grupa**], [**etniskā grupa**] aprakstgalvām nepievieno kā brīvi pievienojamus elementus. Ja nepieciešams izveidot ar šādu apzīmētāju kvalificētu aprakstgalvu, tā jāapstiprina redakcijas grupai.

4. **Kvalifikatori ar tautības apzīmētāju studentu aprakstgalvām.** Kvalifikatorus lieto dažādu valstu studentu, kuri studē citās valstīs, aprakstgalvām. Šādas aprakstgalvas veido tiešā formā un autorizē to ģeogrāfisko pakārtojumu. *Piemēri:*

Amerikāņu studenti (var pakārtot ģeogr.)

Ķīniešu studenti (var pakārtot ģeogr.)

Darbiem par studentiem viņu dzimtajā zemē piešķir aprakstgalvu **Studenti**—[*vietas nosaukums*].

1. **Vispārīgais noteikums.** Tematisku aprakstgalvu ar etnisko kvalifikatoru veido inversā formā. *Piemēri:*

150 ## \$a Arhitektūra, bretoņu
150 ## \$a Mākslinieki, basku
150 ## \$a Tiesības, kataloņu
150 ## \$a Filozofija, galīsiešu

Pievieno 450. lauku ar tiešo formu. *Piemērs:*

150 ## \$a Arhitektūra, bretoņu
450 ## \$a Bretoņu arhitektūra

Ja etnisko grupu apzīmējošais vārds ir veidots kā kvalifikators iekavās, tad jaunveidojamā aprakstgalvā to nesaglabā. *Piemērs:*

150 ## \$a Māksla, zulusu
[nevis 150 ## \$a Māksla, zulusu (Āfrikas tauta)]

Piezīme: Šādas aprakstgalvas ar kvalifikatoru iekavās tika veidotas līdz 1991. gadam, kad kvalifikatoru dzēsa un agrāk lietoto aprakstgalvas formu ar kvalifikatoru iekavās ierakstīja 450. laukā. Jaunajām aprakstgalvām šāda veida 450. lauku neveido.

Lai atšķirtu divas vai vairākas etniskās grupas ar vienādu nosaukumu, jaunveidojamām aprakstgalvām pievieno kvalifikatoru iekavās, kas apzīmē tautas apdzīvoto valsti vai teritoriju. *Piemērs:*

150 ## \$a Māksla, tivu (Austrālija)
[kvalifikators nepieciešams, lai atšķirtu no tivu tautas Āfrikā]

2. **Noteikuma izņēmumi.**

a. Amerikas Savienoto Valstu etniskās un indiāņu grupas. Atbilstoši izņēmumam, kas turpmāk aprakstīts b sadaļā, aprakstgalvas Amerikas Savienoto Valstu etnisko un indiāņu grupu nosaukumiem veido tiešā vārdu kārtībā, piemēram, **Afroamerikāņu matemātiķi; Meksikāņu izcelsmes amerikāņu māksla; Navaho mākslinieki; Acteku glezniecība.** Šāda vārdu kārtība ļauj Amerikas bibliotēku lietotājiem priekšmetu vai tiešsaistes katalogā pārlūkmeklēšanā atrast vienuviet visus tematus, kas attiecas uz atsevišķām Amerikas etniskajām grupām.

Piezīme: Defisi šādās aprakstgalvās nelieto.

Pievieno 450. lauku ar inverso formu un 550. lauku (plašāks termins) ar personu grupu, pakārtotu ar ģeogrāfisko apakšsadaļu —**Amerikas Savienotās Valstis.** *Piemērs:*

150 ## \$a Afroamerikāņu matemātiķi
450 ## \$a Matemātiķi, afroamerikāņu
550 ## \$a Matemātiķi \$z Amerikas Savienotās Valstis

A 351 Kvalifikatori ar etniskās grupas apzīmētāju

b. Etnisko grupu radīti literārie krājumi. Atbilstoši īpašajai rakstnieku aprakstgalvu veidošanas praksei, etnisko grupu lieto kā apakšiedaļu aiz literatūras veida. *Piemēri:*

150 ## \$a Amerikāņu literatūra \$x Indiāņu rakstnieki
150 ## \$a Amerikāņu dzeja \$x Afroamerikāņu rakstnieki

Pievieno 450. lauku ar alternatīvo formu. *Piemērs:*

150 ## \$a Amerikāņu dzeja \$x Afroamerikāņu rakstnieki
450 ## \$a Afroamerikāņu dzeja (angļu valoda)
450 ## \$a Melnādaino dzeja (amerikāņu)

1. Vispārīgais noteikums. Ja terminam vai vārdkopai, ko ierosina kā jaunu priekšmeta aprakstgalvu, ir vairākas nozīmes (atšķirīgi definējumi vārdnīcās), nepieciešams lietot kvalifikatoru iekavās. Terminam jāpievieno kvalifikators, lai norādītu, kādā nozīmē termins lietots aprakstgalvā.

a. Nozaru nosaukumi. Parasti aprakstgalvu kvalificē ar nozari vai tematu, it īpaši, ja aprakstgalva apzīmē jēdzienu. *Piemēri:*

150 ## \$a Analysis (Philosophy)
150 ## \$a Antenas (elektronika)
150 ## \$a Indeksācija (ekonomika)
150 ## \$a Noslīdeņi (kalnrūpniecība)
150 ## \$a Dūrieni (izšūšana)
150 ## \$a Stāvvadi (pamatu likšana)
150 ## \$a Hula (mūzika)

b. Objektu kategorijas. Ja aprakstgalva apzīmē objekta veidu, to, ja nepieciešams, kvalificē ar attiecīgo objekta kategoriju. *Piemēri:*

150 ## \$a Aproces (apģērbs)
150 ## \$a Aizstāvība (kriminālprocess)
150 ## \$a Šķīvji (trauki)
150 ## \$a Analītiskais apraksts (katalogizācija)

c. Vārdkopas aprakstgalvas pretstatā kvalifikatoriem. Daudzos gadījumos no kvalifikatoru iekavās lietošanas var izvairīties, veidojot vārdkopas aprakstgalvu ar apzīmētāju. Labāk lietot vārdkopas aprakstgalvas, nevis aprakstgalvas ar kvalifikatoru iekavās. *Piemēri:*

150 ## \$a Matemātiskā analīze
[nevis 150 ## \$a Analīze (matemātika)]

150 ## \$a Ķīmiskās saites
[nevis 150 ## \$a Saites (ķīmija)]

d. Vispārpieņemtā nozīme. Kvalifikatoru nepievieno terminam, kas lietots vispārpieņemtā nozīmē, pat tad, ja tam ir vēl citas, mazāk pazīstamas nozīmes, piemēram, ar aprakstgalvu **Makstis** saprot ādas futlārus pistolēm, tādēļ nav nepieciešams lietot kvalifikatoru, jo lietota ir vispārpieņemtā nozīme. Citas šī termina nozīmes ieroču ražošanā ir maz pazīstamas.

2. Daudznozīmības novēršana vai termina vai vārdkopas paskaidrošana. Kvalifikatoru iekavās var lietot arī, lai novērstu daudznozīmību vai paskaidrotu mazpazīstamu vārdu vai vārdkopu nozīmi. Vārdu vai vārdkopu parasti neuzskata par mazpazīstamu, ja tos var atrast vispārīgajā angļu valodas vārdnīcā. *Piemēri:*

150 ## \$a Duty (angļu valodas vārds)
150 ## \$a Seal finger (slimība)
150 ## \$a Atari 400 (datort)

A 357 Kvalifikatori iekavās priekšmeta aprakstgalvām

3. *Aprakstgalvu kategorijas, kuras pieņemts kvalificēt.* Dažas aprakstgalvu kategorijas, visbiežāk nosauktās entītijas, pieņemts kvalificēt ar standartveida kvalifikatoru iekavās. *Piemēri:*

150 ## \$a Arulo (mākslīgā valoda)
150 ## \$a Hausa (Āfrikas tauta)
150 ## \$a BASIC (programmēšanas valoda)

4. *Vispārīga jēdziena specializēts lietojums.* Vispārīga jēdziena specializētas nozīmes apzīmēšanai kvalifikatoru iekavās nelieto. Aprakstgalvas **Vibrācija (jūras inženierzinātne)**; **Simetrija (bioloģija)** ir šī noteikuma pārkāpšanas piemēri. Jēdziena lietojumu šaurā nozīmē var uzsvērt ar kādu no turpmāk aprakstītajiem paņēmieniem:

- *Aprakstgalvas lokatīva locījumā („in” headings).* Aprakstgalvas veido lokatīvā, piemēram, Radio izglītībā (Radio in education)

*Piezīme: Aprakstgalvās lokatīva locījumā prevalē pielietojuma aspekts, tādēļ tās nevar lietot visos gadījumos, piemēram, aprakstgalvas **Vibrācija jūras inženierzinātnē** vietā labāk lietot **Kuģi—Vibrācija** vai **Jūras inženierzinātne—Vibrācija**.*

- *Vārdkopas aprakstgalvas.* Veido vārdkopas aprakstgalvas, piemēram, **Medicīniskā termogrāfija**.
- *Apakšiedaļas.* Pakārto galveno tematu, piemēram, **Fotogrāfija—Pielietojums zinātnē**.

5. *Ģeogrāfiskās aprakstgalvas.* Par kvalifikatoriem iekavās ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvās sk. A 810.

6. *Celtnes un citas būves.* Par kvalifikatoriem iekavās celtnu un citu būvju nosaukumu aprakstgalvās sk. A1334, 3.

7. *Skaņdarbu izpildījuma veids.* Noteikumus par kvalifikatoriem iekavās, kas apzīmē skaņdarbu izpildījuma veidus, sk. A 1917.5.

1. Vispārīgais noteikums. Personu grupu aprakstgalvas, kvalificētas ar vārdiem, kas apzīmē vecumu, dzimumu, seksuālo orientāciju, ekonomisko statusu vai fizisko stāvokli, veido kā vārdkopu aprakstgalvas tiešā vārdu secībā bez vārda **kā**. *Piemēri:*

150 ## \$a Aktieri bērni
 150 ## \$a Woman accountants
 150 ## \$a Skolotājas lesbietes
 150 ## \$a Maznodrošinātie patērētāji
 150 ## \$a Vecāki ar speciālām vajadzībām

Vārdu **kā** izlaiž arī personu grupu aprakstgalvās, kas kvalificētas ar etnisko grupu, piemēram, **Afroamerikāņu zobārsti; Patērētāji, nēģeri**. Papildu informāciju par kvalifikatoriem, kas apzīmē etnisko grupu, sk. A 351.

*Piezīme: Ar dzimuma nosaukumu kvalificētās aprakstgalvās (piemēram, **Sievietes kā juristes**) „kā” pārtrauca lietot 1973. gadā. Ar vecuma nosaukumu kvalificētās aprakstgalvās (piemēram, **Bērni kā aktieri**) „kā” nelieto no 1995. gada.*

2. Personu grupas, kurām ir divas profesijas. Šāda veida aprakstgalvās kā lieto. *Piemēri:*

150 ## \$a Aktieri kā rakstnieki
 150 ## \$a Aktieri kā karavīri

3. Profesiju grupu ar darbu nesaistītas aktivitātes. Šāda veida aprakstgalvās lieto vārdu **kā**. *Piemērs:*

150 ## \$a Kalnrači kā mākslinieki

4. Personu grupas nozarēs. Šīs kategorijas aprakstgalvas, piemēram, **Sievietes medicīnā** ir ar plašāku nozīmi nekā „kā” aprakstgalvas. Tās lieto, lai apzīmētu visas ar attiecīgo nozari vai darbības jomu profesionāli vai neprofesionāli jebkādā veidā saistītās personas.

5. [Dzīvnieku veids] kā [...]. Dzīvnieku nosaukumus lieto daudzskaitļa formā, pat ja aprakstgalva kā sugas apzīmējums ir vienskaitlī (salīdzināt ar A 1332, 2.b.) *Piemēri:*

150 ## \$a Baltie seski kā laboratorijas dzīvnieki
 150 ## \$a Zeltainie kāmji kā mīļdzīvnieki
 150 ## \$a Āpši kā slimību pārnēsātāji

PAMATOJUMS: *Izņemot brīvi pievienojamo mūzikas vārdkopu aprakstgalvas, kuru veidošana skaidrota A 1917.5, šajos noteikumos aprakstītie termini un vārdkopas veido izsmeltošu to elementu sarakstu, kuri ir autorizēti lietošanai kā brīvi pievienojamas sastāvdaļas vārdkopas aprakstgalvās. Šajā noteikumu lapā sniegtie norādījumi paredzēti tikai šāda veida aprakstgalvu pārlūkošanai un izveides ilustrēšanai. Atsevišķās noteikumu lapās detalizēti aprakstīta atsevišķu šo aprakstgalvu kategoriju piešķiršana. Noteikumu lapu numuri uzrādīti iekavās aiz attiecīgās kategorijas piemēra.*

Piezīme: Agrākais brīvi pievienojamo vārdkopas aprakstgalvu rādītājs tika pārveidots par brīvi pievienojamo apakšiedaļu sarakstu vai atsevišķi veidotām aprakstgalvām. Vārdkopas aprakstgalvas [personvārds] daiļliteratūrā, drāmā, dzejā u.tml. lietošana tika pārtraukta 1993. gada augustā. Tā tika pārveidota par brīvi pievienojamo apakšiedaļu —Literatūrā, ko lieto aiz atsevišķu personu un rakstnieku personvārdiem. Vārdkopas aprakstgalvu [nosaukuma aprakstgalva (izņemot personvārdu)] literatūrā vairs nelieto kopš 1993. gada augusta, kad to pārveidoja par brīvi pievienojamo apakšiedaļu —Literatūrā, ko lieto aiz atsevišķu dzimtu, dinastiju, institūciju, valstu, pilsētu u.tml. nosaukumiem, kā arī aiz svēto rakstu unificētajiem nosaukumiem. Vārdkopas aprakstgalvu [nosaukuma aprakstgalva (izņemot personvārdu)] mākslā vairs nelieto kopš 1997. gada janvāra, kad to pārveidoja par brīvi pievienojamo apakšiedaļu —Mākslā, ko raksta aiz atsevišķu institūciju, valstu, pilsētu u.tml. nosaukumiem. Vārdkopas aprakstgalvas [temats] literatūrā un [temats] mākslā vairs nav brīvi pievienojamas un katrs lietojuma gadījums jāautorizē.

1. Aprakstgalvas formulēšana. Turpmāk minētos vārdkopas aprakstgalvu veidus formulē un piešķir, neiesniedzot ierosinājumu par to iekļaušanu autoritatīvajā priekšmetu datnē:

- **[pilsētas nosaukums] metropoles reģions ([ģeogrāfiskais kvalifikators]).** Piemēri:

651 #0 \$a Atlantas metropoles reģions (Amerikas Savienotās Valstis)

651 #0 \$a Solteiksitiijas metropoles reģions (Amerikas Savienotās Valstis) (A 790)

Izņēmums: Aprakstgalvām: **Jeruzalemes metropoles reģions; Ņujorkas metropoles reģions** un **Vašingtonas metropoles reģions** KB ģeogrāfiskos kvalifikatorus nelieto.

- **[pilsētas nosaukums] reģions ([ģeogrāfiskais kvalifikators]).** Piemērs:

651 #0 \$a Dalasas reģions (Amerikas Savienotās Valstis) (A 790)

Izņēmums: Aprakstgalvām: **Jeruzalemes reģions; Ņujorkas reģions; Vašingtonas reģions** KB ģeogrāfiskos kvalifikatorus nelieto.

- **[pilsētas nosaukums] priekšpilsētas ([ģeogrāfiskais kvalifikators]).** Piemēri:

651 #0 \$a Atlantas priekšpilsētas (Amerikas Savienotās Valstis)

651 #0 \$a Solteiksitiijas priekšpilsētas (Amerikas Savienotās Valstis) (A 790)

Izņēmums: Aprakstgalvām: **Jeruzalemes priekšpilsētas; Ņujorkas priekšpilsētas; Vašingtonas priekšpilsētas** KB ģeogrāfiskos kvalifikatorus nelieto.

A 362 Brīvi pievienojamie termini un vārdkopas

- [*ģeogrāfiskā objekta nosaukums tādā formā kā priekšmetu autoritatīvajā datnē*] reģions ([*ģeogrāfiskais kvalifikators tādā formā kā nosaukums vai nosaukuma daļa priekšmetu autoritatīvajā datnē*]). Piemēri:

651 #0 \$a Sarkanās jūras reģions.
651 #0 \$a Bull Shoals ezera reģions (Amerikas Savienotās Valstis)
651 #0 \$a Rūdolfā ezera reģions (Kenija un Etiopija)
651 #0 \$a Himalaju reģions.
651 #0 \$a Bearpaw kalnu reģions (Amerikas Savienotās Valstis) (A 760)

- [*upes nosaukums tādā formā kā priekšmetu autoritatīvajā datnē*] reģions ([*ģeogrāfiskais kvalifikators tādā formā kā nosaukums vai nosaukuma daļa priekšmetu autoritatīvajā datnē*]). Piemēri:

651 #0 \$a Tweed River Region (Lielbritānija)
(A 800, A 1145.5)

Piezīme: Upju nosaukumiem vārdus *Estuārs* un *Ieleja* un upju un ezeru nosaukumiem vārdu *Baseins* kā brīvi pievienojamus terminus vairs nelieto. Aprakstgalvas estuāriem, ielejām un baseiniem tagad veido katram nosaukumam atsevišķi. Sk. noteikumus A 800, 7.–9.

2. **Komata lietošana.** Atdalošs komats jālieto starp aprakstgalvas pamatdaļu un brīvi pievienojamo terminu vai vārdkopu, ja aprakstgalvas inversajā formā vai cita veida aprakstgalvas pamatdaļā tas lietots.

651 #0 \$a Rudolf, Lake, Region (Kenya and Ethiopia)
↑
pievienotais komats

PAMATOJUMS: *MARC 21 formāts autoritātvajiem datiem* nosaka četru kodu lietošanu 008/06 laukā — **Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums**, kas norāda, vai aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski:

(1) Kods # norāda, ka aprakstgalvu nevar pakārtot ģeogrāfiski. Kodu attēlo ar pasvītrojuma zīmi (_) un tas KB IBS veido piezīmi **Not Subd Geog** (Nevar pakārtot ģeogr.) iespiestajos Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta izdevumos. KB šo kodu sāka lietot 1987. gadā.

(2) Kods **d** norāda, ka aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski — tiešais pakārtojums. KB nelieto šo kodu. Informāciju par KB agrāk lietoto tiešo ģeogrāfiskā pakārtojuma metodi bibliogrāfiskajos ierakstos sk. A 830.

(3) Kods **i** norāda, ka aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski — netiešais pakārtojums. Šo kodu lieto un KB IBS tas veido piezīmi **May Subd Geog** (Var pakārtot ģeogr.) iespiestajos Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta izdevumos. Norādījumus par aprakstgalvu ģeogrāfisko pakārtojumu sk. A 830.

(4) Kods **n** norāda, ka ģeogrāfisko iedalījumu nepiemēro. Šo kodu ieraksta tajos gadījumos, kad termins 150. laukā ir nelietotais termins un ieraksts ir tikai vispārīgā „sk.” norāde. (salīdzināt ar A 374). Koda lietojums neatspoguļojas iespiestajos Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta izdevumos.

MARC 21 un KB IBS pieļauj aizpildījuma zīmes (\) lietošanu, kas norāda, ka lauks netiek kodēts. Ar šo zīmi KB IBS apzīmē noklusējuma vērtību. Zīme norāda, ka lēmums par ģeogrāfisko pakārtojumu vēl nav pieņemts, un līdz tā pieņemšanai ģeogrāfisko apakšsadaļu aiz aprakstgalvas nedrīkst lietot.

Agrāk Kongresa bibliotēka autorizēja priekšmeta aprakstgalvas ģeogrāfisko pakārtojumu tikai tajos gadījumos, kad ģeogrāfiskais pakārtojums bija nepieciešams konkrētajam katalogizējamajam darbam. Pašlaik jaunajām aprakstgalvām ģeogrāfisko pakārtojumu autorizē, ja ar aprakstgalvu apzīmētais temats ir saistīts ar vietu, vai arī tas var tikt apskatīts saistībā ar konkrētu vietu, neatkarīgi no ģeogrāfiskā pakārtojumu fiksēšanas nepieciešamības katalogizējamajam darbam. Agrāk KB ģeogrāfisko pakārtojumu neautorizēja noteiktām aprakstgalvu kategorijām, piemēram, dzīvnieku un augu nosaukumiem latīņu valodā, mājdzīvnieku sugām un indiāņu grupām. Tagad šādām aprakstgalvām ģeogrāfisko pakārtojumu autorizē līdz ar aprakstgalvas izveidi. KB uzsāktajā projektā paredzēta ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšana tām aprakstgalvu kategorijām, kurām tas agrāk netika darīts. Tomēr lielam skaitam potenciāli ģeogrāfiski pakārtojumu aprakstgalvu šis pakārtojums vēl nav autorizēts.

Šeit sniegtas vadlīnijas par kodu lietošanu aprakstgalvām, kuras var vai nevar pakārtot ģeogrāfiski un gadījumiem, kad lēmuma neesamības apzīmēšanai lieto aizpildījuma (\) zīmi. Par jaunu aprakstgalvu ģeogrāfiskā pakārtojuma kodiem sk. A 200, 1.a. Par ģeogrāfisko pakārtojumu jau pastāvošajām aprakstgalvām sk. A 194. Par ģeogrāfisko pakārtojumu noteiktu institūciju nosaukumu aprakstgalvām sk. A 475. Noteikumus par aprakstgalvu ar ģeogrāfiskām apakšsadaļām piešķiršanu sk. A 830.

1. Jaunu aprakstgalvu ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšana. Veidojot jaunu priekšmeta aprakstgalvu, ģeogrāfisko pakārtojumu autorizē, ierakstot vērtību **i** 008. lauka izvēlnē **Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums**, ja tematam ir ģeogrāfiski aspekti vai arī to var apskatīt saistībā ar vietu vai iedzīvotājiem, ieskaitot etniskas grupas, kuras dzīvo vai arī ir dzīvojušas agrāk attiecīgajā vietā; dzīvojošiem, izmirušiem vai fosiliem organismiem; valodām, objektu vai iekārtu veidiem; organizāciju un celtnu veidiem; nozarēm vai studiju priekšmetiem, procesiem, nodarbošanās veidiem un parādībām; ķīmiskām vielām un materiāliem; slimībām; ekonomikas, socioloģijas un psiholoģijas jēdzieniem, notikumu veidiem

A 364 Ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizācija

u.tml. Aprakstgalvu kodē neatkarīgi no tā, vai ģeogrāfiskā apakšiedaļa ir vai nav nepieciešama atsevišķam katalogizējamajam darbam.

Veidojot aprakstgalvas pamatdaļas kombināciju ar apakšiedaļu, kuras tālākais ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, piemēram, —**Tiesības un likumdošana**, ieraksta vērtību **i**, tādējādi apzīmējot aprakstgalvas tālāku ģeogrāfisko pakārtojumu. Noteikumus apakšiedaļām ar tālāku ģeogrāfisku pakārtojumu sk. A 860.

2. Kodi jaunai aprakstgalvai, kuru nevar pakārtot ģeogrāfiski. Jaunu priekšmeta aprakstgalvu, kuru nevar pakārtot ģeogrāfiski, kodē ar pasvītrojuma zīmi (_) 008. lauka izvēlnē **Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums**. Šo kodu lieto gadījumos, kad *Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā* lietots alternatīvs temata un teritorijas saistības attēlošanas veids un, ja ir pieņemts lēmums par visu attiecīgās kategorijas aprakstgalvu kodēšanu ar **Nevar pakārtot ģeogrāfiski**. Šo kodu lieto arī atsevišķos gadījumos, kad vēlams skaidri norādīt, ka aprakstgalvu nevar pakārtot ģeogrāfiski, kad ģeogrāfiskā pakārtojuma neiespējamību nosaka pats jēdziens, kā arī, ja ģeogrāfiskais pakārtojums var būt pārprotams.

Visus turpmāk minētos aprakstgalvu veidus kodē ar **Nevar pakārtot ģeogrāfiski**:

- aprakstgalvas, kam atbilst pēc nozīmes analogas apakšiedaļas, kuras lieto saistībā ar vietu. Piemēram, aprakstgalvu **Tirdzniecība** nevar pakārtot ģeogrāfiski. Tā vietā lieto apakšiedaļu —**Tirdzniecība** aiz valstu, pilsētu u.tml. nosaukumiem attiecīgās vietas tirdznieciskās darbības atspoguļošanai. Tādas bieži ir vispārīgas aprakstgalvas, kam atbilst brīvi pievienojamas apakšiedaļas, kuras lieto aiz vietu nosaukumiem. (salīdzināt ar A 1140).
- aprakstgalvas galvenajiem literatūras veidiem un žanriem, piemēram, **Dzeja, Stāsti un Juristu raksti**, nevar pakārtot ģeogrāfiski, jo šo literatūras veidu vai žanru saistības atspoguļošanai ar attiecīgo valsti tiek veidotas īpašas ar tautību kvalificētas aprakstgalvas, piemēram, **Kanādiešu dzeja; Stāsti, meksikāņu; Juristu raksti, čīliešu**.
- aprakstgalvas literatūras vai mākslas veidiem ar ģeogrāfiskiem kvalifikatoriem, kas apzīmē reģionus, piemēram, **Episkā dzeja, eiropiešu**. Atsevišķu Eiropas valstu episko dzeju apzīmē ar aprakstgalvām, kas kvalificētas ar izcelsmes valsts tautību, piemēram, **Episkā dzeja, itāliešu**.
- šādu kategoriju aprakstgalvas:
 - dzimtu, dinastiju, personvārdi, piemēram, **Vindzoru dinastija**,
 - zīmolu nosaukumi un produkcija, piemēram, **IBM mikrodatori**,
 - izdomāti un leģendāri tēli, piemēram, **Wooster, Bertie (izdomāts tēls)**,
 - dievību vārdi, piemēram, **Tlaloc (acteku dievība)**,
 - atsevišķu dzīvnieku vārdi **Elsija (lauva)**.
- aprakstgalvas, kuru ģeogrāfiskais pakārtojums ir pretrunā ar loģiku. Piemēram, aprakstgalvu **Pasaules politika** nevar pakārtot ģeogrāfiski, jo tā apzīmē politisko situāciju un vēsturi pasaules mērogā. Līdzīgi kā aprakstgalvai **Globālā sasilšana**, nevar pievienot ģeogrāfisko apakšiedaļu, jo aprakstgalva apzīmē globālu parādību. Tomēr ir iespējamas šāda veida aprakstgalvu kombinācijas ar apakšiedaļām, kurām ir ģeogrāfisks aspekts t.i., tādām, kuras var pakārtot ģeogrāfiski, piemēram, **Globālā sasilšana—Ekonomiskie aspekti (var pakārtot ģeogr.)**.

- aprakstgalvu veidi [*temats*] mākslā, [*temats*] literatūrā, [*temats*] plašsaziņas līdzekļos, [*temats*] mūzikā, [*temats*] operā un [*temats*] televīzijā, kas atspoguļo noteiktas tēlus vai tematus šajos medijos. Šāda veida aprakstgalvās nebūtu skaidri saprotams, vai ģeogrāfiskais pakārtojums attiecas uz temata vai arī medija veida atrašanās vietu.

3. *Aprakstgalvas, par kuru ģeogrāfisko pakārtojumu lēmums nav pieņemts.* Jaunām priekšmeta aprakstgalvām, kas neatbilst 1. vai 2. sadaļā aprakstītajām kategorijām, ieraksta aizpildījuma zīmi (|) 008. lauka izvēlnē **Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums**. Ja aprakstgalvu ģeogrāfiskais pakārtojums nav autorizēts un attiecīgajā laukā nav koda, kas norāda, ka aprakstgalvas nevar pakārtot ģeogrāfiski, tas nozīmē, ka tās ir:

- abstraktu vai teorētisku jēdzienu aprakstgalvas, piemēram, **Skapa**,
- aprakstgalvas ar tādām apakšiedaļām, kuras parasti tālāk nepakārto ģeogrāfiski, piemēram, tipveida aprakstgalva [*temats*]—[*kvalifikators ar tautību vai etnisko grupu apzīmētāju*] **ietekme** vai [...] **industrija—Ārvalstu īpašumtiesības**, kur aprakstgalvās ir iestarpinātas ģeogrāfiskās apakšiedaļas, piemēram, **Medicīna—Vācija—Holandiešu ietekme** vai **Datoru industrija—Meksika—Ārvalstu īpašumtiesības**. Par ģeogrāfisko apakšiedaļu iestarpināšanu sk. A 870,
- ģeogrāfiskie objekti, piemēram, **Potomaka, upe**,
- celtnu, būvju u.tml. nosaukumi, piemēram, **White House (Vašingtona, Amerikas Savienotās Valstis)**,
- notikumu, katastrofu u.tml. nosaukumi, kuru kvalifikatori ietver vietas nosaukumu, piemēram, **Pasaules Tirdzniecības centra spridzināšana, Ņujorka, Amerikas Savienotās Valstis, 1993.**

Ja pastāv šaubas par aprakstgalvas ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšanu, lieto aizpildījuma zīmi (|).

4. *Koda maiņa pastāvošo aprakstgalvu ģeogrāfiskajam pakārtojumam.* Pastāvošo priekšmeta aprakstgalvu ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšanai, ja tāda nepieciešama kārtējā katalogizēšanā, iesniedz ierosinājuma pieteikumu atbilstoši A 194 aprakstītajiem noteikumiem.

Rediģējot pastāvošās aprakstgalvas ar mērķi mainīt norāžu struktūru, klasifikācijas indeksu u.tml., autorizē arī ģeogrāfisko pakārtojumu, ja tas nav līdz šim izdarīts un aprakstgalva atbilst kādai no 1. sadaļā aprakstītajām kategorijām. Maina kodu, kas norāda, ka aprakstgalvu nevar pakārtot ģeogrāfiski, ja aprakstgalva atbilst 2. sadaļā aprakstītajam aprakstgalvu veidam.

5. *Institūciju nosaukumu aprakstgalvu ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšana.* Reliģiju, konfesiju, reliģisko ordeņu un starptautisko organizāciju nosaukumu aprakstgalvu ģeogrāfiskā pakārtojuma autorizēšanai, ja tāda nepieciešama kārtējā katalogizēšanā, iesniedz ierosinājuma pieteikumu atbilstoši A 475 aprakstītajiem noteikumiem.

Institūciju nosaukuma aprakstgalvu, pakārtotu ģeogrāfiski, piešķir, ja aprakstgalva apzīmē institūcijas vai to atsevišķu locekļu fizisku klātesamību vai institūcijas darbību apakšiedaļā norādītajā teritorijā.

Kongresa bibliotēkas klasifikācijas indeksi A 365 priekšmetu autoritatīvajos ierakstos

PAMATOJUMS: Ja viens vai vairāki KB klasifikācijas sistēmas indeksi precīzi atbilst priekšmeta aprakstgalvas attēlotajam jēdzienam, indekss vai indeksi tiek ierakstīti priekšmeta autoritatīvā ieraksta 053. laukā, pievienojot, ja nepieciešams, atbilstošus papildinājuma terminus. Šajā noteikumu lapā skaidroti principi par KB indeksu pievienošanu vai nepievienošanu priekšmeta autoritatīvajiem ierakstiem. Par indeksu pievienošanas procesu jaunierosinātām aprakstgalvām sk. A 200, 4. Par indeksu pievienošanu vai nomaiņu pastāvošajos autoritatīvajos ierakstos sk. A 196.

1. Kad aprakstgalvai piešķir un kad nepiešķir klasifikācijas indeksu.

Klasifikācijas indeksu *piešķir*, ja:

- klasifikācijas indeksa vārdiskā izteiksme ir vienāda vai gandrīz vienāda ar priekšmeta aprakstgalvas aptvērumu, nozīmi un valodu, vai
- temats ir precīzi norādīts piezīmē „Ietver” zem klasifikācijas indeksa vārdiskās izteiksmes, vai
- temats pieder kategorijai, uz kuru attiecas KB klasifikācijas standartmetode piešķirt darbiem klasifikācijas indeksus, kas ir hierarhiski augstākā līmenī nekā piešķirtās aprakstgalvas. Piemēram, klasifikācijas indeksu QL444.C74, (Harpacticoida) var pievienot priekšmeta aprakstgalvai **Harpacticoida** (Harpacticoidu dzimta), jo visas sugas, ģintis un dzimtas klasificē ar QL444, nevis katru ar savu indeksu. Līdzīgi klasifikācijas indeksu M 288-M289 (pūšaminstrumentu dueti) var pievienot priekšmeta aprakstgalvai **Fagots un flauta**, jo katrai dueta instrumentu kombinācijai atsevišķu klasifikācijas indeksu M apakšklasē neveido.

Nepiešķir:

- klasifikācijas indeksu, kas attēlo jēdzienu, kurš ir plašāks un ietver attiecīgās aprakstgalvas jēdzienu. Piemēram, indeksu **HV874.8-HV875.7 Adopcija** nevar piešķirt aprakstgalvai **Atklātā adopcija**, un šai aprakstgalvai vēl nav atbilstoša klasifikācijas indeksa,
- klasifikācijas indeksu vispārīga rakstura aprakstgalvai vai aprakstgalvas—apakšsadaļas kombinācijai, kas atspoguļo atsevišķu temata aspektu, ja nav atbilstošas aspektu apzīmējošas apakšklases. Piemēram, **LB1028.35 Apmācības sistēmas** nevar pievienot aprakstgalvai **Apmācības sistēmas—Projektēšana**, jo indekss atspoguļo tikai vispārīgo aprakstgalvu **Apmācības sistēmas**,
- klasifikācijas indeksu ar kvalifikatoru vispārīga temata atsevišķam aspektam, ja šis aspekts ir izteikts ar brīvi pievienojamo tematisko apakšsadaļu zem vispārīgās aprakstgalvas. Piemēram, klasifikācijas indeksu **RM666.R37 (Terapija)** nevar pievienot aprakstgalvai **Rekombinētas molekulas**, jo indekss apzīmē jēdzienu **Rekombinētas molekulas—Izmantošana terapijā**.

Izņēmumi: Mūzikas instrumentu aprakstgalvām klasifikācijas indeksu, kas apzīmē vēsturi un/vai apmācību un studijas, var pievienot mūzikas instrumenta pamataprakstgalvas autoritatīvajam ierakstam. Literatūras aprakstgalvām klasifikācijas indeksu, kas apzīmē krājumus un/vai vēsturi un kritiku, var pievienot pamataprakstgalvas autoritatīvajam ierakstam. Personu grupas apzīmējošām aprakstgalvām biogrāfiju klasifikācijas indeksus var pievienot šo aprakstgalvu autoritatīvajiem ierakstiem.

A 365 Kongresa bibliotēkas klasifikācijas indeksi priekšmetu autoritatīvajos ierakstos

- klasifikācijas indeksu, kura atsevišķs vai vienīgais elements atbilst klasificētajam tematam, bet indeksa vārdiskā izteiksme tieši neatbilst priekšmeta aprakstgalvai. Piemēram, indeksu **RA785 Relaksācija. Atpūta. Stresa menedžments** nevar pievienot aprakstgalvai **Rūpesti** — tematam, kam nav piešķirts īpašs klasifikācijas indekss,
- *atsevišķu vispārīgu klasifikācijas indeksu* nevienai priekšmeta aprakstgalvai pat tad, ja temats konkretizēts piezīmē „Ieskaitot”,
- klasifikācijas indeksu, kas pašlaik nav ietverts klasifikācijas tabulās, bet nepieciešams citu klasifikācijas indeksu vai indeksu kopu veidošanai.

2. **Katera zīmes.** Ja klasifikācijas indekss ietver Katera zīmes elementu, lieto pilnu elementu komplektu (burtu daļu un ciparu daļu). Ja redakcijas politika neparedz Katera zīmes elementu pievienot tabulām, priekšmeta autoritatīvajā ierakstā neiekļauj 053. lauku.

3. **Aprakstgalvas, kas attēlo klasifikācijas indeksu grupas.** Aprakstgalvu apzīmē ar pilnu indeksu virkni, nevis tikai ar pirmo indeksu virknē vai vispārīgo indeksu.

4. **Kvalifikatori aiz klasifikācijas indeksiem.** Indeksu kvalificē, ja vien klasifikācijas sistēmā attiecīgā temata indeksi nav sakopoti vienuviet un temata aspektu apzīmējošo indeksu atrašanās citās vietās sistēmā ir maz iespējama. Izvēlas aspektu apzīmējošo kvalifikatora terminu, kas parasti atbilst hierarhiski augstāka līmeņa indeksa vārdiskam formulējumam, vai arī klases vai apakšklases nosaukumam. *Piemērs:*

```
150 ## $a Molekulārā teorija
053 #0 $a QD461 $c Ķīmija
```

5. **Aprakstgalvas, ko attēlo ar diviem vai vairākiem klasifikācijas indeksiem.** Ja aprakstgalvai atbilst vairāki atsevišķi indeksi vai vairākas saistītu indeksu grupas, tos ieraksta katru savā 053. laukā un pievieno katram savu kvalifikatora terminu. 053. lauka ierakstus kārtā alfabētiski skaitliskā secībā. *Piemēri:*

```
150 ## $a Zelts
053 #0 $a HG289 $b HG297 $c Finances
053 #0 $a HG551 $c Nauda
053 #0 $a QD181.A9 $c Ķīmija
053 #0 $a TN410 $b TN429 $c Minerālu resursi
```

```
150 ## $a Pākšaugi
053 #0 $a SB177.L45 $c Pārtikas augi
053 #0 $a SB203 $b SB205 $c Lopbarības augi
053 #0 $a SB317.L43 $c Vispārīgā klase
```


PAMATOJUMS: Priekšmeta aprakstgalvai plašāka termina (PT), šaurāka termina (ŠT) un asociatīva termina (AT) norādes veido atbilstoši šādiem principiem:

Hierarhiskās norādes. Šaurāks norādes termins ir termins, attiecībā pret kuru priekšmeta aprakstgalvas termins ir hierarhiski plašāks termins. Par hierarhiskām attiecībām uzskata šādas attiecības:

- **Dzimta/suga (vai klase/apakšklase):**

Pērtiķi PT Primāti	Celtnes, standartmāju PT Celtnes
-----------------------	-------------------------------------

Administratores PT Administratori	Kinematogrāfija PT Fotogrāfija
--------------------------------------	-----------------------------------

Dentālā antropoloģija PT Fiziskā antropoloģija	
---	--

- **Veselums/daļa:**

Kāju pirksti PT Pēda	Etnogrāfija PT Antropoloģija
-------------------------	---------------------------------

- **Vispārējais/konkrētais (vai vispārējs temats/īpašvārds):**

Whitewater Lake (Amerikas Savienotās Valstis) PT Ezeri—Amerikas Savienotās Valstis	[konkrētais — Whitewater Lakes; vispārējais — Amerikas Savienoto Valstu ezeri]
---	---

Staļingradas kauja, Volgograda, Padomju Savienība, 1942-1943 PT Otrais Pasaules karš, 1939-1945—Kampaņas— Padomju Savienība	[konkrētais — Staļingradas kauja 1942-1943; vispārējais — Otrā Pasaules kara kampaņa Padomju Savienībā]
---	---

Asociatīvo terminu norādes. Lai saistītu divas aprakstgalvas, kuras attiecībā vienai pret otru nav ne plašāks, ne šaurāks termins, veido asociatīvā termina norādi (AT) no vienas aprakstgalvas uz otru. Piemēri:

Grūdsegas AT Paklāji	Sportisti AT Sports
-------------------------	------------------------

Paklāji AT Grūdsegas	Sports AT Sportisti
-------------------------	------------------------

Aprakstgalvām, kas nav hierarhiski saistītas, šāda veida norāde atklāj asociatīvu vienas aprakstgalvas saikni ar otru — potenciāli interesi izraisīto aprakstgalvu. Subjektivitātes novēršanai asociatīvo norāžu veidošanā ir izstrādātas vispārīgās vadlīnijas, kuru ievērošana autoritatīvo

A 370 Plašākie termini, šaurākie termini un asociatīvie termini

ierakstu izveidē nodrošina KB Priekšmetu saraksta lietotājiem izpratni par to, kurš termins, ar kuru ir saistīts. Bieži viens termins ir otra termina definīcijas sastāvdaļa. Piemēram, **Putni** ir termina **Ornitoloģija** definīcijas sastāvdaļa.

Norādes, atbilstoši minētajiem principiem, jaunām priekšmeta aprakstgalvām veido kopš 1985. gada un kodē kā „novērtētas” ar vērtību **a** 008/29 lauka izvēlnē **Reference Evaluation** (Norādes novērtējums). Pirms 1985. gada veidotajām aprakstgalvām norādes, kodētas ar vērtību **b** („nav novērtētas”) vai ar **n** („nav piemērojams”) 008/29 laukā, ne vienmēr atbilst jaunajiem principiem. Šīs agrāk veidotās aprakstgalvas tiek no gadījuma uz gadījumu pārskatītas, rediģētas un pārkodētas kā „novērtētas”.

1. Hierarhiskās norādes.

a. Vispārīgais noteikums. Jaunai aprakstgalvai pievieno PT atbilstoši iepriekšminētajiem norāžu izveides principiem. Jāievēro arī vadlīnijas par norādēm atsevišķiem aprakstgalvu veidiem, kas aprakstīti atsevišķu tematu noteikumos, piemēram, A 690, 10b un 10c par ģeogrāfiskajiem nosaukumiem; A 1332., 4b par bioloģiskajiem nosaukumiem. Abpusējas ŠT norādes pievienošana ierakstam un *Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstam* notiek automātiski. *Piemēri:*

Kukurūzas miltu maize	← šaurāka aprakstgalva
PT Maize	← plašāka aprakstgalva
Maize	← šaurāka aprakstgalva
PT Maizes izstrādājumi	← plašāka aprakstgalva

Izņemot turpmāk aprakstītos gadījumus, jaunai aprakstgalvai veido vismaz vienu PT. Plašāko terminu veido arī tad, kad PT un ŠT sākas ar vienu un to pašu vārdu. *Piemērs:*

Ceļi, grants
PT Ceļi

(1) Aprakstgalvas bez PT. Kopumā priekšmetu autoritatīvajā datnē aizliegts veidot aprakstgalvas bez PT. Tas ir pieļaujams tikai atsevišķos turpmāk minētajos gadījumos:

- Aprakstgalva ir virstermins, t.i. visplašākais termins attiecīgajā hierarhijā, piemēram, **Zinātne**.
- Ģeogrāfisko reģionu aprakstgalvas.
- Uzvārdu aprakstgalvas.
- Inversās aprakstgalvas, kvalificētas ar valodas, tautības, etniskas grupas apzīmētāju vai termini, kas apzīmē laikposmus, un vienīgais plašākais termins ir identiska aprakstgalva bez kvalifikatora; identiska aprakstgalva ar plašāku valodas, tautības vai etnisko kvalifikatoru, vai plašāka aprakstgalva ar identisku kvalifikatoru. Piemēram, aprakstgalvai **Glezniecība, franču** PT nevar būt **Glezniecība, Glezniecība, eiropiešu**; vai arī aprakstgalvai **Estētika, antīkā** nevar būt PT **Estētika**.

Dažkārt tomēr šādas PT norādes tradicionāli veido, īpaši literatūras aprakstgalvām, kurām plašāko terminu veido ar kvalifikatoru aprakstgalvas sākumā, piemēram, **Stāsti, vācu** — PT **Vācu literatūra**.

(2) **Norādes no apakšiedaļas uz apakšiedaļu.** Parasti no vienas aprakstgalvas ar apakšiedaļu uz šaurāku aprakstgalvu ar to pašu apakšiedaļu norādi neveido. Tā vietā veido norādi, kas saista nepakārtotas aprakstgalvas. *Piemērs:*

Lamas
PT Priesteri, budistu

[*nevis* Lamas—Izcelsme
PT Priesteri, budistu—Izcelsme]

(3) **Vispārīgās „sk. arī” norādes.** Ja ir atbilstoša vispārīgā „sk. arī” norāde, vai arī to var izveidot, norādes starp divām atsevišķām aprakstgalvām neveido (sk. 371).

b. Norāžu terminu skaits. Vairums viena jēdziena aprakstgalvu pieder tikai vienai hierarhijai, un tām nepieciešama tikai viena PT norāde. Dažas aprakstgalvas var ietvert sevī vairākus jēdzienus, un tādām veido vairākus PT, bet reti — vairāk nekā trīs. Jaunu aprakstgalvu saista tikai ar *nākošo plašāko* aprakstgalvu loģiskā hierarhiskā kārtojumā. *Piemērs:*

Automobiļi
PT Motorizētie transportlīdzekļi

[*nevis* Automobiļi
PT Motorizētie transportlīdzekļi
PT Transportlīdzekļi]

Ja jaunā aprakstgalva pieder vairāk nekā vienai hierarhijai, to saista ar *nākošo plašāko* aprakstgalvu katrā hierarhijā. *Piemērs:*

Augstskolu administratores
PT Augstskolu administratori
PT Administratores
PT Sievietes izglītībā

c. Hierarhisku „pārrāvumu” aizpildošas aprakstgalvas. Ja jaunas aprakstgalvas izveides laikā plašākā aprakstgalvu nav vēl izveidota, kā PT pievieno arī par vienu līmeni plašāku aprakstgalvu.

Šo noteikumu ievēro gadījumos, kad trūkstošās aprakstgalvas termins ir pašsaprotams vai sameklējams vārdnīcās, tezauros u.tml. Šādi gadījumi parasti sastopami eksaktajās zinātnēs, bet retāk — humanitārajās un sociālajās zinātnēs.

d. Pastāvošo norāžu struktūru redakcija. Veidojot jaunu aprakstgalvu, kas atrodas pastāvošo aprakstgalvu hierarhijas vidusposmā, autoritatīvajos ierakstos to pievieno kā PT visiem pastāvošajiem šaurākajiem terminiem un nomaina līdzšinējo PT ar jaunveidoto vidējā hierarhiska līmeņa aprakstgalvu. *Piemērs:*

A 370 Plašākie termini, šaurākie termini un asociatīvie termini

Kad izveidoja aprakstgalvu **Speciālsortimenta krātuves**, kurai PT ir **Krātuves**, **mazumtirdzniecības preču**, tika veidotas arī PT norādes uz pastāvošajām aprakstgalvām **Juvelierizstrādājumu krātuves** un **Muzeju krātuves**. Agrākais šo aprakstgalvu PT, kas iepriekšminētās aprakstgalvas saistīja tieši ar **Krātuves**, **mazumtirdzniecības preču**, tika dzēsts, un rezultātā izveidota sekojoša hierarhija:

Speciālsortimenta krātuves PT Krātuves	[Agrākā hierarhija]
Juvelierizstrādājumu krātuves PT Speciālsortimenta krātuves	Juvelierizstrādājumu krātuves PT Krātuves, mazumtirdzniecības preču
Muzeju krātuves PT Speciālsortimenta krātuves	Muzeju krātuves PT Krātuves, mazumtirdzniecības preču]

e. Komplicēti gadījumi. Daudzas priekšmeta aprakstgalvas ietver vairāk nekā vienu jēdzienu, tādēļ tām nav hierarhiski precīzas norāžu sistēmas. Šādas priekšmeta aprakstgalvas parasti ir vārdkopu aprakstgalvas ar prievārdu vai saikli, aprakstgalvu un apakšiedaļu kombinācijas un aprakstgalvas ar noteiktu kvalifikatoru iekavās. Vispārīgs noteikums šāda veida jaunas aprakstgalvas izveidē ir izraudzīties vispārīga rakstura terminu, kurš parasti ir otrais vārds aprakstgalvas vārdkopā, un pieņemt to par PT norādes terminu pat tad, ja sasaiste nav hierarhiski precīza. *Piemērs:*

Ūdeņradis kā degviela
PT Šķidrās degvielas

Sarežģītu PT norāžu izveides gadījumu identificēšanai pieņemti īpaši lēmumi, un tie atspoguļoti priekšmetu autoritatīvajos ierakstos, kuros norādes kodētas kā „novērtētas”. Turpmāk sniegti daži šo lēmumu piemēri.

(1) *[...] un [...] aprakstgalvas.* To aprakstgalvas vārdu, kas seko aiz saikļa un (vai tā ekvivalentu), veido kā PT (salīdzināt ar A 310).

(2) *Apakšiedaļas.*

(a) *Apakšiedaļas, kuras veido atbilstoši vispārīgajiem noteikumiem.* To aprakstgalvu, kas atbilst apakšiedaļai, veido kā PT. *Piemērs:*

[...]—Ārpakalpojumu izmantošana [...]—Vēlēšanas
PT Ārpakalpojumu izmantošana PT Vēlēšanas

[...]—Transliterācija
PT Transliterācija

Piezīme: Dažos gadījumos šo noteikumu piemēro tikai tad, ja nav konkrētākas nozīmes aprakstgalvas, kas varētu būt PT. *Piemērs:*

[...]—Izmantošana diagnostikā
PT Diagnostika [vai konkrēts diagnostikas veids, ja tāds termins ir izveidots]

(b) **Brīvi pievienojamās apakšiedaļas.** Dažu apakšiedaļu, kas parasti ir brīvi pievienojamās, lietojumu autorizē tikai noteiktās situācijās. Šajos gadījumos PT neveido. Piemēram, lai veidotu aprakstgalvu **Ieslodzītie—Izglītība—Tiesības un likumdošana** (var pakārtot *geogr.*), aprakstgalvu **Ieslodzītie—Izglītība** kā PT neveido, jo —**Izglītība** ir parasta lietojuma brīvi pievienojama apakšiedaļa aiz personu grupām.

(c) **Brīvi nepievienojamās apakšiedaļas, kurām neveido PT.** Noteiktas apakšiedaļas var izveidot to lietošanas laikā. Šāda veida apakšiedaļām neveido PT, jo jēdzienam, kuru apzīmē apakšiedaļa nav atbilstošas vispārējas aprakstgalvas.

[...]—Pielietojums
 [...]—Komplikācijas
 [valsts]—Starptautiskās attiecības—[laikposma apakšiedaļa]
 [...]—Reliģiskie aspekti
 [...]—Izmantošana

Piezīme: Tā kā PT šādās situācijās neveido, dažos gadījumos nepieciešamas „sk.” norādes priekšmetu autoritatīvajos ierakstos, kuros tās tiek kodētas kā „novērtētas”.

(d) **Temats pakārtots ar citu tematu.** Noteiktus tematus veido kā atsevišķas aprakstgalvas, kurām tiek pakārtotas dažādu veidu tematiskās aprakstgalvas, piemēram, **Reklāma—[temats]**, **Starptautiskās privāttiesības—[temats]**, **Pārdošana—[produkta nosaukums]**, **Streiki un lokauti—[nodarbināto grupa]** u.tml. Šādās situācijās PT neveido. *Piemērs:*

Reklāma—Autobusu līnijas
 [nav PT]

Piezīme: Tā kā šādā gadījumā PT neveido, sk. A 373 par norādes izveidi inversajai formai. Piemērs:

Reklāma—Autobusu līnijas
 Sk. Autobusu līnijas—Reklāma

(3) **Vārdkopas ar prievārdu.**

(a) **Vārdkopas, ko veido atbilstoši vispārīgajiem noteikumiem.** To aprakstgalvas daļu, kas seko aiz prievārda, veido kā PT. *Piemērs:*

Seksuālā audzināšana [personu grupa]
 PT [personu grupa]

Baznīcas darbs ar [personu grupu]
 PT [personu grupa]

Komunikācija [konkrētā joma]
 PT [konkrētā joma]

[...] interjerā
 PT Interjers

A 370 Plašākie termini, šaurākie termini un asociatīvie termini

(b) *Īpaši gadījumi, kad izmantotas prievārda vārdkopas (Latviešu valodā — lokatīva un datīva locījumi).* Atsevišķiem prievārda vārdkopu aprakstgalvu veidiem, piemēram, slimības, bērnu psiholoģijas jēdzieni, katru norādes gadījumu veido vadoties pēc noteikta parauga, kas atspoguļots priekšmeta autoritatīvajā ierakstā, kurā norāde kodēta kā „novērtēta”. Sekojošie piemēri demonstrē PT izveides paraugus:

[*personu grupa*] medicīnā
PT Medicīnas darbinieki

[*sporta veida nosaukums*] sievietēm
PT Sports sievietēm

[...] Bībelē
[*nav PT*]

[...] mākslā
[*nav PT*]

[...] literatūrā
[*nav PT*]

(4) *Tiesību sistēmu nosaukumi kvalifikatoros iekavās.* Tiesību sistēmas vispārējā nosaukuma aprakstgalvu veido kā PT.

[...] (Romiešu tiesības)
PT Romiešu tiesības

2. *Asociatīvo terminu norādes.* Hierarhisko norāžu vienkāršošanai izstrādāts speciāls projekts, saskaņā ar kuru tiek veikta norāžu rediģēšana priekšmetu autoritatīvajā datnē Izstrādā arī noteikumus asociatīvo norāžu skaita samazināšanai *Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā*. Asociatīvo terminu norādes neveido šādos gadījumos:

- Divas saistītas aprakstgalvas sākas ar vienu un to pašu vārdu vai vārda celmu. Piemēram, kā asociatīvus terminus nesaista **Publiskās bibliotēkas** un **Publisko bibliotēku bibliotekāri** vai **Rokas preses** un **Ar rokas presi iespiestas grāmatas**.

Izņēmums: Šīs divas aprakstgalvas var saistīt kā asociatīvus terminus, ja tie ir nozares hierarhijas augšējie termini. Piemēram, aprakstgalvas **Bibliotēkas** un **Bibliotekāri** var saistīt kā asociatīvus terminus.

- Divām aprakstgalvām ir kopējs plašākais termins jebkurā hierarhijas līmenī.

Izņēmums: Ja divas aprakstgalvas ir tik cieši saistītas, ka to nozīmes lielā mērā pārklājas, vai vienas aprakstgalvas jēdziena definēšanai nepieciešama otra, vai arī vienas vietā bieži lieto otru aprakstgalvu, tad tās var saistīt kā asociatīvus terminus. Piemēram, terminu **Paklāji** un terminu **Grīdsegas** var saistīt asociatīvi, kaut arī tiem ir kopīgs plašākais termins **Grīdas pārklājumi**. Tik ciešas attiecības starp terminiem, kaut reti, bet tomēr ir sastopamas.

- Ja *termina A* hierarhiski augstāka līmeņa aprakstgalva ir asociatīvi saistīta ar *terminu B*, tad starp *terminu A* un *terminu B* nevar veidot asociatīvas attiecības. Piemēram, asociatīvi nesaista aprakstgalvu **Pasaules politika** ar **Starptautiskās organizācijas**, jo **Pasaules politika** un **Starptautiskās attiecības** ir asociatīvi saistītas, bet **Starptautiskās attiecības** ir hierarhiski augstāka līmeņa termins aprakstgalvai **Starptautiskās organizācijas**.

Asociatīvo terminu norādes veido tikai turpmāk norādītajos gadījumos, un ja iepriekš aprakstītie noteikumi to neizslēdz:

- Saista divus terminus, kuru nozīmes daļēji pārklājas, vai arī tos var lietot vienu otra vietā. *Piemērs:*

Laivas un laivošana
AT Kuģi

Kuģi
AT Laivas un laivošana

[bet ne

Sargsuņi
AT Suņi pēddziņi

Suņi pēddziņi
AT Sargsuņi

jo abām aprakstgalvām ir plašāks termins **Dienesta suņi**]

- Saista zinātņu nozari un tās izpētes objektu. *Piemērs:*

Ornitoloģija
AT Putni

Putni
AT Ornitoloģija

[bet ne

Maskas
AT Masku darināšana

Masku darināšana
AT Maskas

jo abas aprakstgalvas sākas ar vienu un to pašu vārdu]

- Saista personu ar tās darbības jomu. *Piemērs:*

Medicīna
AT Ārsti

Ārsti
AT Medicīna

[bet ne

Bankas un banku darbība
AT Baņķieri

Baņķieri
AT Bankas un banku darbība

jo abas aprakstgalvas sākas ar vārdiem, kuriem ir vienāda sakne]

PAMATOJUMS: Vispārīgās „sk. arī” norādes ir norādes, kas veidotas nevis no vienas aprakstgalvas uz atsevišķām konkrētām aprakstgalvām, bet uz veselu aprakstgalvu vai apakšiedaļu kategoriju, bieži sniedzot vienu vai vairākas šīs kategorijas aprakstgalvas vai apakšiedaļas kā piemēru. Daudzos gadījumos „sk. arī” norādes **Kongresa bibliotēkas priekšmetu sarakstā** veidotas atbilstoši principam, ka nav nepieciešams norādīt visus plašākajai aprakstgalvai pakārtotos šaurākos terminus ja hierarhiskā struktūra ir loģiski saprotama un atbilst norāžu sistēmai. Šīs vispārīgās „sk. arī” norādes kalpo kā paraugs priekšmetu saraksta lietotājam, lai saprastu, ar kādam aprakstgalvām temata klase vai grupa ir pārstāvēta. Piemēram, teorētiski būtu pieņemami veidot šādu aprakstgalvas un norāžu struktūru:

Darbarīki
 ŠT Cirvji
 Vīles un skrāpjvīles
 Āmuri
 Naži
 Knaibles
 Zāgi
 Skrūvgrieži
 Uzgriežņu atslēgas

Tomēr lapu laukuma ekonomijas dēļ **Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta** iespējamajos izdevumos šāda veida aprakstgalvu uzskaitījumu parasti nesniedz. Tā vietā veido šādu vispārīgo „sk. arī” norādi:

Darbarīki
 Sk. arī atsevišķus darbarīkus, piemēram, Vīles un skrāpjvīles; Zāgi

Šādas norādes kalpo arī kā brīdinājums **Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta** detalizācijas principus nepārzinošiem lietotājiem, ka viņi, iespējams, meklē ar pārāk plašu terminu, bet norāde virza lietotāju piemērotākas aprakstgalvas meklējumos.

Jaunām aprakstgalvām šāda veida norāžu veidošanas praksi vairs neturpina, dodot priekšroku konkrētai plašākā termina norādei. Priekšmetu autoritatīvajā datnē šāda veida pastāvošās vispārīgās „sk. arī” norādes tiek saglabātas, kamēr visas aprakstgalvas, uz kurām agrāk ir veidotas vispārīgās norādes, būs saistītas ar plašākajām aprakstgalvām ar PT/ŠT norāžu palīdzību.

Ir arī citi vispārīgo „sk. arī” norāžu veidi, ko turpina veidot tāpat kā agrāk. Pie tādām norādēm pieder arī norādes uz brīvi pievienojamām apakšiedaļām, kā šajā piemērā:

Patenti
 sk. arī apakšiedaļu Patenti aiz attiecīgajām disciplīnām un patentēto objektu veidiem, piem.,
 Automobiļi—Patenti

Dažas vispārīgās „sk. arī” norādes sniedz informāciju arī par apakšiedaļas lietojumu, kā parādīts šajā piemērā:

Nodokļi
 sk. arī apakšiedaļu Nodokļi aiz tematiskajām aprakstgalvām, darbiem par nodokļu iekasēšanu vai novērtēšanu, piemēram, Celtniecības industrija—Nodokļi; kā arī aiz personu un etniskajām grupām

A 371 Vispārīgās „sk. arī” norādes

Vispārīgās norādes veido arī uz nosaukuma aprakstgalvu veidiem un kategorijām, piemēram:

Baznīcu ēkas
sk. arī atsevišķu baznīcu nosaukumus

kā arī šāda veida vispārīgās norādes:

Nieres
sk. arī aprakstgalvas, kas sākas ar vārdu Nieru

Daudzās vispārīgās „sk. arī” norādēs apvienoti vairāki šī norāžu veida elementi, piemēram:

Izstādes
sk. arī apakšiedaļu Izstādes aiz atsevišķiem personvārdiem un priekšmetiem, piemēram,
Grāmatiesiešana—Izstādes, kā arī atsevišķu izstāžu nosaukumus

Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas par „sk. arī” norāžu izveidi un standartizēti teksta formulējumi dažādiem gadījumiem.

1. Vispārīgie noteikumi. Veidojot jaunas aprakstgalvas, pievieno vispārīgās „sk. arī” norādes uz pastāvošajām aprakstgalvām vai brīvi pievienojamām apakšiedaļām 360. laukos atbilstoši A 200, 7. Pastāvošajām aprakstgalvām vispārīgās sk. arī norādes pievieno atbilstoši A 195, 6.

2. Vispārīgās „sk. arī” norādes, pretstatā konkrētām norādēm. Tā vietā, lai veidotu vispārīgās „sk. arī” norādes, priekšroka ir konkrētām plašāko terminu norādēm. Jaunas vispārīgās „sk. arī” norādes veido tikai šādos gadījumos:

- Lai nosūtītu no vispārējās aprakstgalvas uz brīvi pievienojamo apakšiedaļu. *Piemērs:*

```
150 ## $a Grāmatas $v Recenzijas
360 ## $i sk. arī apakšiedaļu $a Grāmatu apskati
      $i aiz priekšmetiem
```

Piezīme: Ja agrākā apakšiedaļa (brīvi nepievienojamā) tiek pārveidota par brīvi pievienojamo apakšiedaļu, tad visas konkrētās norādes no plašākā termina uz apakšiedaļām dzēš, un to vietā veido vispārīgo sk. arī norādi. Kad, piemēram, apakšiedaļa —**Alkohola lietošana** tika pārveidota par brīvi pievienojamo apakšiedaļu aiz personu grupu un etnisko grupu aprakstgalvām, konkrētās norādes no PT **Alkoholisms** uz apakšiedaļu tika dzēstas, un to vietā izveidoja vienu vispārīgo norādi.

- Lai no priekšmeta aprakstgalvas nosūtītu uz nosaukuma aprakstgalvu kategoriju vai veidu, kas parasti nav iekļauts priekšmetu autoritatīvajā datnē. *Piemērs:*

```
150 ## $a Baznīcu ēkas
360 ## $i sk. arī atsevišķu baznīcu nosaukumus
```

- Lai no vispārējās aprakstgalvas nosūtītu uz aprakstgalvu grupu, kurā aprakstgalvas sākas ar vienu un to pašu vārdu. *Piemērs:*

```
150 ## $a Zinātne
360 ## $i sk. arī aprakstgalvas, kuras sākas ar
      vārdu $a Zinātnisks
```

3. Vispārīgās „sk. arī” norādes un brīvi pievienojamās apakšiedaļas. Jaunas vispārīgās „sk. arī” norādes veido tikai tajos gadījumos, kad apakšiedaļa ir brīvi pievienojamā apakšiedaļa. Tomēr priekšmetu autoritatīvajā datnē saglabājušās daudzas vispārīgās „sk. arī” norādes uz apakšiedaļām, kuras agrāk nav veidotas kā brīvi pievienojamās. Tāpēc, ja uz apakšiedaļu ir vispārējā „sk. arī” norāde, šī apakšiedaļa automātiski netiek autorizēta par brīvi pievienojamo. Apakšiedaļas traktē par brīvi pievienojamām tikai atbilstoši norādījumiem A 1095 vai citiem brīvi pievienojamo apakšiedaļu sarakstiem A 1100–A 1200.

4. Vispārīgo „sk. arī” norāžu formulēšana. Lai nodrošinātu konsekvenzi priekšmetu autoritatīvajā datnē, veidojot vispārīgās „sk. arī” norādes, kad vien iespējams, lieto turpmāk minētos formulējumus:

- Norādes uz priekšmeta aprakstgalvām:

```
360 ## $i sk. arī aprakstgalvas, kuras sākas ar
      vārdu $a [...]
```

- Norādes uz nosaukuma aprakstgalvām:

```
360 ## $i sk. arī atsevišķu [...] nosaukumus
```

- Norādes uz apakšiedaļām, kuras lieto aiz priekšmeta aprakstgalvām (vispārīgām):

```
360 ## $i sk. arī apakšiedaļu $a [...] $i aiz priekšmetiem
```

- Norādes uz apakšiedaļām, kuras lieto zem parauga aprakstgalvām (salīdzināt ar A 1146):

(A 1147)

```
360 ## $i sk. arī apakšiedaļu $a [...] $i aiz atsevišķu
      dzīvnieku un dzīvnieku grupu aprakstgalvām,
      piem., $a Liellopi--[...] <vai $a Zivis--[...]>
```

(A 1148)

```
360 ## $i sk. arī apakšiedaļu $a [...] $i aiz atsevišķu
      mākslas veidu un nacionālu vai etnisku mākslu
      aprakstgalvām, piem., $a Māksla, itāliešu--[...]
```

(A 1149)

```
360 ## $i sk. arī apakšiedaļu $a [...] $i aiz atsevišķu
      ķīmisko vielu aprakstgalvām, piem., $a Varš--
      [...] <vai $a Insulīns--[...]>
```

A 371 Vispārīgās „sk. arī” norādes

- (A 1149.5) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu koloniju aprakstgalvām, piem., \$a Lielbritānija --Kolonijas--[...]
- (A 1150) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu slimību aprakstgalvām, piem., \$a Vēzis--[...] <vai \$a Tuberkuloze--[...]>
- (A 1151) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu izglītības institūciju aprakstgalvām, piem., \$a Harvard University--[...]
- (A 1151.5) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz izglītības institūciju veidu aprakstgalvām, piem., \$a Augstskolas--[...]
- (A 1153) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz rūpniecības nozaru aprakstgalvām, piem., \$a Celtniecības industrija--[...] <vai \$a Mazumtirdzniecība--[...]>
- (A 1154) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķām valodām vai valodu grupām, piem., \$a Angļu valoda--[...] <vai \$a Franču valoda--[...] vai \$a Romāņu valodas--[...]>
- (A 1154.5) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu tiesību priekšmetu aprakstgalvām, piem., \$a Darba tiesības un likumdošana--[...]
- (A 1155) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu likumdošanas institūciju aprakstgalvām, piem., \$a Amerikas Savienotās Valstis. Congress--[...]
- (A 1155.2) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz rakstnieku grupu aprakstgalvām, piemēram, \$a Rakstnieki, angļu--[...]
- (A 1155.6) 360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu literāro darbu, kas ierakstīti ar autora personvārdu, aprakstgalvām, piem., \$a Shakespeare, William, 1564-1616. Hamlet--[...]

(A 1155.8)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu literāro darbu, kas ierakstīti ar darba nosaukumu, aprakstgalvām piem., \$a Beowulf-- [...]

(A 1156)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu literatūru aprakstgalvām, piem., \$a Angļu literatūra-- [...]

(A 1158)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu materiālu aprakstgalvām, piem., \$a Betons-- [...] <vai \$a Metāli-- [...]>

(A 1159)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz militāro dienestu aprakstgalvām, piem., \$a Amerikas Savienotās Valstis--Bruņotie spēki-- [...] <vai \$a Amerikas Savienotās Valstis. Air Force-- [...] vai \$a Amerikas Savienotās Valstis. Army-- [...] vai \$a Amerikas Savienotās Valstis. Marine Corps-- [...] vai \$a Amerikas Savienotās Valstis. Navy-- [...]>

(A 1160)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz skaņdarbu formu un veidu aprakstgalvām, piem., \$a Operas-- [...]

(A 1161)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu mūzikas instrumentu un instrumentu grupu aprakstgalvām, piem., \$a Klavieres-- [...] <vai \$a Klarnete-- [...] vai \$a Vijole-- [...]>

(A 1164)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu orgānu un ķermeņa daļu aprakstgalvām, piem., \$a Pēda-- [...] <vai \$a Sirds-- [...]>

(A 1180)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu augu un augu grupu aprakstgalvām, piem., \$a Kukurūza-- [...]

(A 1185)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu reliģiju aprakstgalvām, piem., \$a Budisms-- [...]

A 371 Vispārīgās „sk. arī” norādes

(A 1186)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu reliģisko un mūku ordeņu aprakstgalvām, piem., \$a Jezuīti--[...]

(A 1187)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu kristietības konfesiju aprakstgalvām, piem., \$a Katoļu baznīca--[...]

(A 1188)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz svēto rakstu unificētajiem nosaukumiem, piem., \$a Bībele--[...]

(A 1195)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu sauszemes transportlīdzekļu aprakstgalvām, piem., \$a Automobiļi--[...]

(A 1200)

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķu karu aprakstgalvām, piem., \$a Amerikas Savienotās Valstis--Vēsture--Pilsoņu karš, 1861-1865--[...] <vai \$a Otrais Pasaules karš, 1939-1945--[...]>

- Norādes par apakšiedaļu lietojumu aiz nosaukuma aprakstgalvām:

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz atsevišķiem [...]

- Norādes uz apakšiedaļas lietojumu aiz vietu nosaukumiem:

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz valstu, pilsētu utt. nosaukumiem
[apakšiedaļām, kuras lieto aiz jebkuras vietas nosaukuma]

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz valstu utt. nosaukumiem
[apakšiedaļām, kuras lieto tikai aiz vietu, kuras lielākas par pilsētu, nosaukumiem]

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz pilsētu nosaukumiem
[apakšiedaļām, kuras lieto tikai aiz pilsētu nosaukumiem]

Ja daži no šiem elementiem ir ietverti vienā norādē, norādi veido šādā secībā:

360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz [vietas nosaukuma veids]; kā arī apakšiedaļu \$a [...] \$i aiz [nosaukuma aprakstgalvas kategorija] vai priekšmetiem [vai atsevišķiem kariem, dzīvnikiem, u.tml.]; kā arī aprakstgalvas, kas sākas ar vārdu \$a [...]; \$i un atsevišķiem [nosaukuma aprakstgalvu kategorija]

Jāievēro, ka teikuma katra daļa sākas ar vārdiem **kā arī**, izņemot pēdējo teikuma daļu, kas sākas ar vārdu **un**. Katrs teikums atdalīts no nākamā teikuma ar semikolu. Minētās vārdkopas izmantojamas par paraugu izplatītākajos vispārīgo „sk. arī” norāžu lietojuma gadījumos; sarežģītās vai netipiskās situācijās var būt nepieciešamas nelielas atkāpes.

5. Piemēru iekļaušana norādēs.

a. Piemēri norāžu teksta saprotamībai. Kā atspoguļots priekšmetu autoritatīvajā datnē, agrāk ar piemēriem tika ilustrētas gandrīz visas vispārīgās norādes. Šāda prakse vairs nepastāv. Tagad piemēri norādēs tiek iekļauti tikai tad, ja tas ir nepieciešams teksta saprotamībai. *Piemēri:*

150 ## \$a Laika menedžments
360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a Laika menedžments \$i
aiz personu un etnisko grupu aprakstgalvām

Nav nepieciešams piemērs →
teksta saprotamībai

150 ## \$a Pamfleti
360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a Pamfleti \$i aiz 16., 17.
un 18. gs. laikposma apakšiedaļām Eiropas un
Amerikas vēstures aprakstgalvām un aiz atsevišķu
karu aprakstgalvām, isām, atsevišķi izdotām,
parasti, polemiskām esejām vai apcerējumiem par
mūsdienu strīdīgiem jautājumiem, īpaši politiska
vai reliģiska satura darbiem, piemēram,
\$a Vācija--Vēsture--1517-1648--Pamfleti;
Amerikas Savienotās Valstis--Vēsture--
Pilsoņkarš, 1861-1865--Pamfleti

Ir nepieciešami piemēri →
teksta saprotamībai

b. Apakšiedaļu piemēri aiz vietu nosaukumiem. Neiekļauj piemērus, kas ilustrē apakšiedaļas lietojumu aiz vietas nosaukuma, ja apakšiedaļas lietojums ir pats par sevi saprotams. *Piemērs:*

150 ## \$a Zeltraktuves
360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a Zelta atradnes \$i aiz
valstu utt. nosaukumiem.

[nevis 150 ## \$a Zeltraktuves
360 ## \$i sk. arī apakšiedaļu \$a Zelta atradnes \$i aiz
valstu utt. nosaukumiem, piem., Amerikas
Savienotās Valstis--Zelta atradnes]

A 371 Vispārīgās „sk. arī” norādes

c. Nosaukuma aprakstgalvas kā piemēri. Kad vien iespējams, jāizvairās kā piemērus lietot nosaukuma aprakstgalvas, it īpaši, ja tās vēl nav iekļautas priekšmetu autoritatīvajā datnē.

Izņēmums: Ja nosaukuma aprakstgalva kalpo arī kā priekšmeta aprakstgalvas paraugs, un tāpēc ir jau iekļauta priekšmetu autoritatīvajā datnē, var brīvi atsaukties uz to kā piemēru.

d. Parauga aprakstgalvas kā piemēri. Iekļaujot piemērus vispārīgās norādes ilustrēšanai, izvēlas parauga aprakstgalvu, ja ilustrējamā kategorija tiek kontrolēta ar parauga aprakstgalvu. Ieteicams biežāk izmantot parauga aprakstgalvu kā piemēru apakšiedaļu lietojuma ilustrēšanai.

1. Ekvivalentu terminu un vārdkopu norādes. Kad, veidojot jaunu aprakstgalvu, ir izlemts, kurš termins vai vārdkopa izmantojama jēdziena atspoguļošanai, pārējos ekvivalentos terminus un vārdkopas, kuri atrasti veicot autoritatīvo avotu izpēti, pievieno kā „sk.” norādes, jeb nelietotos terminus (NT) jaunajai aprakstgalvai. *Piemērs:*

Makšķerēšana

- NT Makšķerēšana ar angļu pludiņu
- NT Makšķerēšana ar dabīgo ēsmu
- NT Makšķerēšana ar dzīvo ēsmu
- NT Makšķerēšana ar ēsmu
- NT Makšķerēšana ar gruntsmakšķeri
- NT Makšķerēšana ar pludiņmakšķeri
- NT Makšķerēšana ar pludiņu

2. Norāžu, kas sākas ar meklēšanā nozīmīgiem vārdiem, veidošana. „Sk.” norādes terminus jaunām aprakstgalvām veido arī pārkārojot aprakstgalvas vārdus un to alternatīvās formas tā, lai katrs nozīmīgs aprakstgalvas vārds kombinācijā ar pārējiem aprakstgalvas vārdiem veidotu izteicienu, kuru kataloga lietotāji varētu izmantot meklēšanā. To parasti veic, invertējot norādes, lai gan tiek lietoti arī inverso formu vārdkopu ekvivalenti. *Piemēri:*

Kravas automobiļu vadīšana

NT Vadīšana, kravas automobiļu

Dziesmas, īru

NT Īru dziesmas

Gaismas avoti

NT Avoti, gaismas

Rūpnieciskā spiegošana

NT Biznesa izlūkošana

NT Izlūkošana, korporatīvā

NT Industriālā spiegošana

NT Izlūkošana, korporatīvā

NT Korporatīvā izlūkošana

NT Spiegošana, industriālā

NT Spiegošana, rūpnieciskā

Izņēmums: Inverso „sk.” norādi neveido tajos gadījumos, kad PT vai hierarhijas vadošā aprakstgalva sākas ar to pašu vārdu vai vārdiem kā sk.” norādes termins, izņemot 9. sadaļā aprakstītos noteikumus. *Piemēri:*

Runājošie putni

PT Putni

[NT **Putni, runājošie** netiek veidota, jo PT **Putni** sākas ar to pašu vārdu.]

Saldūdens augi

PT Ūdensaugi

[NT **Augi, saldūdens** netiek veidota, jo **Ūdensaugi** ir PT **Augi**.]

3. Norāžu terminu veidošana alternatīvām rakstības, galotņu u.tml. formām. Ja ir iespējami alternatīvi pareizrakstības varianti, t.sk. vienskaitļa un daudzskaitļa formas, vārda galotnes, u.tml., šos variantus veido kā papildu „sk.” norādes. *Piemēri:*

Sociālā psiholoģija

NT Sociālpsiholoģija

Pilsoņu karš

NT Pilsoņkarš

Vēsture—Avoti

NT Vēsturiskie avoti

Seriālizdevumi

NT Seriāli (izdevumi)

A373 „Sk.” norādes jeb nelieto terminu norādes

Filozofija
NT Filosofija

Autobusi—Vandālisms
NT Autobusu vandālisms

NT neveido formām, kuru vienīgā atšķirība ir defise, diakritiskā zīme vai lielais sākumburts, jo šīs formas „normalizējas” līdz tādai pašai rakstzīmju rindai, kā pati aprakstgalva.

Aprakstgalvām, kas ir pamataprakstgalvas atvasinājumi, neveido „sk.” norādes, kuras atkārtoti pamataprakstgalvas „sk.” norādēs ietvertos alternatīvos pareizrakstības variantus. Piemēram, neveido NT **Komunikācija pedagogijā** aprakstgalvai **Komunikācija pedagogijā**, jo pamataprakstgalvai **Pedagoģija** jau ir NT **Paidagoģija**.

4. „Sk.” norādes no mainītām vai dzēstām aprakstgalvām. Ja aprakstgalva ir mainīta uz jaunu formu, vai ja vārdkopas aprakstgalva ir dzēsta un pārveidota par tipveida aprakstgalvu [*temats*]—[*vispārīga lietojama brīvi pievienojamā apakšiedaļa*], vai [*temats*]—[*brīvi pievienojamā apakšiedaļa, kuru kontrolē parauga aprakstgalva*], veido „sk.” norādi no vecās formas vai dzēstās formas uz jauno aprakstgalvu (salīdzināt ar A 193, 6).

5. „Augšupejošas” „sk.” norādes. „Sk.” norādes ir ne tikai aprakstgalvu vai vārdkopu sinonīmi. Dažreiz „sk.” norādes izmanto kataloga lietotāju informēšanai, ka jēdziens meklējams ar citu, parasti plašāku aprakstgalvu. „Sk.” norāde no šaurākas nozīmes termina uz plašāku aprakstgalvu uzskatāma par „augšupejošu” norādi. *Piemērs:*

Makšķerēšana
NT Makšķerēšana ar ēsmu

Šāda veida norādes veido tikai tajos gadījumos, kad aprakstgalvas izveidei nav praktiskas nozīmes termina pārāk šaurās nozīmes dēļ.

6. *Saīsinājumi, akronīmi, u.tml.* Ja jēdziens ir pazīstams gan tā pilnajā formā, gan kā akronīms vai saīsinājums, saīsināto formu veido kā „sk.” norādi, ja par aprakstgalvu ir izvēlēta pilnā forma. Parasti akronīmam vai saīsinājumam pievieno kvalifikatoru iekavās.

Ja jēdziens labāk pazīstams kā akronīms vai saīsinājums, to izvēlas par aprakstgalvas formu, piemēram, DDT (*insektīdi*). Pilno formu veido kā „sk.” norādi.

7. *Termini svešvalodās.* Parasti tematiskajām aprakstgalvām to ekvivalentus svešvalodās neveido kā „sk.” norādes. Tomēr šādas norādes var veidot tiem svešvalodu terminiem, kuri bieži sastopami avotos. *Piemērs:*

Apgaismība
NT Aufklärung

Piezīme: Šis nosacījums neattiecas uz aprakstgalvām — nosauktām entitijām, kurām „sk.” norādes vietējās valodas formās parasti veido, ja aprakstgalva ir angļu valodā. Šis nosacījums neattiecas arī uz dievību aprakstgalvām, kurām „sk.” norādes var veidot arī citās valodās, ne tikai angļu vai vietējā valodā, ja šāda norāde tiek uzskatīta par nepieciešamu.

8. Aprakstgalvas pakārtotās daļas. Parasti, ja priekšmetu autoritatīvajā datnē tiek veidota aprakstgalva nosauktai entītijai, pakārtotu aprakstgalvas daļu aiz augstākstāvošas institūcijas nosaukuma nepievieno kā „sk.” norādi. Piemēram, nepievieno šāda veida „sk.” norādes (NT):

Filene Center (Amerikas Savienotās Valstis)
NT Wolf Trap National Park for the Performing Arts (Amerikas Savienotās Valstis).
Filene Center

Šāda veida norādes parasti veido tikai aprakstgalvām nosaukumu autoritatīvajā datnē.

9. Ar tautību, etnisko grupu vai valodu kvalificētas aprakstgalvas. Šāda veida aprakstgalvām tiešā vai inversā formā, alternatīvo formu veido kā „sk.” norādi. *Piemēri:*

Māksla, franču	Meksikāņu izcelsmes amerikāņu māksla
NT Franču māksla	NT Māksla, meksikāņu izcelsmes amerikāņu
	PT Māksla—Amerikas Savienotās Valstis

Piezīme: Šāda veida inverso „sk.” norādi veido pat tad, ja PT sākas ar tādu pašu vārdu vai vārdiem.

Sk. arī norādījumus A 374 par vispārīgās sk. norādes veidošanu dažādām nelietotām tautību un etnisko kvalifikatoru formām.

10. [...] un [...] aprakstgalvas. Tipveida aprakstgalvu [*Temats A*] un [*Temats B*], inversās formas veido kā „sk.” norādes (salīdzināt ar A 310). *Piemērs:*

Feminisms un māksla
NT Māksla un feminisms

11. Temati, kuri pakārtoti ar citiem tematiem. Aprakstgalvai, kurai pakārtota tematiskā aprakstgalva, kā „sk.” norādi pievieno formu, kurā aprakstgalvas atrodas mainītās pozīcijās. *Piemēri:*

Reklāma—Avīzes
NT Avīzes—Reklāma

Streiki un lokauti—Aviolīnijas
NT Aviolīnijas—Streiki un lokauti

PAMATOJUMS: *Vispārīgās „sk.” norādes ir norādes, kas veidotas nevis uz konkrētām aprakstgalvām, bet uz aprakstgalvu vai apakšiedaļu kategoriju, bieži sniedzot vienu vai vairākas šīs kategorijas aprakstgalvas vai apakšiedaļas kā piemēru. Vispārīgo „sk.” norāžu ieraksti drīzāk ir norāžu ieraksti, nekā aprakstgalvu ieraksti un var būt apzīmēti ar kodiem **b** vai **c** MARC 21 008/09 laukā. KB IBS izvēlnē **Kind of Record** (Ieraksta veids) 008. ievades laukā).*

1. Vispārīgie noteikumi. Ja priekšmeta aprakstgalvas ierakstā attiecības starp terminiem un aprakstgalvām vai apakšiedaļām nevar adekvāti parādīt ar vienu vai vairāku vienkāršu NT norāžu palīdzību, veido vispārīgās „sk.” norādes. Vadās pēc darbību apraksta A 200, 7., ierakstot 150. laukā terminu vai terminus, no kuriem virza lietotāju; paskaidrojošo tekstu — 260. lauka \$i apakšlaukā; aprakstgalvas terminus vai apakšiedaļas, uz kuriem virza lietotāju — 260. lauka \$a apakšlaukā.

2. Vispārīgās „sk.” norādes, pretstatā konkrētām norādēm. Veido vispārīgās „sk.” norādes aprakstgalvām, kas kvalificētas ar tautību un etnisko grupu nelietotām formām, nevis „sk.” norādi katrai atsevišķai aprakstgalvai, kas veidota ar šāda veida kvalifikatoru. Aiz vārda, no kura virza lietotāju, liek daudzpunktus, un 260. lauka \$i apakšlaukā lieto šādu standartformulējumu: „priekšmeta aprakstgalvas, kas sākas ar vārdu vai kuras kvalificētas ar vārdu”, aiz kura \$a apakšlaukā raksta lietoto formu. Avotus formu variantiem 670. laukā pievieno atbilstoši A 200, 9. aprakstītajām metodēm. *Piemērs:*

```
150 ## $a Ekvadoras ...
260 ## $i sk. priekšmeta aprakstgalvas, kas sākas ar vārdu
      vai kuras kvalificētas ar vārdu $a Ekvadoriešu, $i
      piem., $a Ekvadoriešu literatūra; Māksla, ekvadoriešu
670 ## $a Random House $b (Ecuadoran, Ecuadorean, Ecuadorian,
      adj.)
```

Vispārīgās sk. norādes veido arī vārda rakstības variantiem, kas lietoti dažādās aprakstgalvās, nevis veido NT norādes katrai aprakstgalvai, kura sākas ar to pašu vārdu. *Piemērs:*

```
150 ## $a Filosof ...
260 ## $i sk. priekšmeta aprakstgalvas, kas sākas ar
      $a Filozof...
670 ## $a Ilustrētā svešvārdu vārdnīca, 2005
```

3. Vispārīgās „sk.” norādes pretstatā brīvi pievienojamām apakšiedaļām. Pievieno vispārīgo „sk.” norādi no vispārējā jēdziena uz atbilstošo brīvi pievienojamu apakšiedaļu, ja priekšmetu autoritatīvajā datnē nav jēdzienu apzīmējošas vispārējas aprakstgalvas. Ja jēdzienu apzīmējoša vispārēja aprakstgalvas pastāv, no tās veido vispārīgu „sk. arī” norādi uz brīvi pievienojamām apakšiedaļām atbilstoši norādījumiem A 371. *Piemērs:*

```
150 ## $a Amatieru rokasgrāmatas
260 ## $i sk. apakšiedaļu $a Amatieru rokasgrāmatas $i aiz
      tehnikas tematiem, darbiem, kas instruē
      neprofesionāļus, kā iegūt praktiskās iemaņas vai
      veikt darbības, piem., $a Radio--Amatieru
      rokasgrāmatas
```

A 374 Vispārīgās „sk.” norādes

Kaut gan jaunas vispārīgās „sk.” norādes apakšiedaļai veido tikai tad, ja apakšiedaļa ir brīvi pievienojama, senāk tika veidotas daudzas vispārīgās „sk.” norādes apakšiedaļām, kas nav brīvi pievienojamas un kuras palikušas priekšmetu autoritatīvajā datnē. Tāpēc pastāvošās vispārīgās „sk.” norādes pašlaik netiek automātiski autorizētas kā brīvi pievienojamās apakšiedaļas. Apakšiedaļas uzskatāmas par brīvi pievienojamām tikai atbilstoši norādījumiem A 1095 vai citiem brīvi pievienojamo apakšiedaļu sarakstiem A 1100–A 1200.

4. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Lai norādītu, ka ģeogrāfiskais pakārtojums nav piemērojams norādes ierakstam, lieto kodu **n** MARC 21 008/05 laukā KB IBS izvēlnē **Direct/indirect geographic subdivision** (Tiešais/netiešais ģeogrāfiskais pakārtojums) 008. ievades laukā).

Aprakstgalvas [Temats]—[Vieta] A 375 kā plašākā termina norādes

PAMATOJUMS: Daudzām aprakstgalvām, sevišķi tām, kas apzīmē etniskās grupas vai nosauktās entītijas, piemēram, celtnes, parkus, ģeogrāfiskus objektus u.tml., nepieciešamas vispārējā—konkrētā attiecību veida plašāka termina norādes, kas sastāv no vispārējās aprakstgalvas, kura pakārtota ar vietas nosaukumu. Šādas norādes parasti tiek veidotas citā ģeogrāfiskās pakārtotības līmenī un atšķiras no aprakstgalvām, kuras piešķir katalogizējamajam darbam. A 375. sniegti noteikumi šāda veida norāžu formulēšanai priekšmeta aprakstgalvām. Noteikumus, par norāžu veidošanu ģeogrāfisko entītiju aprakstgalvām sk. noteikumu lapās A 690–A 807.

1. Vispārīgie noteikumi. Veidojot iepriekš minētās plašāka termina norādes, aprakstgalvu pakārto tikai attiecīgās valsts vai Amerikas Savienoto Valstu, Lielbritānijas un Kanādas gadījumā — ar pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu. Norādē nav nepieciešams tālāks pakārtojums, uzrādot konkrētāku vietu.

Piezīme: Ja vispārējās aprakstgalvas ģeogrāfiskais pakārtojums nav autorizēts, iesniedz ierosinājumu, atbilstoši A 194 aprakstītajām metodēm.

Piemēri:

110 20 \$a Palacio Arzobispal (Seviļa, Spānija)
550 #0 \$w gnnn \$a Pilis \$z Spānija

110 20 \$a Stanton Hall (Natčesa, Misisipi)
550 #0 \$w gnnn \$a Mājokļi \$z Misisipi

2. [Pilsēta]—Celtnes, būves utt. Aprakstgalvām, kas attēlo entītijas pilsētās, neveido tipveida norādi [pilsēta]—Celtnes, būves utt. Ja nepieciešams, to kā aprakstgalvu piešķir katalogizējamam darbam (salīdzināt ar A 1334).

PAMATOJUMS: *Darbības lauka piezīmes kopumā kalpo aprakstgalvas lietojuma precizēšanai katalogā, tādejādi palīdzot lasītājiem noteikt, kādā apjomā aprakstgalva aptver meklēto materiālu un dodot iespēju katalogizētājiem saglabāt konsekveni aprakstgalvas piešķiršanā. Darbības lauka piezīmes ir īpaši lietderīgi pievienot jaunu vai valodā vēl neieviesušos terminu apzīmējošām aprakstgalvām. Katalogizētājiem ieteicams plaši lietot darbības lauka piezīmes šāda veida jaunajām aprakstgalvām. Šajā noteikumu lapā aprakstītas dažāda veida darbības lauka piezīmes, ko izmanto priekšmetu autoritatīvajā datnē, kā arī kārtība, kādā jāiesniedz ierosinājumi darbības lauka piezīmju pievienošanai jaunām vai jau pastāvošajām priekšmeta aprakstgalvām.*

1. Darbības lauka piezīmju veidi priekšmetu autoritatīvajā datnē.

- **Piezīme aprakstgalvai bez norādēm uz citām aprakstgalvām.** Šāda veida piezīmes nepieciešamas gadījumos, kad autoritatīvo avotu izpētē precīza definīcija nav atrasta, kā arī gadījumos, kad aprakstgalvas definīcija ir atrodama vārdnīcā, bet tās nozīme ir neskaidra vai pārprotama. *Piemēri:*

Mākslinieku sagatavošanās studijas

Šeit apkopoti darbi par mākslinieku studijām vai skicēm, kuras izstrādā pirms jebkura mākslas darba radīšanas.

Rietumi (Amerikas Savienotās Valstis)

Šeit apkopoti darbi par to Amerikas Savienotās Valsts daļu, kura apmēram atbilst kādreizējai Spānijas Ņūmeksikas provincei, ieskaitot pašreizējo Arizonu, Ņūmeksiku, Dienvidkolorādo, Jūtu, Nevadu un Kaliforniju.

Šāda veida piezīmes var pievienot arī tad, ja definīcija ir sniegta Vebstera vārdnīcā, un piezīme atbilst izvirzītajam mērķim.

- **Piezīme aprakstgalvai ar norādi uz konkrētākām aprakstgalvām.** Šāda veida piezīmes lieto gadījumos, kad nepieciešams skaidri norādīt, ka dotā aprakstgalva lietota temata visplašākajā nozīmē un šaurāki temata aspekti meklējami ar konkrētākas nozīmes aprakstgalvām. *Piemērs:*

Preču biržas

Šeit apkopoti vispārīga rakstura darbi par preču biržām. Darbus par biržām saistībā ar konkrētu preci vai preču grupu sk. konkrētās preces tirdzniecību, piem., Kokvilnas tirdzniecība, Labības tirdzniecība u.tml.

Jāatceras, ka šādās situācijās biežāk lieto vispārīgās „sk. arī” norādes vai arī konkrētas šaurāka termina norādes.

- **Divas vai vairākas cieši saistītas aprakstgalvas vai aprakstgalvas, kuru darbības lauki daļēji pārklājas.** Šāda veida piezīmes sniedz pretstatošu informāciju par virspusēji līdzīgu aprakstgalvu aptvērumu un lietojumu. *Piemēri:*

Vecuma aizspriedumi

Šeit apkopoti darbi par aizspriedumiem pret citiem viņu vecuma dēļ. Darbus par vecuma diskrimināciju sk. Vecuma diskriminācija

Vecuma diskriminācija

Šeit apkopoti darbi par vecuma diskrimināciju. Darbus par aizspriedumiem pret citiem viņu vecuma dēļ sk. Vecuma aizspriedumi

A 400 Darbības lauka piezīmes

Ja piezīmē aprakstgalvas definīcija vai skaidrojums ietver norādi uz vienu vai vairākām citām aprakstgalvām, pievieno abpusējas piezīmes visām aprakstgalvām, uz kurām attiecas oriģinālā piezīme. Abpusējās piezīmes vārdu kārtībai jābūt oriģinālās piezīmes „spoguļattēlam” un divas piezīmes jāsavieno, lietojot šādu pieraksta formu:

Šeit apkopoti darbi par [*aprakstgalvas A apraksts*]. Darbus par [*aprakstgalvas B apraksts*] sk. [*aprakstgalva B*].

- **Īpašas instrukcijas, paskaidrojumi, atsauces u.tml.** Šāda veida piezīmes, salīdzinot ar aprakstgalvas darbības lauka definīciju, drīzāk paredzētas kā informācija katalogizētājiem papildu priekšmeta ierakstu veidošanai un instrukcija katalogu lietotājiem vai arī kā vispārīgā norāde. *Piemēri:*

Ekonomiskā prognozēšana

Ja aprakstgalvu pakārto ģeogrāfiski, otru priekšmeta aprakstgalvu piešķir vietas nosaukumam ar tādām apakšiedaļām kā Ekonomiskais stāvoklis, Ekonomiskā politika u.tml., piem., 1. Ekonomiskā prognozēšana—Amerikas Savienotās Valstis. 2. Amerikas Savienotās Valstis—Ekonomiskā politika—2001-

Skolas proza

Darbiem, kas attiecas uz vienu skolu, aprakstgalvu kvalificē ar tautību un pakārto ar ģeogrāfisko apakšiedaļu, kā arī veido papildu priekšmeta ierakstu skolas nosaukumam.

2. Darbības lauka piezīmes ierosināšana jaunveidojamai aprakstgalvai. Darbības lauka piezīmes tekstu priekšmeta aprakstgalvas ierosinājuma ierakstā ievada 680. laukā (sk. A 200, 10).

3. Darbības lauka pievienošana pastāvošai aprakstgalvai vai pastāvošās darbības lauka piezīmes pārveidošana.

a. Autoritatīvā ieraksta izguve un kopēšana KB IBS. Lai pievienotu vai mainītu darbības lauka piezīmi priekšmeta autoritatīvajā ierakstā, izgūst ierakstu no KB IBS. Ierakstu kopē, uzklikšķinot **Record** (Ieraksts) izvēlnes joslā un tad — **Make a copy** (Veidot kopiju). Pārkopētā ieraksta virsrakstjoslā jāparādās apzīmējumam [**New auth record (Copy)**] (Jauns autoritatīvais ieraksts (Kopija)).

b. 010. lauka (ieraksta ID numurs) koriģēšana un 019. lauka pievienošana. Kopētā ieraksta 010. laukā maina ieraksta ID numura atzīmi no **sh** uz **sp**. Pievieno 019. lauku ar identisku ieraksta ID numuru. Ieteicams datus 019. laukā pievienot, kopējot un pārsūtot datus no 010. lauka, tādējādi nodrošinot abu lauku identiskumu. Ieraksta ID numuram gan 010., gan 019. laukā jābūt ar atzīmi **sp**.

c. 1XX lauka koriģēšana. Aiz 1XX laukā esošā teksta pievieno [**proposed update**] (ierosinātais atjauninājums). Starp aprakstgalvu un apzīmējumu [**proposed update**] atstāj tukšu vietu.

d. 680. lauka pievienošana vai rediģēšana. Pievieno jaunu 680. lauku, ievērojot A 200, 10. sadaļā aprakstītās darbības, vai rediģē esošo 680. lauku, ja nepieciešams.

e. Katalogizētāja kods. 953. laukā pievieno \$b apakšlauku ar atbilstošu četrzīmju katalogizētāja kodu, piemēram, **ta85**. Ja \$b apakšlauks 953. laukam jau pievienots, iepriekšējā katalogizētāja kodu tagadējais katalogizētājs aizstāj ar savu kodu.

f. Ieraksta saglabāšana. Saglabā izmainīto ierakstu kb datubāzē, noklikšķinot uz saglabāšanas ikonas.

g. Ierosinājuma iesniegšana. Pārveidoto ierakstu izdrukā. Lai veicinātu ierosinājuma iekļaušanu iknedēļas sarakstā, visus pārveidotos vai pievienotos laukus, atzīmē, ja iespējams, izmantojot sarkano krāsu. Nav nepieciešams norādīt dzēstos laukus. Ierosinājumu iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai. Kad ierosinājums ir izdrukāts un iesniegts, nekādas turpmākas izmaiņas tiešsaistes ierakstā neveic. Ja tomēr ir nepieciešamas kādas izmaiņas, Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupu informē telefoniski, pa e-pastu vai iestādes iekšējo pastu.

Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijai veidiem A 405 nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

PAMATOJUMS: Lielākā daļa aprakstgalvu iekļaujas skaidri noteiktās kategorijās un tiek veidotas kā personvārdi, institūcijas, administratīvās vienības, unificētie nosaukumi, sanāksmju nosaukumi, u.tml. nosaukumu autoritatīvajā datnē vai arī kā tematiskās aprakstgalvas, nosauktie objekti, piemēram, automobiļi, ģeogrāfiski objekti u.tml., — priekšmetu autoritatīvajā datnē. Tomēr ir arī dažas nosauktās entītijas, kuru iekļaušana kādā kategorijā bijusi problemātiska:

- vai aprakstgalva iekļaujama nosaukumu autoritatīvajā datnē atbilstoši aprakstošās katalogizācijas noteikumiem, vai priekšmetu autoritatīvajā datnē atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem; un
- kādi tagi jālieto aprakstgalvas ierakstīšanai gan autoritatīvajos, gan bibliogrāfiskajos ierakstos.

Lai novērstu neskaidrības un standartizētu šādu entītijai aprakstgalvu formulēšanu un ierakstīšanu attiecīgajos laukos, bijušais Aprakstošās katalogizācijas politikas birojs (Desc Pol) un Priekšmetošanas politikas birojs (Subj Pol), kopīgā darbā ar Katalogizācijas vadības biroju izstrādājuši vadlīnijas attiecībā uz:

- pienākumu sadali aprakstgalvu izveidē,
- aprakstgalvu formulēšanas nosacījumiem,
- tegiem satura apzīmēšanai,
- nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvo datni, kurā jāatrodas aprakstgalvu autoritatīvajiem ierakstiem.

Vadlīniju izstrādātāji — Desc Pol, Subj Pol un Katalogizācijas vadības birojs, problemātiskās aprakstgalvas iedalīja trīs grupās: (1) aprakstgalvas, kas veidotas atbilstoši aprakstošās katalogizācijas noteikumiem un atrodas nosaukumu autoritatīvajā datnē; (2) aprakstgalvas, kas veidotas atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem ar autoritatīvajiem ierakstiem priekšmetu autoritatīvajā datnē, ja vien šīs aprakstgalvas nelieto par pieejas punktiem aprakstošajā katalogizācijā; (3) aprakstgalvas, kas iekļautas gan nosaukumu, gan priekšmetu autoritatīvajā datnē atkarībā no to lietojuma nepieciešamības — kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punktus, vai kā priekšmeta aprakstgalvas.

1994. gadā Kooperatīvās katalogizācijas padome (CCC) izveidoja CPSO/CCC darba grupu divu atsevišķu datņu — nosaukumu un priekšmetu autoritatīvo datņu uzturēšanai. Šī darba grupa nolēma samazināt „loģiskās” pretrunas starp abām datnēm, lai atvieglotu to kopīgo lietojumu. Darba grupa arī ieteica, un CCC atbalstīja lēmumu dzēst dublējamos nosaukuma aprakstgalvu ierakstus priekšmetu autoritatīvajā datnē, kas bija tajā iekļauti, lai atvieglotu dažādu izstrādņu, piemēram, **Kongresa bibliotēkas priekšmetu saraksta**, izdošanu.

1995. gadā Kooperatīvās katalogizācijas programma (PCC) (CCC pēctecis) izveidoja PCC darba grupu „Nosaukuma aprakstgalvas pretstatā priekšmetu autoritatīvajiem ierakstiem”. Šī grupa izskatīja 3. grupas aprakstgalvas (kuras varētu būt gan nosaukumu, gan priekšmetu autoritatīvajā datnē — piemēram, kapsētu, pilsētas rajonu, koncentrācijas nometņu un lauku klubu, kā arī notikumu aprakstgalvas). Tika noteikti arī tagi atsevišķām „ģeogrāfiskām” entītijām. Darba grupa ieteica tās aprakstgalvas, kuras agrāk tika veidotas gan nosaukumu, gan priekšmetu autoritatīvajā datnē, turpmāk ierakstīt tikai nosaukumu autoritatīvajā datnē; formāli veidotas apvienojošas notikumu aprakstgalvas, kuras ir iespējams pārveidot par konkrētu notikumu nosaukumiem, ierakstīt nosaukumu, nevis priekšmetu autoritatīvajā datnē; tādu entītijai nosaukumus kā, piemēram, lidostas, dendrāriji, botāniskie dārzi, kapsētas, koncentrācijas

A 405 Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijai veidiem nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

nomētnes, lauku klubi, herbāriji, zooloģiskie dārzi, kas agrāk tika ierakstīti X51 laukos, turpmāk jāieraksta X10 laukos. PCC apstiprināja uzdevumu grupas ieteikumus, un rezultāti atspoguļoti tālākā tekstā.

Pārstrādātajās vadlīnijās problemātiskās aprakstgalvas iedalītas divās grupās:

(1) *Aprakstgalvas, ko vienmēr veido pēc aprakstošās katalogizācijas noteikumiem un kuru autoritatīvos ierakstus vienmēr uztur nosaukumu autoritatīvajā datnē.*

(2) *Aprakstgalvas, ko vienmēr veido pēc priekšmetošanas noteikumiem un kuru autoritatīvie ieraksti:*

- *tiek uzturēti priekšmetu autoritatīvajā datnē, ja tās lieto tikai kā priekšmeta aprakstgalvas, vai*
- *tiek uzturēti nosaukumu autoritatīvajā datnē, ja aprakstgalvas nepieciešams izmantot kā aprakstošos katalogizācijas pieejas punktus.*

Abu kategoriju saraksti atrodami 144.–150. lpp; A 405. aprakstītas darbības, kas jāievēro priekšmetotājam, veidojot aprakstgalvas vienā no šīm kategorijām vai vienojoties ar aprakstošo katalogizētāju veidot aprakstgalvu priekšmetošanas vajadzībām.

1. Vispārīgie noteikumi. Vienmēr, kad nosauktajai entītijai jāveido jauna aprakstgalva, jāvadās no sarakstiem 144.–150. lpp., nosakot aprakstgalvas atbilstību 1. vai 2. aprakstgalvu kategoriju grupai. Veic attiecīgajai grupai atbilstošās darbības. Ja nav atrasta precīzi atbilstoša vai plašāka kategorija, kurai attiecīgā kategorija pakārtota, jāinformē Katalogizācijas politikas un atbalsta birojs (CPSO) par skaidrojuma nepieciešamību un iespējamu jaunas kategorijas pievienošanu vienam no sarakstiem.

2. Pirmās grupas aprakstgalvas. Vispirms jāmeklē nosaukumu autoritatīvajā datnē, pārliecinoties vai attiecīgā aprakstgalva ir izveidota kā nosaukuma aprakstgalva, atbilstoši AACR2. Ja tā ir, lieto jau izveidoto aprakstgalvu. Ja nav, to veido nosaukumu autoritatīvajā datnē vai vienojas, ka to izdarīs aprakstošais katalogizētājs.

Ja šīs kategorijas aprakstgalva ir izveidota kā *priekšmeta* aprakstgalva, iesniedz ierosinājumu ierakstu dzēst no priekšmetu autoritatīvās datnes atbilstoši A 193 aprakstītajām metodēm pēc tam, kad tā apstiprināta kā nosaukuma aprakstgalva.

3. Otrās grupas aprakstgalvas.

a. Aprakstgalva paredzēta priekšmetošanas mērķiem. Vispirms nosaukumu autoritatīvajā datnē pārbauda, vai entītijai jau ir izveidota kā nosaukuma aprakstgalva atbilstoši iepriekš sniegtajām vadlīnijām. Turpmākās darbības atkarīgas no šādiem nosacījumiem:

(1) **Ieraksts nav atrasts nosaukumu autoritatīvajā datnē.** Iesniedz ierosinājumu to izveidot kā priekšmeta aprakstgalvu atbilstoši A 200 aprakstītajām standartprocedūrām, kā arī jebkurām īpašām darbībām, kas aprakstītas atsevišķās noteikumu lapās par konkrētu nosauktu entītijai kategorijām, piemēram, A 1334 par celtnēm un būvēm, A 1925 — par parkiem, u.tml.

Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijai veidiem A 405 nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

Šāda veida ierosinājumi parādās iknedēļas saraksta galvenajā alfabētiskajā daļā un ieraksti tiek traktēti kā priekšmeta aprakstgalvas.

(2) *Atrasts AACR2 atbilstošs ieraksts nosaukumu autoritatīvajā datnē.* Ja ierakstam *nav* 667. lauka ar apzīmējumu **Subj Cat Manual/AACR2** (Priekšm. Rokasgr./AACR2), tad sadarbībā ar CPSO noskaidro, vai ieraksts jādzēš no nosaukumu autoritatīvās datnes un jāieraksta priekšmetu autoritatīvajā datnē.

(3) *Atrasts AACR2 neatbilstošs ieraksts nosaukumu autoritatīvajā datnē.* Iesniedz ierosinājumu to izveidot kā priekšmeta aprakstgalvu, kā aprakstīts iepriekš 1.a sadaļā. Paziņo CPSO par nederīgu nosaukuma aprakstgalvu, lai tā tiktu dzēsta no nosaukumu autoritatīvās datnes.

b. *Aprakstgalva, kas nepieciešama kā pieejas punkts aprakstošajā katalogizācijā.* Par nepieciešamajām darbībām konsultēties ar CPSO speciālistu.

A 405 Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijū veidiem nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

PIRMĀ GRUPA — NOSAUKUMU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS. Nosaukto entītijū aprakstgalvas vienmēr tiek veidotas atbilstoši aprakstošās katalogizācijas noteikumiem, un to autoritatīvie ieraksti vienmēr atrodas nosaukumu autoritatīvajā datnē.

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Abatijas	110
Administratīvās vienības, senās (ne pilsētas)	151
Aizsargājami rajoni	151
Akadēmijas	110
Akvāriji, publiskie	110
Ambulances	110
Apbedīšanas nami, kapličas	110
Apbedītāji	110
Apmetnes	151
Aprūpes nami	110
Atpūtas teritorijas	151
Atsevišķi mākslas darbi	100, 110, 130
Bankas	110
Bāreņu nami	110
Bāri	110
Baznīcas (Darbojošās vai sagruvušas)	110
Baznīcu entītijas, kas vienlaikus ir arī vietu nosaukumi, piem., Katoļu baznīca. Bāzeles bīskapija (Šveice); Konstantinopole (Ekumenisks patriarhāts)	110
Benzīna uzpildes un tehniskās apkopes stacijas	110
Bībeles tēli	100
Bibliotēkas	110
Bibliotēku teritorijas	110
Bioloģiskās stacijas	110
Biržas	110
Botāniskie dārzi	110
Ciemat/Apmetnes	151
Cietumi	110
Ciltis (tikai kā juridiskas personas)	110
Cirki	110
Datorprogrammas un programnodrošinājums	130 ¹
Deju zāles	110
Dzelzceļi	110
Ekoloģiskās stacijas	110
Ekspedīcijas, militārās	111
Ekspedīcijas, zinātniskās	111
Ekspērimētālās stacijas	110
Ekspozīcijas	111
Elektroniskās diskusiju grupas	130
Festivāli un svētki	111

¹ Lai gan šīs kategorijas aprakstgalvas kopumā veido kā unificētos nosaukumus 130. laukos, tās, kuras veido saistībā ar personvārdiem un institūciju nosaukumiem, ieraksta 100. vai 110. laukos.

Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijū veidiem **A 405** nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

PIRMĀ GRUPA — NOSAUKUMU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Fondi	110
Gadatirgi	111
Galerijas	110
Herbāriji	110
Izdevniecību ziņas	110
Izglītības iestādes	110
Izstādes	111
Kaln rūpniecības rajoni	151
Kapelas	110
Kapsētas	110
Katedrāles	110
Kinofilmas	130
Klosteri	110
Kokaudzētavas	110
Koledžas	110
Komiksi	130 ¹
Komūnas	151
Koncentrācijas nometnes	110
Koncertzāles	110
Konfesijas	110
Konkursi	111
Konsultāciju un palīdzības dienesti/ tālruņi	110
Kosmosa kuģi	110
Kravas automašīnu pieturas	110
Krematorijas	110
Kuģi	110
Kuģu būvētavas	110
Laboratorijas	110
Labošanas iestādes	110
Lauku klubi	110
Lidmašīnas, nosauktās	110
Lidostas	110
Mākslas darbi, atsevišķi	100, 110, 130
Mākslīgie pavadoņi	110
Meži (pārvaldes institūcijas) ²	110
Mežniecības	151
Militārās iekārtas (aktīvās, kā arī visas, jaunākas par 1899.g.)	151
Morgi	110
Mošejas	110
Moteļi	110
Muzeji	110
Naktsklubi	110

² Šīs kategorijas aprakstgalvām vienmēr pievieno kvalifikatoru (pārvaldes institūcija). Aprakstgalvas mežiem kā ģeogrāfiskām entītijām pieder 2. grupas aprakstgalvām. Tās ieraksta 151. laukā un kvalificē atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem.

A 405 Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijū veidiem nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

PIRMĀ GRUPA — NOSAUKUMU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Nespējnieku nami	110
Observatorijas	110
Operas	110
Ostu pārvaldes	110
Pakalpojumu teritorijas	151
Pansionāti	110
Parādes	111
Parka rajoni	151
Parki (pārvaldes institūcijas) ¹	110
Pasākumi ²	111
Patversmes (labdarības institūcijas)	110
Pavadoņi, mākslīgie	110
Pētniecības stacijas	110
Pilsētas daļas ³	151
Planetāriji	110
Plāni (Programmas)	110
Programmatūra	130 ⁴
Projekti, plāni utt.	110
Radio programmas	130
Raidstacijas	110
Rehabilitācijas iestādes	110
Reliģiskās konfesijas	110
Restorāni	110
Rezervāti (pārvaldes institūcijas) ¹	110
Rūpnīcas	110
Sacensības	111
Sanatorijas	110
Sanitārās zonas	151
Sinagogas	110
Skaņu ierakstu uzlīmes	110
Skates (Izstādes)	111
Skolas	110
Skolu teritorijas	110
Slimnīcas	110
Spēlēs (Pasākumi)	111
Sporta pasākumi	111
Sporta sacensības	111
Studijas (Pētniecības projekti)	110
Tautas festivāli un svētki	111

¹ Šīs kategorijas aprakstgalvām vienmēr pievieno kvalifikatoru (pārvaldes institūcija). Aprakstgalvas parkiem kā ģeogrāfiskām entītijām pieder 2. grupas aprakstgalvām. Tās ieraksta 151. laukā un kvalificē atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem.

² Sanāksmes, kurām ir kopīgi mērķi un kuras var sasaukt atkārtoti un kurām ir oficiāls nosaukums. Sk. A 1592 pasākumu veidu sarakstu, kurus ieraksta nosaukumu autoritatīvo ierakstu datnē.

³ Šajā kategorijā iekļautas pilsētu vēsturiskās daļas un īpašās ekonomiskās zonas.

⁴ Lai gan šīs kategorijas aprakstgalvas kopumā veido kā unificētos nosaukumus 130. laukos, tās, kuras veido saistībā ar personvārdiem un institūciju nosaukumiem, ieraksta 100. vai 110. laukos.

Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijai veidiem A 405 nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

PIRMĀ GRUPA — NOSAUKUMU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Tautas svētki, karnevāla gājieni, gadadienas	111
Teātra trupas	110
Televīzijas programmas	130
Tempļi (darbojošies; nav iekļauti sagruvušie tempļi)	110
Tīmekļa vietnes	130
Tirdzniecības ministrijas (Tirdzniecības palātas)	110
Tirdzniecības palātas	110
Tirgi	110
Turnīri	111
Ūdens teritorijas	151
Universitātes	110
Veco ļaužu mītnes	110
Veikali, mazumtirdzniecības	110
Vēstniecības	110
Viesnīcas	110
Zivju audzētavas	110
Zooloģiskie dārzi	110

A 405 Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijū veidiem nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

OTRĀ GRUPA — PRIEKŠMETU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS. Nosauktās entītijas, kuru aprakstgalvas vienmēr veido atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem, un kuru autoritatīvie ieraksti atrodas vai nu nosaukumu autoritatīvajā datnē, vai priekšmetu autoritatīvajā datnē.

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Akas	151
Akvedukti	151
Arēnas	110
Arkas	150
Astronomiskas parādības (asteroīdi, komētas, galaktikas, planētas, u.tml.)	151
Atpūtas zonas	151
Auditorijas	110
Automaģistrāles	151
Autoostas	110
Āzijas daudzprofilu korporācijas	110
Bākas	110
Bandas	150
Bēgļu nometnes	151
Bīstamo atkritumu glabātuves	151
Cauruļvadi	151
Celtnes, privātas	110
Celtnu detaļas	150
Ceļi	151
Cietokšņi	150
Cietokšņi (Celtnes)	151
Ciltis (etniskās grupas)	150
Dārzi	151
Datorsistēmas	150
Datorfīkli	150
Debess ķermeņi	151
Detaļas, celtnu	150
Doki	151
Durvis	150
Dzelzeļa stacijas	110
Elektrostacijas	110
Fermas	151
Godalgas	150
Golfa laukumi	151
Graudu elevatori	110
Ģimenes	100
Ģimnāzijas	110
Ielas	151
Ieroču noliktavas	110
Iestāžu ēkas	110
Imigrācijas punkti	110
Institūciju ēkas	110
Īres nami	110
Istabas	150

Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijū veidiem **A 405** nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

OTRĀ GRUPA — PRIEKŠMETU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Izklaides parki	151
Izstāžu ēkas	110
Kanāli	151
Kapitoliji	110
Klani	100
Klubu ēkas	110
Kolekcijas, publiskās vai privātās	110
Kolektīvās saimniecības	151
Koncertzāles	110
Kūrorti	110
Laukumi (klajumi, skvēri, u.tml.)	151
Lielas savrupmājas	110
Lieli stadioni	110
Mājokļi	110
Mākslas skolas	150
Mākslinieku grupas ¹	150
Meži (ģeogrāfiskas entītijas) ²	151
Mikrorajona centri	110
Militārās iekārtas (pirms 1900. g. <i>un</i> nedarbojošās)	151
Minerālavotu kūrorti	110
Muitas ēkas	110
Muižas	110
Naudas kaltnes	110
Nometnes	151
Notikumi/Pasākumi ³	150
Ostas (materiālais aprīkojums)	151
Parki (ģeogrāfiskas entītijas) ²	151
Pasta ēkas	110
Pasta ratu stacijas	110
Pasts	110
Paviljoni	110
Peldbaseini, publiskie	110
Pieminekļi (Celtnes, skulptūras u.tml.)	150
Pilis	110
Pilsētas administratīvie centri	110
Pilsētas, izzudušās (pirms 1500)	151
Pirtis	110
Pirtis, senās	110
Policijas iecirkņi	110
Prāmju piestātnes	110

¹ Šīs kategorijas aprakstgalvas ietver neformālas mākslinieku grupas, parasti bez sava nosaukuma, kas kopā nerada un nepārdod savus darbus. Mākslinieku grupām ar kopīgu nosaukumu un kā uzņēmējsabiedrībai organizētu darbu radīšanu, publiskošanu un tirdzniecību, atbilstoši aprakstošās katalogizācijas noteikumiem veido institūciju aprakstgalvas.

² Šīs kategorijas aprakstgalvas kvalificē atbilstoši priekšmetošanas noteikumiem. Aprakstgalvas mežiem un parkiem kā institūcijām pieder pie 1. grupas aprakstgalvām. Tās ieraksta 110. laukā un pievieno kvalifikatoru (pārvaldes institūcija).

³ Notikumi, bez oficiāla nosaukuma, kuri parasti neatkārtojas un kurus var apzīmēt tikai ar vispārējiem terminiem. Sk. A 1592 notikumu veidu sarakstu, kurus ieraksta nosaukumu autoritatīvajā datnē.

A 405 Aprakstgalvu izveide noteiktiem entītijū veidiem nosaukumu vai priekšmetu autoritatīvajā datnē

OTRĀ GRUPA — PRIEKŠMETU AUTORITATĪVO IERAKSTU GRUPAS APRAKSTGALVAS

<i>Kategorija</i>	<i>MARC lauku numuri</i>
Prezidentu rezidences	110
Programmēšanas valodas	150
Raktuves	151
Raktuvju celtnes	110
Rančo	151
Rātsnami	110
Rezervāti (Parki, meži, u.tml.)	151
Rezervāti, indiāņu	151
Rezidences	110
Sabiedriskās atpūtas vietas	110
Sacīkšu trases	110
Salas, kas nav administratīvas vienības	151
Sanāksmju, konferenču centri	110
Sanitārās atkritumizgāztuves	151
Satelīti (piem., mēness)	151
Senkapi	150
Sienas	150
Slūžas (hidrotehnika)	151
Spēļu laukumi	151
Sporta arēnas	110
Sporta iekārtas	110
Staciju ēkas	110
Stadioni	110
Strūklakas	150
Struktūras (ne ģeogrāfiskas, piem. torņi)	150
Svētnīcas (<i>ne</i> baznīcas)	150
Svinības	150
Takas	151
Teātru ēkas	110
Tematiskie parki	151
Tempļi (drupas)	110
Tiesu nami	110
Tīmekļa vietnes	130
Tilti	151
Tirdzniecības centri	110
Tirgus ēkas	110
Tuneļi	151
Ūdensceļi	151
Ugunsdzēsēju depo	110
Vārti	150
Vēsturiskās vietas (ieskaitot vēsturiskās teritorijas, kas nav pilsētās)	151
Viduslaiku pilis	110
Villas	110
Zemes īpašumi/muižas	151
Zemes nogrūvumi	151
Zemes piešķīrumi	151

PAMATOJUMS: Vairums atbilstoši AACR2 veidoto nosaukuma aprakstgalvu izmantojamas ne tikai kā pamatieraksti vai papildieraksti, bet arī kā priekšmeta aprakstgalvas. Dažreiz tomēr lietoto nosaukuma aprakstgalvu nepiešķir kā priekšmeta aprakstgalvu, jo tas neatbilst priekšmetošanas politikai. Katalogizētājiem jāprot noteikt situācijas, kurās nosaukuma aprakstgalvu nelieto priekšmetošanā, tāpat kā situācijas, kad nosaukuma aprakstgalva ir jālieto kā priekšmeta aprakstgalva vai apakšiedaļa atbilstoši AACR2. Informācija par nosaukuma aprakstgalvas pašreizējo statusu ir atrodama nosaukuma autoritatīvajā ierakstā. Šajā noteikumu lapā aprakstīti paņēmieni, kā noteikt, vai nosaukuma aprakstgalva ir autorizēta lietošanai atbilstoši AACR2, un ilustrēts, kā interpretēt datus nosaukumu autoritatīvajos ierakstos.

1. Aprakstošo katalogizētāju lietotās nosaukuma aprakstgalvas. Ja nepieciešamā nosaukuma aprakstgalva parādās katalogizējamā darba bibliogrāfiskajā ierakstā kā galvenais vai papildieraksts, var pieņemt, ka aprakstgalva atbilst AACR2. Šādas aprakstgalvas var lietot kā priekšmeta aprakstgalvas, nemeklējot citu apstiprinājumu.

2. Nosaukuma aprakstgalvu meklēšana KB datubāzē. Ja nosaukuma aprakstgalvu nepieciešams lietot kā priekšmeta aprakstgalvu, bet tā neparādās bibliogrāfiskajā ierakstā, un tāda nav izveidota aprakstošās katalogizācijas mērķiem, tad jāmeklē KB datubāzē, lai noteiktu, vai attiecīgā aprakstgalva ir izveidota un apstiprināta lietošanai. Ja nepieciešamā nosaukuma aprakstgalva nav atrasta, to izveido vai vienojas, lai to izdara aprakstošais katalogizētājs.

3. Vai KB datubāzē atrastās aprakstgalvas var piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvas. Lai noteiktu, vai KB atrasto aprakstgalvu var lietot priekšmetošanā, pārbauda aprakstgalvas un tās autoritatīvā ieraksta atbilstību turpmāk minētajiem kritērijiem:

- **Kodēšana atbilstoši AACR2.** Aprakstgalvai jābūt kodētai atbilstoši AACR2 vai savienojamai ar AACR2. To apliecina **c** vai **d** vērtība 008/10 laukā.

Piezīme: KB IBS 008/10 lauks atbilst apzīmējumam **Descriptive cataloging rules** (Aprakstošās katalogizācijas noteikumi) 008. lauka ievadlogā. Par to var pārliecināties, uzklikšķinot uz 008. lauka pogas autoritatīvā ieraksta displejā. Lai atgrieztos no 008. lauka ievadloga autoritatīvo ierakstu displejā, uzklikšķina **Atcelt**. Priekšmetotājam 008. lauka ievadlogā jāpārliecinās, vai, pievienojot indikatorus, tajos nav izdarītas nejaušas izmaiņas. Noklikšķinot **Atcelt**, nevis **OK**, izejot no izvēlnes, nejauši izdarītās izmaiņas netiks saglabātas.

Ja aprakstgalva nav kodēta atbilstoši AACR2 vai AACR2-d, aprakstgalvu veido atbilstoši AACR2 vai vienojas, lai to izdara aprakstošais katalogizētājs.

- **Priekšmeta aprakstgalvas lietojuma kodēšana.** 008/15 laukā jābūt vērtībai **a**, kas norāda, ka šo aprakstgalvu var lietot kā priekšmeta aprakstgalvu.

Piezīme: KB IBS vērtība **a** 008/15 laukā atbilst **a : Appropriate** (Atbilstošs) līdzās apzīmējumam **Heading use-subject added entry** (Aprakstgalvas lietojums-priekšmeta papildieraksts) (008/15) 008. lauka ievadlogā. Par to var pārliecināties, uzklikšķinot uz 008. lauka pogas autoritatīvā ieraksta displejā. Lai atgrieztos no 008. lauka ievadloga autoritatīvo ierakstu displejā, uzklikšķina **Atcelt**.

A 430 Nosaukuma aprakstgalvas kā priekšmeti

Ja 008/15 laukā ir vērtība **b**, tad parasti ierakstā ir arī 667. lauks — **SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS)**, kas norāda, kāda aprakstgalva lietojama (sk. 2. zīm.). Ja šī lauka nav, par to jāinformē Kataloģizācijas politikas un atbalsta birojs.

*Piezīme: KB IBS vērtība **b** 008/15 laukā atbilst **b : Not appropriate** (Nav atbilstošs) līdzās apzīmējumam **Heading use-subject added entry** (Aprakstgalvas lietojums-priekšmeta papildieraksts) (008/15) 008. ievadlogā. Par to var pārliecināties, uzklikšķinot uz 008. lauka pogas autoritatīvā ieraksta displejā. Lai atgrieztos no 008. lauka ievades izvēlnes autoritatīvo ierakstu displejā, uzklikšķina **Atcelt**.*

*Visiem jaunveidotajiem nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem automātiski tiek piešķirta vērtība **a** 008/15 laukā. Vērtību nomaina ar **b** tikai tad, ja tiek iesniegts un apstiprināts ierosinājums un ierakstā 667. laukam pievienots apzīmējums **SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS)**. Vērtība **b** norāda, ka aprakstgalvu nedrīkst lietot kā priekšmeta aprakstgalvu (salīdzināt ar A 432). Vērtība **a** 008/15 laukā nozīmē tikai to, ka nav pieņemts lēmums par aprakstgalvas lietošanu kā priekšmeta aprakstgalvu un nenozīmē, ka aprakstgalva ir atbilstoša, neņemot vērā šajā sadaļā minētos pārējos kritērijus.*

- **Nosaukuma aprakstgalvas, kas ir pretrunā ar priekšmetošanas politiku.** Aprakstgalvas lietojumam nevajadzētu būt pretrunā ar nosaukuma aprakstgalvu kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanas politiku vai tematisko priekšmetu aprakstgalvu izveides politiku.

1. *piemērs:* Pat ja aprakstgalva **Kalifornija. Governor (1967-1975 : Reagan)** atbilst visiem citiem priekšmetu lietojuma kritērijiem, to nevar piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvu, jo priekšmetošanas politika nosaka personvārda, piem., **Reagan, Ronald**, nevis institūcijas nosaukuma lietošanu, piešķirot valdības ierēdņu personvārdus kā priekšmetus.

2. *piemērs:* Pat ja nosaukumu autoritatīvajā datnē ir aprakstgalva **Twain, Mark, 1835-1910. Adventures of Tom Sawyer. Ukrainu valoda** to nevar piešķirt šādā formā, jo priekšmetošanas politika liek izlaist tādus elementus, kā, piemēram, valoda, ja komentāriem kā priekšmeta aprakstgalvas piešķir unificētos nosaukumus (salīdzināt ar A 1435).

3. *piemērs:* Pat ja autoritatīvais ieraksts **Rambling, Anne, 1941-** atbilst priekšmetu lietošanas kritērijiem, to nevar piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvu, jo priekšmetošanas politika nosaka, ka rakstniekiem, kas savus darbus paraksta ar dažādiem personvārdiem, un kuriem ir vairāk nekā viena personvārda aprakstgalva, jālieto „pamataprakstgalva”, t.i., aprakstgalva ar pilnu norāžu komplektu uz citiem šī autora personvārdiem. Šajā gadījumā aprakstgalva ir **Rice, Ann, 1941-**.

4. *piemērs:* Daudzām aprakstgalvām, kas atspoguļo mūsdienu administratīvo vienību agrākos nosaukumus autoritatīvā ieraksta 008. lauka ievadlogā **Heading use-subject added entry** (Aprakstgalvas lietojums-priekšmeta papildieraksts) ir vērtība **a : Appropriate** (Atbilstošs). Šādas aprakstgalvas tomēr nevar piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvas, jo priekšmetošanas politika liek piešķirt tikai administratīvo vienību vēlākos nosaukumus. Ja šāda aprakstgalva ir sastopama, nepieciešams iesniegt ierosinājumu atbilstoši A 708, autoritatīvajam ierakstam pievienojot 667. lauku. Kad ierosinājums ir apstiprināts, vērtība tiek mainīta uz **b : Not appropriate** (Nav atbilstošs).

Ja kāda aprakstgalva tomēr ir pretrunā ar priekšmetošanas standartpolitiku, šo aprakstgalvu nelieto.

Informācija par aprakstgalvas kā priekšmeta lietojumu A 432 nosaukumu autoritatīvajos ierakstos

PAMATOJUMS: Informāciju par nosaukuma aprakstgalvas izmantošanu priekšmetošanā var atrast autoritatīvo ierakstu 667. laukā. Tā kā 667. lauks tiek izmantots arī aprakstošās katalogizācijas informācijas sniegšanai, nosaukumu autoritatīvajos ierakstos var būt vairāki 667. lauki. Lauks, kurā tiek uzturēta priekšmetošanas informācija, vienmēr sākas ar vārdiem **SUBJECT USAGE** (**PRIEKŠMETA LIETOJUMS**). Informāciju sniedz, izmantojot standartformulējumus. Šajā, kā arī citās **Priekšmetu katalogizācijas rokasgrāmatas** noteikumu lapās, aprakstītas darbības, kas nepieciešamas, lai noteiktu, kāda informācija jāpievieno nosaukuma autoritatīvajam ierakstam. Turpmāk sniegtie piemēri atspoguļo priekšmetošanas informācijas veidus 667. laukā:

LINEĀRĀ POLITISKĀS VIENĪBAS NOSAUKUMA MAIŅA

[darbību aprakstu sk. A 708]

- 151 ## \$a Ceilona
667 ## \$a PRIEKŠMETA LIETOJUMS: Šo aprakstgalvu nevar lietot kā priekšmetu. Darbus par šo vietu sk. Šrilanka.

DARBĪBAS LAUKA PIEZĪME PAR APRAKSTGALVAS KĀ PRIEKŠMETA LIETOJUMU

- 110 ## \$a Musée du Louvre
667 ## \$a PRIEKŠMETA LIETOJUMS: Šo aprakstgalvu lieto darbiem par muzeju, kas atrodas Luvras pilī. Darbus par šo celtni sk. priekšmeta aprakstgalvu Luvra (Parīze, Francija).

INFORMĀCIJA PAR NOSAUKUMA APRAKSTGALVĀM, KURAS NEVAR LIETOT KĀ PRIEKŠMETUS

- 110 2# \$a Parīzes Komūna (Francija : 1871)
667 ## \$a PRIEKŠMETA LIETOJUMS: Šo aprakstgalvu nevar lietot kā priekšmetu. Darbus par šo entītijū sk. priekšmeta aprakstgalvu Parīze (Francija)--Vēsture--Komūna, 1871.

Informāciju par ģeogrāfisko aprakstgalvu lietojumu apakšsadaļās, kura agrāk tika ierakstīta šajā laukā, tagad raksta 781. laukā (sk. A 835).

KB prakse:

Situācijās, kuras aprakstītas šajā noteikumu lapā, 667. lauka pievienošana nosaukuma autoritatīvajam ierakstam notiek, iesniedzot izdruku Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai. Visās pārējās situācijās par priekšmetošanas mērķiem noderīgas informācijas iekļaušanu nosaukuma autoritatīvajā ierakstā jākonsultējas ar Katalogizācijas politikas un atbalsta biroju.

PAMATOJUMS: Ja aprakstošais katalogizētājs konstatē, ka nosaukuma aprakstgalvu nevar izveidot atbilstoši aprakstošās katalogizācijas noteikumiem, jo informācija par attiecīgo personu, institūciju vai unificēto nosaukumu ir nepilnīga, izveido „pagaidu” nosaukuma aprakstgalvu, kodētu ar vērību c 008/33 laukā (**Level of Establishment** (Izveides līmenis) 008. lauka ievadlogā KB IBS autoritatīvajiem ierakstiem). nosaukuma aprakstgalvas, kuras kodētas kā „pagaidu”, var piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvas bez turpmākām darbībām.

Ja personvārda/nosaukuma aprakstgalvu, kas kodētā kā „pagaidu”, nepieciešams piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvu, to piešķir tādu, kāda tā izveidota, vai arī, ja katalogizējamais darbs satur papildu informāciju, kas var veicināt pastāvīgas, nevis pagaidu aprakstgalvas izveidi, ieteicams aprakstgalvu pārveidot vai vienoties, lai to izdara aprakstošais katalogizētājs.

PAMATOJUMS: Ir trīs institūciju nosaukumu maiņas veidi: (1) vienkāršā lineārā nosaukumu maiņa, piemēram, **United States Steel** maina savu nosaukumu uz **USX**; (2) apvienošanās, t.i., ja divas vai vairākas institūcijas apvienojas, izveidojot jaunu institūciju; vai (3) sadalīšanās, t.i., ja viena institūcija sadalās, izveidojot divas vai vairākas jaunas institūcijas. Ja notikusi jebkura no minētajām nosaukumu izmaiņām, veido atsevišķus nosaukuma autoritatīvos ierakstus katram atšķirīgajam institūcijas nosaukumam, un agrākos un/vai vēlākos nosaukumus ieraksta 510. laukos katrā autoritatīvajā ierakstā. KB IBS sistēmā 510. lauki, kuros ieraksta institūciju agrākos nosaukumus, satur kontroles apakšlauku \$w ar vērtību a sākumā. Piemēri:

LINEĀRĀ NOSAUKUMA MAIŅA

110 20 \$a Pillsbury Company
510 20 \$w a \$a Pillsbury Mills, Inc.

APVIENOŠANA

110 20 \$a Ringling Brothers Barnum and Bailey Combined Shows
510 20 \$w a \$a Ringlings Brothers
510 20 \$w a \$a Barnum and Bailey

Šeit sniegtas vadlīnijas priekšmetotājiem aprakstgalvu piešķiršanā gadījumos, kad katalogizējamā darbā minētā institūcija mainījusi savu nosaukumu.

1. Institūcijas vēlākā nosaukuma izmantošana aprakstgalvā. Piešķir institūcijas vēlākā nosaukuma aprakstgalvu katalogizējamā darbā aptvertā laikposma robežās.

Piezīme: Neveido vēlākā nosaukuma aprakstgalvu, ja attiecīgais periods nav aplūkots darbā. Piemēram, darbā par Ņujorkas Centrālo Dzelzceļu (New York Central Railroad), kas publicēts 1985. g., tikai noslēguma nodaļā īsi pieminēta dzelzceļa kompānijas apvienošanās ar Amtrak un ConRail, bet darbs kopumā nav par mūsdienām, tādēļ aprakstgalvas Amtrak un ConRail nevar piešķirt. Šim darbam jāpiešķir vienīgi aprakstgalva New York Central Railroad.

2. Agrāko nosaukumu piešķiršana. Ja institūcijas agrākais nosaukums ir uzsvērti lietots katalogizējamā darbā, piešķir aprakstgalvu arī agrākajam nosaukumam. Piemēram, darbam par Ringling Bros. Barnum & Bailey Circus mūsdienu vēsturi, kurā spēcīgi iezīmēta tās priekšgājēju Ringling Bros. Circus un Barnum and Bailey Circus vēsture, piešķirama vēlākā nosaukuma aprakstgalva, **Ringling Brothers Barnum and Bailey Combined Shows**, kā arī aprakstgalvas **Ringlings Brothers** un **Barnum and Bailey**.

Institūciju nosaukumu aprakstgalvu A 475 ģeogrāfiskais pakārtojums

PAMATOJUMS: Ir pieņemts ģeogrāfiski pakārtot noteiktas institūciju nosaukumu aprakstgalvu kategorijas, galvenokārt reliģiju vai reliģisko ordeņu nosaukumus, ja tos piešķir kā priekšmeta aprakstgalvas. Šī pakārtojuma autorizējums parādīts kā **i** vērtība 008/06 laukā (KB IBS 008. lauka ievadlogā **Direct/indirect geographic subdivision** (Tieša/netieša ģeogrāfiska apakšiedaļa). A 475. definēti institūciju aprakstgalvu veidi, kurus var pakārtot ģeogrāfiski un aprakstītas darbības, kādas jāveic, lai noteiktu, vai institūcijas nosaukuma ģeogrāfiskais pakārtojums ir jau autorizēts, vai arī tas vēl jāveic attiecībā uz esošo aprakstgalvu.

1. Institūciju nosaukumu aprakstgalvu veidi, kuras var pakārtot ģeogrāfiski. Institūciju nosaukumu aprakstgalvas pakārto ģeogrāfiski tikai, lai atklātu institūcijas vai tās atsevišķo struktūrvienību reālu klātbūtni attiecīgajā vietā, ko norāda ģeogrāfiskā apakšiedaļa. Lai gan šo metodi visbiežāk izmanto reliģiju un reliģisko ordeņu aprakstgalvām, dažkārt ir arī citas aprakstgalvas, kurām to piemēro. *Piemēri:*

610 20 \$a Katoļu baznīca \$z Amerikas Savienotās Valstis.
610 20 \$a Jezuīti \$z Francija.
610 20 \$a Peace Corps (Amerikas Savienotās Valstis) \$z Gana.
610 20 \$a Starptautiskā darba organizācija \$z Šveice.

KB prakse:

2. Meklēšana KB datubāzē. Lai noteiktu, vai ģeogrāfiskais pakārtojums attiecīgās institūcijas nosaukuma aprakstgalvai jau ir autorizēts, KB datubāzē nosaukumu autoritatīvajā datnē izgūst aprakstgalvas ierakstu. Ja 008/06 laukā atrodas kods **i**, aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski.

3. Ierosinājumi institūciju nosaukumu aprakstgalvu ģeogrāfiskai pakārtošanai. Ja aprakstgalvas ģeogrāfiskais pakārtojums nav autorizēts, bet tas ir nepieciešams, lai katalogizētu esošo darbu, rīkojas šādi:

a. Izdrukas sagatavošana. Izdrukā nosaukuma autoritatīvo ierakstu. Jebkurā izdrukas brīvajā vietā uzraksta **Proposal for NAR** (Ierosināts NAR) un norādījumu **Change 008/06 to i** (koda **i** maiņa 008/06 laukā), lietojot sarkano krāsu, ja iespējams.

b. Pārveidojamie bibliogrāfiskie ieraksti. Uz izdrukas norāda pārveidojamo rediģējamo ierakstu skaitu ierosinājuma akceptēšanas gadījumā (ja neviens nav jāmaina, raksta: **0 izmaiņas**).

c. Ierosinājuma iesniegšana. Uzraksta savu katalogizētāja kodu un izdrukas datumu. Ierosinājumu kopā ar katalogizējamo darbu un visu rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai. Pēc ierosinājuma iekļaušanas iknedēļas sarakstā un apstiprināšanas redaktoru sanāksmē autorizējums tiek ievadīts nosaukuma autoritatīvajā ierakstā.

Piezīme: Šie ierosinājumi tiek iekļauti iknedēļas saraksta atsevišķā nodaļā aiz kārtējo jauno priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumu saraksta.

PAMATOJUMS: A 620 noteikumu lapā skaidrota vispārīgā prakse attiecībā uz hronoloģiskajām aprakstgalvām un apakšiedaļām. Konkrētu tematu priekšmetošana aprakstīta attiecīgo priekšmetu noteikumu lapās un brīvi pievienojamo un parauga apakšiedaļu sarakstos (A 1095–A 1200). Norādījumus par notikumu aprakstgalvām un apakšiedaļām sk. A 1592. Par datējumiem atsevišķu notikumu apakšiedaļās sk. A 1078. Par saīsinājumiem datējumos sk. A pielikumu, 8. Par lielajiem sākumburtiem ar datējumiem saistītos terminos, sk. B pielikumu, 12. Par klasifikāciju un laikposmiem sk. F 320.

1. Hronoloģiskā aspekta izteikšanas metodes priekšmeta aprakstgalvās. Priekšmetu hronoloģiskos aspektus var izteikt dažādos veidos, atkarībā no attiecīgajā nozarē izstrādātiem paraugiem. Izmanto vispārīgās laikposmu aprakstgalvas, hronoloģiskās aprakstgalvas pēc būtības, kurās ietverts vai raksturots hronoloģisks jēdziens, kvalifikatorus ar datējumu, un apakšiedaļas.

a. Vispārīgās laikposma aprakstgalvas. Lai izteiktu ar priekšmetu nesaistītu laikposma jēdzienu, izveidotas noteiktas vispārīgās laikposma aprakstgalvas. *Piemēri:*

```
150 ## $a Dzelzs laikmets
150 ## $a Renesanse
150 ## $a Astoņpadsmitais gadsimts
150 ## $a Deviņi simti deviņdesmit pirmais, m.ē.
```

b. Hronoloģiskus jēdzienus izsakošas vai raksturojošas aprakstgalvas. Dažas aprakstgalvas izsaka jēdzienus, kas saistīti ar noteiktu laika periodu, piemēram, politiskas kustības, mākslas stili vai tehnoloģijas. *Piemēri:*

```
150 ## $a Postkomunisms
150 ## $a Glezniecība, rokoko
150 ## $a Mēmais kino
```

c. Aprakstgalvas, kvalificētas ar datējumu. Noteiktus lielus laikposmus saistībā ar priekšmetu var izteikt, pievienojot priekšmetam kvalifikatoru ar apzīmētāju. Šādas aprakstgalvas ieraksts ir inversā formā ar kvalifikatoru aiz priekšmeta. *Piemēri:*

```
150 ## $a Grieķu drāma, jauno laiku
150 ## $a Literatūra, seno laiku
150 ## $a Zinātne, viduslaiku
```

d. Aprakstgalvas ar datējuma kvalifikatoru. Lai izteiktu notikuma laiku, noteiktām notikumu aprakstgalvām pievieno datējumu. *Piemēri:*

```
150 ## $a Culpeper's Rebellion, 1677-1679
150 ## $a Pan Am Flight 103 Bombing Incident, 1988
```

A 620 Hronoloģiskās aprakstgalvas un apakšiedaļas

e. Aprakstgalvas ar apakšiedaļām. Laikposmu var izteikt ar hronoloģisku apakšiedaļu dažādās formās. Apakšiedaļa arī var atrasties dažādās vietās priekšmeta aprakstgalvā.

(1) Apakšiedaļas forma. Atkarībā no tā, kāda konkrētības pakāpe jāasniedz, lieto dažādas hronoloģisko apakšiedaļu formulēšanas metodes.

- *Nekonkrēts sākuma datējums:*

150 ## \$a Bibliotēkas \$x Vēsture \$y Līdz 400. g.

150 ## \$a Brazīliešu literatūra \$y Līdz 1800. g.

151 ## \$a Sīrija \$x Vēsture \$y Līdz 333 p.m.ē.

- *Nekonkrēts beigu datējums:*

150 ## \$a Pasaules politika \$y 1989-

150 ## \$a Sintoisms \$x Vēsture \$y 1945-

- *Nekonkrēts sākuma vai beigu datējums (tikai ģeoloģiskiem periodiem):*

150 ## \$a Ģeoloģija, stratigrāfiskā \$y Devona periods

150 ## \$a Paleobotānika \$y Juras periods

- *Konkrēts gadsimts vai gadsimti:*

150 ## \$a Kokgrebumi \$y 17. gs.

151 ## \$a Sicīlija (Itālija) \$x Vēsture
\$y 15.-18. gs.

- *Konkrēti laikposmi ar skaidrojošiem vārdiem:*

150 ## \$a Kristīgā māksla un simbolisms
\$y Renesanse, 1450-1600

151 ## \$a Lielbritānija \$x Vēsture
\$y Džordžs V, 1910-1936

- *Konkrēti laikposmi bez skaidrojošiem vārdiem:*

150 ## \$a Mūzika \$y 500-1400

150 ## \$a Ebreji \$x Vēsture \$y 1789-1945

151 ## \$a Ķīna \$x Kultūras vēsture
\$y 221 p.m.ē.-960 m.ē.

- *Atsevišķs datējums ar skaidrojošiem vārdiem:*

151 ## \$a Lielbritānija \$x Vēsture
\$y Eduards VIII, 1936

151 ## \$a Panama \$x Vēsture
\$y Amerikāņu iebrukums, 1989

- *Atsevišķs datējums bez skaidrojošiem vārdiem:*

150 ## \$a Ekonomiskās krīzes \$y 1929

150 ## \$a Saules aptumsumi \$y 1854

Piezīme: Dažas notikumu aprakstgalvas ar apakšiedaļām, kas ietver datējumu vai laikposmu, ir pakārtotas aiz aprakstgalvas bez apakšiedaļas —Vēsture, piemēram, Vezuvs (Itālija)—Izviridums, 79; Anderson, Terry A., 1949—Nebrīve, 1985-1991. Šīs apakšiedaļas uzskatāmas par tematiskajām apakšiedaļām, kuras kvalificētas ar datējumu. Šādām apakšiedaļām lieto tematisko apakšlauku kodu \$x, nevis hronoloģisko apakšlauku kodu \$y.

(2) *Hronoloģisko apakšiedaļu atrašanās vieta priekšmeta aprakstgalvā.* Hronoloģiskās apakšiedaļas var atrasties aiz dažādu veidu aprakstgalvām vai apakšiedaļām priekšmeta aprakstgalvas virknē. Aiz hronoloģiskajām apakšiedaļām var arī atrasties dažādu veidu apakšiedaļas. Parasti hronoloģiskās apakšiedaļas novieto aiz tematiskajām un ģeogrāfiskajām apakšiedaļām un pirms formas apakšiedaļām. Pastāvošās priekšmeta aprakstgalvu virknes, kas atšķiras no pieņemtās kārtības, tiek mainītas darba gaitā.

- *Atrodas aiz aprakstgalvas pamatdaļas:*

650 #0 \$a Ekonomiskā vēsture \$y 1918-1945.

650 #0 \$a Angļu valoda \$y Agrīnie jaunie laiki,
1500-1700.

650 #0 \$a Filozofija, holandiešu \$y 20. gs.

- *Atrodas aiz apakšiedaļas —Vēsture (vizizplatītākā metode):*

650 #0 \$a Stikla trauki \$x Vēsture \$y 19. gs.

651 #0 \$a Beļģija \$x Vēsture \$y Līdz 1555.

610 #0 \$a Stanford University \$x Vēsture \$y 19. gs.

- *Atrodas aiz tematiskās vai ģeogrāfiskās apakšiedaļas:*

651 #0 \$a Vācija \$x Reliģiskā dzīve un paražas
\$y Viduslaiki, 843-1517.

600 10 \$a Shakespeare, William, \$d 1564-1616

\$x Skatuves uzvedumu vēsture \$y 1800-1950.

650 #0 \$a Mūzika \$z Itālija \$y 20. gs.

- *Atrodas aiz aprakstgalvas, kvalificētas ar plašāku laikposma apzīmētāju nekā apakšiedaļas:*

650 #0 \$a Literatūra, jauno laiku \$y 15. un 16. gs.

650 #0 \$a Civilizācija, viduslaiku \$y 14. gs.

- *Atrodas pirms formas apakšiedaļas:*

650 #0 \$a Rakstnieki, afrikāņu \$y 20. gs. \$v Intervijas.

651 #0 \$a Vācija \$x Vēsture \$y 1933-1945 \$v Literatūra
bērniem.

A 620 Hronoloģiskās aprakstgalvas un apakšiedaļas

- *Atrodas pirms ģeogrāfiskās apakšiedaļas:*

650 #0 \$a Ekonomiskās krīzes \$y 1929 \$z Amerikas Savienotās Valstis.

- *Atrodas pirms tematiskās apakšiedaļas:*

650 #0 \$a Angļu valoda \$y Agrīnie jaunie laiki, 1500–1700 \$x Izruna.

651 #0 \$a Eiropa \$x Vēsture \$y 20. gs. \$x Mācīšana un mācīšanās.

2. Hronoloģisko aprakstgalvu un apakšiedaļu piešķiršana.

a. Darba saturs un iespiešanas datums. Piešķir hronoloģiskās aprakstgalvas, kas atspoguļo darba saturu, bet ne izdošanas laiku. Agrākā prakse, kad iespiešanas gads tika atspoguļots apakšiedaļās, galvenokārt, lai sadalītu lielus datu masīvus, tagad ir pārtraukta. Brīvi pievienojamo formas apakšiedaļu —**Agrīnie darbi līdz 1800** dažos gadījumos var lietot, lai izdalītu no temata senākus darbus. Detalizētākus norādījumus sk. A 1576.

b. Kad izlaiž hronoloģisko apakšiedaļu.

(1) Temati, kas saistīti tikai ar konkrētu gadsimtu. Hronoloģisko apakšiedaļu gad-simtam nepiešķir, ja temats aprobežojas tikai ar konkrētu gadsimtu. *Piemērs:*

650 #0 \$a Pazemes dzelzceļš (abolicionisms) \$x Vēsture.

[*nevis* 650 #0 \$a Pazemes dzelzceļš (abolicionisms) \$x Vēsture \$y 19. gs.]

(2) Citi gadījumi, kad hronoloģiskās apakšiedaļas izlaiž. Nepiešķir neautorizētas hronoloģiskās apakšiedaļas, vai ja tās ir pretrunā ar brīvi pievienojamo apakšiedaļu lietošanas noteikumiem, piemēram, aiz apakšiedaļas —**Ceļojumu apraksti**.

c. Vispārīgās aprakstgalvas gadsimtiem, gadiem un citiem laikposmiem. Noteiktiem laikposmiem izveidotas atsevišķas aprakstgalvas, piemēram, **Renesanse, Astoņpadsmitais gadsimts, Tūkstoš deviņsimti trīsdesmitie, Tūkstoš deviņsimti sešdesmit astotais, m.ē.** Šīs aprakstgalvas piešķir tikai vispārīga satura, ar konkrētu tematu nesaistītiem darbiem. *Piemēri:*

Darba nosaukums: The illustrated encyclopedia of Renaissance.

650 #0 \$a Renesanse \$v Enciklopēdijas.

Darba nosaukums: And now the news, 1945.

650 #0 \$a Tūkstoš deviņi simti četrdesmit piektais, m.ē. \$x Hronoloģija.

Norādījumus par šo aprakstgalvu izmantošanu tematos par prognozēšanu sk. A 1628.

Darbiem, kas atspoguļo konkrētus tematus noteiktā laikposmā, piešķir aprakstgalvas ar attiecīgām autorizētām vai brīvi pievienojamām hronoloģiskām apakšiedaļām. *Piemēri:*

Darba nosaukums: Before the deluge : a portrait of Berlin in the 1920s.

651 #0 \$a Berlīne (Vācija) \$x Vēsture \$y 1918-1945.

651 #0 \$a Berlīne (Vācija) \$x Intelektuālā dzīve
\$y 20. gs.

Darba nosaukums: San Antonio in the eighteenth century.

651 #0 \$a San Antonio (Amerikas Savienotās Valstis)
\$x Vēsture \$y 18. gs.

Darba nosaukums: The nickel and dime decade : American popular culture during the 1930s.

650 #0 \$a Masu kultūra \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$x Vēsture \$y 20. gs.

651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Sociālā
dzīve un paražas \$y 1918-1945.

d. Papildu aprakstgalvas. Dažos gadījumos, kad hronoloģisko apakšiedaļu nedrīkst lietot, vai arī tās lietojumam ir ierobežojumi, attiecīgā laikposma izteikšanai var piešķirt papildu aprakstgalvas. Sīkākus norādījumus par šo praksi sk. atsevišķu tematu vai apakšiedaļu noteikumu lapās, piemēram, A 1370, *Civilizācija*; A 1530, *Ceļojumu apraksti*; A 1629, *Starptautiskās attiecības*; A 1675, *Viena temata ietekme uz citu*.

3. Jaunu hronoloģisko aprakstgalvu vai apakšiedaļu izveide.

a. Vispārīgais noteikums. Turpmāk sniegtie noteikumi attiecas uz jaunu priekšmeta aprakstgalvu vai apakšiedaļu ierosināšanu. Pastāvošās priekšmeta aprakstgalvas var turpināt lietot, kaut arī tās pēc formas var būt atšķirīgas no jaunierosinātajām.

b. Vispārīgās gadsimtu, gadu, u.tml. aprakstgalvas. Veidojot gadsimtu, desmitgažu vai gadu aprakstgalvas, lieto vārdus, nevis skaitļus atšķirībā no apakšiedaļu veidošanas prakses, kad ieteicams izmantot skaitļus. Atšķirīgās formas pievieno kā 450. lauka norādes un, ja iespējams, plašākās vispārīgās aprakstgalvas kā 550. lauka norādes. *Piemēri:*

150 ## \$a Divpadsmitais gadsimts

450 ## \$a 12. gs.

550 ## \$w g \$a Viduslaiki

150 ## \$a Tūkstoš deviņi simti trīsdesmit devītais gads,
m.ē.

450 ## \$a 1939. m.ē.

450 ## \$a Tūkstoš deviņi simti trīsdesmit devītais, m.ē.

450 ## \$a Tūkstoš deviņsimt trīsdesmit devītais gads, m.ē.

550 ## \$w g \$a Deviņpadsmitā gadsimta trīsdesmitie gadi

c. Aprakstgalvas, kurās ir kvalifikatori ar apzīmētāju. Ja attiecīgajam tematam ir parauga aprakstgalva, kvalificēta ar hronoloģisku apzīmētāju, tad jaunu aprakstgalvu veido pēc šī parauga inversā formā, piemēram, **Strūklakas, viduslaiku**.

A 620 Hronoloģiskās aprakstgalvas un apakšiedaļas

d. Laikposmu apakšiedaļas.

(1) *Brīvi pievienojamās apakšiedaļas.* Turpmāk minētās apakšiedaļas ir brīvi pievienojamas aiz valstu, pilsētu u.tml. nosaukumiem, atsevišķu institūciju, personu un etnisko grupu nosaukumiem, kā arī tematiskajām aprakstgalvām, tādēļ katru šo apakšiedaļu lietojumu aiz minētajiem aprakstgalvām autorizēt nav nepieciešams:

\$x Vēsture \$y 16. gs.
\$x Vēsture \$y 17. gs.
\$x Vēsture \$y 18. gs.
\$x Vēsture \$y 19. gs.
\$x Vēsture \$y 20. gs.
\$x Vēsture \$y 21. gs.

Citas brīvi pievienojamās apakšiedaļas ir atrodamas brīvi pievienojamo apakšiedaļu un ar parauga aprakstgalvām kontrolēto apakšiedaļu sarakstos A 1095–A 1200.

(2) *Atbilstošu laikposmu izvēle brīvi nepievienojamajām apakšiedaļām.* Izvēlas vispārātzītu ar priekšmetu vai vietu saistītu laikposmu, kas minēts autoritatīvos avotos vai katalogizējamā darbā. Hronoloģisko apakšiedaļu izveidi neierosina gadījumos, kas neatbilst šo apakšiedaļu izveides politikai, piemēram, aiz noteiktām apakšiedaļām, kā —**Ceļojumu apraksti.**

(3) *Attiecības starp apakšiedaļām aiz priekšmeta.* Veidojot konkrēta datējuma apakšiedaļu, izvēlas datējumu, kas sakrīt ar jau izveidotās iepriekšējā vai sekojošajā laikposma apakšiedaļas sākuma vai beigu datējumu. Ja ierosina izveidot nepabeigta laikposma apakšiedaļu, jāapsver pastāvošās nepabeigtā laikposma apakšiedaļas pārveidošanu par pabeigtā laikposma apakšiedaļu. *Piemērs:*

151 ## \$a Indija \$x Starptautiskās attiecības
\$y 1857–1919
151 ## \$a Indija \$x Starptautiskās attiecības
\$y 1919–1947
151 ## \$a Indija \$x Starptautiskās attiecības
\$y 1947–1984
151 ## \$a Indija \$x Starptautiskās attiecības \$y 1984–

Piezīme: Izņēmuma gadījumos, sakarā ar pārvaldes maiņu, kas notikusi viena gadu laikā, var veidot jaunu nākošā laikposma apakšiedaļu, piem., **Nigērija—Politika un pārvalde—1979–1983 un Nigērija—Politika un pārvalde—1984–1993**, jo 1983. gada 31. decembrī Nigērijā noticis valsts apvērsums.

(4) *Vārdu lietošana hronoloģiskās apakšiedaļās.* Jaunās hronoloģiskās apakšiedaļās nelieto vārdu un konkrētu datējumu kombinācijas, izņemot gadījumus, kad hronoloģiskā apakšiedaļa seko apakšiedaļai —**Vēsture**, aiz mākslas vai literatūras aprakstgalvām, kurām pastāv iesakņojušies paraugi vai arī notikumu veidu apakšiedaļās. Noteikumus par apakšiedaļu izveidi notikumiem sk. A 1592. *Piemērs:*

151 ## \$a Francija \$x Vēsture \$y Trešā republika,
1870–1940
bet 151 ## \$a Francija \$x Politika un pārvalde \$y 1870–1940

PAMATOJUMS: Ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvas iedalās divās kategorijās: (1) politisko vienību nosaukumi un (2) neadministratīvo vienību ģeogrāfiskie nosaukumi. Pirmās kategorijas aprakstgalvas veidotas atbilstoši aprakstošās katalogizācijas noteikumiem un kontrolētas ar autoritatīvajiem ierakstiem nosaukumu autoritatīvajā datnē. Tā kā šīs politisko vienību nosaukumu aprakstgalvas tiek piešķirtas kā priekšmeta aprakstgalvas, bieži kombinācijā ar brīvi nepievienojamām apakšiedaļām, daudzām no tām autoritatīvie ieraksti ir priekšmetu autoritatīvajā datnē. Lai novērstu autoritatīvo ierakstu dublēšanu, Kongresa bibliotēka no 1995. gada janvāra vairs neveido jaunus autoritatīvos ierakstus nosaukuma aprakstgalvām priekšmetu autoritatīvajā datnē, un plāno dzēst dublējošos nosaukumu autoritatīvos ierakstus priekšmetu autoritatīvajā datnē. Otrās kategorijas aprakstgalvas ir veidotas atbilstoši šajā nodaļā aprakstītajām vadlīnijām par autoritatīvajiem ierakstiem priekšmetu autoritatīvajā datnē. Ģeogrāfiska rakstura entītijas, ieskaitot noteikta veida inženierbūves, uzskatāmas par ģeogrāfiskām aprakstgalvām. Ģeogrāfiskās entītijas ir:

Arheoloģiskās vietas, vēsturiskas vietas u.tml.

Ceļi, ielas, takas

Dambji

Fermas, rančo, dārzi

Ģeogrāfiski objekti (piemēram, alas, tuksneši, salas, kuras nav patstāvīgas administratīvas vienības, ezeri, kalni, okeānu straumes, līdzenumi, upes, jūras, stepes, zemūdens objekti u.tml.)

Ģeoloģiski baseini, ģeoloģiskas formācijas u.tml.

Ielejas

Izzudušās pilsētas (pirms 1500)

Kanāli

Meži, ganības, u.tml.

Parki, aizsargājamas teritorijas, liegumi, atpūtas zonas u.tml.

Raktuves

Reģioni un rajoni (ja tie nav brīvi pievienojamie elementi)

Rezervāti

Šajā nodaļā sniegti norādījumi par neadministratīvo vienību ģeogrāfisko nosaukumu, kas veidoti kā priekšmeta aprakstgalvas, patstāvīgo daļu formulēšanu. Par ģeogrāfisko nosaukumu kvalificēšanu sk. A 810.

I. Nosaukuma oficiālās formas noskaidrošana. Amerikas Savienoto Valstu nosaukumiem izmantojama Geographic Names Information System (GNIS) (Ģeogrāfisko nosaukumu informācijas sistēmu) un U.S. Geological Survey (U.S. Board on Geographic Names (BGN) domestic names system) (ASV ģeoloģijas pārskati (Ģeogrāfisko nosaukumu padomes vietējo nosaukumu sistēma)), kas pieejama globālajā tīmeklī. GNIS ir pieejama <http://www.nmd.usgs.gov/www/gnis/gnisform.html>. Ja internets nav pieejams, informācijas iegūšanai par ASV štatiem var izmantot BGN's Geographic Names Information System Alphabetical Finding List (BGN Ģeogrāfisko nosaukumu informācijas sistēmas alfabētisko meklēšanas sarakstu).

Ārvalstu ģeogrāfisko nosaukumu noskaidrošanai globālajā tīmeklī pieejams GEONet Names Server (GNIS) of the National Geospatial-Intelligence Agency (BGN foreign names system) (GEONet nosaukumu servera GNIS sistēma BGN ārvalstu nosaukumiem): <http://164.214.2.59/gns/html/index.html>. Ja internets nav pieejams, var izmantot BGN ģeogrāfisko nosaukumu rādītāju.

2. Papildu autoritatīvo avotu izpēte. Lai gan, salīdzinot ar citiem avotiem, parasti priekšroka ir BGN, dažkārt nepieciešams veikt papildu autoritatīvo avotu izpēti turpmāk minēto iemeslu dēļ:

- BGN atrastais nosaukums nav pietiekošs, ja pastāv pretrunas starp dažādiem nosaukumu variantiem un nepieciešama tālāka aprakstgalvas kvalificēšana.
- Pretrunīgā gadījumā papildu avotu izpēte var apstiprināt, ka nosaukums BGN attiecas uz to pašu vietu, kas apskatīta katalogizējamā darbā.
- Uzziņu avotus var izmantot angļu valodā nerunājošu valstu ģeogrāfisko nosaukumu vispārējo terminu tulkošanā vai arī attiecīga nosaukuma vispārpieņemtās formas angļu valodā noteikšanā, ja attiecīgais nosaukums BGN dots tikai vietējā valodā.
- Uzziņu avotos rodamās dažādas ģeogrāfiskā nosaukuma formas izmantojamas kā „sk.” norādes termini, papildus BGN minētajiem variantiem.

Kad nosaukums ir atrasts BGN, tas jāizvērtē saistībā ar informāciju, kas rodama katalogizētājiem pieejamos autoritatīvajos standartavotos, piemēram, *Merriam-Webster's Geographical Dictionary*, *Columbia Gazetteer of the World*, *National Gazetteer of the United States of America*, enciklopēdijās, atlantos, nosaukumu datubāzēs, u.tml.

Izmantotos avotus uzrāda autoritatīvā ieraksta 670. laukos, ievērojot A 203 aprakstītos norādījumus par atsaucēm uz avotu.

Katrā 670. lauka \$b apakšlaukā ieraksta datus, kas atšķiras no BGN vai tos papildina.

Ieraksta jebkurus datus, kas liecina par apskatāmā nosaukuma atšķirību no citiem nosaukuma variantiem. Tas atvieglo kvalifikatoru formulēšanu atbilstoši A 810.

3. Aprakstgalvas formas izvēle.

a. Atbilstība BGN rodamajai formai. BGN sniegtajai nosaukuma formai ir priekšroka, salīdzinot ar citos avotos atrastām nosaukumu formām. Atšķirīgo nosaukuma formu pārveido vai maina tikai tādā mērā, cik nepieciešams, lai tā atbilstu turpmāk tekstā sniegtajām vadlīnijām.

Ja BGN dotas vairākas formas, izvēlas nosaukuma angļu valodas variantu, ja tāds ir. Izvēlas vispārpieņemto formu, ja tāda uzrādīta. Galīgā lēmuma pieņemšanai izmanto citos autoritatīvajos avotos atrasto informāciju.

Ja vajadzīgais nosaukums nav atrasts BGN, izvēlas nosaukuma formu, kas visbiežāk sastopama pārbaudītajos uzziņu avotos.

b. Angļu valodas forma pretstatā vietējās valodas formai. Ja iespējams, izvēlas nosaukumu angļu valodā, īpaši ģeogrāfiskiem objektiem. *Piemēri:*

<i>Vietējā valodā</i>	<i>Angļu valodā</i>
Passo del San Gottardo	Saint Gotthard Pass
Fujiyama	Mount Fuji
Øresund	The Sound
Peipsi jārṽ	Lake Peipus

Piezīme: Ģeogrāfiskie kvalifikatori šeit ir izlaisti

Ja angļu valodas forma nav rodama, aprakstgalvu veido, tulkojot vispārējo terminu angļu valodā. Dažu fleksīvo valodu gadījumā, ja oriģinālvalodas īpašvārds ir locījuma un iegūtā konstrukcija ir gramatiski neveikla, labāk lietot īpašvārdu nominatīvā, nevis ģenitīvā. Šādos gadījumos vietējās valodas formas ieraksta kā „sk.” norādes terminus, kā detalizētāk paskaidrots 10. sadaļā. *Piemēri:*

```
151 #0 $a Stražov Montains (Slovakia)
451 #0 $w nnnn $a Strážovká hornatina (Slovakia)
451 #0 $w nnnn $a Strážovské vrchy (Slovakia)
```

```
[nevis 151 #0 $a Strážovká Mountains (Slovakia)]
[nevis 151 #0 4a Strážovské Mountains (Slovakia)]
```

```
151 #0 $a Gauja, upe (Latvija un Igaunija)
451 #0 $w nnn $a Gaujas upe (Latvija un Igaunija)
```

```
[nevis 151 #0 $a Gaujas River (Latvia and Estonia)]
```

Vietējās valodas formu lieto šādos gadījumos:

- ja vispārējais termins nosaukums ir nosaukuma neatņemama sastāvdaļa un to nevar atdalīt no atšķirošās daļas, piem., **Kilpisjārvi (Somija un Zviedrija)**;
- veidojot parku, rezervātu, dārzu, taku, ielu un ceļu nosaukumu aprakstgalvas. Sk. A 1925 noteikumus par parkiem, rezervātiem, dārziem un takām un A 2098 — par ielām un ceļiem.
- ja dotā entīcija angļu valodā runājošās valstīs ir labāk pazīstama vietējās valodas formā, piemēram, **Rio Grande; Blanc, Mont (Francija un Itālija)** (Monblāns (Francija un Itālija)).

Ģeogrāfisko nosaukumu rādītājos un uzzīņu avotos angļu valodā pārlicinās, vai attiecīgā entīcija angļu valodā runājošās valstīs ir pazīstama vietējās valodas formā. Ja vietējās valodas forma tiek lietota un ietver vispārējo terminu, aprakstgalvai nepievieno vispārējo terminu angļu valodā. Piemēram, **Tien Shan** (Tjanšans) ir vispārpieņemts nosaukums, kurš ietver terminu „kalni” ķīniešu valodā. Tādēļ aprakstgalvai nevajag vēl pievienot vārdu **Mountains** (kalni).

A 690 Ģeogrāfisko aprakstgalvu formulēšana

4. **Nosaukumā esošo elementu secība.** Ja nepieciešams nosaukuma elementus pārkārto tā, lai nosaukuma atšķirošais elements atrastos sākumā.

a. **Nosaukumi angļu valodā.** Entītijām, kas atrodas angļu valodā runājošās valstīs un entītijām, kurām ir vispārpieņemts nosaukums angļu valodā, aprakstgalvu inversā formā veido tikai tad, ja ir nepieciešams novietot nosaukuma atšķirošo daļu sākumā. *Piemēri:*

<i>Nosaukums angļu valodā</i>	<i>Nosaukums inversā formā</i>
Firths of Forth	Forths, Firth of
Lake Erie	Erie, Lake
Mount Abbot	Abbot, Mount
Gulf of Mexico	Mexico, Gulf of
River Wye	Wye, River

Piezīme: Ģeogrāfiskie kvalifikatori šeit ir izlaisti

b. **Nosaukumi svešvalodās.** Pārtulko nosaukumu un pārkārto elementus tā, lai nosaukuma atšķirošā daļa atrastos sākumā. Tā kā iegūtā nav inversā formā, komatu starp elementiem neliek. *Piemēram:*

<i>Vietējā valodā</i>	<i>Aprakstgalvas galīgā forma</i>
Río Jiloca	Jiloca River (Spanija)

5. **Saīsinājumi.** Nosaukuma patstāvīgajā daļā visus vārdus raksta to pilnajās formās. Norādījumus par saīsinājumu lietošanu kvalifikatoros sk. A 810. *Piemērs:*

Saint Johns River (Fla.)	[<i>nevis</i> St. Johns River (Fla.)]
--------------------------	--

6. **Sākuma artikuli.** Angļu valodā nerunājošo valstu vietu nosaukumiem, kas sākas ar artikulu, sākuma artikulu izlaiž un iekļauj vispārējo terminu angļu valodā. Saglabā sākuma artikus nosaukumiem, kuri nav angļu izcelsmes, bet paši objekti atrodas angļu valodā runājošās valstīs. Nosaukumiem angļu valodā, kas sākas ar noteikto artikulu The, to saglabā un nosaukumu veido inversā formā.

<i>Entītijas nosaukums</i>	<i>Aprakstgalvas galīgā forma</i>
La Huasteca [<i>reģions Meksikā</i>]	Huasteca Region (Meksika)
Les Cévennes [<i>kalni Francijā</i>]	Cévennes Mountains (Francija)
Los Olmos Creek [<i>upe Teksasā</i>]	Los Olmos Creek (Teksasa)
The Fens [<i>reģions Anglijā</i>]	Fens, The (Anglija)
The Sound [<i>vispārpieņemts nosaukums angļu valodā jūras šaurumam starp Dāniju un Zviedriju</i>]	Sound, The (Dānija un Zviedrija)

7. **Transliterācija.** Ģeogrāfiskos nosaukumus, kuri nav latīņu rakstībā, transliterē, izmantojot KB transliterācijas tabulas. Ja BGN dota nosaukuma latinizētā forma, un tā ir pretrunā ar KB konkrētās rakstības latinizēšanas politiku, nosaukumu pārveido atbilstoši kb pieņemtajai formai.

Piezīme: 1999. gadā Kongresa bibliotēka nomainīja ierobežotu daudzumu vispārpieņemtā formā veidotas nosaukuma un priekšmeta aprakstgalvas, kas ietver Ķīnas provinču un lielāko pilsētu nosaukumus, uz pinjin (pinyin) valodas latinizētām formām. 2000. gada oktobrī Kongresa bibliotēka pārtrauca lietot Wade-Giles latinizēšanas sistēmu ķīniešu valodai, dodot priekšroku nosaukuma un priekšmeta aprakstgalvu veidošanai pinjin valodā.

8. Pretrunīgi gadījumi. Ar ģeogrāfiskajiem nosaukumiem saistītus pretrunīgus gadījumus var atrisināt, norādot kvalifikatorā iekavās aiz kola ģeogrāfisko objektu kategorijas (salīdzināt ar A 810), vai arī iekļaujot vispārējo terminu pašā nosaukumā. Priekšroka ir pēdējai metodei, ja pretruna šādi atrisinās bez liekvārdbā. *Piemērs:*

```
151 ## $a Maduras sala ( Indonēzija )  
[nevis 151 ## $a Madura (Indonēzija : sala )]
```

Izņēmums: Reģionu nosaukumos, kas sakrīt ar pilsētu nosaukumiem, kvalifikatorā iekļauj terminu **Reģions** (salīdzināt ar A670, 1.e.(2)).

9. Lielo sākumburtu lietošana. Formulējot nosaukumus vai norādes, izmanto attiecīgās valodas lielo sākumburtu lietošanas noteikumus (sk. Priekšmetošanas rokasgrāmata B Pielikums un AACR2 A Pielikums)

Vietu nosaukumos angļu valodā visus nosaukuma būtiskos vārdus raksta ar lielo sākumburtu. Piemēram, aprakstgalvā **Tatar Strait (Russia)**, vārds **Strait** jāraksta ar lielo sākumburtu, jo aprakstgalva ir angļu valodā. Tomēr „sk.” norādē vietējā valodā **Tatarskiĭ proliv (Russia)**, **proliv** atbilstoši krievu valodas rakstības noteikumiem jāraksta ar mazo sākumburtu.

10. Norādes.

a. „Sk.” norādes termini. Pievieno 451. laukus ar alternatīvajām formām, ieskaitot:

- BGN vai citos autoritatīvos avotos atrastās alternatīvās nosaukumu formas, un to KB latinizētos ekvivalentus,
- nosaukuma tiešo formu, ja aprakstgalva ir veidota inversā formā,
- nosaukumu vietējā valodā, ietverot atšķirīgās formas, ja nosaukums tulkots angļu valodā vai arī lietota vispārpieņemtā angļu valodas forma. Šajā norādē vispārējais termins var atrasties sākuma pozīcijā,
- citas atbilstošas nosaukuma formas vēl kādā svešvalodā, piemēram, otrajā oficiālajā valodā valstī, kur atrodas objekts. Katalogizējamajā darbā lietotus neprecīzus ģeogrāfiskā objekta nosaukumus svešvalodās nepievieno kā 451. laukus.
- nosaukumu angļu valodā, ja par aprakstgalvu izraugās nosaukumu vietējā valodā,
- saīsinājumus, ja nosaukums parasti sastopams ar saīsinājumu nosaukuma sākumā,
- alternatīvās formas pēc lēmuma pieņemšanas par sākuma artikula ietveršanu vai izlaišanu,

A 690 Ģeogrāfisko aprakstgalvu formulēšana

- BGN latinizēto formu, ja tā atšķiras no KB latinizētās formas un tiek uzrādīta kā BGN nosaukuma variants.

b. Plašākie termini. Veido ne vairāk kā trīs 550. (plašāko terminu) laukus, kas sastāv no ģeogrāfiskā objekta veida, būves veida u.tml. vispārēja nosaukuma aprakstgalvas, kas pakārtota ar valsts u.tml. nosaukumu. Aprakstgalvām, kuru attēlotie objekti atrodas vairāk nekā trīs valstu vai Amerikas Savienoto Valstu, Kanādas un Lielbritānijas gadījumā — pirmā līmeņa politisko vienību robežās, kā apakšdaļu lieto atbilstošu plašāko ģeogrāfisko nosaukumu.

Dažiem entītijai veidiem kā, piemēram, parki, arheoloģiskās izpētes vietas, senās pilsētas, u.tml., norādes veido atbilstoši paraugiem. Šie paraugi ir aprakstīti atsevišķās noteikumu lapās.

c. Grupu nosaukumi kā plašākie termini. Pievieno 551. lauku, kas satur nosaukumu grupai, pie kuras pieder konkrētā entītija, piemēram, atsevišķa kalna virsotne kalnu grēdā vai atsevišķs ezers ezeru grupā, piemēram, **Great Lakes (North America)** vai **Finger Lakes (N.Y.)**.

Kā plašāko terminu lieto nākošās plašākās grupas nosaukumu. *Piemērs:*

```
151 ## $a Black Mountains (N.C.)
551 ## $w g $a Blue Ridge Mountains
[nevis 551 ## $w g $a Appalachian Mountains]
```

Nepievieno 551. lauku ar reģiona nosaukumu, kurā entītija atrodas.

11. Aprakstgalvas un norāžu modelis.

Iepriekšminētos norādījumus var apkopot šādi:

```
151 ## $a [atšķirošais nosaukums] [vispārējs termins]
      ([ģeogrāfiskais kvalifikators])
451 ## $a [alternatīvais nosaukums(i)] ([ģeogrāfiskais
      kvalifikators])
550 ## $w g $a [objekta, būves u.tml. veids] $z [valsts vai
      pirmā līmeņa politiskā vienība]
551 ## $w g $a [grupas nosaukums] ([ģeogrāfiskais
      kvalifikators])
```

12. Piemēri.

Piezīme: Turpmāk minētie piemēri ilustrē pilnas aprakstgalvu formas, ar atbilstošiem kvalifikatoriem. Noteikumus par kvalifikatoriem sk. A 810.

```
151 ## $a Margeride Mountains (Francija)
451 ## $a Montagnes de la Margeride (Francija)
551 ## $w g $a Massif Central (Francija)
550 ## $w g $a Kalni $z Francija
```

- 151 ## \$a Ejón Hill (Kolumbija)
 451 ## \$a Cerrejón (Kolumbija)
 451 ## \$a El Cerrejón (Kolumbija)
 451 ## \$a Cerro Ejón (Kolumbija)
 550 ## \$w g \$a Kalni \$z Kolumbija
- 151 ## \$a El Capitan (Kalifornija)
 451 ## \$a Capitan (Kalifornija)
 451 ## \$w g \$a Kalni \$a Kalifornija
 451 ## \$w g \$a Sierra Nevada (Kalifornija un Nevada)
- 151 ## \$a Erzgebirge (Čehija un Vācija)
 451 ## \$a Krušé hory (Čehija un Vācija)
 451 ## \$a Krušnohoří (Čehija un Vācija)
 451 ## \$a Ore Mountains (Čehija un Vācija)
 550 ## \$w g \$a Kalni \$z Čehija
 550 ## \$w g \$a Kalni \$z Vācija
- 151 ## \$a Forth, Firth of (Skotija)
 451 ## \$a Bodotria (Skotija)
 451 ## \$a Firth of Forth (Skotija)
 451 ## \$a Forth Estuary (Skotija)
 451 ## \$a Forth, River, Estuary (Skotija)
 550 ## \$w g \$a Estuāri \$z Skotija
- 151 ## \$a Fuji, Mount (Japāna)
 451 ## \$a Fuji-san (Japāna)
 451 ## \$a Fuji-yama (Japāna)
 451 ## \$a Fujiyama (Japāna)
 451 ## \$a Mount Fuji (Japāna)
 451 ## \$a Suji Mountain (Japāna)
 550 ## \$w g \$a Kalni \$z Japāna
 550 ## \$w g \$a Vulkāni \$z Japāna
- 151 ## \$a Fudži kalns (Japāna)
 451 ## \$a Fudzijama (Japāna)
 451 ## \$a Fudžijama (Japāna)
 550 ## \$w g \$a Kalni \$z Japāna
 550 ## \$w g Vulkāni \$z Japāna
- 151 ## \$a Peipus, Lake (Igaunija un Krievija)
 451 ## \$a Chudskoe ozero (Igaunija un Krievija)
 451 ## \$a Chudskoye ozero (Igaunija un Krievija)
 451 ## \$a Lake Peipus (Igaunija un Krievija)
 451 ## \$a Peipsi järv (Igaunija un Krievija)
 550 ## \$w g \$a Ezeri \$z Igaunija
 550 ## \$w g \$a Ezeri \$z Krievija

A 690 Ģeogrāfisko aprakstgalvu formulēšana

- 151 ## \$a Peipuss (Igaunija un Krievija)
451 ## \$a Peipusa ezers (Igaunija un Krievija)
451 ## \$a Peipus, Lake (Igaunija un Krievija)
451 ## \$a Peipsi, Lake (Igaunija un Krievija)
451 ## \$a Чудское озеро (Igaunija un Krievija)
550 ## \$w g \$a Ezeri \$z Igaunija
550 ## \$w g \$a Ezeri \$z Krievija
- 151 ## \$a Rio de la Plata (Argentīna un Urugvaja)
451 ## \$a Plate River (Argentīna un Urugvaja)
451 ## \$a Plata, Rio de la (Argentīna un Urugvaja)
550 ## \$w g \$a Estuāri \$z Argentīna
550 ## \$w g \$a Estuāri \$z Urugvaja
- 151 ## \$a Rio Grande
451 ## \$a Río Bravo del Norte
550 ## \$w g \$a Upes \$z Meksika
550 ## \$w g \$a Upes \$z Amerikas Savienotās Valstis
- 151 ## \$a Saint Gotthard Pass (Šveice)
451 ## \$a Gotthard Pass (Šveice)
451 ## \$a Pass of Saint Gotthard (Šveice)
451 ## \$a Passo del Saint Gotthard (Šveice)
451 ## \$a Saint Gotthard Pass (Šveice)
451 ## \$a Sankt Gotthardpass (Šveice)
451 ## \$a St. Gotthard Pass (Šveice)
550 ## \$w g \$a Kalnu pārejas \$z Šveice
- 151 ## \$a Sound, The (Dānija un Zviedrija)
451 ## \$a Øresund (Dānija un Zviedrija)
451 ## \$a Sundet (Dānija un Zviedrija)
451 ## \$a The Sound (Dānija un Zviedrija)
550 ## \$w g \$a Jūras šaurumi (ģeomorfoloģija) \$z Dānija
550 ## \$w g \$a Jūras šaurumi (ģeomorfoloģija) \$z Zviedrija
- 151 ## \$a Wye, River (Velsa un Anglija)
451 ## \$a River Wye (Velsa un Anglija)
550 ## \$w g \$a Upes \$z Anglija
550 ## \$w g \$a Upes \$z Velsa
- 151 ## \$a Yellow River (Ķīna)
451 ## \$a Hoang Ho (Ķīna)
451 ## \$a Huang He (Ķīna)
451 ## \$a Huang Ho (Ķīna)
451 ## \$a Hwang Ho (Ķīna)
550 ## \$w g \$a Upes \$z Ķīna

Lineārā administratīvo vienību nosaukumu maiņa A 708 nosaukumu autoritatīvajos ierakstos

PAMATOJUMS: *Atbilstoši priekšmetošanas politikai, kā priekšmeta aprakstgalvu vai ģeogrāfisko apakšiedaļu piešķir tikai vēlāko no diviem vai vairākiem administratīvo vienību nosaukumiem, ja vēlākais nosaukums apzīmē to pašu teritoriju ko agrākais(-ie). Piemēram, gan **Ceilona**, gan **Šrilanka** ir autorizētās nosaukuma aprakstgalvas, bet priekšmetošanā var izmantot tikai **Šrilanka**. Ja atsevišķu administratīvās vienības nosaukuma aprakstgalvu nevar izmantot kā priekšmeta aprakstgalvu, jo pastāv vēlāks nosaukums, agrākā nosaukuma autoritatīvajā ierakstā 667. laukā jāsniedz attiecīgas ziņas. 667. lauka apzīmējums ir: **SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS)**. Piemērs:*

151 #0 \$a Ceilona

667 ## \$a PRIEKŠMETA LIETOJUMS: Šo aprakstgalvu nevar lietot kā priekšmetu. Darbus par šo vietu sk. Šrilanka.

KB prakse:

1. Meklēšana nosaukumu autoritatīvajā datnē. Ja ir šaubas, vai ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalvu var lietot kā priekšmeta aprakstgalvu, tā vispirms jāsameklē KB datubāzē, lai noteiktu, vai autoritatīvajā ierakstā ir 667. lauks ar apzīmējumu **SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS)**. Ja tāds ir, jāvadās pēc laukā sniegtajiem norādījumiem.

2. Ierosinājumu iesniegšana par aprakstgalvas kā priekšmeta lietojumu. Ja attiecīgajai aprakstgalvai nav fiksēts lietojums autoritatīvajā ierakstā, iesniedz ierosinājumu pievienot lauku **SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS)**, kā norādīts turpmāk:

a. Izdrukas sagatavošana. Izdrukā nosaukuma autoritatīvo ierakstu. Katras lappuses augšpusē uzraksta **Proposal for NAR** (Ierosinājums NAR), izmantojot sarkano krāsu, ja iespējams. Uzraksta šādu instrukciju:

pievienot: 667. SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS): Šo aprakstgalvu nevar lietot kā priekšmetu. Darbus par šo vietu sk. [...].

Piezīme: Ja aprakstgalvu var lietot kā priekšmeta aprakstgalvu, bet nevar — kā nosaukuma aprakstgalvu, piezīmes otru teikumu ieraksta šādi: „Darbus par šo vietu sk. priekšmeta aprakstgalvu [...].”

Šo norādījumu ietver iekavās sarkanā krāsā.

b. Rediģējamie bibliogrāfiskie ieraksti. Izdrukā norāda rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu skaitu ierosinājuma akceptēšanas gadījumā (ja neviens nav jāmaina, raksta: **0 izmaiņas**).

c. Ierosinājuma iesniegšana. Izdrukā ieraksta savu katalogizētāja kodu un datumu. Ierosinājumu kopā ar katalogizējamo darbu un visu rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu redakcijas grupai. Pēc ierosinājuma publicēšanas iknedēļas sarakstā un apstiprināšanas redakcijas grupā, 667. lauks tiek ievadīts autoritatīvajā ierakstā.

Piezīme: Šie priekšlikumi tiek iekļauti iknedēļas saraksta atsevišķā nodaļā aiz kārtējā jauno priekšmeta aprakstgalvu ierosinājumu saraksta.

PAMATOJUMS: Savas pastāvēšanas laikā administratīvās vienības ir mainījušas nosaukumus, reorganizētas, apvienojušās ar citām, atdalījušās, veidojot vairākas atsevišķas administratīvās vienības, iekarotas, guvušas neatkarību un dažādos citos veidos mainījušas gan savus nosaukumus, gan organizatorisko struktūru. Vienā pārvaldījumā esoša teritorija arī laika gaitā var mainīties. Priekšmetošanas prakse nosaka, ka jālieto vēlākais administratīvās vienības nosaukums, kamēr teritoriālā identitāte paliek būtiski nemainīga. Teritoriālas identitātes izmaiņu gadījumos, kas parasti notiek apvienošanās vai atdalīšanās rezultātā, atbilstoši agrāk pieņemtajai praksei bija jālieto vēlākais nosaukums zinātnisko tematu aprakstgalvām un agrākais un/vai vēlākais (atbilstoši darba saturam) — vēsturisku, politisku un kultūras tematu aprakstgalvām. Priekšmetisko lietojumu šādos gadījumos ierakstīja īpašās informatīvās/vēsturiskās norādēs nosaukuma autoritatīvajos ierakstos. Kad 1981. gadā šo informatīvo norāžu iekļaušanu pārtrauca, atšķirība starp zinātnisko un citu tematu priekšmetisko lietojumu pakāpeniski izzuda. Šajā noteikumu lapā paskaidrota pašreizējā priekšmetošanas prakse apvienoto vai sadalīto valstu nosaukumiem.

1. Vispārīgie principi. Gadījumos, kad administratīvās vienības ir vai nu apvienojušās vai sadalījušās, var izmantot dažādas aprakstgalvas atkarībā no apskatāmās teritorijas un laikposma. Parasti piešķir priekšmeta aprakstgalvu, kas attiecas uz darbā apskatītās administratīvās vienības fizisko teritoriju.

2. Apvienošanās.

a. Administratīvās vienības pirms apvienošanās. Darbiem par teritoriju, kas atbilst administratīvās vienības teritorijai pēc apvienošanās, kā aprakstgalvu piešķir apvienotās administratīvās vienības nosaukumu. Šo aprakstgalvu piešķir pat tad, ja administratīvā vienība pirms apvienošanās nav pastāvējusi. Darbiem par teritoriju, kas atbilst kādai no administratīvajām vienībām pirms apvienošanās, kā aprakstgalvu piešķir šīs administratīvās vienības agrāko nosaukumu.

1. piemērs: Somālijas valsts izveidojās 1960. gadā, apvienojoties Britu Somālijai un Itāļu Somālijai. Aprakstgalvu **Somālija** lieto darbiem par laikposmu pirms apvienošanās, ja tajos apskatītā teritorija atbilst valsts pašreizējai teritorijai. Aprakstgalvu **Britu Somālija** lieto darbiem par atbilstošo teritoriju. Aprakstgalvu **Itāļu Somālija** lieto darbiem par atbilstošo teritoriju.

2. piemērs: Vācija kā administratīva vienība nepastāvēja līdz 19. gs., bet aprakstgalvu **Vācija** lieto tās teritorijas apzīmēšanai, kura agrāk nebija zināma ar šādu nosaukumu, bet teritoriāli atbilst mūsdienu Vācijai. Valstiskām formācijām, kuras pastāvēja pirms Vācijas izveidošanās, par aprakstgalvām lieto nosaukumus, kādi minēti attiecīgajos darbos par šīm teritorijām.

b. Administratīvās vienības pēc apvienošanās. Darbiem par teritoriju, kas atbilst administratīvās vienības teritorijai pēc apvienošanās kā aprakstgalvu piešķir apvienotās administratīvās vienības nosaukumu. Darbiem par teritoriju, kas atbilst kādai no administratīvajām vienībām pirms apvienošanās, kā aprakstgalvu piešķir nosaukumu, kāds administratīvajai vienībai bija pirms apvienošanās. Administratīvās vienības nosaukumu pirms apvienošanās kā aprakstgalvu piešķir pat tad, ja administratīvā vienība vairs nepastāv, vai arī aprakstgalvu nevar lietot kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punktu attiecīgajam laikposmam.

A 710 Administratīvo vienību apvienošanās un sadalīšanās

Piemērs: 1963. gadā Malaja tika apvienota ar citām administratīvajām vienībām, veidojot Malaizijas valsti. Aprakstgalvu **Malaizija** lieto darbiem par visu valsti kopumā. Aprakstgalvu **Malaja** lieto darbiem, kuros apskatīta teritorija, kas atbilst agrākajai Malajai, kaut arī administratīvā vienība ar šādu nosaukumu vairs nepastāv.

3. Sadalīšanās.

a. Agrāko administratīvās vienības nosaukumu vairs nelieto vēlākajā administratīvās vienības nosaukumā.

(1) *Administratīvās vienības pirms sadalīšanās.* Darbiem par teritoriju, kas atbilst administratīvās vienības teritorijai pirms sadalīšanās, kā aprakstgalvu piešķir nosaukumu, kāds bija administratīvajai vienībai pirms sadalīšanās pat tad, ja šī administratīvā vienība vairs nepastāv. Darbiem par teritoriju, kas atbilst administratīvajai vienībai, kura ir atdalījusies, kā aprakstgalvu piešķir teritorijas pašreizējo nosaukumu.

Piemērs: Čehoslovākijas valsts sadalījās, izveidojot Čehijas Republiku un Slovākiju. Aprakstgalvu **Čehoslovākija** lieto darbiem par visu valsti kopumā pirms sadalīšanās. Aprakstgalvu **Čehijas Republika** lieto darbiem par atbilstošo teritoriju, un aprakstgalvu **Slovākija** — darbiem par atbilstošo teritoriju.

(2) *Administratīvās vienības pēc sadalīšanās.* Darbiem par teritoriju, kurai atbilst administratīvās vienības teritorijai pirms sadalīšanās, kā aprakstgalvu piešķir administratīvās vienības nosaukumu pirms sadalīšanās, ja šis nosaukums attiecīgajā reģionā vēl joprojām tiek lietots. Ja iepriekšējo nosaukumu vairs nelieto, piešķir ekvivalentu priekšmeta aprakstgalvu vai administratīvo vienību nosaukumus pēc atdalīšanās. Darbiem par teritoriju, kas atbilst kādas atdalījušās administratīvās vienības teritorijai, kā aprakstgalvu piešķir šīs administratīvās vienības nosaukumu.

1. piemērs (reģiona nosaukums joprojām tiek lietots): Agrākā Francijas province Normandija vairs nepastāv, jo ir sadalīta vairākās administratīvās vienībās. Tomēr nosaukumu Normandija vēl parasti lieto attiecībā uz provinces ģeogrāfisko reģionu. Aprakstgalvu **Normandija** lieto darbiem par reģionu, kas atbilst agrākajai provincei. Darbiem par teritoriju, kura atbilst kādai atsevišķai administratīvai vienībai agrākās Normandijas reģionā, kā aprakstgalvas piešķir attiecīgos administratīvās vienības nosaukumu.

2. piemērs (ekvivalenta priekšmeta aprakstgalva): Agrākais Francijas administratīvi teritoriālais grupējums, pazīstams kā Franču Ekvatoriālā Āfrika, tika sadalīts četrās neatkarīgās valstīs ar nosaukumiem Čada, Centrālāfrikas Republika, Gabona un Kongo (Brazavila). Tagad visas šīs četras valstis dēvē par Franču valodā runājošo Ekvatoriālo Āfriku. Priekšmeta aprakstgalvu **Āfrika, franču valodā runājošā, ekvatoriālā** lieto darbiem par šo teritoriju kopumā. Darbiem par kādu no pašreizējām valstīm kā aprakstgalvu lieto attiecīgās valsts nosaukumu.

3. piemērs (*nav ekvivalentas aprakstgalvas*): Čehoslovākijas valsts sadalījās, izveidojot Čehijas Republiku un Slovākiju. Pēc divu atsevišķu valstu izveidošanās agrāko valsts nosaukumu parasti vairs nelieto attiecībā uz Čehijas Republiku un Slovākiju kopumā. Darbiem par abām valstīm kopumā pēc to atdalīšanās lieto divas aprakstgalvas **Čehijas Republika** un **Slovākija**. Darbiem par kādu no valstīm atsevišķi, kā aprakstgalvu lieto attiecīgās valsts nosaukumu.

b. Vienai no jaunizveidotajām administratīvajām vienībām saglabāts iepriekšējais nosaukums.

(1) **Administratīvās vienības pirms sadalīšanās.** Darbiem par teritoriju, kas atbilst administratīvās vienības teritorijai pirms sadalīšanās kā aprakstgalvu piešķir administratīvās vienības nosaukumu pirms atdalīšanās. Darbiem par teritoriju, kas atbilst kādai no administratīvajām vienībām pēc atdalīšanās kā aprakstgalvu piešķir administratīvās vienības nosaukumu pēc atdalīšanās.

Piemērs: Virdžīnijas štats sākotnēji ietvēra teritoriju, kas tagad ir Rietumvirdžīnijas štats. Aprakstgalvu **Virdžīnija** lieto darbiem par laikposmu pirms atdalīšanās, bet kas attiecas uz teritoriju, kura atbilst pašreizējai Virdžīnijai un Rietumvirdžīnijai kopā. Aprakstgalvu **Virdžīnija** lieto arī darbiem par laikposmu pirms atdalīšanās, ja tiek apskatīta teritorija, kura atbilst pašreizējam Virdžīnijas štatam. Aprakstgalvu **Rietumvirdžīnija** lieto darbiem par laikposmu pirms atdalīšanās, ja tiek apskatīta teritorija, kura atbilst tagadējam Rietumvirdžīnijas štatam.

(2) **Administratīvās vienības pēc sadalīšanās.** Darbiem par teritoriju, kura atbilst administratīvās vienības teritorijai pirms sadalīšanās, kā aprakstgalvas piešķir visu pēc atdalīšanās izveidojušos administratīvo vienību nosaukumus. Darbiem par teritoriju, kura atbilst vienai no administratīvajām vienībām pēcsadalīšanās, kā aprakstgalvu piešķir šīs administratīvās vienības nosaukumu.

Piemērs: Pašreizējās Pakistānas un Bangladešas valstis agrāk bija provinces lielākā valstī, kuras nosaukums bija Pakistāna. Darbiem par abām valstīm kopā pēc atdalīšanās lieto aprakstgalvas **Pakistāna** un **Bangladeša**. Darbiem, kuros apskatītas šīs valstis atsevišķi, attiecīgi lieto aprakstgalvu **Pakistāna** vai **Bangladeša**.

4. **Ģeogrāfisko apakšiedaļu lietošana.** Apvienotu vai sadalījušos administratīvo vienību priekšmeta aprakstgalvas lieto kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas parastā kārtībā. Vietu nosaukumiem ar apakšiedaļu netiešo pakārtojumu kā apakšiedaļas piešķir nosaukumus, kas atbilst mūsdienu administratīvajam iedalījumam, neskatoties uz darbā apskatīto laikposmu. Sīkākus norādījumus sk. A 830.

5. **Īpaši vai sarežģīti gadījumi.** Tā kā ir dažādi administratīvo vienību apvienošanās, sadalīšanās vai citādas reorganizācijas veidi, iepriekš aprakstītie noteikumi var nederēt katram gadījumam. Izņēmuma vai sarežģītos gadījumos nosaukuma autoritatīvajiem ierakstiem var pievienot aprakstgalvas kā priekšmeta lietojuma piezīmes atbilstoši A 432 aprakstītajām metodēm vai arī priekšmeta autoritatīvajiem ierakstiem var pievienot darbības lauka piezīmes. Norādījumus attiecībā uz Vāciju sk. A 945, Padomju Savienību — A 1023, Dienvidslāviju — A 1055.

PAMATOJUMS: Valstu pirmā līmeņa politiskās vienības ir departamenti, provinces, republikas, štati u.tml. Atsevišķām valstīm ir izveidotas tematiskās aprakstgalvas, kas šāda veida politiskās vienības attēlo kopumā, piemēram, **Kanādas provinces** vai **Amerikas Savienoto Valstu štati**. Šīs aprakstgalvas kopā ar atbilstošām apakšiedaļām lieto, lai skaidri izteiktu atsevišķus tematus, kas attiecas uz attiecīgās valsts pirmā līmeņa politiskajām vienībām. Ja temati izteikti, izmantojot priekšmeta aprakstgalvas formu **[temats]—[vieta]**, lieto šādas brīvi pievienojamās apakšiedaļas, lai kopumā apzīmētu valsts pirmā līmeņa politiskās vienības:

- Apvienotās teritorijas
- Autonomās kopienas
- Autonomie apgabali
- Departamenti
- Kantoni
- Provinces
- Reģioni
- Republikas
- Štati
- Vojevodistes

A 713. noteikumu lapā sniegti norādījumi, kā piešķirt aprakstgalvas darbiem, kas tematiski saistīti ar valstu pirmā līmeņa politiskajām vienībām.

1. Atsevišķas pirmā līmeņa politiskās vienības. Darbiem, kas tematiski saistīti ar atsevišķu valsts pirmā līmeņa politisko vienību, piešķir tipveida aprakstgalvas: **[temats]—[vieta]**. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Agricultural laws and legislation \$z Manitoba.
- 650 #0 \$a Lauksaimniecības tiesības un likumdošana \$z Kanāda \$z Manitobas province.
- 650 #0 \$a Budget \$z California.
- 650 #0 \$a Budžets \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kalifornijas štats.
- 650 #0 \$a Economic indicators \$z France \$z Gard.
- 650 #0 \$a Ekonomiskie rādītāji \$z Francija \$z Gāras departaments.

2. Priekšmeta aprakstgalvas, kas apzīmē valsts pirmā līmeņa politiskās vienības. Atsevišķus tematus parasti izsaka kā apakšiedaļas aiz vietas nosaukuma aprakstgalvas. Salīdzinošam darbam, kas iztirzā tematu, kurš attiecas uz katru no valsts pirmā līmeņa politiskajām vienībām, piešķir tipveida aprakstgalvu, piemēram, **Kanādas provinces**, **Amerikas Savienoto Valstu štati**, **Romas provinces**, pakārtotu ar atbilstošu tematisko apakšiedaļu. Ja nepieciešams, katalogizācijas procesā veido jaunas šāda tipa aprakstgalvas. Tematiskās apakšiedaļas zem šīm aprakstgalvām nav brīvi pievienojamas, tām nepieciešamības gadījumā jāveido autoritatīvos ierakstus. Tomēr aiz šīm aprakstgalvām var lietot brīvi pievienojamas formas apakšiedaļas bez to fiksēšanas autoritatīvajā datnē. Šīs aprakstgalvas ieraksta 650., nevis 651. laukā. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Canadian provinces \$x Economic conditions.
- 650 #0 \$a Kanādas provinces \$x Ekonomiskais stāvoklis.

A 713 Valstu pirmā līmeņa politiskās vienības

- 650 #0 \$a U.S. states \$x Social policy.
650 #0 \$a Amerikas Savienoto Valstu štati \$x Sociālā politika.
- 650 ## \$a Roman provinces \$a Religious life and customs.
650 ## \$a Romas provinces \$a Reliģiskā dzīve un paražas.

3. Valstu pirmā līmeņa politiskās vienības, aplūkotas kopumā. Vairumu tematu atklāj, lietojot tematiskās aprakstgalvas, kas pakārtojamas ar vietu nosaukumiem. Salīdzinošam darbam, kurā iztīrīts šāda veida temats, kas attiecināms uz katru valsts pirmā līmeņa politisko vienību, piešķir tipveida aprakstgalvu [*temats*]*—*[*valsts*], kurai kā apakšiedaļa vēl pievienots attiecīgais pirmā līmeņa politiskās vienības veids. Šīm brīvi pievienojamām apakšiedaļām, kas apzīmē pirmā līmeņa politiskās vienības veidu, lieto apakšlauka kodu **x**, nevis **z**. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Budget \$z Colombia \$x Departments.
650 #0 \$a Budžets \$z Kolumbija \$x Departamenti.
- 650 #0 \$a Cabinet system \$z Soviet Union \$x Republics.
650 #0 \$a Ministru kabineta iekārta \$z Padomju Savienība
\$x Republikas.
- 650 #0 \$a Cooperative societies \$x Law and legislation
\$z Canada \$x Provinces.
650 #0 \$a Kooperatīvi \$x Tiesības un likumdošana \$z Kanāda
\$x Provinces.
- 650 #0 \$a Finance, Public \$z Spain \$x Autonomous communities.
650 #0 \$a Finances, valsts \$z Spānija \$x Autonomās kopienas.
- 650 #0 \$a Land use \$z India \$x Union territories.
650 #0 \$a Zemes izmantošana \$z Indija \$x Apvienotās
teritorijas.
- 650 #0 \$a Law \$z Italy \$x Regions.
650 #0 \$a Tiesības \$z Itālija \$x Reģioni.
- 650 #0 \$a Education \$z United States \$x States.
650 #0 \$a Izglītība \$z Amerikas Savienotās Valstis \$x Štati.
- 650 #0 \$a Transportation \$x Law and legislation \$z Switzerland
\$x Cantons.
650 #0 \$a Transports \$x Tiesības un likumdošana \$z Šveice
\$x Kantoni.
- 650 #0 \$a Minorities \$z China \$x Autonomous regions
\$x Economic conditions.
650 #0 \$a Minoritātes \$z Ķīna \$x Autonomie apgabali
\$x Ekonomiskais stāvoklis.

Ja ģeogrāfiskās apakšiedaļas ir iestarpinātas starp tematisko aprakstgalvu un tematisko apakšiedaļu, pirmā līmeņa politisko vienību apzīmējošo apakšiedaļu ievieto tieši aiz valsts nosaukuma, nevis aprakstgalvas beigās. *Piemēri:*

650 #0 \$a Judges \$z United States \$x States \$x Discipline.
 [nevis 650 #0 \$a Judges \$z United States \$x Discipline
 \$x States.]

650 #0 \$a Tiesneši \$z Amerikas Savienotās Valstis
 \$x Štati \$x Disciplīna.
 [nevis 650 #0 \$a Tiesneši \$z Amerikas Savienotās Valstis
 \$x Disciplīna \$x Štati.]

Šīs apakšiedaļas nelieto aiz valstu nosaukumiem aprakstgalvas sākumā (\$a apakšlauks). Piemēram, neveido tādas aprakstgalvas kā **Kanāda—Provinces—Statistika**. To vietā izmanto 2. sadaļā norādīto aprakstgalvas formu **Kanādas provinces—Statistika**.

4. Vairāku aprakstgalvu piešķiršana. Ja darbs atspoguļo tematu, kas saistīts gan ar visu valsti kopumā, gan ar katru no tās pirmā līmeņa politiskajām vienībām atsevišķi, piešķir divas aprakstgalvas. *Piemēram:*

Darba nosaukums: Civil service in the United States.

650 #0 \$a Civil service \$z United States.
 650 #0 \$a Civil service \$z United States \$x States.

Darba nosaukums: Civildienests Amerikas Savienotajās Valstīs.

650 #0 \$a Civildienests \$z Amerikas Savienotās Valstis.
 650 #0 \$a Civildienests \$z Amerikas Savienotās Valstis
 \$x Štati.

PAMATOJUMS: Tā kā senajās vai viduslaiku pilsētās, kas beigušas pastāvēt pirms mūsdienu valstu izveidošanās, reti tika sagatavotas oficiālās publikācijas, šīm pilsētām aprakstgalvas kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punktus veido tikai retos gadījumos. Tāpēc aprakstgalvas visām pilsētām, kas beigušas pastāvēt pirms 1500. gada, tiek veidotas priekšmetu autoritatīvajā datnē, izņemot tās aprakstgalvas, kuras izveido pēc aprakstošā katalogizētāja pieprasījuma izmantošanai par pamatierakstu vai papildierakstu. Pēdējo autoritatīvie ieraksti tiek uzturēti nosaukumu autoritatīvajā datnē (salīdzināt ar A 405). Līdz 1991. gadam šīs aprakstgalvas tika veidotas ar kvalifikatoru (*senā pilsēta*) vai (*pilsēta*), atkarībā no pastāvēšanas laika. 1991. gadā abus šos kvalifikatorus aizstāja ar kvalifikatoru (*izzudusi pilsēta*). Šeit sniegtas vadlīnijas, kā izveidot priekšmeta aprakstgalvas izzudušām pilsētām. Norādījumus par arheoloģiskajām vietām sk. A 1225.

1. Izzudušu pilsētu nosaukumi kā priekšmeta aprakstgalvas. Parasti kā priekšmeta aprakstgalvu veido jebkuru pirms 1500. gada pastāvēt beigušu lielpilsētas, pilsētas, ciema, u.tml. nosaukumu, ja vien tas jau nav izveidots kā nosaukuma aprakstgalva.

Piezīme: Atbilstoši A 1225 norādījumiem, Amerikas pilsētas, kas beigušas pastāvēt pirms 1500. gada, ieteicams drīzāk uzskatīt par arheoloģiskajām vietām, nevis senajām pilsētām.

Ja nepieciešams piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvu tādas pilsētas nosaukumu, kas pastāvējusi pēc 1500. gada, vai joprojām pastāv, to veido kā nosaukuma aprakstgalvu vai vienojas, lai to izdara aprakstošais katalogizētājs.

Tā kā izzudušo pilsētu, kurām nepieciešams izveidot pamatierakstus vai papildierakstus aprakstošajā katalogizācijā, nosaukumus var iekļaut nosaukumu autoritīvajā datnē, pirms priekšmeta aprakstgalvu izveidošanas šai datnē jāpārbauda, vai tās jau nepastāv kā nosaukuma aprakstgalvas. Turpmākās darbības:

- Ja aprakstgalva ir nosaukumu autoritatīvajā datnē un atbilst AACR2, šo aprakstgalvu tādā formā arī piešķir.
- Ja aprakstgalva ir nosaukumu autoritatīvajā datnē, bet neatbilst AACR2, to piešķir kā priekšmeta aprakstgalvu. Paziņo Katalogizēšanas politikas un atbalsta birojam par lietošanai nederīgas aprakstgalvas pastāvēšanu nosaukumu autoritatīvajā datnē, lai šo aprakstgalvu varētu dzēst.
- Ja aprakstgalvas nav nosaukumu autoritīvajā datnē, to veido kā priekšmeta aprakstgalvu atbilstoši šajā noteikumu lapā sniegtajiem norādījumiem.

2. Agrākais nosaukums pretstatā mūsdienu nosaukumam. Kā priekšmeta aprakstgalvu neveido vai nepiešķir pilsētas agrāko nosaukumu, ja ir skaidri zināms, ka aplūkojamās pilsētas precīza atrašanās vieta tiek pastāvīgi apdzīvota līdz pat mūsdienām. Atbilstoši vispārpieņemtajiem noteikumiem par nosaukumu maiņu, lieto tikai pēdējo pilsētas nosaukuma formu, kas veidota kā nosaukuma aprakstgalva. *Piemēri:*

Londona (Anglija) [nevis Londinium]

Vīne (Austrija) [nevis Vindobona]

Tomēr izzudušas pilsētas nosaukumu kā priekšmeta aprakstgalvu veido, ja mūsdienās pastāvošā apdzīvotā vieta atrodas netālu no izzudušās pilsētas teritorijas, bet nav ar to tieši saistīta, izņemot nejaušu atrašanos tuvumā.

A 715 Izzudušas pilsētas

3. *Aprakstgalvas forma.* Lieto to pilsētas nosaukuma formu, kas visbiežāk sastopama vispārīgajās enciklopēdijās, ģeogrāfisko nosaukumu rādītājos, u.tml. Šo formu pamato priekšmeta autoritatīvo ierakstu 670. laukos. BGN avots nav nepieciešams.

Parasti izvēlās *plašāk izplatīto* seno nosaukuma formu. Piemēram, izvēlās nosaukumu **Larsa** nevis mūsdienu nosaukumu **Tall Sankarah**.

Katram nosaukumam pievieno kvalifikatoru (**izzudusi pilsēta**).

Izzudušas pilsētas nosaukumu nekvalificē ar pašreizējās plašākās teritorijas, pie kuras pilsēta varētu piederēt mūsdienās, nosaukumu, ja vien nav nepieciešams atrisināt pretrunu. Piemēram, aprakstgalva **Soli (Kipra : izzudusi pilsēta)** ietver nosaukumu **Kipra** kā kvalifikatora daļu, jo par Soli tiek sauktas divas izzudušās pilsētas, no kurām viena tagad atrodas Kipras, bet otra — Turcijas teritorijā.

Pilsētu aprakstgalvām nepievieno vārdus **atrašanās vieta**.

4. *Norādes.* Veidojot aprakstgalvas, sniedz šādas norādes:

```
451 #0 $a [alternatīvais agrīnais nosaukums(i)]  
      (izzudusi pilsēta)  
451 #0 $a [alternatīvais mūsdienu nosaukums(i)] ([mūsdienu  
      valsts nosaukums])  
550 #0 $w g $a Izzudušās pilsētas $z [mūsdienu valsts  
      nosaukums]  
551 #0 $w g $a [mūsdienu valsts nosaukums] $x Antikvitātes
```

Piezīme: Veidojot aprakstgalvas izzudušām Lielbritānijas pilsētām, termins **[mūsdienu valsts nosaukums]** iepriekšminētajos paraugos attiecas uz Lielbritānijas sastāvā ietilpstošajām valstīm.

5. *Izzudušu pilsētu nosaukumu kā priekšmeta aprakstgalvu lietošana.* Izzudušas pilsētas aprakstgalvu var traktēt gan kā arheoloģiskas vietas aprakstgalvu, gan kā pilsētas aprakstgalvu, atkarībā no konkrētā darba satura, kam tā piešķirta.

a. *Arheoloģisko izrakumu vietu aprakstgalvas.* Ja darbā aplūkota mūsdienu pilsēta kā arheoloģisko izrakumu vieta, pilsētas aprakstgalvu traktē kā izrakumu vietas nosaukumu atbilstoši A 1225 norādījumiem.

b. *Pilsētu aprakstgalvas.* Ja darbā aplūkota pilsēta laikā, kad tā bijusi apdzīvota, tai piešķir tāda paša veida aprakstgalvu, kādu piešķir mūsdienu pilsētām. Visaptverošiem darbiem par pilsētu piešķir pilsētas nosaukuma aprakstgalvu bez apakšiedaļas. Darbiem, kuros aplūkoti atsevišķi ar šo pilsētu saistīti aspekti (izņemot arheoloģiskos aspektus), aiz pilsētas nosaukuma lieto atbilstošas tematiskās apakšiedaļas. *Piemēri:*

```
651 #0 $a Carthage (Extinct city) $x Social life and  
      customs.  
651 #0 $a Kartāga (izzudusi pilsēta) $x Sociālā dzīve  
      un paražas.
```

Aiz izzudušu pilsētu aprakstgalvām nelieto apakšsiedaļu —**Antikvitātes**.

Šāda veida aprakstgalvas lieto gan darbiem, kas attiecas tikai uz pašu pilsētu, gan darbiem, kuros aplūkota pilsēta kopā ar to aptverošo reģionu. Neveido tādas aprakstgalvas kā [...] **reģions (izzudusi pilsēta)** vai [...] **(izzudusi pilsēta) reģions**.

6. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Izzudušas pilsētas aprakstgalvu kā ģeogrāfisko apakšsiedaļu pievieno aiz atbilstošā mūsdienu valsts (vai pirmā līmeņa politiskās vienības) nosaukuma. *Piemērs:*

650 #0 \$a Coins, Roman \$z Bulgaria \$z Abrittus (Extinct city)
650 #0 \$a Monētas, romiešu \$z Bulgārija \$z Abritusa (izzudusi pilsēta)

7. Izzudušu pilsētu nosaukumu kā kvalifikatoru lietošana. Ja izzudušas pilsētas nosaukums tiek lietots kā citas aprakstgalvas, piemēram, ēkas nosaukuma, kvalifikators, terminu **(izzudusi pilsēta)** izlaiž. *Piemērs:*

Pilsētas aprakstgalvas forma: Knosa (izzudusi pilsēta)
Kvalifikatora forma: Knosas pils (Knosa)

PAMATOJUMS: Pirms 1996. gada augusta pilsētas daļu aprakstgalvas, atkarībā no tā, vai tās bija nepieciešams lietot kā aprakstošās katalogizācijas pieejas punktus, tika veidotas vai nu nosaukuma autoritatīvajā datnē vai priekšmetu autoritatīvajā datnē. Kopš 1996. gada jūlija aprakstgalvas pilsētas daļām, ieskaitot rajonus, vēsturiski izveidojušos rajonus, īpašās ekonomiskās zonas, kvartālus un tuvāko apkārtni, veido kā ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvas nosaukumu autoritatīvajā datnē atbilstoši Angļu un amerikāņu katalogizācijas noteikumu (AACR2) 23. nodaļai un LCRI 23.4F2. Tās pilsētas daļu aprakstgalvas, kuras jau ir izveidotas priekšmetu autoritatīvajā datnē, jāpārnes uz nosaukumu autoritatīvo datni, un kārtējā priekšmetošanā tās izmanto arī kā priekšmeta aprakstgalvas. Pilsētas daļu un citu neskaidru objektu aprakstgalvu izmaiņu ieviešanas politikas iztirzājumu sk. A 405. 720. noteikumu lapā sniegti norādījumi par pilsētas daļu aprakstgalvu pārvietošanu no priekšmetu autoritatīvās datnes uz nosaukumu autoritatīvo datni, kā arī vadlīnijas pilsētas daļu nosaukumu kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanā.

Norādījumus par Ņujorkas daļām, rajoniem un apgabaliem sk. A 990, 4. sadaļā.

1. Vispārīgie noteikumi. Lai noteiktu, vai atsevišķas pilsētas daļas, rajona, kvartāla vai tuvējās apkārtnes nosaukumu aprakstgalvas jau ir izveidotas, pārbauda gan nosaukumu, gan priekšmetu autoritatīvās datnes. Ja pilsētas daļas aprakstgalva jau ir izveidota nosaukumu autoritatīvajā datnē AACR2 atbilstošā formā, to piešķir kā priekšmeta aprakstgalvu. Ja šī aprakstgalva atrodas priekšmetu autoritatīvajā datnē, to pārvieto uz nosaukumu autoritatīvo datni atbilstoši LCRI23.4F2 norādījumiem, vai vienojas, ka to izdarīs aprakstošais katalogizētājs. Iesniedz ierosinājumu dzēst priekšmeta autoritatīvo ierakstu atbilstoši A 193, 16. sadaļai un A 193.5 norādījumiem. Ja aprakstgalva neatrodas nevienā no abām datnēm, izveido pilsētas daļas aprakstgalvu nosaukumu autoritatīvajā datnē vai vienojas, ka to izdarīs aprakstošais katalogizētājs.

2. Objekti pilsētās. Priekšmetu autoritatīvajā datnē izveido aprakstgalvas dažādiem pilsētu objektiem, ieskaitot laukumus, skvērus, pieminekļus, parkus, dārzus un ielas atbilstoši A 1334 norādījumiem par ēkām un citām būvēm, A 1925 par parkiem un dārzēm un A 2098 par ielām un ceļiem.

Ja pilsētas daļa ir nosaukta kāda pilsētas objekta vārdā, priekšmetu autoritatīvajā datnē veido vienu aprakstgalvu, ko var lietot gan pilsētas objekta, gan pilsētas daļas apzīmēšanai. Papildus jebkuriem 451. laukiem, kuros doti atšķirīgie nosaukumi, pievieno 410. lauku ar pilsētas nosaukumu un objektu kā apakšsadaļu. *Piemēram:*

151 ## \$a Dupont Circle (Washington, D.C.)
410 1# \$a Washington (D.C.). \$b Dupont Circle
550 ## \$w g \$a Traffic circles \$z Washington (D.C.)

3. Pilsētas daļas un noteikti temati. Darbiem, kuros apskatīts noteikts temats saistībā ar pilsētas daļu, aiz tematiskās aprakstgalvas, kuras ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, pilsētas daļas nosaukumu kā ģeogrāfisko apakšsadaļu nelieto. Tā vietā piešķir aprakstgalvu, kas atklāj tematu saistībā ar pilsētas nosaukumu un papildu aprakstgalvu attiecīgajai pilsētas daļai. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Boston's first neighborhood : the North End.

650 #0 \$a Minorities \$z Massachusetts \$z Boston.
651 #0 \$a North End (Boston, Mass.)

650 #0 \$a Minoritātes \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Bostona.

651 #0 \$a Nortenda (Bostona, Amerikas Savienotās Valstis)

A 720 Pilsētas daļas

Tematiem, kas izteikti kā tematiskās apakšsēdas aiz vietu nosaukumiem, ieskaitot pilsētas un pilsētu daļas (salīdzināt ar A 1140), veido aprakstgalvas gan pilsētas nosaukumam, gan pilsētas daļas nosaukumam, abiem pievienojot vienu un to pašu apakšsēdu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Chinatown, San Jose, USA.

651 #0 \$a Chinatown (San Jose, Calif.) \$x Social life and customs.

651 #0 \$a Chinatown (San Jose, Calif.) \$x Social conditions.

651 #0 \$a San Jose (Calif.) \$x Social life and customs.

651 #0 \$a San Jose (Calif.) \$x Social conditions.

PAMATOJUMS: Šeit sniegti norādījumi tādu reģionu aprakstgalvu veidošanai un piešķiršanai, kuru nosaukuma pamatā ir ģeogrāfiska objekta nosaukums, kā arī norādījumi aprakstgalvu veidošanai reģionu nosaukumiem. Norādījumus, kā veidot un piešķirt brīvi pievienojamās aprakstgalvas reģioniem, kuru nosaukumu pamatā ir pilsētas nosaukums, sk. A 790. Norādījumus, kā veidot un piešķirt brīvi pievienojamās aprakstgalvas reģioniem, kuru nosaukumu pamatā ir upju nosaukumi, sk. A 800.

1. Aprakstgalvu veidošana.

a. Vispārīgais noteikums. Reģioniem, kuru nosaukumi pamatojas uz ģeogrāfisku objektu, ieskaitot parkus, ceļus, raktuves u.tml. nosaukumiem aprakstgalvas veido, pievienojot terminu reģions jau pastāvošajai ģeogrāfiskā objekta aprakstgalvai. *Piemērs:*

151 ## \$a Caspian Sea
651 #0 \$a Caspian Sea Region.

151 ## \$a Kaspijas jūra
651 #0 \$a Kaspijas jūras reģions.

Izņēmums: Neveido reģionu aprakstgalvas, par pamatu ņemot salu, upju ieleju, baseinu vai izzudušu pilsētu aprakstgalvas.

b. Aprakstgalvas ar kvalifikatoriem iekavās. Ja ģeogrāfiskam objektam izveidotai aprakstgalvai seko kvalifikators iekavās, terminu reģions pievieno pirms kvalifikatora. Ja aprakstgalva izveidota inversā formā, pirms termina reģions liek komatu. *Piemēri:*

151 ## \$a Rocky Mountain National Park (Colo.)
651 #0 \$a Rocky Mountain National Park Region (Colo.)

151 ## \$a Saint Helens, Mount (Wash.)
651 #0 \$a Saint Helens, Mount, Region (Wash.)

c. Pamataprakstgalvas formas saglabāšana, veidojot reģiona aprakstgalvu. Lai reģiona aprakstgalva atrastos blakus ģeogrāfiskā objekta aprakstgalvai alfabētiskā kārtojumā, veidojot reģiona aprakstgalvu, attiecīgajā ģeogrāfiskā objekta pamataprakstgalvā neveic nekādas izmaiņas. *Piemēri:*

151 ## \$a Hood, Mount (Or.)
651 #0 \$a Hood, Mount, Region (Or.)
[nevis 651 #0 \$a Mount Hood Region (Or.)]

151 ## \$a Sandia Mountains (N.M.)
651 #0 \$a Sandia Mountains Region (N.M.)
[nevis 651 #0 \$a Sandia Mountain Region (N.M.)]

A 760 Ģeogrāfiskie reģioni

d. Pamataprakstgalvas kvalifikatora saglabāšana, veidojot reģiona aprakstgalvu. Veidojot reģiona aprakstgalvu, neizdara nekādas izmaiņas ģeogrāfiskā objekta pamataprakstgalvas kvalifikatorā, lai precizētu, vai reģions katalogizējamajā darbā aptver kādu ierobežotu teritoriju vai arī šis reģions aptver vairāk nekā vienu vai vairākas administratīvās teritorijas. Piemēram, lieto aprakstgalvu **Sjerranevadas reģions (Kalifornijas štats un Nevadas štats)** pat tad, ja katalogizējamais darbs attiecas tikai uz reģiona Kalifornijas daļu; lieto aprakstgalvu **Sonoras tuksneša reģions (Arizonas štats)** pat tad, ja reģions ietver sevī arī daļu no Sonoras, kas pieder Meksikai.

Ja pamataprakstgalvai pievienotā kvalifikatorā ir iekļauts kols, aiz kura seko vispārējs termins, piemēram, **Džordža ezers (Ņujorka : ezers)**, šo terminu no reģiona aprakstgalvas kvalifikatora dzēš. *Piemēri:*

Pamataprakstgalva: 151 ## \$a George, Lake (N.Y. : Lake)
Reģiona aprakstgalva: 651 #0 \$a George, Lake, Region (N.Y.)

Pamataprakstgalva: 151 ## \$a Shasta, Mount (Calif. : Mountain)
Reģiona aprakstgalva: 651 #0 \$a Shasta, Mount, Region (Calif.)

Pamataprakstgalva: 151 ## \$a Chignik Lagoon (Alaska : Bay)
Reģiona aprakstgalva: 651 #0 \$a Chignik Lagoon Region (Alaska)

e. Reģionu aprakstgalvu veidošana. Ievērojot A 690 aprakstītās metodes, veido šāda veida reģionu aprakstgalvas:

(1) Reģioni, kas saistīti ar ģeogrāfiskiem objektiem, bet ir labi pazīstami pēc alternatīvām nosaukumu formām. Pievieno 451. lauku ar nosaukumu, kura izveides pamatā ir ģeogrāfiskā objekta nosaukums un brīvi pievienojamais elements. *Piemēri:*

151 ## \$a Caribbean Area
451 ## \$a Caribbean Sea Region

151 ## \$a Karību jūras reģions
451 ## \$a Karību reģions

151 ## \$a Mediterranean Region
451 ## \$a Mediterranean Sea Region

(2) Reģioni ar īpašiem nosaukumiem. Veido aprakstgalvas reģioniem, kuriem ir unikāli nosaukumi, piemēram: **Latgale (Latvija); Midlenda (Anglija); Teksasas kalniene (Teksasas štats)**. Tā kā šīs aprakstgalvas attiecas vienīgi uz reģioniem, brīvi pievienojamo terminu reģions tām nepievieno. Terminu reģions vai citu līdzīgu vispārēju terminu, piemēram, apgabals vai novads, aprakstgalvā iekļauj vienīgi tad, ja aprakstāmais reģions ir plaši pazīstams ar šādu nosaukumu, piemēram, **Four Corners Region; Lake District (Anglija)**. Ja nepieciešams atrisināt pretrunu starp reģiona nosaukumu un tādu pašu pilsētas nosaukumu, ģeogrāfiskajā kvalifikatorā aiz atstarpes, kola, atstarpes pievieno terminu **Regions**, piemēram: **Bresse (Francija : Regions)**. Autoritatīvajos ierakstos reģionu nosaukumu aprakstgalvām 550. (PT) laukus nepievieno. Šāda reģiona aprakstgalvu nepievieno kā 551. (PT) lauku ģeogrāfisko objektu, piemēram, reģionā ietilpstošo upju, mežu vai parku aprakstgalvu autoritatīvajos ierakstos.

(3) **Komarkas.** Komarkas ir Spānijas un atsevišķu Latīņamerikas valstu teritoriālās vienības. Tā kā tās faktiski nav administratīvi noteiktas, priekšmetu autoritatīvajā datnē tās iekļauj kā ģeogrāfiskos reģionus. Veidojot aprakstgalvu atsevišķas komarkas nosaukumam, aprakstgalvai pievieno terminu reģions. Pievieno 451. lauku ar komarkas vietējā nosaukuma formu un 550. (PT) lauku ar aprakstgalvu **Komarkas**—[*valsts*]. *Piemērs:*

151 ## \$a Arlanza Region (Spain)
 451 ## \$a Comarca de Arlanza (Spain)
 550 ## \$w g \$a Comarcas \$z Spain

(4) **Reģioni, kuru pamatā ir starptautiskas organizācijas.** Aprakstgalvas reģioniem, kuru pamatā ir starptautiskas organizācijas, piešķir, ja ir lietderīgi veidot ģeogrāfisko aprakstgalvu organizāciju dalībvalstīm kopumā, bet reģionālās ģeogrāfiskās aprakstgalvas, kas apzīmētu šīs valstis, nepastāv, piemēram, Lielā septiņnieka valstis; Valdivijas grupas valstis. Taču šādas aprakstgalvas neveido valstīm, kas ietilpst reģionālo organizāciju sastāvā. Tā vietā piešķir reģionālās ģeogrāfiskās aprakstgalvas un/vai apakšiedaļas, apvienojot tās ar attiecīgās organizācijas aprakstgalvu. Piemēram, neveido aprakstgalvu **ASEAN valstis**. Lai apzīmētu minētajā organizācijā ietilpstošās valstis, veido aprakstgalvas un/vai apakšiedaļas **Dienvidaustrumu Āzija**. Nosaukuma aprakstgalvu ASEAN pievieno kā papildu aprakstgalvu.

(5) **Reģioni, kuru pamatā ir neadministratīvu vai militāru institūciju nosaukumi, kas nosaukumu autoritatīvajā datnē iekļauti kā ģeogrāfiskās aprakstgalvas.** Šīs aprakstgalvas kvalificē atbilstoši ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvu kvalificēšanas noteikumiem, kas sniegti A 810., nevis atbilstoši institūciju aprakstgalvu kvalificēšanas noteikumiem. *Piemēri:*

Nosaukuma aprakstgalva: 151 ## \$a Randolph Air Force Base (Tex.)

Reģiona aprakstgalva: 651 #0 \$a Randolph Air Force Base Region (Tex.)

Nosaukuma aprakstgalva: 110 2# \$a Idaho National Engineering and Environmental Laboratory

Reģiona aprakstgalva: 651 #0 \$a Idaho National Engineering and Environmental Laboratory Region (Idaho)

Nosaukuma aprakstgalva: 110 2# \$a National Space Technology Laboratories (U.S.)

Reģiona aprakstgalva: 651 #0 \$a National Space Technology Laboratories Region (Miss.)

Šādas aprakstgalvas neveido entītijām, kas pēc rakstura un apjoma nav ģeogrāfiskas. Piemēram, institūciju vadības mītņu nosaukumi nebūs izmantojami reģionu aprakstgalvu veidošanai.

A 760 Ģeogrāfiskie reģioni

(6) *Reģioni ar debespušu nosaukumu kvalifikatoriem.* Reģiona nosaukuma tipveida aprakstgalvu [*kontinenta, valsts, štata, provinces u.tml. nosaukums*], **Ziemeļu [Dienvidu, Centrālā u.tml.]** veido tikai gadījumos, kad aprakstāmais reģions ir precīzi definēts un ar šo nosaukumu parasti sastopams angļu valodā izdotajos uzziņu avotos, piemēram, **Dienvidāfrika; Dienviditālija; Ziemeļkalifornija.** Neveido aprakstgalvas reģioniem, kuru nosaukumi ir minēti tikai vienā uzziņu avotā. Pievieno darbības lauka piezīmi, kas definē reģiona aptvērumu, ja vien šāda informācija ir pieejama un var būt noderīga.

2. Aprakstgalvu piešķiršana.

a. Reģions pretstatā objektam.

(1) *Reģions.* Galvenokārt ģeogrāfisko reģionu aprakstgalvas vai apakšsadaļas piešķir darbiem, kuros apskatīti tādi temati kā reģiona politiskie, ekonomiskie, vēsturiskie vai kultūras apstākļi, sniegts reģiona raksturojums, aprakstīti ceļojumi pa šo reģionu, u.tml.

(2) *Objekti.* Fiziska objekta aprakstgalvu piešķir, ja zinātniska vai tehniska rakstura darbā šis objekts apskatīts no ģeogrāfiskā, ģeoloģiskā u.tml. aspekta, vai sniegti ceļojuma apraksti ar mērķi izpētīt pašu objektu, neietverot apkārtējo teritoriju.

b. *Reģionu aprakstgalvas kā ģeogrāfiskās apakšsadaļas.* Reģionu aprakstgalvas, kuru pamatā ir ģeogrāfiska rakstura objekts, veidotas inversā vai tiešā formā, lieto kā ģeogrāfiskās apakšsadaļas, atbilstoši A 830 norādījumiem. Tāda veida inversās reģiona aprakstgalvas kā [*valsts, Amerikas Savienoto Valstu štats, Kanādas province*], **Ziemeļu, [Dienvidu, Centrālā, u.tml.]** lieto tieši aiz tematiem nevis netieši — pastarpinātas ar valsti, Amerikas Savienoto Valstu štatu vai Kanādas provinci (salīdzināt ar A 830, 5.b)

PAMATOJUMS: Dažādām ar pilsētu saistītām teritorijām var noteikt četrus veidu aprakstgalvas:

[pilsētas nosaukums]: teritorija, kas pakļauta pilsētas administrācijai. Aiz pilsētu nosaukumiem lietojamās apakšsadaļas sk. H 1140.

[pilsēta] metropoles reģions: pusoficiāls nosaukums skaidri noteiktai teritorijai, kuras sastāvā ietilpst pati pilsēta un blīvi apdzīvotās teritorijas, kas tieši piekļaujas pilsētai, un ir sociāli un ekonomiski saistītas ar to.

[pilsēta] priekšpilsētas: teritorija, kas saistīta ar pilsētu, kā arī kaimiņos esošās apdzīvotās vietas ārpus pilsētas un tuvumā esošās mazākās satelīteritorijas; pati pilsēta šajā sadaļā netiek iekļauta.

[pilsēta] reģions: pati pilsēta un teritorija, kas tai piekļaujas. Šīs teritorijas precīzie izmēri un robežas ir nenoteiktas un var mainīties atkarībā no katra atsevišķā katalogizējamā darba.

Kā klasificēt darbus par metropoles reģioniem, sk. F 550.

1. Metropoles reģions.

a. Aprakstgalvu veidošana. Metropoles reģiona nosaukuma brīvi pievienojamās aprakstgalvas veido, iestarpinot vārdkopu **metropoles reģions** starp izveidoto pilsētas nosaukumu un tā ģeogrāfisko kvalifikatoru. *Piemērs:*

```
151 ## $a Pensacola (Fla.)
651 #0 $a Pensacola Metropolitan Area (Fla.)
```

Ja pilsētas nosaukuma aprakstgalva izveidota bez kvalifikatora, nosaukuma formai pievieno vārdkopu **metropoles reģions**. *Piemērs:*

```
151 ## $a Jerusalem
651 #0 $a Jerusalem Metropolitan Area.
```

Izņēmums: Aprakstgalvas **Ņujorkas metropoles reģions** un **Vašingtonas metropoles reģions** ir izveidotas bez ģeogrāfiskajiem kvalifikatoriem, kaut arī paši pilsētu nosaukumi ir kvalificēti.

Ja metropoles reģions aizņem divas vai vairākas administratīvās vienības, kvalifikatorā iekļauj tikai tās vienības nosaukumu, kurā atrodas pati pilsēta. *Piemērs:*

```
151 ## $a Binghamton (N.Y.)
651 #0 $a Binghamton Metropolitan Area (N.Y.)
[nevis 651 #0 $a Binghamton Metropolitan Area (N.Y. and Pa.)]
```

b. Metropoles reģions, kas ietver sevī divas pilsētas. Veidojot aprakstgalvu vienotam metropoles reģionam, kura sastāvā ietilpst divas pilsētas, abu pilsētu nosaukumus nesaista ar defisi. Katras pilsētas metropoles reģionam piešķir atsevišķu aprakstgalvu. *Piemērs:*

```
651 #0 $a Fort Worth Metropolitan Area (Tex.)
651 #0 $a Dallas Metropolitan Area (Tex.)
[nevis 651 #0 $a Dallas-Fort Worth Metropolitan Area (Tex.)]
```

A 790 Ar pilsētām saistītās teritorijas

c. Metropoles reģionu aprakstgalvas pretstatā reģionu aprakstgalvām. Metropoles reģionu nosaukumus kā aprakstgalvas vai apakšsiedaļas piešķir, ja katalogizējamajā darbā vai citos autoritatīvos avotos ir pierādījumi, ka šis reģions ir oficiāli atzīts par metropoles reģionu. Citos gadījumos šo reģionu traktē kā pilsētas reģionu.

d. Tematiskās apakšsiedaļas aiz metropoles reģionu aprakstgalvām. Metropoles reģionu nosaukumiem piešķir atbilstošas tematiskās apakšsiedaļas, ko parasti lieto aiz reģionu, valstu, u.tml. aprakstgalvām (salīdzināt ar A 1140). Nepiešķir apakšsiedaļas, ko lieto vienīgi aiz pilsētu nosaukumu aprakstgalvām.

e. Metropoles reģioni kā ģeogrāfiskās apakšsiedaļas. Metropoles reģionu nosaukumus kā ģeogrāfiskās apakšsiedaļas piešķir, pakārtojot tos administratīvajai vienībai, kurā atrodas attiecīgā pilsēta, pat ja metropoles reģions iestiepjas vairākās valstīs vai Kanādas, Lielbritānijas un Amerikas Savienotajās Valstīs gadījumā — pirmā līmeņa politikajās vienībās. Vadās pēc A 830 norādījumiem par informācijas dzēšanu vai saglabāšanu kvalifikatoros iekavās. *Piemērs:*

650 #0 \$a Minorities \$z Missouri \$z Saint Louis
Metropolitan Area.

Izņēmums: Ņujorkas, Vašingtonas un Jeruzalemes metropoles reģionu apakšsiedaļas lieto tieši aiz priekšmeta aprakstgalvām. *Piemēri:*

650 #0 \$a Minorities \$z New York Metropolitan Area.
650 #0 \$a Minorities \$z Washington Metropolitan Area.
650 #0 \$a Minorities \$z Jerusalem Metropolitan Area.

2. Priekšpilsētas.

Piezīme: Apakšsiedaļu —**Priekšpilsētas un apkārtnē** pārtrauca lietot 1985. gadā, un tā tika aizstāta ar brīvi pievienojamo vārdkopu ... **priekšpilsētas**. No 1979. gada līdz 1982. gadam, kad netika lietota ne apakšsiedaļa, ne brīvi pievienojamā vārdkopa, ar pilsētu saistītu priekšpilsētu attēlošanai lietoja attiecīgo pilsētu vai metropoles reģionu aprakstgalvas.

a. Aprakstgalvu veidošana. Priekšpilsētas aprakstgalvas veido, lietojot brīvi pievienojamo vārdkopu ... **priekšpilsētas**, ievērojot iepriekšējos norādījumus par metropoles reģioniem.

b. Aprakstgalvu piešķiršana. Šīs aprakstgalvas piešķir tādā pašā veidā kā metropoles reģionu aprakstgalvas. Aiz šīm aprakstgalvām pilsētu nosaukumu apakšsiedaļas nelieto.

c. Priekšpilsētas kā ģeogrāfiskās apakšsiedaļas. Priekšpilsētas kā ģeogrāfiskās apakšsiedaļas piešķir atbilstoši tiem pašiem principiem, kas iepriekš minēti attiecībā uz metropoles reģionu kā ģeogrāfisko apakšsiedaļu lietošanu.

3. *Pilsētas reģioni.*

a. Aprakstgalvu veidošana. Brīvi pievienojamās aprakstgalvas pilsētas reģioniem veido, ievietojot vārdu **reģions** starp izveidoto pilsētas nosaukumu un tā ģeogrāfisko kvalifikatoru. *Piemērs:*

151 ## \$a Pensacola (Fla.)
651 #0 \$a Pensacola Region (Fla.)

Ja pilsētas nosaukums kā priekšmeta aprakstgalva izveidota bez kvalifikatora, pievieno vārdu **reģions** tieši aiz šī nosaukuma. *Piemērs:*

151 ## \$a Jerusalem.
651 #0 \$a Jerusalem Region.

Izņēmums: Aprakstgalvas **Ņujorkas reģions** un **Vašingtonas reģions** izveidotas bez ģeogrāfiskajiem kvalifikatoriem, kaut arī paši pilsētu nosaukumi ir kvalificēti.

b. Pilsētas reģioni, kas ietver divas pilsētas. Reģionam, kura sastāvā ietilpst divas pilsētas, neveido aprakstgalvu, kurā pilsētu nosaukumi saistīti ar defisi.

c. Aprakstgalvu piešķiršana. Aprakstgalvas pilsētu reģioniem piešķir, ievērojot tos pašus noteikumus, kas sniegti iepriekš metropoles reģionu aprakstgalvu piešķiršanai. Nepiešķir apakšiedaļas, ko lieto tikai aiz pilsētu nosaukumiem.

PAMATOJUMS: Lielākā daļa A 690. un A 810. noteikumu lapās sniegto norādījumu, kas attiecas uz ģeogrāfisko nosaukumu formulēšanu un kvalificēšanu, izmantojami arī upju nosaukumiem. Tomēr pastāv atsevišķi aspekti, kas ir saistāmi vienīgi ar upēm, un kas diktē īpašus, citiem ģeogrāfiskiem objektiem neizmantojamus noteikumus. Šeit doti īpaši noteikumi upju nosaukumu formulēšanai, kvalificēšanai, un norāžu veidošanai, kā arī apskatīta upju nosaukumu kā ģeogrāfisko apakšsadaļu lietošana un upju deltu, estuāru, baseinu, upju ieleju u.tml., ar upēm saistītu ģeogrāfisko objektu aprakstgalvu formulēšana un lietošana.

Piezīme: Termins **upe** šajos noteikumos lietots vispārējā nozīmē, attiecinot uz visu veidu virszemes straumēm, piemēram, upes, strauti, pietekas, vecas upju gultnes u.tml.

1. Upju nosaukumu formulēšana.

a. Vispārīgais noteikums. Izvēloties atbilstošo nosaukuma formu un veidojot aprakstgalvas patstāvīgo daļu, vadās pēc A 690. noteikumu lapā sniegtajiem norādījumiem. Īpašus norādījumus attiecībā uz upju attekām, sk. turpmāk 4. sadaļā.

b. Upes Lielbritānijā un Īrijā. Formulējot šo valstu upju nosaukumus, parasti raksta **River** [...], nevis [...] **River**, lai gan daži amerikāņu uzzīņu avoti arī attiecībā uz šīm upēm lieto formulējumu [...] **River**. Atzīstot britu formulējumu un ievērojot A 690 4.a sadaļu, parasti formulējot nosaukumus Lielbritānijas un Īrijas upēm, lieto inverso formu: [...], **River** (*[kvalifikators]*).

2. Upju nosaukumu kvalifikatori.

Piezīme: Atbilstoši šīs nodaļas noteikumiem jāpieņem, ka upe atrodas attiecīgajā administratīvajā vienībā pat tad, ja tā veido daļu no šīs administratīvajās vienības robežas un īstenībā pat neieplūst šajā administratīvajā vienībā. Piemēram, upe, kas iesākas vienā administratīvajā vienībā un tālāk, pirms izbeidzas, veido robežu starp divām citām administratīvajām vienībām, uzskatāma par piederošu visām trim administratīvajām vienībām.

a. Upes, kas pilnībā atrodas vienā administratīvajā vienībā. Kvalificē ar atbilstošo administratīvās vienības nosaukumu, atbilstoši A 810 noteikumiem. *Piemēri:*

151 ## \$a Wama River (Tanzania)
 151 ## \$a Cape Fear River (N.C.)
 151 ## \$a Merri River (Vic.)
 151 ## \$a Tyne, River (England)

Pretrunīgi gadījumi. Ja vienā administratīvajā vienībā atrodas divas vai vairākas upes ar vienādu nosaukumu, kā ģeogrāfisko kvalifikatoru, vadoties pēc A 810. noteikumiem, lieto atbilstošu mazākās administratīvās vienības nosaukumu. *Piemērs:*

151 ## \$a Meadow Creek (Fayette County, W. Va.)

A 800 Upes, upju ielejas, baseini, u.tml.

Ja upe atrodas lielākās administratīvās vienības vairākās mazākās administratīvās vienībās, kvalifikatorā lieto divu mazāko vienību nosaukumus, uzrādot tos šādā secībā: pirmo norāda vienību, kurā upe iesākas, un otro — kurā atrodas upes grīva. Abus nosaukumus savieno ar vārdu „**un**”, ja upe ir tikai divās administratīvajās vienībās, vai ar defisi, ja upe šķērso trīs vai vairākas mazākās administratīvās vienības. Lielākās administratīvās vienības nosaukumu iekļauj tikai vienreiz, kā ģeogrāfiskā kvalifikatora pēdējo elementu. *Piemēri:*

151 ## Ša Spring Creek (Colbert County and Franklin County, Ala.)

151 ## Ša Eagle Creek (Boone County-Marion County, Ind.)

b. Upes, kas atrodas divās administratīvās vienībās. Atbilstoši A 810. vispārīgajiem noteikumiem, ģeogrāfiskajā kvalifikatorā uzrāda abu administratīvo vienību nosaukumus. Kvalifikatorā vispirms uzrāda tās administratīvās vienības nosaukumu, kurā upe sākas, tad raksta saikli „**un**”, aiz kura uzrāda administratīvo vienību, kurā atrodas upes grīva. *Piemēri:*

151 ## Ša Hunyani River (Zimbabwe and Mozambique)

151 ## Ša Cumberland River (Ky. and Tenn.)

151 ## Ša Endau River (Johor and Pahang)

c. Upes, kas atrodas vairāk nekā divās administratīvās vienībās. Izņemot pretrunīgus gadījumus, kvalifikatorus nepievieno. Ja jānovērš pretruna, kvalifikatorā vispirms uzrāda tās administratīvās vienības nosaukumu, kurā upe sākas, pēc tam tās administratīvās vienības, kur atrodas upes grīva, nosaukumu, abus nosaukumus saistot ar defisi. Kvalificē iespējami augstākā politiskā iedalījuma līmenī, atbilstoši A 810 norādījumiem. *Piemēri:*

151 ## Ša Colorado River (Colo.-Mexico)

[Piemērā minētā upe atrodas vairāk nekā divās administratīvās vienībās, bet kvalifikators nepieciešams tādēļ, ka ir vēl cita Kolorādo upe, kas sākas Kolorādo štatā, un tās grīva ir Meksikā. Ģeogrāfiskajie objekti Amerikas Savienotajās Valstīs tiek kvalificēti ar štatu nosaukumiem, bet Meksikā — ar valsts nosaukumu. Tādēļ atbilstošais kvalifikators ir (Kolorādo štats—Meksika)].

151 ## Ša Green River (Wyo.-Utah)

[Kvalifikators ir nepieciešams, lai atšķirtu šo upi no citām Amerikas Savienoto Valstu upēm ar tādu pašu nosaukumu; kvalifikatorā lietoti Amerikas Savienoto Valstu štatu nosaukumi]

3. Norādes upēm.

a. „Sk.” norādes. Atbilstoši A 690 norādījumiem dažādus upes nosaukuma variantus pievieno kā 451. laukus.

b. Plašākie termini.

*Piezīme: Turpmāk minētajos noteikumos ar vārdu **valsts** vai **valstis** ir jāsaprot **štati**, ja runa ir par upēm Amerikas Savienotajās Valstīs, **provinces** — upēm Kanādā un Lielbritānijas sastāvā **ietilpstošās valstis** (Anglija, Velsa, Skotija, Ziemeļīrija) — upēm Lielbritānijā.*

550. laukus (plašākie termini) pievieno turpmāk minētajā veidā:

(1) *Vienā valstī esošās upes.* Pievieno plašāko terminu **Upes**—[*valsts*]. *Piemēri:*

151 ## \$a Genil River (Spain)
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Spain

151 ## \$a Robson River (B.C)
550 ## \$w g \$a Rivers \$a British Columbia

(2) *Upes divās vai trīs valstīs.* Upes nosaukumam kā plašāko terminu **Upes**—[*valsts*] pievieno katru valsts nosaukumu. *Piemēri:*

151 ## \$a London River (France and Switzerland)
550 ## \$w g \$a Rivers \$z France
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Switzerland

151 ## \$a Wye, River (Wales and England)
550 ## \$w g \$a Rivers \$z England
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Wales

151 ## \$a Amazon River
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Brazil
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Colombia
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Peru

151 ## \$a Amazone, upe
550 ## \$w g \$a Upes \$z Brazīlija
550 ## \$w g \$a Upes \$z Kolumbija
550 ## \$w g \$a Upes \$a Peru

151 ## \$a Dnieper River
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Belarus
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Russia (Federation)
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Ukraine

(3) *Upes vairāk nekā trijās valstīs.* Kā plašāko terminu pievieno terminu **Upes** ar apakšiedaļu — nākamā lielākā reģiona nosaukumu, kurā ietilpst visas valstis, caur kuru teritorijām tek šī upe. *Piemērs:*

151 ## \$a Niger River
550 ## \$w g \$a Rivers \$z Africa, West

151 ## \$a Nigēra, upe
550 ## \$w g \$a Upes \$z Ziemeļāfrika

A 800 Upes, upju ielejas, baseini, u.tml.

Izņēmums: Upēm, kas atrodas vairāk nekā trijās Kanādas, Lielbritānijas vai Amerikas Savienoto Valstu pirmā līmeņa politiskajās vienībās, pievieno plašāku terminu **Upes**—**[valsts]**. *Piemērs:*

```
151 ## $a Missouri River
550 ## $w g $a Rivers $z United States
```

Ja upe ir citas lielākas upes pieteka, lielākās upes nosaukumu kā 550. lauku (plašāks termins) nepievieno.

4. Upju sazarojumi un attekas.

a. Upju sazarojumu vai atteku nosaukumi ar virzienu norādi. Ja sazarojuma vai attekas nosaukums apzīmē virzienu (**Dienvīdus sazarojums**, **Austrumu sazarojums**, **Vidus sazarojums**, **Ziemeļrietumu atteka**, u.tml.), aprakstgalvu veido šādi (pat ja šis formulējums nesakrīt ar BGN datubāzes formulējumu):

```
151 ## $a [galvenās upes nosaukums], [...] sazarojums
    vai atteka ([kvalifikators])
451 ## $a [...] sazarojums vai atteka, [galvenās upes
    nosaukums] ([kvalifikators])
550 ## $w g $a Upes $z [vietas nosaukums]
```

Piezīme: *Kvalifikatoru formulē tā, lai tas atbilstu tikai sazarojumam vai attecai, nevis galvenajai upei.*

Piemērs:

```
151 ## $a Salmon River, Middle Fork (Idaho)
451 ## $a Middle Fork, Salmon River (Idaho)
550 ## $w g $a Rivers $z Idaho
```

b. Patstāvīgs sazarojuma vai attekas nosaukums. Ja upes sazarojumam vai attecai ir patstāvīgs nosaukums **Clark Fork** (Klarka sazarojums), **Bear Branch** (Lāča atteka) u.tml., tam veido aprakstgalvu tāpat kā upei ar atsevišķu nosaukumu. *Piemērs:*

```
151 #3 $a Clark Fork (Mont. and Idaho)
    [Sazarojums ir daļa no Kolumbijas upes sistēmas.]
```

5. Mežonīgās un gleznainās upes. Šādiem objektiem aprakstgalvas veido pēc tiem pašiem principiem kā parkiem un rezervātiem (salīdzināt ar A 1925).

Upju nosaukumi šajās aprakstgalvās var būt atšķirīgā formā no pašas upes aprakstgalvas. *Piemērs:*

```
151 ## $a Middle Fork Clearwater Wild and Scenic River
    System (Idaho)
```

6. **Deltas.** Delta ir zems līdzenums, ko izveidojušas upes sanesas tās grīvā. Upju nosaukumu aprakstgalvām brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Delta** pārtrauca pievienot 1991. gadā. Aprakstgalvas upju deltām veido, pievienojot terminu delta upes aprakstgalvai. Atbilstoši A 810 standartnoteikumiem par ģeogrāfisko objektu kvalifikatoriem, kvalifikatoru formulē tā, lai tas labāk atbilstu pašas deltas, nevis visas upes ģeogrāfiskajam raksturojumam, piemēram, **Misisipi upes delta (Luiziānas štats); Nīlas upes delta (Ēģipte)**. Deltai, kas veidojusies, saplūstot kopā divām upēm un kuras nosaukums ir plašāk pazīstams kā abu upju nosaukumu apvienojums ar defisi, aprakstgalvu veido, izmantojot apvienoto nosaukumu, piemēram, **Pīsas-Atabasko delta (Albertas province)**.

7. **Estuāri.** Estuāri ir plata, daļēji norobežota upes grīva vai upes zemene vietā, kur upes straume satiekas ar jūru. Upju nosaukumu aprakstgalvām brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Estuāri** pārtrauca lietot 1991. gadā. Aprakstgalvas upju estuāriem veido, pievienojot terminu estuārs upes aprakstgalvai. Ja upes aprakstgalva ir veidota inversā formā, pirms termina **estuārs** liek komatu, piemēram, **Ythan, River, Estuary (Skotija)**. Atbilstoši A 810 vispārīgajiem noteikumiem par ģeogrāfisko nosaukumu kvalifikatoriem, kvalifikatoru formulē tā, lai tas labāk atbilstu paša estuāra, nevis visas upes ģeogrāfiskajam stāvoklim, piemēram, **Kolumbija, upe, estuārs (Oregonas štats un Vašingtonas štats)**. Estuāriem ar plaši pazīstamiem konkrētiem nosaukumiem vai arī nosaukumiem, kas nav saistīti ar atbilstošo upju nosaukumiem, aprakstgalvas veido, izmantojot pašu estuāru nosaukumus, piemēram, **Forth, Firth of (Lielbritānija); Dee Estuary (Lielbritānija); Tracy Arm (Amerikas Savienotās Valstis)**. Estuāram, kas veidojies, saplūstot kopā divām upēm un kura nosaukums ir plašāk pazīstams kā abu upju nosaukumu apvienojums ar defisi, aprakstgalvu veido, izmantojot apvienoto nosaukumu, piemēram, **Sakramento-Sanžoakinas estuārs (Amerikas Savienotās Valstis)**.

8. **Upju ielejas.** Upes ieleja ir plašs līdzenums, kas plešas visas upes ielejas un tās pieteku garumā. Upju un upju sistēmu nosaukumu aprakstgalvām brīvi pievienojamo terminu **ieleja** pārtrauca lietot 1995. gada jūlijā. Parasti aprakstgalvas upju ielejām veido, pievienojot terminu **ieleja** upes nosaukuma aprakstgalvai, piemēram, **Hudzonas upes ieleja (Ņujorkas štats un Ņūdžersijas štats)** (Hudzonas ieleja (Amerikas Savienotās Valstis)). Ja upes aprakstgalva ir veidota inversā formā, pirms termina ieleja liek komatu, piemēram, **Medway, River, Valley (Skotija)**. Ja uzziņu avoti vai bibliogrāfiskie darbu nosaukumi norāda, ka vārds **upe** nav ietverts ielejas nosaukumā, veidojot aprakstgalvu, šo vārdu var atņemt, piemēram, **Sanžoakina ieleja (Kalifornijas štats) [nevis Sanžoakina upes ieleja (Kalifornijas štats)]**. Pievieno 451. laukus ar alternatīvajām upju ieleju nosaukumu formām, kurās ir vai nav minēts vārds **upe**. Ja upes nosaukumam vēl nav izveidota aprakstgalva, vienlaikus izveido arī to. Gan upes, gan upes ielejas nosaukumu aprakstgalvām lieto vienu un to pašu kvalifikatoru. Plašāka termina norādes **Ielejas**—[**vieta**] veido atbilstoši upju nosaukumu norādēm **Upes**—[**vieta**]. Neveido aprakstgalvas, kas pamatojas uz divu upju nosaukumiem, tos apvienojot. Tā vietā formulē atsevišķas aprakstgalvas katrai no minētajām upēm. Piemēram, darbam, kurā aplūkotas Sakramento un zemākā Sanžoakina ieleja, veido divas šādas aprakstgalvas:

151 #3 \$a Sacramento Valley (Calif.)
151 ## \$a San Joaquin Valley (Calif.)

A 800 Upes, upju ielejas, baseini, u.tml.

9. Baseini. Baseins ir viss reģions vai teritorija, ieskaitot kalnu apvidus, ko drenē upe, upju sistēma vai cita ūdenstilpe. Upju un ezeru nosaukumu aprakstgalvām brīvi pievienojamo terminu **Baseini** pārtrauca pievienot 1993. gada martā. Aprakstgalvas baseiniem veido, upes, ezera vai citas ūdenstilpes nosaukuma aprakstgalvai pievienojot terminu **watershed** (baseins). Ja upes aprakstgalva ir veidota inversā formā, pirms termina baseins liek komatu, piemēram, **Snake River, South Fork, Watershed (Lielbritānija)**. Ja ūdenstilpes nosaukumam vēl nav izveidota aprakstgalva, vienlaikus izveido arī to. Terminu **baseins** izmanto pat tad, ja katalogizējamajā darbā ir lietots cits apzīmējums — ūdensšķirtne, drenāžas baseins, upes baseins, ūdens sateces laukums u.tml. (Upju baseinus apzīmē ar **watershed** (Baseini (hidroloģija)), ģeoloģisko baseinu apzīmēšanai, lieto terminu **Basin** (Baseini (ģeoloģija)) piemēram, **Diamond Basin (Amerikas Savienotās Valstis)**) Veidojot aprakstgalvu baseinam, parasti saglabā to pašu kvalifikatoru, kas lietots upes u.tml. nosaukuma aprakstgalvai. Plašāka termina norādes **Baseini (hidroloģija)**—[*vieta*] veido tāpat kā upēm u.tml., atbilstoši tipveida norādei **Upes**—[*vieta*]. Nav nepieciešams noteikt pilnu drenāžas teritorijas apjomu. Ja, bez grūtībām iespējams noteikt, ka baseins, vai tā lielākā daļa pārsniedz ūdenstilpes administratīvās vienības robežas, tad veidojot aprakstgalvu, šo baseina teritoriju atspoguļo ar atbilstošām plašāka termina norādēm. Veido sk. norādes ar tādu pašu kvalifikatoru, kā ūdenstilpes aprakstgalvai. Pievieno darbības lauka piezīmi par baseina ģeogrāfiskajām robežām. *Piemērs:*

```
151 ## $a Vinipegas ezers, baseins
451 ## $a Vinipegas ezera baseins (Manitobas province)
550 ## $a Baseini (hidroloģija) $z Ziemeļrietumu teritorijas
550 ## $a Baseini (hidroloģija) $z Ontario
550 ## $a Baseini (hidroloģija) $z Prēriju provinces
680 ## $i Šeit apkopoti darbi par teritoriju, ko drenē
      Vinipegas ezers un kura plešas no Vinipegas ezera
      Manitobas austrumos līdz Augšezeram, un no Klinšu
      kalniem rietumos līdz Minesotai, Dakotai un Montānai
      dienvidos.
```

Neveido aprakstgalvas, kas pamatojas uz divu upju nosaukumiem, tos apvienojot. Tā vietā veido atsevišķas baseinu nosaukumu aprakstgalvas katrai upei. Piemēram, darbam, kurā apskatīts Virdžinriveras Medova ielejas kanjona drenētais baseins, veido divas šādas aprakstgalvas:

```
151 #3 $a Virgin River Watershed
151 #3 $a Meadow Valley Wash Watershed (Nev.)
```

10. Upju reģioni. Reģions nozīmē plašāko ar upi saistīto teritoriju, kas sastāv ne tikai no upes ūdensguves baseina, bet arī no citām baseinam pieguļošajām teritorijām. Atbilstoši A 760 norādījumiem, brīvi pievienojamās vārdkopu aprakstgalvas upju reģionu nosaukumiem formulē, pievienojot vārdu **reģions** upes nosaukuma aprakstgalvai, nevis ielejas vai baseina aprakstgalvām. *Piemērs:*

```
651 #0 $a Potomac River Region.
[nevis 651 #0 $a Potomac River Valley Region.]
[nevis 651 #0 $a Potomac River Watershed Region.]
```

Piezīme: Ieleju reģionu nosaukumus, kas nav saistīti ar upēm, var formulēt, brīvi pievienojot terminu reģions atbilstoši A 760 noteikumiem, piemēram, Nāves ielejas reģions (Kalifornijas štats un Nevadas štats).

11. Aiz upju un estuāru nosaukumiem lietojamās apakšiedaļas. Pievienojot apakšiedaļas atsevišķu upju un estuāru nosaukumiem, izmanto brīvi pievienojamās tematiskās apakšiedaļas, kas autorizētas pievienošanai ūdenstilpju nosaukumiem (sk. A 1145.5). *Piemērs:*

651 #0 \$a Missouri River \$x Navigation.

12. Upju nosaukumu lietošana ģeogrāfiskajās apakšiedaļās. Lietojot upju nosaukumus kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, ievēro vispārējos norādījumus par ģeogrāfiskajām apakšiedaļām (sk. A 830). Ja upe atrodas tikai vienā valstī (vai vienā pirmā līmeņa politiskajā vienībā, kā tas ir Kanādas, Lielbritānijas vai Amerikas Savienoto Valstu gadījumā), apakšiedaļu ar upes nosaukumu pievieno aiz valsts (vai tās vienības) ģeogrāfiskās apakšiedaļas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Stream measurements \$z France \$z Loire River.

650 #0 \$a Stream measurements \$z California \$z Sacramento River.

Ja upe atrodas vairākās valstīs (vai vairākās pirmā līmeņa politiskās vienībās kādā no trim iepriekšminētajām valstīm), upes nosaukumu pievieno tieši aiz aprakstgalvas, bez lielākās vietas nosaukuma apakšiedaļas iestarpināšanas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Stream measurements \$z Rhine River.

650 #0 \$a Stream measurements \$z Missouri River.

650 #0 \$a Stream measurements \$z Roanoke River (Va. and N.C.)

Upju daļas. Katalogizējot darbu, kas apskata tikai daļu no upes, kuras nosaukumu pakāro tieši, nepastarpinot ar valsts nosaukumu, piešķir divas aprakstgalvas: vienu — visai upei un otru — konkrētajai upes daļai. Upes daļas aprakstgalvu nepakārto visas upes aprakstgalvai. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Stream measurements made along the Missouri River in South Dakota.

650 #0 \$a Stream measurements \$z Missouri River.

650 #0 \$a Stream measurements \$z South Dakota.

[nevis 650 #0 \$a Stream measurements \$z South Dakota
\$z Missouri River.]

KB prakse:

13. Labojumi. Katalogizējot jaunus darbus, labo aprakstgalvas, kas Priekšmetu autoritātvajā datnē atrodas novecojušā formā, ieskaitot arī aprakstgalvas ar nepareizu lielo sākumburtu lietojumu. Labo arī bibliogrāfiskos ierakstus, kas saistīti ar novecojušajām aprakstgalvām, bet nemaina bibliogrāfiskos ierakstus, kas ir pareizi visos aspektos, izņemot lielo sākumburtu lietojumu.

PAMATOJUMS: Salu traktējums priekšmetošanā rada vairākas unikālas un sarežģītas problēmas, īpaši attiecībā uz ģeogrāfisko kvalifikatoru pievienošanu un ģeogrāfisko apakšiedaļu veidošanu. Pasaulē daudzas salas ir patstāvīgas administratīvas vienības (tām ir oficiālie nosaukumi), kurām tiek veidotas institūciju nosaukumu aprakstgalvas, un kuras tādā pašā formā izmanto arī kā priekšmeta aprakstgalvas. Tomēr daudzas salas ir vienīgi ģeogrāfiski objekti, un tādiem ir jāveido priekšmeta aprakstgalvas. Šeit izklāstīti vispārīgie principi, pēc kuriem jāvadās, veidojot priekšmeta aprakstgalvas salām un salu grupām, kas nav patstāvīgas administratīvās vienības, kā arī piešķirot salu un salu grupu nosaukumus kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas.

1. Aprakstgalvu veidošana atsevišķām salām vai salu grupām.

Piezīme: Pirms priekšmeta aprakstgalvas veidošanas jāpārliedzinās, vai salai vai salu grupai nav politiskas vienības statuss. Ja dotā sala vai salu grupa ir patstāvīga administratīva vienība, tās aprakstgalva ir jāveido nosaukumu autoritatīvajā datnē.

a. Nosaukuma izvēle. Lai veidotu ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvas, jāvadās pēc standart-procedūrām, kas aprakstītas A 690 un attiecas uz autoritatīvo ierakstu veidošanu, pieprasot BGN datubāzes apstiprinājumu, veicot autoritatīvo izpēti, izvēloties nosaukuma patstāvīgās daļas formu u.tml.

b. Ģeogrāfiskie kvalifikatori. Ģeogrāfiski kvalificē gan atsevišķu salu vai salu grupu, kas atrodas netālu no sauszemes un iekļaujas attiecīgajā administratīvajā vienībā, nosaukumus, gan atsevišķu salu, kas ir daļa no patstāvīgu administratīvo vienību veidojošas salu grupas, nosaukumus. Administratīvās vienības nosaukumu kā ģeogrāfisko kvalifikatoru lieto, vadoties pēc parastajiem aprakstgalvu kvalificēšanas noteikumiem attiecībā uz valsts līmeni vai arī attiecībā uz A 810, 1.a. (1) sadaļā uzskaitīto sešu izņēmuma valstu politiskā iedalījuma pirmo līmeni. *Piemēri:*

151 ## \$a Long Island (N.Y.)
 151 ## \$a Elisabeth Islands (Mass.)
 151 ## \$a Florida Keys (Fla.)
 151 ## \$a Admiralty Islands (Papua New Guinea)
 151 ## \$a Tortuga Island (Haiti)
 151 ## \$a Mindanao Island (Philippines)
 151 ## \$a Pohnpei Island (Micronesia)
 151 ## \$a Yoron Island (Japan)
 151 ## \$a Komodo Island (Indonesia)

Ja sala atrodas tuvumā to pārvaldošai valstij (pirmā līmeņa politiskajai vienībai), izvēloties ģeogrāfisko kvalifikatoru, lieto tikai šo salu *pārvaldošās valsts* (pirmā līmeņa politiskās vienības) *nosaukumu* nevis tās salu grupas nosaukumu, kuras sastāvā sala ietilpst. *Piemērs:*

151 ## \$a Sea Island (Ga.)
 [nevis 151 ## \$a Sea Island (Golden Isles, Ga.)]

Ja sala neatrodas tuvumā to pārvaldošai administratīvajai vienībai, bet ir daļa no salu grupas, par ģeogrāfisko kvalifikatoru izvēlas šīs salu grupas nosaukumu, piemēram, **Madeira (Madeiras salas)**.

A 807 Salas

Ja nepieciešams atšķirt divas salas ar vienādu nosaukumu, kas atrodas vienas administratīvās vienības pakļautībā, kvalifikatoram pievieno mazākās administratīvās vienības (grāfistes, departamenta, provinces u.tml.) nosaukumu. *Piemēri:*

```
151 ## $a Mel Island (Paraná, Brazil)
151 ## $a Mela sala (Paranas štats, Brazīlija)
151 ## $a Belle Isle (Saint Mary Parish, La.)
```

Ja nepieciešams atšķirt salas nosaukumu no cita objekta (parasti pilsētas) ar tādu pašu nosaukumu, aprakstgalvā iekļauj vārdu sala vai tās oriģinālo ekvivalentu nevis kvalifikatorā aiz kola raksta **sala**. *Piemēri:*

```
151 ## $a Mindanao Island (Philippines)
[nevis 151 ## $a Mindanao (Philippines : Island)]

151 ## $a Mindanao sala (Filipīnas)
[nevis 151 ## $a Mindanao (Filipīnas : sala)]
```

Tomēr, ja izveidotā aprakstgalvas forma rada liekvārdību, vārdu **sala** iekļauj ģeogrāfiskajā kvalifikatorā, atdalot to no kvalifikatora patstāvīgās daļas ar atstarpi, kolu, atstarpi. *Piemērs:*

```
151 ## $a Green Turtle Cay (Bahamas : Island)
[nevis 151 ## $a Green Turtle Cay Island (Bahamas)]
```

Kvalifikatorus nepievieno izolētu salu vai salu grupu, kas nav saistītas ar valsti uz cietzemes, nosaukumiem, kā arī salu, kurās ir vairākas autonomas administratīvās vienības, nosaukumiem. *Piemēri:*

```
151 ## $a Bouvet Island
151 ## $a Antilles, Lesser
151 ## $a Borneo
151 ## $a Hispaniola
```

c. „[...] salas” pretstatā „Salas—[vieta]”. Vārdkopas tipveida aprakstgalvas [...] **salas**, (piemēram: Klusā okeāna salas) veido tikai nozīmīgākajām ūdenstilpēm, piemēram, okeāniem vai jūrām. Darbiem, kuros kopumā tiek apskatītas salas, kas atrodas mazākās ūdenstilpēs, piešķir aprakstgalvu **Salas—[vieta]**, piemēram, **Salas—Sentlorensas upe**.

d. Norādes. Salām vai salu grupām pievieno šādus 451. laukus:

```
451 ## $a [alternatīvs nosaukums(i)] ([kvalifikators])
451 ## $a [nosaukums vietējā valodā] ([kvalifikators])
451 ## $a [nosaukuma tiešā forma] ([kvalifikators])
```

Piezīme: Japānas salām 451. laukus pievieno tikai šāda veida nosaukumu formām ... **jima (Japan)** un ... **shima (Japan)**.

Atbilstoši pievieno šādus 5XX (plašāks termins) laukus:

551 ## \$w g \$a [grupas nosaukums] ([kvalifikators])
 (Šo norādi veido, ja sala ir daļa no salu grupas; šo norādi izlaiž, ja salu grupas nosaukums ir tāds pats kā nākamajā plašākā termina laukā lietotais administratīvās vienības nosaukums).

un vienu no šiem:

550 ## \$w g \$a Salas \$z [valsts vai pirmā līmeņa administratīvā vienība]

551 ## \$w g \$a [...] salas. (Islands of the [...])
 (Šo norādi veido, ja sala neatrodas tuvumā to pārvaldošai administratīvajai vienībai.)

Piezīme: Specifiskiem salu veidiem, piemēram, **Barjeru salām** vai **Koraļļu rifiem un salām**, plašāku terminu pievienošanas praksi pārtrauca 1991. gadā.

Piemēri:

151 ## \$a Sitkinak Island (Alaska)
 550 ## \$w g \$a Islands \$z Alaska

151 ## \$a One Tree Island (Qld.)
 550 ## \$w g \$a Islands \$z Australia
 551 ## \$w g \$a Great Barrier Reef (Qld.)

151 ## \$a Carry Bow Cay (Belize)
 451 ## \$a Carrie Bow Cay (Belize)
 550 ## \$w g \$a Islands \$z Belize

151 ## \$a Sapelo Island (Ga.)
 551 ## \$w g \$a Golden Isles (Ga.)
 550 ## \$w g \$a Islands \$z Georgia

151 ## \$a Easter Island
 451 ## \$a Isla de Pascua
 451 ## \$a Pascua Island
 451 ## \$a Rapa Nui
 451 ## \$a Rapanui
 551 ## \$w g \$a Islands of the Pasific

151 ## \$a Lieldienu sala
 451 ## \$a Rapanuja
 451 ## \$a Easter Island
 451 ## \$a Пасхи остров
 551 ## \$w g \$a Klusā okeāna salas

151 ## \$a Corregidor Island (Philippines)
 550 ## \$w g \$a Islands \$z Philipppines

A 807 Salas

151 ## \$a Macaronesia
451 ## \$a Macaronesian Islands
551 ## \$w g \$a Islands of the Atlantic

2. Salas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas.

a. Atsevišķas salas. Ja iespējams, jāvadās pēc A 830 aprakstītajiem vispārīgajiem noteikumiem par ģeogrāfisko pakārtojumu. Ja tematisko aprakstgalvu pakārto ar salas nosaukumu, tad lieto vai nu netiešo pakārtojumu, iestarpinot tās valsts nosaukumu (vai pirmā līmeņa politiskās vienības nosaukumu kā aprakstīts A 830, 5.a), kuras pakļautībā sala atrodas, vai arī, ja sala ir patstāvīga administratīva vienība, lieto tiešo tiešo pakārtojumu aiz tematiskās aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Agriculture \$z Italy \$z Sicily.
650 #0 \$a Lauksaimniecība \$z Itālija \$z Sicīlija.

650 #0 \$a Housing \$z New York (State) \$z Long Island.

650 #0 \$a Chinese Americans \$z Hawaii \$z Oahu.
650 #0 \$a Ķīniešu izcelsmes amerikāņi \$z Havajas
\$z Oahu sala.

650 #0 \$a Regional planning \$z Micronesia (Federated
State) \$z Pohnpei Island.

650 #0 \$a Contracts \$z Sri Lanka.
650 #0 \$a Līgumi \$z Šrilanka.

650 #0 \$a Beaches \$z Barbados.
650 #0 \$a Pludmales \$z Barbadosa.

Ja sala atrodas tālu no to pārvaldošās administratīvās vienības, salas nosaukumu piešķir tieši aiz tematiskās aprakstgalvas. Ja sala ir daļa no salu grupas un visbiežāk tiek saistīta ar šo grupu, tematisko aprakstgalvu pakārto neieši, iestarpinot salu grupas nosaukuma apakšiedaļu. (Vārdkopa „atrodas tālu no” parasti būtu jāinterpretē tā, ka salu no to pārvaldošās administratīvās vienības šķir tik liels zemes gabals vai tik liels ūdens daudzums, ka šī sala tiek uzskatīta par atsevišķu entitiju nevis saistīta ar administratīvo vienību, kuras pakļautībā tā atrodas). *Piemēri:*

650 #0 \$a Crabs \$z Easter Island.
650 #0 \$a Krabji \$z Lieldienu sala.

650 #0 \$a Trees \$z Réunion.
650 #0 \$a Koki \$z Reinjona.

650 #0 \$a Water-supply \$z Canary Islands \$z Tenerife.
650 #0 \$a Ūdens resursi \$z Kanāriju salas \$z Tenerife.

Ja sala ietver vairāk nekā vienu autonomu administratīvu vienību, tās nosaukuma apakšiedaļu piešķir tieši aiz tematiskās aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Natural history \$z Borneo.

650 #0 \$a Dabaszinātnes \$z Borneo.

650 #0 \$a Reptiles \$z Hispaniola.

650 #0 \$a Reptiļi \$z Hispaniola.

Ja atsevišķa sala ir salu grupas daļa, bet vienlaikus atrodas tuvumā to pārvaldošai administratīvajai vienībai, tematisko aprakstgalvu pakārto ar salas nosaukumu netieši, iestarpinot pārvaldošās administratīvās vienības nosaukuma, nevis salu grupas nosaukuma apakšiedaļu. *Piemērs:*

650 #0 \$a Plants \$z Papua New Guinea \$z Bugainville Island.

[*nevis* 650 #0 \$a Plants \$z Solomon Islands \$z Bugainville Island.]

650 #0 \$a Augi \$z Papua-Jaungvineja \$z Bugenvila sala.

[*nevis* 650 #0 \$a Augi \$z Zālamana salas \$z Bugenvila sala.]

Īpašos norādījumus, kas piemērojami atsevišķām Karību salām sk. 2.c sadaļā.

b. Salu grupas. Atbilstoši vispārīgajiem noteikumiem, veidojot salu grupu apakšiedaļas, jāievēro tie paši norādījumi, kas attiecas uz atsevišķām salām. Salu grupu, ko pilnībā pārvalda viena administratīvā vienība, piešķir aiz pārvaldošās administratīvās vienības, vai, ja salu grupa pati par sevi ir autonoma administratīvā vienība, to piešķir kā apakšiedaļu tieši aiz tematiskās aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Fur trade \$z Alaska \$z Aleutian Islands.

650 #0 \$a Kažokādu tirdzniecība \$z Aļaska \$z Aleutu salas.

650 #0 \$a Political parties \$z Spain \$z Balearic Islands.

650 #0 \$a Politiskās partijas \$z Spānija \$z Baleāru salas.

650 #0 \$a Acculturation \$z Papua New Guinea \$z Admiralty Islands.

650 #0 \$a Akulturācija \$z Papua-Jaungvineja \$z Admiralitātes salas.

650 #0 \$a Law \$z Philippines.

650 #0 \$a Tiesības \$z Filipīnas.

650 #0 \$a Prime ministers \$z Vanuatu.

650 #0 \$a Premjerministri \$z Vanuatu.

650 #0 \$a Labor supply \$z Kiribati.

650 #0 \$a Darba piedāvājums \$z Kiribati.

A 807 Salas

Ja salu grupa atrodas tālu no to pārvaldošās administratīvās vienības, kā aprakstīts iepriekš, salu grupu kā apakšsiedaļu pievieno tieši aiz tematiskās aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Meteorology \$z Falkland Islands.
650 #0 \$a Meteoroloģija \$z Folklenda salas.

650 #0 \$a Shipwrecks \$z Bermuda Islands.
650 #0 \$a Kuģu bojāeja \$z Bermudu salas.

650 #0 \$a Mollusks \$z Galapagos Islands.
650 #0 \$a Moluski \$z Galapagu salas.

Ja salu grupu pārvalda vairāk nekā viena administratīvā vienība vai arī salu grupa ietver sevī vairāk nekā vienu autonomu administratīvo vienību, to kā apakšsiedaļu pievieno tieši aiz tematiskās aprakstgalvas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Earthquakes \$z West Indies.
650 #0 \$a Zemeštrīces \$z Vestindija.

650 #0 \$a Legends \$z Melanesia.
650 #0 \$a Leģendas \$z Melanēzija.

c. Karību salas. Darbus par Karību salām priekšmeto tāpat kā darbus par salām citās pasaules daļās. Ja sala vai salu grupa ir patstāvīga valsts (vai tai ekvivalenta administratīva vienība), to piešķir tieši aiz aprakstgalvas. Ja sala ir viena no valsti (vai tai ekvivalentu administratīvu vienību) veidojošām salām, to piešķir netieši, iestarpinot pārvaldošo administratīvo vienību.

650 #0 \$a Sea birds \$z Aruba.
650 #0 \$a Jūras putni \$z Aruba.

650 #0 \$a Hurricanes \$z Dominica.
650 #0 \$a Viesuļvētras \$z Dominika.

650 #0 \$a Nautical charts \$z Bahamas \$z Eleuthera.
650 #0 \$a Navigācijas kartes \$z Bahamas \$z Eleuthera.

650 #0 \$a Plants \$z British Virgin Islands \$z Virgin Gorda
650 #0 \$a Augi \$z Britu Virdžīnu salas \$z Virdžīngordas sala.

650 #0 \$a Lawyers \$z Virgin Islands of the United States
650 #0 \$a Juristi \$z Savienoto Valstu Virdžīnu salas \$z Sentdžona sala.

650 #0 \$a Marine algae \$z Netherlands Antilles \$z Bonaire
650 #0 \$a Jūras aļģes \$z Nīderlandes Antiļas \$z Boneira.

650 #0 \$a Ethnobotany \$z Guadeloupe \$z Marie-Galante
650 #0 \$a Etnobotānika \$z Gvadelupa \$z Marie-Galante.

Tematu ģeogrāfiski pakārto ar atsevišķu salu, nevis salu grupu, pie kuras šī sala pieder, piem., **Vestindija; Leeward Islands (Vestindija); Windward Islands (Vestindija)**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Ethnology \$z Grenada.
[nevis 650 #0 \$a Ethnology \$z West Indies \$z Grenada.]

650 #0 \$a Etnogrāfija \$a Grenāda
[nevis 650 #0 \$a Etnogrāfija \$z Vestindija \$z Grenāda.]

650 #0 \$a Natural history \$z Saint Martin (Vestindija)
[nevis 650 #0 \$a Dabaszinātnes \$z Sentmārtina (Vestindija).]

650 #0 \$a Dabaszinātnes \$z Sentmārtina (Vestindija)
[nevis 650 #0 \$a Dabaszinātnes \$z Vestindija \$a Sentmārtina.]

d. Entītijas salās. Vadās pēc A 830 aprakstītajiem vispārīgajiem standartnorādījumiem par ģeogrāfisko pakārtojumu, un gadījumos, kuros tematisko aprakstgalvu jāpakārto ar kādu uz salas esošas entītijas nosaukumu, lieto netiešo pakārtojumu, iestarpinot tās valsts (vai A 830, 5.a uzskaitīto valstu pirmā līmeņa politisko vienību) nosaukumu, kuru pakļautībā sala atrodas, vai arī, ja sala pati ir autonoma administratīva vienība vai atrodas tālu no to pārvaldošās administratīvas vienības, entītijas apakšiedaļu pievieno aiz salas nosaukuma apakšiedaļas. Ja sala ir daļa no salu grupas un parasti tiek saistīta ar šo salu grupu, uz salas esošās entītijas pievieno kā apakšiedaļu aiz salu grupas nosaukuma apakšiedaļas.

PAMATOJUMS: Ģeogrāfiskās aprakstgalvas, kuras nav potenciālie aprakstošās katalogizācijas pieejas punkti, tai skaitā ģeogrāfisko objektu, reģionu, parku, u.tml. aprakstgalvas, parasti tiek veidotas Priekšmetu autoritatīvajā datnē. Kopš 1981. gada noteikumi, ko izmanto priekšmetotāji šo nosaukumu formulēšanai, ir tādi paši kā tie, kurus lieto institucionālo aprakstgalvu veidošanai, t.i., **Angļu un Amerikāņu katalogizācijas noteikumi (AACR)**. Kopš AACR2 pieņemšanas priekšmetošanas prakse tika pielāgota jauno noteikumu prasībām. Šeit aprakstītās darbības izmantojamas tikai ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvu kvalifikatoru izvēlei un veidošanai. Metodes, kuras jāievēro, formulējot šo aprakstgalvu patstāvīgo daļu sk. A 690.

1. Vispārīgie noteikumi.

a. Kvalificēšanas līmenis.

(1) **Vispārīgie noteikumi.** Priekšmeta aprakstgalvas, kas atspoguļo ģeogrāfiskas entītijas, kvalificē ar tās valsts vai valstu nosaukumiem, kurā šī entītija atrodas, izņemot:

<i>Valsts</i>	<i>Kvalificēšanas līmenis</i>
Austrālija	štats
Kanāda	province
Lielbritānija	sastāvā ietilpstošā valsts
Malaizija	štats
Serbija un Melnkalne	republika
Amerikas Savienotās Valstis	štats

Šo sešu izņēmuma valstu politisko iedalījumu sarakstu un formas, kādās tās tiek lietotas kā kvalifikatori sk. 222.–224. lpp.

Piezīme: Ģeogrāfiskajām entītijām Antarktīdā vai Antarktīkas reģionā, lieto kvalifikatoru (Antarktīka).

(2) **Entītijas pilsētās.** Arheoloģisko izrakumu vietu, parku un dārzu, ielu un ceļu, kā arī citu cilvēka radīto ģeogrāfiska rakstura būvju aprakstgalvas kvalificē ar pilsētas nosaukumu; dabas objektu aprakstgalvas kvalificē ar lielākās administratīvās vienības nosaukumu (sk. 2.c sadaļu).

(3) **Aprakstgalvas salām, kas nav patstāvīgas administratīvas vienības.** Sk. A 807.

(4) **Entītijas salās.** Kvalificē ar salas vai lielākās administratīvās vienības nosaukumu, kā aprakstīts 2.d sadaļā.

(5) **Izzudušu pilsētu nosaukumi.** Lieto kvalifikatoru (**izzudusi pilsēta**) (sk. A 715).

(6) **Upes.** Sk. A 800.

A 810 Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori

(7) *Zemūdens objekti.* Starptautiskajos ūdeņos esošo zemūdens objektu aprakstgalvas, piemēram, **Austrumu Klusā okeāna paaugstinājums** vai **Aleutu dziļvaga** parasti nekvalificē. Ja rodas pretrunas vai neskaidrības, kā kvalifikatoru pievieno ūdenstilpes nosaukumu, piemēram, **Centrālā nokalne (Meksikas līcis)**. Teritoriālajos ūdeņos esošiem zemūdens objektiem pievieno kvalifikatoru ar atbilstošo administratīvās vienības nosaukumu (sk. 2.c sadaļu), piemēram, **Oldorčarda sēklis (Nujorkas štats)** vai **Lielais Bahamu sēklis (Bahamas)**.

b. Vēlākais nosaukums. Kā ģeogrāfisko kvalifikatoru lieto tikai vēlāko administratīvās vienības nosaukuma formu, piemēram, **(Zimbabve) [nevis (Dienvidrodēzija)]**.

c. Kvalifikatora forma. Ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalvu kvalificē ar atbilstošo administratīvās vienības nosaukumu, liekot to iekavās aiz aprakstgalvas patstāvīgās daļas. *Piemērs:*

151 ## \$a Hawaii Volcanoes National Park (Hawaii)

Ja divu teritoriālo vienību nosaukumi tiek lietoti kā kvalifikators, abus nosaukumus liek iekavās, saistot tos ar vārdu **un**. *Piemērs:*

151 ## \$a Chesapeake Bay (Md. and Va.)

Ja kvalifikatorā lieto pilsētas nosaukumu (vai jebkuru līmeni, kas ir zemāks par 1.a sadaļā aprakstīto), lieto jau izveidoto pilsētas vai citas entītijas nosaukuma aprakstgalvu, bet to pārveido, liekot iekavās, atdalot no lielākās teritorijas nosaukuma ar komatu un izlaižot jebkuru papildinformāciju, kas ir jau izveidotās aprakstgalvas daļa. *Piemēri:*

Form of heading for city: Chicago (Ill.)

Form when used as qualifier: (Chicago, Ill.)

Pilsētas aprakstgalvas forma: Čikāga (Ilinoisas štats)

Kvalifikatora forma: (Čikāga, Ilinoisas štats)

Form of heading for city: Black Creek (Wis. : Village)

Form when used as qualifier: (Black Creek, Wis.)

Pilsētas aprakstgalvas forma: Blekkriķa (Viskonsinas štats : ciemats)

Kvalifikatora forma: (Blekkriķa, Viskonsinas štats)

Form of heading for city: Verakruz (Verakruz-Llave, Mexico)

Form when used as qualifier: (Verakruz, Verakruz-Llave, Mexico)

Pilsētas aprakstgalvas forma: Verakrusa (Verakrusas štats, Meksika)

Kvalifikatora forma: (Verakrusa, Verakrusas štats, Meksika)

Ja administratīvā vienība, ko lieto kā kvalifikatoru, pati ir kvalificēta ar terminu, kas apzīmē administratīvās vienības veidu, šo terminu izlaiž un, ja nepieciešams, pārveido radušos nosaukumu tādā pašā veidā kā iepriekš aprakstītajos norādījumos par pilsētām. *Piemēri:*

Form of heading for city: Washington (State)

Form when used as qualifier: (Wash.)

<i>Aprakstgalvas forma:</i>	Vašingtona (šats)
<i>Kvalifikatora forma:</i>	(Vašingtonas šats)
<i>Form of heading for city:</i>	Micronesia (Federated States)
<i>Form when used as qualifier:</i>	(Micronesia)
<i>Aprakstgalvas forma:</i>	Mikronēzija (federatīvie štati)
<i>Kvalifikatora forma:</i>	(Mikronēzija)
<i>Form of heading for city:</i>	Arequipa (Peru : Dept.)
<i>Form when used as qualifier:</i>	(Arequipa, Peru)
<i>Aprakstgalvas forma:</i>	Arekipa (Peru : departaments)
<i>Kvalifikatora forma:</i>	(Arekipa, Peru)

Saīsinājumi. Lieto 222.–224. lpp. uzskaitītos saīsinājumus. Citus ģeogrāfiskos nosaukumus, ko lieto kā kvalifikatorus, neīšina.

2. *Entītijas, kas pilnībā atrodas vienā administratīvajā vienībā.*

a. Vispārīgais noteikums. Entītijas aprakstgalvu kvalificē ar tās administratīvās vienības nosaukumu, kurā entītija atrodas, formulējot kvalifikatoru atbilstoši iepriekšminētajiem norādījumiem. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Columbia Dam (Tenn.)
- 151 ## \$a Kolumbijas aizsprosts (Tenesija)

- 151 ## \$a Great Barrier Reef (Qld.)
- 151 ## \$a Lielais Barjerrifs (Kvīnslendas šats)

- 151 ## \$a Saint Helens, Mount (Wash.)
- 151 ## \$a Svētās Helēnas kalns (Vašingtonas šats)

- 151 ## \$a Taunus (Germany)
- 151 ## \$a Taunus (Vācija)

- 151 ## \$a Diamond Mountains (Korea)
- 151 ## \$a Dimantu kalni (Koreja)

*Piezīme: Kvalifikatoru **Koreja** lieto visām entītijām, kas atrodas Korejā, neatkarīgi no tā, vai objekts atrodas Ziemeļkorejā, Dienvidkorejā, vai abās.*

- 151 ## \$a Valdai Hills (Russia)
- 151 ## \$a Valdaja augstiene (Krievija)

- 151 ## \$a Lake District (England)
- 151 ## \$a Cairngorms (Scotland)

A 810 Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori

b. Pretrunīgi gadījumi. Ja vienā administratīvā vienībā ir divas vai vairākas entītijas ar vienu un to pašu nosaukumu, formulē atšķirīgu kvalifikatoru, izmantojot šādas metodes:

(1) Viena veida entītijas. Kvalifikatorā pievieno nākamās mazākās administratīvās vienības (grāfistes, departamenta, provinces u.tml.) nosaukumu. *Piemēri:*

151 ## \$a Pelican Lake (Otter Tale County, Minn.)
151 ## \$a Pelican Lake (Saint Louis County, Minn.)

151 ## \$a Blackwater River (Essex, England)
151 ## \$a Blackwater River (Hampshire and Berkshire, England)

(2) Dažādu veidu entītijas. Kvalifikatorā pievieno vispārēju terminu, norādot entītijas veidu. Šo terminu no kvalifikatorā ietvertā ģeogrāfiskā termina atdala ar atstarpī, kolu, atstarpī. *Piemērs:*

151 ## \$a Cold Lake (Alta. : Lake)
151 ## \$a Koldleika (Albertas province : ezers)
*[Šis vispārīgais termins ir nepieciešams, jo Albertas provincē ir vēl arī pilsēta ar nosaukumu Koldleika, kurai ir izveidota aprakstgalva **Koldleika (Albertas province)**]*

Piezīme: Par šādiem pretrunīgiem gadījumiem sniedz informāciju 670. laukos, lai pamatotu papildu terminus kvalifikatoros.

c. Entītijas pilsētās.

Piezīme: Amerikas Savienoto Valstu pilsētu pārvaldes rajonu nosaukumus kā kvalifikatorus nelieto. To vietā lieto pilsētu pārvaldes rajonā ietīlpstošo atsevišķu, pilsētu, ciematu, u.tml. nosaukumus.

(1) Parki un dārzi. Kā kvalifikatoru pievieno pilsētas nosaukumu, formulējot to atbilstoši iepriekš minētajiem vispārīgajiem norādījumiem. *Piemērs:*

151 ## \$a Central Park (New York, N.Y.)
151 ## \$a Centrālparks (Ņujorka, Ņujorkas štats)

151 ## \$a Jardin du Luxemboug (Paris, France)
151 ## \$a Luksemburgas dārzi (Parīze, Francija)

(2) Ielas, ceļi un citas cilvēka radītas ģeogrāfiska rakstura būves. Kā kvalifikatoru pievieno pilsētas nosaukumu. Sk. A 2098, 2.b.

(3) Arheoloģisko izrakumu vietas. Kā kvalifikatoru pievieno pilsētas nosaukumu.

(4) **Dabas objekti.** Ezeriem, pakalniem u.tml., kas atrodas pilsētās, šo pilsētu nosaukumus kā kvalifikatorus pievieno tikai pretrunīgos gadījumos. Atbilstoši vispārīgajiem noteikumiem par kvalifikatoru pievienošanu objektiem, kas pilnībā atrodas vienā administratīvajā vienībā, kā kvalifikatoru izvēlas lielākās administratīvās vienības nosaukumu.

(5) **Celtnes un būves.** Sk. A 1334.

d. Entītijas salās.

(1) **Salu nosaukumu aprakstgalvas, kas izveidotas kā nosaukumu aprakstgalvas bez kvalifikatoriem.** Entītiju, kas atrodas uz salas, kvalificē ar šīs salas nosaukumu tādā formā, kāda lietota salas nosaukuma aprakstgalvā.

<i>Sala</i>	<i>Entīcija salā</i>
Taiwan	Tan-shui River (Taiwan)
Greenland	Disko Bay (Greenland)
Grenlande	Disko līcis (Grenlande)

(2) **Salas, kas izveidotas kā nosaukuma vai priekšmeta aprakstgalvas ar lielākās administratīvās vienības nosaukumu kā kvalifikatoru.** Entītiju, kas atrodas uz salas, kvalificē ar lielākās administratīvās vienības nosaukumu, nevis salas nosaukumu.

<i>Sala</i>	<i>Entīcija salā</i>
Sicily (Italy)	Etna, Mount (Italy)
Sicīlija (Itālija)	Etnas kalns (Itālija)
Crete (Greece)	Kommos Site (Greece)
Krēta (Grieķija)	Kommosa lauks (Grieķija)

Izņēmums: Pretrunīgos gadījumos izmanto konkrētās salas nosaukumu.
Piemērs:

```
151 ## $a Kailua Bay (Oahu, Hawaii)
151 ## $a Kailua līcis (Oahu, Havajas)

151 ## $a Kailua Bay (Hawaii Island, Hawaii)
151 ## $a Kailua līcis (Havajas sala, Havajas)
```

(3) **Entītijas salās, kuras ietver vairāk nekā vienu administratīvu vienību.** Entītiju, kas atrodas uz salas, kvalificē ar tās administratīvās vienības nosaukumu, kurā entīcija atrodas. Piemēram, entītijai, kas atrodas Haiti salā, lieto kvalifikatoru (**Haiti**) nevis (**Hispaniola**).

3. **Entītijas divās administratīvajās vienībās.** Kvalificē ar abu administratīvo vienību, kurās atrodas entīcija, nosaukumiem, formulējot tos atbilstoši iepriekšminētajiem vispārīgajiem noteikumiem.

A 810 Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori

Atbilstoši vispārīgajiem noteikumiem divu administratīvo vienību nosaukumus pievieno alfabēta kārtībā. Tomēr gadījumos, ja entīcija galvenokārt atrodas vienā administratīvajā vienībā, vispirms pievieno šīs vienības nosaukumu. Norādījumus par kvalifikatoriem upēm, kas atrodas divās administratīvās vienībās sk. A 800.

Piemēri:

- 151 ## \$a Somport Pass (France and Spain)
- 151 ## \$a Somportas pāreja (Francija un Spānija)

- 151 ## \$a Chesepeake Bay (Md. and Va.)
- 151 ## \$a Česapīkas līcis (Merilendas štats un Virdžīnijas štats)

- 151 ## \$a Bull Shoals Lake (Ark. and Mo.)
- 151 ## \$a Bulšealas ezers (Arkanzasas štats un Misūri štats)

- 151 ## \$a White Mountains (N.H. and Me.)
- 151 ## \$a Baltie kalni (Ņūhempšīras štats un Menas štats)

4. Entīcijas vairāk nekā divās administratīvajās vienībās. Nelieto nekādu kvalifikatoru, ja vien nav nepieciešams norādīt atšķirību starp vienāda nosaukuma entītijām vai paskaidrot nesaprotamu terminu. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Euphrates River
- 151 ## \$a Eifrata, upe

- 151 ## \$a Middle East
- 151 ## \$a Vidējie Austrumi

- 151 ## \$a Mediterranean Sea
- 151 ## \$a Vidusjūra

- 151 ## \$a Atlas Mountains
- 151 ## \$a Atlasa kalni

- 151 ## \$a Southern States
- 151 ## \$a Dienvidi (Amerikas Savienotās Valstis)

- 151 ## \$a Hudson Bay
- 151 ## \$a Hudzona līcis

- 151 ## \$a Great Dividing Range
- 151 ## \$a Lielā Ūdensšķirtnes grēda

- 151 ## \$a West (U.S.)
- 151 ## \$a Rietumi (Amerikas Savienotās Valstis)

Kvalifikatoru lietošana šādiem objektiem, lai atrisinātu pretrunīgus gadījumus, visbiežāk sastopama upju kontekstā. Īpašos norādījumus, kas piemērojami šiem gadījumiem sk. A 800.

Starptautiskās ūdenstilpes. Kvalifikatorus nepievieno ūdenstilpēm, kas saskaras ar divām vai vairākām valstīm un atklāto jūru, izņemot gadījumus, ja jāatrisina pretrunas. Atbilstoši šim noteikumam tādas aprakstgalvas kā **Lamanša šaurums** un **Beringa jūra** tiek veidotas bez kvalifikatoriem.

Lieto šajā noteikumu lapā un A 800 sniegtos standartnorādījumus par ģeogrāfisko kvalifikatoru lietošanu iekšzemes ūdenstilpēm, piemēram, ezeriem un upēm (to baseiniem, estuāriem u.tml.), tāpat arī ūdenstilpēm, kas iekļaujas divās vai vairākās, zemākās par valsts līmeni, administratīvajās vienībās, piemēro šajā nodaļā un A800 sniegtos standartnoteikumus.

A 810 Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori

Izņēmuma valstu pirmā līmeņa politiskās vienības

Pirmā līmeņa politiskās vienības

To forma kvalifikatoros

Nosaukums latviešu valodā

Austrālija

Australian Capital Territory	(A.C.T.)	Austrālijas galvaspilsētas teritorija
New South Wales	(N.S.W.)	Jaundienvidvelsa
Northern Territory	(N.T.)	Ziemeļu teritorija
Queensland	(Qld.)	Kvīnslenda
South Australia	(S. Aust.)	Dienvidaustrālija
Tasmania	(Tas.)	Tasmānija
Victoria	(Vic.)	Viktorija
Western Australia	(W.A.)	Rietumaustrālija

Kanāda

Alberta	(Alta.)	Alberta
British Columbia	(B.C.)	Britu Kolumbija
Manitoba	(Man.)	Manitoba
New Brunswick	(N.B.)	Ņūbransvika
Newfoundland and Labrador	(N.L.)	Ņūfaundlenda un Labradoras
Northwest Territories	(N.W.T.)	Ziemeļrietumu teritorijas
Nova Scotia	(N.S.)	Jaunskotija
Nunavut	(Nunavut)	Nunavuta
Ontario	(Ont.)	Ontārio
Prince Edward Island	(P.E.I.)	Prinča Edvarda sala
Québec (Province)	(Québec)	Kvebeka (province)
Saskatchewan	(Sask.)	Saskačevana
Yukon	(Yukon)	Jukona

Lielbritānija

England	(England)	Anglija
Northern Ireland	(Northern Ireland)	Ziemeļīrija
Scotland	(Scotland)	Skotija
Wales	(Wales)	Velsa

Malaizija

Johor	(Johor)	Džohora
Kedah	(Kedah)	Kedaha
Kelantan	(Kelantan)	Kelantāna
Kuala Lumpur (Malaysia)	(Kuala Lumpur, Malaysia)	Kualalumpura (Malaizija)
Malacca (State)	(Malacca)	Malaka (štats)
Negeri Sembilan	(Negeri Sembilan)	Negrisembilana
Pahang	(Pahang)	Pahanga
Pinang	(Pinang)	Pinanga
Perak	(Perak)	Peraka
Perlis	(Perlis)	Perlisa

Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori A 810

Pirmā līmeņa politiskās vienības

To forma kvalifikatoros

Nosaukums latviešu valodā

Malaizija (turpinājums)

Sabah	(Sabah)	Sabaha
Sarawak	(Sarawak)	Saravaka
Selangor	(Selangor)	Selangora
Terengganu	(Terengganu)	Terenganu

Serbija un Melnkalne

Montenegro	(Montenegro)	Melnkalne
Serbia	(Serbia)	Serbija

Amerikas Savienotās Valstis

Alabama	(Ala.)	Alabama
Alaska	(Alaska)	Aļaska
Arizona	(Ariz.)	Arizona
Arkansas	(Ark.)	Arkanzasa
California	(Calif.)	Kalifornija
Colorado	(Colo.)	Kolorādo
Connecticut	(Conn.)	Konektikuta
Delaware	(Del.)	Delavēra
Florida	(Fla.)	Florida
Georgia	(Ga.)	Džordžija
Hawaii	(Hawaii)	Havajas
Idaho	(Idaho)	Aidaho
Illinois	(Ill.)	Ilinoisa
Indiana	(Ind.)	Indiana
Iowa	(Iowa)	Aijova
Kansas	(Kan.)	Kanzasa
Kentucky	(Ky.)	Kentuki
Louisiana	(La.)	Luiziāna
Maine	(Me.)	Mena
Maryland	(Md.)	Merilenda
Massachusetts	(Mass.)	Masačusetsa
Michigan	(Mich.)	Mičigana
Minnesota	(Minn.)	Minesota
Mississippi	(Miss.)	Misisipi
Missouri	(Mo.)	Misūri
Montana	(Mont.)	Montāna
Nebraska	(Neb.)	Nebraska
Nevada	(Nev.)	Nevada
New Hampshire	(N.H.)	Ņūhempšīra
New Jersey	(N.J.)	Ņūdžersija
New Mexico	(N.M.)	Ņūmeksika
New York (State)	(N.Y.)	Ņujorka (štats)
North Carolina	(N.C.)	Ziemeļkarolīna
North Dakota	(N.D.)	Ziemeļdakota
Ohio	(Ohio)	Ohaijo

A 810 Ģeogrāfisko aprakstgalvu kvalifikatori

Pirmā līmeņa politiskās vienības

To forma kvalifikatoros

Nosaukums latviešu valodā

Amerikas Savienotās Valstis (*turpinājums*)

Oklahoma	(Okla.)	Oklahoma
Oregon	(Or.)	Oregona
Pensilvania	(Pa.)	Pensilvānija
Rhode Island	(R.I.)	Rodailenda
South Carolina	(S.C.)	Dienvīdkarolīna
South Dakota	(S.D.)	Dienvīddakota
Tennessee	(Tenn.)	Tenesī
Texas	(Tex.)	Teksasa
Washington (State)	(Wash.)	Vašingtona (štats)
West Virginia	(W.Va.)	Rietumvīrdžīnija
Wisconsin	(Wis.)	Viskonsina
Wyomong	(Wyo.)	Vaiominga

Pārējās administratīvās vienības, kuru nosaukumus kvalifikatoros saīsina

Administratīvās vienības

To forma kvalifikatoros

Nosaukums latviešu valodā

British Virgin Islands	(V.I.)	Britu Vīrdžīnu salas
New Zealand	(N.Z.)	Jaunzēlande
Puerto Rico	(P.R.)	Puertoriko
United States	(U.S.)	Amerikas Savienotās Valstis
Virgin Islands of the United States	(V.I.)	Amerikas Savienoto Valstu Vīrdžīnu salas

PAMATOJUMS: Apzīmējums (*May Subd Geog*) (var pakārtot ģeogr.), kas veidojas IBS, pievienojot vērtību **i** priekšmeta autoritatīvā ieraksta 008/06. lauka ievadlogā *Indirect/direct geographic subdivision* (Netiešais/tiešais ģeogrāfiskais pakārtojums), parādās **Kongresa bibliotēkas Priekšmetu sarakstā** aiz daudzām priekšmeta aprakstgalvām, norādot, ka aprakstgalvu, atbilstoši šajos norādījumos formulētajiem likumiem un noteikumiem, var pakārtot ģeogrāfiski. Tomēr agrāk tika veidotas arī vārdkopas tipveida aprakstgalvas [**topic**] in [**place**], ([**temats**] [**vietā**]) un ar šo metodi vairāk tika atklāti temata ģeogrāfiskie aspekti nekā pievienojot aprakstgalvai ģeogrāfiskās apakšiedaļas. 1981. gadā minētā prakse tika pārtraukta un šāda veida aprakstgalvas pārveidotas [**temats**] (var pakārtot ģeogr.) formā. Piemēram, aprakstgalva *Verdzība Āfrikā, [Brazīlijā, Jamaikā, u.c.]* tika pārveidota par *Verdzība* (var pakārtot ģeogr.).

Ģeogrāfiskās apakšiedaļas parādās MARC ierakstu 6XX lauku \$z apakšlaukos. Daudzos gadījumos aprakstgalvai tiek pievienots lielākās ģeogrāfiskās entitijas nosaukums, kas atrodas vienā \$z apakšlaukā, bet tam seko vēl viens \$z apakšlauks ar konkrētākas ģeogrāfiskās entitijas nosaukumu, piemēram:

650 #0 \$a Taxation \$z California \$z San Francisco.
650 #0 \$a Nodokļi \$z Kalifornijas štats \$z Sanfrancisko.

Šis apakšiedaļu piešķiršanas paņēmieni parasti tiek aprakstīts kā vietas nosaukuma **netiešā piešķiršana** vai priekšmeta aprakstgalvas **netiešais pakārtojums**. Citos gadījumos piešķir tikai vienu ģeogrāfisko apakšiedaļu \$z apakšlaukā, neiestarpinot \$z apakšlaukā lielāku ģeogrāfisku entitiju, piemēram:

650 #0 \$a Taxation \$z Washington (D.C.)

Šis paņēmieni parasti tiek aprakstīts kā vietas nosaukuma **tieša piešķiršana** vai priekšmeta aprakstgalvas **tiešais pakārtojums**.

Pirms 1976. gada noteiktas priekšmeta aprakstgalvas pakārtoja tika tieši, un citas — tikai netieši. 1976. gada novembrī šī prakse tika izbeigta, dodot priekšroku standartsistēmai, kas attiecas uz visām priekšmeta aprakstgalvām, kuru ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts.

Pastāvošā prakse, īpaši laikā no 1974.–1979. gadam, attīstījās šādi: 1975. gadā pieņēma lēmumu, ka visas jaunveidotās aprakstgalvas ģeogrāfiski pakārtojamas netieši, izņemot tiesību tematikas aprakstgalvas un aprakstgalvas, kas izveidotas ar tādu inverso ģeogrāfisko kvalifikatoru, kurš ekvivalents valsts nosaukumam, piemēram, **Art, French** (Māksla, franču). 1976. gadā nolēma sākt netieši piešķirt jebkura reģiona, kurš pilnībā atrodas mūsdienu valsts teritorijā, nosaukumu, neskatoties uz to, kāda ir bijusi reģiona vēsture. Piemēram, netieši piešķirot apakšiedaļu **Toskāna** aiz **Itālija**. 1976. gadā pēc pārsvarā labvēlīgu atsauksmju saņemšanas no citām bibliotēkām daudzas nepilnības netiešās pakārtošanas praksē tika novērstas, ieskaitot tās, kas attiecās uz Austrālijas, Austrijas, Francijas, Vācijas, Itālijas un Nīderlandes pirmā līmeņa politiskajām vienībām. Bijušo Padomju Savienību kā ceturto valsti pievienoja kā izņēmuma valsti sarakstam, kurā ietilpa Kanāda, Lielbritānija un ASV, — to pakārtošanas praksē tika pielietoti īpaši paņēmieni. (Pēc Padomju Savienības sabrukuma 1992. gadā izņēmuma valstu saraksts atkal tika samazināts līdz trim valstīm.) Vienlaikus priekšmetotāji saņēma norādījumus visas priekšmeta aprakstgalvas ģeogrāfiski pakārtot netieši, neskatoties uz tajā laikā spēkā esošo KBPS 8. izdevumā noteikto aprakstgalvu kodēšanu. Lai sagatavotu KBPS 9. izdevuma publikāciju, 1979. gadā tika izmantota datorprogramma, ar kuru visas KBPS datubāzē esošās aprakstgalvas, kodētas apakšiedaļu pievienošanai (**Direct**) (Tieši) nomainīja kā kodētas (**Indirect**) (Netieši). Kad 1981. gadā spēkā stājās 2. Angļu un amerikāņu katalogizācijas noteikumi (AACR2), izmaiņām, kas bija paredzētas atsevišķu aprakstgalvu, piemēram, Anglijas, Malaizijas, u.tml. vietu nosaukumu ģeogrāfisko kvalifikatoru noteikumos, vairs nebija ietekmes uz netiešās pakārtošanas praksi. Kad 1985. gadā priekšmetu autoritatīvā datne tika konvertēta USMARC formātā, apzīmējums (*May Subd Geog*) (var pakārtot ģeogr.) aizstāja agrāko apzīmējumu (**Indirect**) (Netieši).

A 830 Ģeogrāfiskais pakārtojums

Apzīmējums (May Subd Geog) (var pakārtot ģeogr.) pirmoreiz parādījās 1988. gadā publicētajā KBPS 11. izdevumā.

Kongresa Bibliotēkas bibliogrāfisko datubāzi nekad nav mēģināts sistemātiski atjaunināt, lai samazinātu gadījumus, kad priekšmeta aprakstgalvas ģeogrāfiski pakārtotas, izmantojot agrāk par 1976. gadu pieņemtos noteikumus. Bibliogrāfiskos ierakstus labo tikai atsevišķos gadījumos, kad priekšmeta aprakstgalvas tiek pārskatītas no jauna kādu citu iemeslu dēļ, piemēram, jauna aprakstgalva tiek piešķirta jau pastāvošam ierakstam vai arī ģeogrāfiskais nosaukums tiek pārveidots atbilstoši AACR2 pieņemtajai formai.

1999. gada februārī Kongresa Bibliotēka ģeogrāfisko aprakstgalvu autoritatīvajos ierakstos ieviesa 781. lauku ģeogrāfisko apakšiedaļu formas ierakstīšanai. Norādījumus, kā minēto lauku iekļaut jaunajos priekšmetu autoritatīvajos ierakstos, sk. A 836. Norādījumus, kā 781. lauku pievienot jau pastāvošajiem ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem nosaukumu autoritatīvajā datnē, sk. A 835. Norādījumus, kā pievienot 781. lauku jau pastāvošajiem priekšmeta autoritatīvajiem ierakstiem, sk. A 836.

1. Vispārīgie noteikumi. Ja aprakstgalvai ir pievienots kods (**var pakārtot ģeogr.**), tad, pakārtojot ar kontinentu, par valsti lielāku reģionu, valstu, Kanādas provinču, Lielbritānijas sastāvā ietilpstošo valstu vai Amerikas Savienoto Valstu štatu nosaukumiem, lieto tiešo pakārtojumu. Pilnībā valstī ietilpstošās, tai pakārtotās vienības, pakārto netieši, iestarpinot atbilstošās valsts nosaukumu starp aprakstgalvu un pakārtotās vienības nosaukumu. Pakārtotās vienības ietver:

- pakārtotas politiskas vienības, piemēram, provinces, rajoni, grāfistes, pilsētas, u.tml.,
- vēsturiskas karalistes, hercogistes u.tml.,
- ģeogrāfiskos objektus un reģionus, piemēram, kalnu grēdas, ūdenstilpes, ezeru reģionus, baseinus, metropoļu reģionus, u.tml.,
- salas, kuras ietilpst apskatāmās valsts teritorijā.

Piezīme: Iestarpinot valsts nosaukumu iepriekšminētajā veidā, lieto to nosaukuma formu, kas izveidota nosaukumu autoritatīvajā datnē.

Izņēmumus šeit aprakstītajam vispārīgajam likumam sk. turpmāk 5. sadaļā.

Piemēri:

650 #0 \$a Music \$z Switzerland \$z Geneva.
650 #0 \$a Mūzika \$z Šveice \$z Ženēva.

650 #0 \$a Explorers \$z Australia \$z Moreton Bay District (Qld.)
650 #0 \$a Atklājēji \$z Austrālija \$z Moretona līča rajons
(Kvīnslenda)

650 #0 \$a Law \$z Spain \$z Navarre (Province)
650 #0 \$a Tiesības \$z Spānija \$z Navarra (province)

650 #0 \$a Archaeologists \$z Greece \$z Aegina Island.
650 #0 \$a Arheologi \$z Grieķija \$z Egīnas sala.

650 #0 \$a Transportation \$z Italy \$z Rome Metropolitan Area.
650 #0 \$a Transports \$z Itālija \$z Romas metropoles reģions.

650 #0 \$a Plant breeding \$z Ethiopia \$z Simen Mountains Region.
650 #0 \$a Augu selekcija \$z Etiopija \$z Simena kalnu reģions.

Vēsturiskās karalistes, bijušās administratīvās vienības, izzudušas pilsētas, u.tml., kas pilnībā atrodas kādā mūsdienu politiskajā vienībā, pakārto netieši, iestarpinot šīs politiskās vienības nosaukumu. *Piemēri:*

Aprakstgalva: Leon (Kingdom)

Apakšiedaļu lietojums: 650 #0 \$a Taxation \$z Spain \$z Leon (Kingdom)

Aprakstgalva: Jaipur (Princely State)

Apakšiedaļu lietojums: 650 #0 \$a Nobility \$z India \$z Jaipur (Princely State)

Aprakstgalva: Džepūra (prinča valsts)

Apakšiedaļu lietojums: 650 #0 \$a Muižniecība \$z Indija
\$z Džepūra (prinča valsts)

Aprakstgalva: Carthage (Extinct city)

Apakšiedaļu lietojums: 650 #0 \$a Elephants \$z Tunisia \$z Carthage
(Extinct city)

Aprakstgalva: Kartāga (izzudusi pilsēta)

Apakšiedaļu lietojums: 650 #0 \$a Ziloņi \$z Tunisija \$z Kartāga
(izzudusi pilsēta)

Izmantojot valsts (vai pirmā līmeņa politisko vienību, kā turpmāk 5.a sadaļā minētajā gadījumā par trim izņēmuma valstīm) nosaukumus kā savienojšo līmeni, veido ne vairāk kā divu līmeņu ģeogrāfiskās apakšiedaļas. *Piemēri:*

650 #0 \$a Law \$z Spain \$z Pamplona.

[*nevis* 650 #0 \$a Law \$z Spain \$z Navarre (Province) \$z Pamplona.]

650 #0 \$a Education \$z New York (State) \$z Buffalo.

[*nevis* 650 #0 \$a Education \$z New York (State) \$z Erie County
\$z Buffalo.]

Tematus nepakārto ģeogrāfiski zemākos līmeņos kā pilsēta, mazpilsēta u.tml. Tā vietā veido papildu aprakstgalvas, izceļot pilsētās ietilpstošos entītijas un objektus, tai skaitā arheoloģisko izrakumu vietas, parkus un dārzus, ielas un ceļus, pilsētas rajonus, u.tml. *Piemērs:*

650 #0 \$a Tourism \$z California \$z San Francisco.

651 #0 \$a Chinatown (San Francisco, Calif.)

[*nevis* 650 #0 \$a Tourism \$z California \$z Chinatown (San
Francisco)]

A 830 Ģeogrāfiskais pakārtojums

2. **Vēlākais nosaukums.** Entītijām, kura nosaukums tā pastāvēšanas laikā ir mainījies, ģeogrāfiskajā apakšiedaļā lieto entītijas vēlāko nosaukumu, neraugoties uz nosaukuma formu vai katalogizējamajā darbā aplūkoto periodu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The banks of Leopoldville, Belgian Congo. 1950.

650 #0 \$a Banks and banking \$z Kongo (Democratic Republic)
\$z Kinshasa.

3. **Pašreizējo teritoriālo suverenitāšu ievērošana.** Ģeogrāfiskās apakšiedaļas veido atbilstoši pašreiz pastāvošo valstu teritoriālajai suverenitātei arī darbiem, kas aptver agrāku laika posmu.

Gadījumā, kas attiecas uz reģionu vai administratīvu vienību, kuras pakļautība vēstures gaitā ir mainījusies, iestarpina valsts nosaukumu, kuras pakļautībā šī teritorija ir tagad, ja reģions vai administratīvā vienība pilnībā atrodas šīs valsts teritorijā. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The present status of education in Alsace. 1910

650 #0 \$a Education \$z France \$z Alsace.

4. **Metropoļu reģioni un pilsētu reģioni.** Izņemot **Jeruzālemes metropoles reģionu**, **Ņujorkas metropoles reģionu** un **Vašingtonas metropoles reģionu**, metropoļu reģionus piešķir kā pakārtotas apakšiedaļas aiz tās administratīvās vienības, kurā attiecīgā pilsēta atrodas, arī tad, ja metropoles reģions plešas pāri vienas valsts robežām (vai Kanādas, Lielbritānijas un Amerikas Savienoto Valstu gadījumos — vairāk kā vienā pirmā līmeņa politiskajā vienībā).

5. *Izņēmumi.*

a. **Kanāda, Lielbritānija un Amerikas Savienotās Valstis.** Valsts nosaukumu neiestarpina, ja kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas izmanto minēto trīs valstu pirmā līmeņa politiskās vienības:

<i>Valsts</i>	<i>Vienības</i>
Kanāda	Provinces
Lielbritānija	Sastāvā ietilpstošās valstis
Amerikas Savienotās Valstis	Štati

Ja nepieciešams, šīs entītijas pakārto tālāk ar grāfistu, lielpilsētu vai citu pakārtotu vienību nosaukumiem. *Piemēri:*

650 #0 \$a Music \$z Ontario \$z Toronto.

[*nevis* 650 #0 \$a Music \$z Canada \$z Toronto.]

650 #0 \$a Sports \$z England \$z London Metropolitan Area.

[*nevis* 650 #0 \$a Sports \$z Great Britain \$z London Metropolitan Area.]

650 #0 \$a Education \$z California \$z San Joaquin Valley.
 [nevis 650 #0 \$a Education \$z United States \$z San Joaquin Valley.]

Piezīme: Iestarpinot štata vai provinces nosaukumu, lieto to tādā formā, kādā tas iekļauts nosaukumu autoritatīvajā datnē. Piemēram: lieto Wyoming [nevis Wyo.]; Washington (State) [nevis Wash.]; Québec (Province) [nevis Québec].

b. Inversās reģionu aprakstgalvas. Reģioniem lieto inversās aprakstgalvas, kurās valstu nosaukumi (vai pirmā līmeņa politisko vienību nosaukumi trijām izņēmuma valstīm, kas iepriekš uzskaitītas 5.a) kvalificēti ar konkrētu reģionu nosaukumiem. Inversās reģionu aprakstgalvas lieto tieši aiz temata. *Piemēri:*

650 #0 \$a Nutrition surveys \$z Italy, Southern.
 [nevis 650 #0 \$a Nutrition surveys \$z Italy \$z Italy, Southern.]

650 #0 \$a Hot tubs \$z California, Southern.
 [nevis 650 #0 \$a Hot tubs \$z California \$z California, Southern.]

c. Par valsti lielāki reģioni. Jebkuras administratīvās vienības vai reģiona, kas pārsniedz vienas atsevišķas valsts (vai triju izņēmuma valstu pirmā līmeņa politiskās vienības, par kurām rakstīts 5.a sadaļā iepriekš) nosaukumus lieto tieši aiz tematiskajām aprakstgalvām. Šādas administratīvās vienības ietver:

- trīs 5.a sadaļā iepriekš uzskaitītās izņēmuma valstis,
- vēsturiskās karalistes, impērijas, u.tml., piemēram, **Svētā Romas impērija**,
- tādus ģeogrāfiskos objektus un reģionus kā kontinenti un citi lielākie reģioni, ūdens-tilpes, kalnu grēdas, piekrastes, u.tml., piemēram, **Eiropa; Lielo ezeru reģions; Rietumi (Amerikas Savienotās Valstis); Meksikas līcis; Klinšu kalni; Nilas upes ieleja; Atlantijas okeāna piekraste (Dienvidamerika).**

Pievienojot šīs apakšsadaļas tieši aiz tematiem, saglabā ģeogrāfisko kvalifikatoru, ja tāds ir. *Piemērs:*

650 #0 \$a Concentration camps \$z Pomerania (Poland and Germany)
 650 #0 \$a Koncentrācijas nometnes \$z Pomerānija (Polija un Vācija)

Šīs aprakstgalvas lieto atbilstoši to pilnam ģeogrāfiskajam aptvērimumam. Tās nelieto netieši, uzrādot konkrēto teritoriālo vienību, lai norādītu katalogizējamā darba daļēju ģeogrāfisko aptvērimumu. Ja nepieciešams izcelt konkrētu teritoriju vai objektu, pievieno papildu aprakstgalvu. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Birds of the Colorado Rockies.
 650 #0 \$a Birds \$z Rocky Mountains.
 650 #0 \$a Birds \$z Colorado.
 [nevis 650 #0 \$a Birds \$z Colorado \$z Rocky Mountains.]

A 830 Ģeogrāfiskais pakārtojums

650 #0 \$a Putni \$z Klinšu kalni.
650 #0 \$a Putni \$z Amerikas Savienotās Valstis.
[nevis 650 #0 \$a Putni \$z Amerikas Savienotās Valstis
\$z Klinšu kalni.]

d. Tieši aiz tematiem pievienojamie pilsētu nosaukumi. Tieši aiz tematiem pievieno šādu pilsētu nosaukumus: **Jeruzāleme** (sk. A 980); **Washington (D.C.)** (sk. A 1050). *Piemēri:*

650 #0 \$a Performing arts \$z Washington (D.C.)
650 #0 \$a Taxation \$z Jerusalem.

Piezīme: Tā kā Vatican City (Vatikāns) (sk. A 1045) drīzāk uzskatāms par valsti nekā par pilsētu, arī šis nosaukums jāpievieno tieši, neiestarpinot lielākās ģeogrāfiskās entītijas nosaukumu.

e. Salas. Par salu nosaukumu izmantošanu ģeogrāfiskajos pakārtojumos sk. A 807.

f. Antarktīka. Antarktīdas kontinenta vai Antarktīkas reģiona entītijas pievieno aiz apakšsiedaļas **Antarktīka**. *Piemērs:*

650 #0 \$a Geology \$z Antarctica \$z Weddell Sea Region.
650 #0 \$a Ģeoloģija \$z Antarktīka \$z Vedella jūras reģions.

6. Kvalifikatoru dzēšana. Ja netieši pakārtai ģeogrāfiskajai apakšsiedaļai ir kvalifikators, kas ir vienāds ar pastarpinātās valsts nosaukumu tad, lai izvairītos no liekvārdības, kvalifikatorā izlaiž valsts vai administratīvās vienības nosaukumu arī tad, ja tas ir saīsinājums. Citus aprakstgalvu atšķirošus datus kvalifikatorā saglabā. Ja pēc nosaukuma dzēšanas iekavās vairs nepaliek nekādi dati, dzēš visu kvalifikatoru. *Piemēri:*

Aprakstgalva: Paris (France)

Apakšsiedaļas: 650 #0 \$a Art \$z France \$z Paris.

Aprakstgalva: Seattle (Wash.)

Apakšsiedaļas: 650 #0 \$a Education \$z Washington (State)
\$z Seattle.

Aprakstgalva: Saint Louis Metropolitan Area (Mo.)

Apakšsiedaļas: 650 #0 \$a Minorities \$z Missouri \$z Saint Louis
Metropolitan Area.

Aprakstgalva: Grass Valley (Lander County and Eureka County, Nev.)

Apakšsiedaļas: 650 #0 \$a Trees \$z Nevada \$z Grass Valley (Lander
County and Eureka County)

Aprakstgalva: Clear Lake (Iowa : Lake)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Ecology \$z Iowa \$z Clear Lake (Lake)

Aprakstgalva: Clear Lake (Steuben County, Ind. : Lake)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Eutrophication \$z Indiana \$z Clear Lake
(Steuben County : Lake)

Aprakstgalva: Sydney (N.S.W.)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Architecture \$z Australia \$z Sydney
(N.S.W.)

Aprakstgalva: Colca River (Arequipa, Peru)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Stream Measurements \$z Peru \$z Colca River
(Arequipa)

Aprakstgalva: Tibet (China)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a India \$x Relations \$z China \$z Tibet.

Aprakstgalva: Pasific Coast (Peru)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Zoology \$z Peru \$z Pasific Coast.

Aprakstgalva: Klusā okeāna piekraste (Peru)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Zooloģija \$z Peru \$z Klusā okeāna
piekraste.

Aprakstgalva: Veracruz-Llave (Mexico : State)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Land reform \$z Mexico \$z Veracruz-Llave
(State)

Aprakstgalva: Dayr Yāsīn (Palestīna)

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Izraēlas-arābu karš, 1948-1949 \$z Izraēla
\$z Dayr Yāsīn (Palestīna)

Aprakstgalva: Sibirskii kraī (R.S.F.S.R.) *[administratīva vienība, kas pastāvēja tikai
Padomju Savienības laikā]*

Apakšiedaļas: 650 #0 \$a Minorities \$z Russia (Federation)
\$z Sibirskiī kraī (R.S.F.S.R.)

7. Aprakstgalvas, kas ietver vietas nosaukumu. Dažas priekšmeta aprakstgalvas kā sastāvdaļu ietver vietas nosaukumu vai arī vietas nosaukums kā kvalifikatorus ar apzīmētāju pievienots aprakstgalvai, piemēram, **Meksikas indiāņi; Monētas, grieķu.** Šīs aprakstgalvas pakārto parastajā veidā, izceļot citus, nevis aprakstgalvā iekļautos vietu nosaukumus. *Piemēri:*

650 #0 \$a Coins, Creek \$z United States.

650 #0 \$a Monētas, grieķu \$z Amerikas Savienotās Valstis.

650 #0 \$a Coins, Greek \$z France \$z Paris.

650 #0 \$a Monētas, grieķu \$z Francija \$z Parīze.

A 830 Ģeogrāfiskais pakārtojums

Aprakstgalvās iekļautos vietu nosaukumus kā tālāku ģeogrāfisku pakārtojumu lieto tikai tad, ja nepieciešams izcelt kādu atsevišķu vietai pakārtotu vienību. *Piemēri:*

650 #0 \$a Indians of Mexico \$z Mexico \$z Jalisco.
650 #0 \$a Coins, Greek \$z Greece \$z Athens.

[nevis 650 #0 \$a Indians of Mexico \$z Mexico.
650 #0 \$a Coins, Greek \$z Greece.]

650 #0 \$a Meksikas indiāņi \$z Meksika \$z Halisko.
650 #0 \$a Monētas, grieķu \$z Grieķija \$z Atēnas.

[nevis 650 #0 \$a Meksikas indiāņi \$z Meksika.
650 #0 \$a Monētas, grieķu \$z Grieķija.]

8. Debess ķermeņi. Debess ķermeņu nosaukumus kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas nelieto, izņemot gadījumus, kad šādas ģeogrāfiskās apakšiedaļas ir iekļautas priekšmetu autoritatīvajā datnē, piemēram, **Mākslīgie pavadoņi—Jupiters (planēta)**. Atspoguļojot tematu, kas saistīts ar debess ķermeni, lieto vārdkopu aprakstgalvas vai tematiskās apakšiedaļas aiz debess ķermeņa nosaukuma. *Piemēri:*

650 #0 \$a Lunar petrology.
[nevis 650 #0 \$a Rocks \$z Moon.]

650 #0 \$a Mēness petroloģija.
[nevis 650 #0 \$a Klintis \$z Mēness.]

651 #0 \$a Mars (Planet) \$x Geology.
[nevis 650 #0 \$a Geology \$z Mars (Planet)]

651 #0 \$a Marss (planēta) \$x Ģeoloģija.
[nevis 650 #0 \$a Ģeoloģija \$z Marss (planēta)]

9. Eklesiasiskās entītijas, kas ir arī vietu nosaukumi. Atbilstoši Angļu amerikāņu katalogizācijas noteikumiem (AACR2) atsevišķu eklesiasistisku entītijai, piemēram, bīskapiju, provinču, sinožu u.tml. aprakstgalvas tiek veidotas kā institūciju aprakstgalvas. Tās parasti veido kā galveno reliģisko institūciju, piemēram, **Katoļu baznīca. Diocese of Basel (Šveice)**, aprakstgalvu pakārtotās daļas, bet dažreiz tās veido tieši, piemēram, **Konstantinopole (ekumēniskais patriarhāts)**. Priekšmetošanas praksē šādas aprakstgalvas nav uzskatāmas par ģeogrāfiskām entītijām. Tās nelieto kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas un tās nepakārto ar apakšiedaļām, kuras lieto aiz ģeogrāfiskajām aprakstgalvām. Ja nepieciešams atspoguļot tematisko aprakstgalvu saistībā ar eklesiasistisku entītijai, veido vairākas aprakstgalvas: institūcijas nosaukuma aprakstgalvu eklesiasistiskajai entītijai un tematisko aprakstgalvu, kura pakārtota ar tuvākā ģeogrāfiskā ekvivalenta apakšiedaļu un/vai tuvākā ģeogrāfiskā ekvivalenta aprakstgalvu, pakārtotu ar tematisko apakšiedaļu.

10. Ģeogrāfisko apakšiedaļu satura apzīmējums. Kā redzams iepriekšējos piemēros, vietu nosaukumiem, ja tos lieto kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, parasti piešķir apakšlauka kodu z. Bet gadījumos, kad tematiskās apakšiedaļas tiek lietotas aiz priekšmeta aprakstgalvām vai gadījumos, kad apakšiedaļas tiek pakārtotas ar tematu, nevis ar vietu, tās lieto tajā formā, kurā tās izveidotas kā aprakstgalvas un tām tiek piešķirts apakšlauka x kods. *Piemēri:*

```
600 10 $a Shakespeare, William, $d 1564-1616 $x Knowledge
      $x Greece.
600 10 $a Šekspīrs, Viljams, $d 1564-1616 $x Zināšanas
      $x Grieķija.
```

KB prakse:

11. Pastāvošo ierakstu labošana. Ja saistībā ar jaunas priekšmeta aprakstgalvas izveidošanu, ģeogrāfiskā nosaukuma atjaunināšanu atbilstoši AACR2, kļūdas labošanu ierakstā, u.tml., nepieciešams mainīt pastāvošo bibliogrāfisko ierakstu, pārbauda un izlabo arī visas aprakstgalvas ierakstā, kas veidotas atbilstoši agrākajiem noteikumiem, kuri atšķiras no šeit sniegtajiem noteikumiem.

PAMATOJUMS: Līdz 1985. gada sākumam noteiktas tematiskās aprakstgalvas varēja pakārtot ģeogrāfiski, bet ne pilsētas līmenī. Lai izteiktu temata saistību ar pilsētu, pilsētas nosaukuma aprakstgalvas pakārtoja tematiski. Šāda veida tematus KBPS varēja atpazīt pēc šāda veida vispārīgās „sk. arī” norādes:

Strūklakas (Indirect) (Netieši)

Sk. arī apakšiedaļu Strūklakas aiz pilsētu nosaukumiem

Termiņš „pārlēciens uz pilsētu” („city flip”) tika lietots neformāli, atsaucoties uz šo priekšmetošanas praksi. Sekojot „pārlēciena uz pilsētu” norādījumiem aprakstgalva vispārīgam darbam par Kalifornijas strūklakām būtu **Strūklakas—Kalifornija**, bet darbam par Losandželosas strūklakām būtu **Losandželosa (Kalifornija)—Strūklakas**. Šis „pārlēciens uz pilsētu” („city flip”) attiecas uz šādām aprakstgalvām:

<i>Airports (Lidostas)</i>	<i>Floods (Plūdi)</i>
<i>Almshouses (Nespējnieku nami)</i>	<i>Fortification (Nocietinājumi)</i>
<i>Ambulance service (Ātrās palīdzības dienests)</i>	<i>Fountains (Strūklakas)</i>
<i>Amusements (Izklaide)</i>	<i>Gates (Vārti)</i>
<i>Armories (Ieroču noliktavas)</i>	<i>Guilds (Ģildes)</i>
<i>Auditoriums (Auditorijas)</i>	<i>Harbors (Ostas)</i>
<i>Avalanches (Lavīnas)</i>	<i>Hospitals (Slimnīcas)</i>
<i>Bathing beaches (Peldvietas)</i>	<i>Hotels (Viesnīcas)</i>
<i>Bazaars, Oriental (Tirgi, austrumu)</i>	<i>Labroratories (Laboratorijas)</i>
<i>Bombings (Bombardēšanas)</i>	<i>Landslides (Nogruvumi)</i>
<i>Bridges (Tilti)</i>	<i>Libraries (Bibliotēkas)</i>
<i>Buildings (Celtnes)</i>	<i>Lighting (Apgaismojums)</i>
<i>Canals (Kanāli)</i>	<i>Local transit (Pilsētas transports)</i>
<i>Carnival (Karnevāli)</i>	<i>Lodging-houses (Mēbelētas istabas)</i>
<i>Castles (Viduslaiku pilis)</i>	<i>Marketplaces (Tirgus laukumi)</i>
<i>Cemeteries (Kapsētas)</i>	<i>Markets (Tirgi)</i>
<i>Charities (Labdarības organizācijas)</i>	<i>Mayors (Mērijas)</i>
<i>Charities, Medical (Labdarības organizācijas, medicīniskās)</i>	<i>Military bases (Militārās bāzes)</i>
<i>Churches (Baznīcas)</i>	<i>Monasteries (Klosteri)</i>
<i>City planning (Pilsētas plānošana)</i>	<i>Monuments (Pieminekļi)</i>
<i>Civic improvement (Pilsoņu ērtības)</i>	<i>Morques (Morgi)</i>
<i>Conservatories of music (Konservatorijas)</i>	<i>Mosques (Mošejas)</i>
<i>Conventional facilities (Tradicionāli paradumi)</i>	<i>Museums (Muzeji)</i>
<i>Convents (Konventi)</i>	<i>Music-halls (Koncertzāles)</i>
<i>Correctinal institutions (Ieslodzījuma vietas)</i>	<i>Music-halls (Variety-theaters, cabarets, etc.)</i> <i>(Mūzikholi (varietē, kabarē, u.c.))</i>
<i>Courtyards (Pagalmi)</i>	<i>Office buildings (Biroju ēkas)</i>
<i>Cries (Lozungi)</i>	<i>Orphanages (Bāreņu nami)</i>
<i>Demonstrations (Demonstrācijas)</i>	<i>Palaces (Pilis)</i>
<i>Discotheques (Diskotēkas)</i>	<i>Parks (Parki)</i>
<i>Docks (Doki)</i>	<i>Playgrounds (Spēļu laukumi)</i>
<i>Dwellings (Mājokļi)</i>	<i>Plazas (Laukumi)</i>
<i>Election districts (Vēlēšanu iecirkņi)</i>	<i>Public comfort stations (Sabiedriskās atpūtas vietas)</i>
<i>Evening and continuatin schools (Vakarskolas)</i>	<i>Public laundries (Sabiedriskās veļas mazgātavas)</i>
<i>Explosions (Eksplozijas)</i>	<i>Recreation (Atpūta)</i>
<i>Ferries (Pārceļtuves)</i>	<i>Recreation areas (Atpūtas zonas)</i>
<i>Festivals (Festivāli)</i>	<i>Restaurants (Restorāni)</i>
<i>Fire prevention (Ugunsdrošības pasākumi)</i>	<i>Riots (Dumpji)</i>
<i>Fires (Ugunsgrēki)</i>	<i>Schools (Skolas)</i>

A 832 Ģeogrāfiskais pakārtojums pilsētas līmenī

<i>Sepulchral monuments (Kapu pieminekļi)</i>	<i>Streets (Ielas)</i>
<i>Sewerage (Kanalizācija)</i>	<i>Stūpas (Stūpas)</i>
<i>Shopping centers (Tirdzniecības centri)</i>	<i>Synagogues (Sinagogas)</i>
<i>Shrines (Svētņīcas)</i>	<i>Temples (Tempļi)</i>
<i>Slaughtering and slaughter-houses (Kautuves)</i>	<i>Theaters (Teātri)</i>
<i>Sports facilities (Sporta būves)</i>	<i>Tombs (Senkapi)</i>
<i>Stables (Staļļi)</i>	<i>Towers (Torņi)</i>
<i>Statues (Statujas)</i>	<i>Underground areas (Pazemes zonas)</i>
<i>Stockyards (Laidari)</i>	<i>Walls (Sienas)</i>
<i>Stores, Retail (Veikali, mazumtirdzniecības)</i>	<i>Water consumption (Ūdens patēriņš)</i>
<i>Storms (Vētras)</i>	<i>Water-supply (Ūdens resursi)</i>
<i>Street cleaning (Ielu tīrīšana)</i>	<i>Wharves (Kuģu piestātnes)</i>

Šo „pārlēcieni uz pilsētu” („city flip”) priekšmetošanas praksē pārtrauca lietot 1985. gadā. Iepriekšaplūkotā tipa vispārīgās „sk. arī” norādes tika izslēgtas no priekšmetu autoritatīvās datnes.

1. Vispārīgais noteikums. Ja darbs atspoguļo tematu, kas saistīts ar konkrētu pilsētu, un temata aprakstgalvai ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, aprakstgalvu var pakārtot ģeogrāfiski līdz pilsētas līmenim, piemēram, **Strūklakas—Kalifornija—Losandželosa**.

2. Novadpētniecības materiāli. Darbam, kas varētu interesēt vietējos vēsturniekus un genealogus, piešķir arī atbilstošu aprakstgalvu: **[pilsēta]—[temats]**, kā aprakstīts A 1845.

3. Būves. Ja darba temats saistīts ar būvju kategorijām, piemēram, celtnes, pieminekļi, tilti u.tml., piešķir arī aprakstgalvu **[pilsēta]—Celtnes, būves utt.**, ievērojot A 1334. un A 1334.5. noteiktos ierobežojumus.

4. Pilsēta kā darba temats. Ja pilsēta pati par sevi ir nozīmīgs darba aspekts, pievieno arī tipveida papildaprakstgalvu **[pilsēta]—[temats]**, izmantojot kādu no tematiskajām apakšiedaļām, kas lietojamas aiz pilsētu nosaukumiem, piemēram, —**Rasu attiecības**; —**Sociālā dzīve un paražas** u.tml. (salīdzināt ar A 1140).

5. Darbi par katastrofām, dumpjiem, demonstrācijām, u.tml. pilsētās. Atbilstoši vispārīgajam likumam, piešķir tipveida aprakstgalvu **[notikuma kategorija]—[vieta]**, un notikumiem vēsturiskā aspektā — aprakstgalvu **[pilsēta]—Vēsture—[laikposma vai gadsimta apakšiedaļa pēc nepieciešamības]** (sk. A 1560).

Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija nosaukumu A 835 autoritatīvajos ierakstos

PAMATOJUMS: 1999. gada februārī Kongresa bibliotēka sāka lietot 781. lauku (Apakšiedaļas aprakstgalvas saistes ieraksts—ģeogrāfiskā apakšiedaļa) to ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvu autoritatīvajos ierakstos, kurus var ierobežoti izmantot arī kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Šis lauks tiek lietots, lai ierakstītu ģeogrāfisko apakšiedaļu veidus tādā formātā, kas būtu gan vizuāli nolasāms, gan automātiski apstiprināms.

Pirms 1999. gada februāra lēmumus par atsevišķām ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvām, kas neiekļāvās standartnoteikumos, vai kuru ģeogrāfiskais aspekts nebija skaidrs vai acīmredzams, rakstīja 667. laukos šādu entītiju autoritatīvajos ierakstos, ko ilustrē turpmāk minētie piemēri:

151 ## \$a Sabah
667 ## \$a SUBJECT USAGE: As a geographic subdivision, this heading is used indirectly through Malaysia.

151 ## \$a Sabaha
667 ## \$a PRIEKŠMETA LIETOJUMS: Dotā aprakstgalva kā ģeogrāfiskā apakšiedaļa lietojama netieši, iestarpinot aprakstgalvu Malaizija.

151 ## \$a Washington (D.C.)
667 ## \$a SUBJECT USAGE: As a geographic subdivision, this heading is used directly.

Kopš 1999. gada 667. lauku lieto arī, lai fiksētu faktu, ka doto ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalvu nelieto kā ģeogrāfisko apakšiedaļu. Pilsētu ģeogrāfisko entītiju aprakstgalvas, kas kvalificētas ar pilsētas nosaukumu, piemēram, pilsētas rajoni, kvartāli, tuvējā apkārtnē u.tml., nav lietojamas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Šādām aprakstgalvām 667. laukā var pievienot šādu standarttekstu:

151 ## \$a Hollywood (Los Angeles, Calif.)
667 ## \$a SUBJECT USAGE: This heading is not valid for use as a geographic subdivision.

Kongresa bibliotēkas katalogizētājiem vēl nav īsti izstrādāta kārtība, kā iekļaut 781. lauku, vai otrā variantā — 667. lauku, jauno ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajos ierakstos. Atbilstoši Aprakstošās katalogizācijas rokasgrāmatas norādījumiem Z1 (Descriptive Cataloging Manual Z1), katalogizētājiem, kas darbojās kooperatīvās programmas NACO (Name Authority Cooperative Program of PCC) ietvaros, ir izvēle iekļaut jaunajos ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajos ierakstos 781. lauku administratīvajām vienībām, kuras var lietot kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, un 667. lauku jaunajos ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajos ierakstos ģeogrāfiskajiem terminiem, kurus nelieto kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Šos laukus katalogizētāji var pievienot arī jau izveidotajiem ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem. Pārbaudot jau esošu nosaukuma autoritatīvo ierakstu, kas satur priekšmetošanas lietojuma piezīmi 667. laukā, un norādot piemērotu ģeogrāfiskās apakšiedaļas formu, var dzēst 667. lauku un to aizstāt ar 781. lauku.

Turpmāk Kongresa bibliotēka, iespējams, izstrādās projektus, kā konvertēt ģeogrāfiskā pakārtojuma datus no pastāvošo ierakstu 667. laukiem uz 781. laukiem; kā pievienot 781. laukus tiem pastāvošajiem ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem administratīvajām vienībām, kuras var lietot kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas; un kā pievienot 667. laukus jau pastāvošajiem ģeogrāfisko nosaukumu autoritatīvajiem ierakstiem entītijām, kuras nelieto kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas. Šobrīd priekšmetotāji var pieprasīt, lai 781. lauki, kas ietver ģeogrāfiskā pakārtojuma informāciju, atbilstoši šeit aprakstītajām darbībām, tiktu pievienoti pastāvošajiem problemātisko ģeogrāfisko aprakstgalvu autoritatīvajiem ierakstiem. Norādī-

A 835 Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija nosaukumu autoritatīvajos ierakstos

jumus par lauku iekļaušanu jauno ģeogrāfisko aprakstgalvu autoritatīvajā ierakstā sk. A 836 un A 200, 11. sadaļā. Norādījumus par atbilstošās ģeogrāfiskās apakšsadaļas formas noteikšanu sk. A 830.

Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācijas piemēri nosaukumu autoritatīvo ierakstu 781. laukos:

151 ## \$a France
781 #0 \$z France

151 ## \$a Francija
781 ## \$z Francija

151 ## \$a Paris (France)
781 #0 \$z France \$z Paris

151 ## \$a Parīze (Francija)
781 ## \$z Francija \$z Parīze

151 ## \$a Lycia
781 #0 \$z Turkey \$z Lycia

151 ## \$a Līfija
781 #0 \$z Turcija \$z Līfija

151 ## \$a Sydney (N.S.W.)
781 #0 \$z Australia \$z Sydney (N.S.W.)

151 ## \$a Valencia (Spain : Region)
781 #0 \$z Spain \$z Valencia (Region)

KB prakse:

1. Meklēšana Kongresa bibliotēkas datubāzē. Ja rodas šaubas par to, vai dotā ģeogrāfiskā nosaukuma aprakstgalva ir lietojama kā ģeogrāfiskā apakšsadaļa, vispirms jāskatās KB datubāzē, lai noteiktu, kāds lēmums ticis iepriekš pieņemts un ierakstīts 667. laukā SUBJECT USAGE (PRIEKŠMETA LIETOJUMS) vai 781. laukā. Ja kāds no šiem laukiem, kas attiecas uz doto aprakstgalvu, atrodas autoritatīvajā ierakstā, vadās pēc šajā ierakstā dotajiem norādījumiem.

2. Vispārīgās vadlīnijas 781. lauku pievienošanai.

a. Valstis un pirmā līmeņa politiskās vienības. Iesniedz ierosinājumus pievienot 781. laukus tām valstīm, kuru politiskais statuss ir sevišķi sarežģīts vai neparasts, kā arī mazāk pazīstamām salu valstīm.

b. Citi. Iesniedz ierosinājumus pievienot 781. laukus entītijām, kas nepakļaujas parastiem ģeogrāfiskās pakārtošanas noteikumiem vai arī novecojušām administratīvām vienībām, kuras var lietot kā priekšmetus, piemēram, **Neapole (karaļvalsts)**.

Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija nosaukumu A 835 autoritatīvajos ierakstos

3. **Ierosinājumu iesniegšana.** Ja aprakstgalva atbilst 2.a–2.b aprakstītajam veidam, rīkojas šādi:

a. Izdrukas sagatavošana. Izdrukā nosaukuma autoritatīvo ierakstu. Jebkurā tukšajā izdrukas daļā, ja iespējams, ar sarkano krāsu raksta: **Proposal for NAR** (NAR ierosinājums). Uzdrukā vai uzraksta piemērotāko no turpmāk minētajiem norādījumiem:

pievienot: 781 \$z (...)

vai

pievienot: 781 \$z (...) \$z (...)

Šos norādījumus ietver sarkanas krāsas iekavās.

b. Rediģējamie bibliogrāfiskie ieraksti. Uz izdrukas uzraksta rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu skaitu, ja ierosinājums tiks atbalstīts (ja maināmo ierakstu nav, raksta: **0 izmaiņas**).

c. Ierosinājuma iesniegšana. Uz izdrukas raksta savu katalogizētāja kodu un izdruku datē. Ierosinājumu kopā ar katalogizējamo darbu un visu rediģējamo bibliogrāfisko ierakstu izdrukām iesniedz Priekšmeta aprakstgalvu Redakcijas grupai. Pēc ierosinājuma apstiprināšanas 781. lauks tiks ievietots nosaukuma autoritatīvajā ierakstā.

Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija priekšmetu A 836 autoritatīvajos ierakstos

PAMATOJUMS: 1999. gada februārī Kongresa Bibliotēka priekšmeta autoritatīvajos ierakstos jaunajām ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvām, ko var lietot kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, sāka lietot 781. lauku (Apakšiedaļas aprakstgalvas saistes ieraksts — ģeogrāfiskā apakšiedaļa). Šo lauku lieto, lai ierakstītu ģeogrāfiskās apakšiedaļas formu formātā, kas ir gan vizuāli nolasāms, gan automātiski apstiprināms. Ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvām, kuras nelieto kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, Bibliotēka sāka pievienot 667. lauku, tā norādot, ka aprakstgalva nav izmantojama kā ģeogrāfiskā apakšiedaļa.

Pirms 1999. gada februāra lēmumus par atsevišķām ģeogrāfisko nosaukumu aprakstgalvām, kas neiekļāvās standartnoteikumos vai kuru ģeogrāfiskais aspekts bija neskaidrs vai nebija acīmredzams, priekšmeta autoritatīvajos ierakstos rakstīja 680. laukos, piemēram:

```
151 #0 $a Samoan Islands
680 ## $i As a geographic subdivision, this heading is used
      directly.
```

```
151 #0 $a Samoa salas
680 ## $i Šo aprakstgalvu kā ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto
      tieši.
```

1999. gadā tika uzsākts projekts, lai šāda veida 680. laukus, kas atrodas pirms 1999. gada veidotajos priekšmeta autoritatīvajos ierakstos, konvertētu uz 781. laukiem un pievienotu vai nu 667. vai 781. lauku visiem pārējiem ģeogrāfisko aprakstgalvu priekšmeta autoritatīvajiem ierakstiem, kuri veidoti pirms minētā gada. Ja pamanīti tādi ģeogrāfisko priekšmeta autoritatīvie ieraksti, kuriem trūkst vai nu 667. vai 781. lauka, priekšmetotājiem par to jāinformē Priekšmeta aprakstgalvu Redakcijas grupa, nosūtot ieraksta izdruku.

Visām nesen ierosinātajām ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvām, kuras var lietot kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, priekšmetotājiem tagad jāpievieno 781. lauks. Aprakstgalvām, kas nav lietojamas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, piemēram, debess ķermeņi noteiktas entītijas pilsētās, priekšmetotājiem tagad nepieciešams ierakstam pievienot 667. lauku ar paziņojumu, ka aprakstgalva nav lietojama kā ģeogrāfiskā apakšiedaļa.

Šeit aprakstīta 781. vai 667. lauku pievienošanas kārtība jaunierosinātajām ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvām. Norādījumus par šo lauku pievienošanu to administratīvo vienību nosaukumu ierakstiem, kas izveidoti kā nosaukuma aprakstgalvas, sk. A 835.

1. 781. lauks. Veidojot jaunu ģeogrāfiskā priekšmeta aprakstgalvu, ko var lietot kā ģeogrāfisko apakšiedaļu, atbilstoši A 830 aprakstītajiem norādījumiem nosaka, kādā formā šī aprakstgalva lietojama kā ģeogrāfiskā apakšiedaļa. Ziņas par ģeogrāfiskās apakšiedaļas formu ievieto 781. laukā ar otro indikatoru 0. Ja ģeogrāfiskā aprakstgalva ir lietojama tieši, tad datus ievada vienā \$z apakšlaukā. Ja ģeogrāfiskā aprakstgalva ir lietojama netieši aiz plašākās ģeogrāfiskās entītijas, datus ievada divos secīgos \$z apakšlaukos. *Piemēri:*

```
151 ## $a Arabah Valley (Israel and Jordan)
781 #0 $z Arabah Valley (Israel and Jordan)
```

```
151 ## $a Halkyn Mountain (Wales)
781 #0 $z Wales $z Halkyn Mountain
```

A 836 Ģeogrāfiskā pakārtojuma informācija priekšmetu autoritatīvajos ierakstos

2. *667. lauks.* Ģeogrāfisko priekšmetu aprakstgalvām, kuras nelieto kā ģeogrāfiskās apakšsiedaļas, piemēram, debess ķermeņi, būves vai parki pilsētā u.tml., pievieno 667. lauku, ierakstā iekļaujot šādu tekstu:

```
667 ## $a This heading is not valid for use as a geographic
      subdivision.
667 ## $a Doto aprakstgalvu nevar lietot kā ģeogrāfisko
      apakšsiedaļu.
```

Piemēri:

```
151 ## $a Andromeda Galaxy
667 ## $a This heading is not valid for use as a geographic
      subdivision.

151 ## $a Andromēda (galaktika)
667 ## $a Doto aprakstgalvu nevar lietot kā ģeogrāfisko
      apakšsiedaļu.

151 ## $a Roosevelt Drive (Bedford Hills, N.Y.)
667 ## $a This heading is not valid for use as a geographic
      subdivision.
```

PAMATOJUMS: Līdz 1992. gadam izmantotā prakse par priekšmeta aprakstgalvas kombinēšanu gan ar tematisko, gan ģeogrāfisko apakšiedaļu, tika nomainīta ar metodi, atbilstoši kurai, vietas nosaukumu iestarpina starp aprakstgalvu un tematisko apakšiedaļu (salīdzināt ar A 870). Tomēr ierobežotu tematisko apakšiedaļu skaitu autorizēja tālākai pakārtošanai ar vietu, veidojot tipveida aprakstgalvas: **[temats]**—**[tematiskā apakšiedaļa]**—**[vieta]**. Piemērs:

650 #0 \$a Construction industry \$x Law and legislation
\$z Maryland.

650 #0 \$a Celtniecības industrija \$x Tiesības un likumdošana
\$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Mērilendas štats.

1991. gadā Priekšmetu apakšiedaļu konferencē Airlie, Virdžīnijas štatā, ieteica šādu apakšiedaļu standartsecību: **[temats]**—**[vieta]**—**[hrololoģija]**—**[forma]**. 1992. gadā tika nolemts ievērot šo kārtību visur, kur iespējams. Tomēr jaunām tematiskām apakšiedaļām, kas ir loģiski saistītas ar ģeogrāfiju, autorizē to tālāku pakārtojumu ar vietu. Apakšiedaļām, kuras agrāk ģeogrāfiski nepakārtoja, tagad iespēju robežās autorizē ģeogrāfiskai pakārtošanai.

Piezīme: No 1977. līdz 1989. gadam atsevišķām apakšiedaļām izņēmuma kārtā bija autorizēta vietas nosaukuma pievienošana gan pirms, gan pēc apakšiedaļām, vai abās vietās, piemēram, **Afroamerikāņi—Latīņamerika—Mācīšana un mācīšanās—Amerikas Savienotās Valstis**. Šo praksi pārtrauca 1989. gadā.

1. Brīvi pievienojamās apakšiedaļas. Brīvi pievienojamajām apakšiedaļām, kuru tālākais pakārtojums ar vietu ir autorizēts, brīvi pievienojamo apakšiedaļu sarakstā A 1095–A 1200 pievienota piezīme (*May Subd Geog*) (var pakārtot *ģeogr.*). Šīs apakšiedaļas pakārto tālāk ģeogrāfiski, ja to prasa katalogizējamais darbs. Piemērs:

650 #0 \$a Chemistry \$x Study and teaching \$z Maryland.

650 #0 \$a Ķīmija \$x Mācīšana un mācīšanās \$z Amerikas
Savienotās Valstis \$z Mērilendas štats.

2. Brīvi nepievienojamās apakšiedaļas. Ja nepieciešams, izmanto priekšmetu autoritatīvajā datnē izveidotās apakšiedaļas, kuru ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts. Veidojot aprakstgalvas pamatdaļas un brīvi nepievienojamas apakšiedaļas jaunas kombinācijas, ja nepieciešams, autorizē to tālāko ģeogrāfisko pakārtojumu atbilstoši A 364 1. sadaļai.

3. Vairākas tematiskās apakšiedaļas. Kombinējot aprakstgalvas pamatdaļu ar ģeogrāfisko apakšiedaļu un vairākām tematiskām apakšiedaļām, pievieno jebkuru nepieciešamo ģeogrāfisko apakšiedaļu aiz pēdējās apakšiedaļas, kuras pakārtojums ar vietu ir autorizēts. Piemēram, turpmāk minētās apakšiedaļas ir brīvi pievienojamās apakšiedaļas, kuras lieto aiz izglītības institūciju veidiem, un kuru lietojumu kontrolē parauga aprakstgalvas (A 1151.5):

—Finanses

—Finanses—Tiesības un likumdošana (*var pakārtot ģeogr.*)

—Pakalpojumu dienesti (*var pakārtot ģeogr.*)

—Pakalpojumu dienesti—Ārpakalpojumu izmantošana (*var pakārtot ģeogr.*)

A 860 Apakšiedaļu tālāka pakārtošana ar vietu

Tāpēc var veidot šādas aprakstgalvas:

- 650 0# \$a Medical colleges \$z California \$x Finance.
- 650 0# \$a Medical colleges \$x Finance \$x Law and legislation \$z California.

- 650 0# \$a Medicīnas koledžas \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kalifornijas štats \$x Finances.
- 650 0# \$a Medicīnas koledžas \$x Finances \$x Tiesības un likumdošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Kalifornijas štats.

- 650 0# \$a Universities and colleges \$x Services for \$z Minnesota.
- 650 0# \$a Universities and colleges \$x Services for \$x Contracting out \$z Minnesota.

- 650 0# \$a Augstskolas \$x Pakalpojumu dienesti \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Minesotas štats.
- 650 0# \$a Augstskolas \$x Pakalpojumu dienesti \$x Ārpakalpojumu izmantošana \$z Amerikas Savienotās Valstis \$z Minesotas štats.

KB prakse:

3. Bibliogrāfiskās datnes uzturēšana. Labo jebkurus datubāzē iekļautos bibliogrāfiskos ierakstus, kas neatbilst pašreizējiem norādījumiem par ģeogrāfisko pakārtošanu.

PAMATOJUMS: *Kombinējot tematiskās aprakstgalvas ar tematiskajām apakšiedaļām, vietu var izteikt ar vienu no divām metodēm: (1) iestarpinot vietas nosaukumu starp aprakstgalvu un apakšiedaļu, piemēram, **Celtniecības industrija—Polija—Finanses**, vai (2) pakārtojot tālāk ar vietu tematisko apakšiedaļu, piemēram, **Celtniecības industrija—Tiesības un likumdošana—Polija**. Agrāk šādos gadījumos vienas aprakstgalvas vietā tika veidotas divas aprakstgalvas, piemēram:*

650 #0 \$a Construction industry \$x Finance.

650 #0 \$a Construction industry \$z Poland.

650 #0 \$a Celtniecības industrija \$x Finanses.

650 #0 \$a Celtniecības industrija \$z Polija.

*60-tajos gados tika pieņemta metode, kas aizstāja iepriekšējo praksi un noteica ierobežotu skaitu izņēmuma tematisko apakšiedaļu, kuras var pakārtot tālāk ģeogrāfiski. 1991. gadā Priekšmetu apakšiedaļu konferencē Airlie, Virdžīnijas štatā, ieteica šādu apakšiedaļu standartsecību: **[temats]—[vieta]—[hrololoģija]—[forma]**. 1992. gadā tika nolemts ievērot šo kārtību visur, kur iespējams. Tomēr jaunām tematiskām apakšiedaļām, kas ir loģiski saistītas ar ģeogrāfiju, autorizē to tālāku pakārtojumu ar vietu. Apakšiedaļām, kuras agrāk ģeogrāfiski nepakārtoja, tagad iespēju robežās autorizē ģeogrāfiskai pakārošanai. Metodes apakšiedaļu tālākai pakārtošanai ar vietu iztīrītas A 860.*

Šeit apskatīta metode, kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas iestarpināt starp aprakstgalvām un tematiskajām apakšiedaļām, ja pakārtojums ar vietu nav autorizēts Aplūkota arī ģeogrāfisko apakšiedaļu iestarpināšana starp aprakstgalvām un hronoloģiskajām apakšiedaļām, kā arī starp aprakstgalvām un formas apakšiedaļām.

1. Vispārīgais noteikums. Vadoties pēc A 830 norādījumiem, tematiskajās aprakstgalvās ar tematisko apakšiedaļu vietu izceļ, iestarpinot vietas nosaukumu starp pamataprakstgalvu un tās tematisko apakšiedaļu, ja aprakstgalvas pakārtojums ar vietu ir autorizēts.

2. Izņēmumi. Vienmēr piešķir tikai vienu aprakstgalvu, kā iepriekš norādīts 1. sadaļā, izņemot šādus gadījumus:

- Ja katalogizējamais darbs aplūko vispārīgu tematu, kā arī šo tematu saistībā ar noteiktu vietu, piešķir divas aprakstgalvas, piemēram:

650 #0 \$a Construction industry \$x Finance.

650 #0 \$a Construction industry \$z Poland \$x Finance.

650 #0 \$a Celtniecības industrija \$x Finanses.

650 #0 \$a Celtniecības industrija \$z Polija \$x Finanses.

- Īpašiem priekšmetiem, ko izsaka ar noteiktām aprakstgalvām un apakšiedaļām, pastāv ilga prakse vairāku aprakstgalvu veidošanā. Piemēram, tādiem priekšmetiem kā kari un citi bruņoti konflikti (salīdzināt ar A 1200, 1), apakšiedaļa —**Reliģiskie aspekti** (salīdzināt ar A 1998, 2.a) un reliģisko konfesiju vai reliģiju kā apakšiedaļu lietojums (sal. A 2015, 4.). Šī prakse ir turpināma.

A 870 Ģeogrāfisko apakšiedaļu iestarpināšana

3. Hronoloģiskās apakšiedaļas.

a. Māksla un mūzika. Hronoloģiskās apakšiedaļas lieto aiz nacionālās un etniskās mākslas un mākslas žanru (salīdzināt ar A 1148), kā arī skaņdarbu (sal. A 1160 un A 1916.5) aprakstgalvām. Starp aprakstgalvas pamatdaļu un hronoloģisko apakšiedaļu iestarpina ģeogrāfisko apakšiedaļu, tādējādi atspoguļojot atbilstošās vietas atbilstošā laika perioda mākslu un mūziku. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Landscape painting, French \$z France \$z Marseille \$y 19th century.
- 650 #0 \$a Ainavu glezniecība, franču \$z Francija \$z Marseļa \$y 19. gs.

- 650 #0 \$a Pottery, Japanese \$z Japan \$z Hiroshima-ken \$y To 794.
- 650 #0 \$a Podniecība, japāņu \$z Japāna \$z Hirosima \$y Līdz 794.

- 650 #0 \$a Art, Aboriginal Australian \$z Australia \$z Queensland \$y 20th century.
- 650 #0 \$a Māksla, Austrālijas aborigēnu \$z Austrālija \$z Kvīnslenda \$y 20. gs.

- 650 #0 \$a Choral music \$z Germany \$y 18th century.

- 650 #0 \$a Jazz \$z Louisiana \$z New Orleans \$y 1951-1960.

b. —Vēsture—[datējumi]. Iestarpina ģeogrāfiskās apakšiedaļas starp aprakstgalvām, kuru ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, un tematisko apakšiedaļu —**Vēsture**, kurai seko izveidotas vai brīvi pievienojamas atbilstošas hronoloģiskās apakšiedaļas, piemēram, **Sievietes—Itālija—Vēsture—Renesanse, 1450-1600; Ķīmija—Vācija—Vēsture—19. gs.** Veidojot tipveida aprakstgalvas [temats]—[vieta]—**Vēsture—[datējumi]**, jāapsver, vai konkrētais datējuma intervāls ir atbilstošs vietai un vai ir pietiekami daudz materiālu attiecīgās apakšiedaļas izveidei, piemēram, **Finances, valsts—Francija—Vēsture—1789-1871.**

c. —Starptautiskās attiecības—[datējumi]. Lai izteiktu reģiona vai valsts diplomātiskās attiecības noteiktā laikposmā, aiz tipveida aprakstgalvām: [vieta]—**Starptautiskās attiecības** pievieno datējuma apakšiedaļas. Atspoguļojot diplomātiskās attiecības starp diviem konkrētiem reģioniem vai valstīm noteiktā laikposmā, ģeogrāfiskās apakšiedaļas neiestarpina starp aprakstgalvu [vieta]—**Starptautiskās attiecības** un hronoloģisko apakšiedaļu. Tā vietā veido vairākas aprakstgalvas (salīdzināt ar A 1629). *Piemēri:*

- 651 #0 \$a Great Britain \$x Foreign relations \$y 1979-1997.
- 651 #0 \$a Great Britain \$x Foreign relations \$z Argentīna.

- 651 #0 \$a Lielbritānija \$x Starptautiskās attiecības \$y 1979-1997.
- 651 #0 \$a Lielbritānija \$x Starptautiskās attiecības \$z Argentīna.

651 #0 \$a Argentina \$x Foreign relations \$z Great Britain.
651 #0 \$a Argentina \$x Foreign relations \$y 1955-1983.

651 #0 \$a Argentīna \$x Starptautiskās attiecības
\$y Lielbritānija.

651 #0 \$a Argentīna \$x Starptautiskās attiecības
\$y 1955-1983.

d. Literatūra. Hronoloģiskās apakšiedaļas aiz atsevišķu literatūru un to žanru aprakstgalvām (salīdzināt ar A 1156), kā arī aiz rakstnieku grupu aprakstgalvām (salīdzināt ar A 1155.2) lieto, lai atspoguļotu literatūras un rakstnieku grupas šajos laikposmos. Ģeogrāfiskās apakšiedaļas neiestarpina starp literatūru un rakstnieku grupu aprakstgalvām un hronoloģiskajām apakšiedaļām. Tā vietā veido divas aprakstgalvas.

e. Ģeoloģija un paleontoloģija. Atbilstoši ilgstošai praksei, ģeogrāfiskās apakšiedaļas neiestarpina starp aprakstgalvām **Ģeoloģija, stratigrāfiskā; Paleontoloģija; Paleobotānika;** u.tml. un noteiktajām hronoloģiskajām apakšiedaļām, kas atspoguļo ģeoloģiskās ēras, periodus un laikmetus, piemēram, **Ģeoloģija, stratigrāfiskā—Perma periods; Paleontoloģija—Pensilvānijas laikmets; Paleobotānika—Karbona ēra.** Tā vietā veido divas aprakstgalvas. *Piemērs:*

650 #0 \$a Paleontology \$y Cretaceous.

650 #0 \$a Paleontology \$z Montana.

[not 650 #0 \$a Paleontology \$z Montana \$y Cretaceous.]

650 #0 \$a Paleontoloģija \$y Krīta periods.

650 #0 \$a Paleontoloģija \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Montanas štats.

[nevis 650 #0 \$a Paleontoloģija \$z Amerikas Savienotās
Valstis \$z Montanas štats \$y Krīta
periods.]

4. Formas apakšiedaļas. Formas apakšiedaļas parasti ir priekšmeta aprakstgalvu pēdējais elements (salīdzināt ar A 1075, 2. sadaļu). Ģeogrāfiskās apakšiedaļas iestarpina starp aprakstgalvām, kuru ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, un formas apakšiedaļām, izņemot gadījumus, kad formas apakšiedaļas ir pieļaujama tālāka ģeogrāfiskā iedalīšana pieder pie kategorijas, kuru ģeogrāfiskais pakārtojums ir autorizēts, piemēram —**Katalogi un kolekcijas** (var pakārtot *ģeogr.*); —**Amata apraksti** (var pakārtot *ģeogr.*); —**Kritušo saraksti** (var pakārtot *ģeogr.*).

PAMATOJUMS: 1973. gadā tika pārtraukta tipveida aprakstgalvu : [vietas nosaukums]—Ceļojumu apraksti—Uzskati vai [vietas nosaukums]—Apraksti—Uzskati piešķiršanas prakse darbiem, kas sastāvēja no mākslas darbu reprodukcijām, un kuru galvenā tēma bija noteikta ģeogrāfiska vieta. Kā formas vai tematiskās aprakstgalvas sāka lietot tipveida aprakstgalvas: [vietas nosaukums] mākslā. 1997. gadā šis aprakstgalvu tips tika mainīts uz [vietas nosaukums]—Mākslā. Tādas tipveida aprakstgalvas kā [vietas nosaukums]—Kinofilmās; [vietas nosaukums]—Bībelē u.tml. piešķir tikai kā tematiskās aprakstgalvas.

1. [vieta]—Mākslā. Mākslas darbu reprodukcijām, kuru tēma ir kāda noteikta ģeogrāfiska vieta, kā formas apakšiedaļu lieto brīvi pievienojamo apakšiedaļu —Mākslā, piešķirot tai apakšlauka kodu \$v. Piemērs:

Darba nosaukums: Manhattan observed : selections of drawings, prints, and paintings.

651 #0 \$a New York (N.Y.) \$v In art.

651 #0 \$a Manhattan (New York, N.Y.) \$v In art.

Izņēmums: Darbiem, kas sastāv vai nu no kādas vietas fotogrāfijām, vai gleznojumiem, kas tapuši laikā, kad fotogrāfija vēl nebija izgudrota, piešķir aprakstgalvu [vieta]—Albumi.

Darbiem, kas kādu vietu aplūko kā tēmu mākslā, par tematisko apakšiedaļu lieto brīvi pievienojamo apakšiedaļu —Mākslā, piešķirot tai apakšlauka kodu \$x. Piemērs:

Darba nosaukums: Michael Delacroix, eternal Paris.

600 10 \$a Delacroix, Michel \$x Themes, motives.

651 #0 \$a Paris (France) \$x In art.

600 10 \$a Delacroix, Michel \$x Tēmas, motīvi.

651 #0 \$a Parīze (Francija) \$x Mākslā.

1997. gada janvārī tika pārtraukta brīvi pievienojamo vārdkopu aprakstgalvu [vietas nosaukums] mākslā lietošana.

2. [vieta]—Literatūrā. Darbiem, kas ietver noteiktu ģeogrāfisku vietu apskatu dažādos literāros žanros vai kādā atsevišķā literatūras žanrā, aiz vietu nosaukumiem lieto brīvi pievienojamo apakšiedaļu —Literatūrā. Piemērs:

Darba nosaukums: The Paris of the novelists.

651 #0 \$a Paris (France) \$x In literature.

650 #0 \$a Fiction \$y 19th century \$x History and criticism.

Darba nosaukums: The Paris of the novelists.

651 #0 \$a Parīze (Francija) \$x Literatūrā.

650 #0 \$a Proza \$y 19. gs. \$x Vēsture un kritika.

Piezīme: Standartnorādījumi par literāro darbu formu/žanru aprakstgalvām attiecas uz literāro darbu krājumiem vai atsevišķiem literāriem darbiem, kuru temats ir noteiktas ģeogrāfiskas vietas atspoguļojums, t.i., apakšiedaļas —Literārie krājumi, —Daiļliteratūra, —Drāma vai —Dzeja lieto aiz vietas nosaukuma.

A 910 Vieta kā tēma mākslā, literatūrā, kinofilmās u.tml.

1993. gada augustā tika pārtraukta brīvi pievienojamās vārdkopas aprakstgalvas [*vietas nosaukums*] literatūrā lietošana.

3. [*vieta*]**—Kinofilmās.** Darbiem, kas ietver noteiktu ģeogrāfisku vietu apskatu kinofilmās, aiz vietu nosaukumu aprakstgalvām lieto brīvi pievienojamo apakšsiedaļu —**Kinofilmās.** *Piemērs:*

Darba nosaukums: Hollywood's Canada : the Americanization of our national image.

651 #0 \$a Canada \$x In motion pictures.

650 #0 \$a Motion pictures \$z United States \$x History.

651 #0 \$a Kanāda \$x Kinofilmās.

650 #0 \$a Kinofilmas \$z Amerikas Savienotās valstis
\$x Vēsture.

1997. gada decembrī tika pārtraukta aprakstgalvas [*vietas nosaukums*] **kinofilmās** lietošana.

4. [*vieta*][...] **aparakstgalvās.** Iesniedz redakcijas grupai priekšlikumus izveidot tipveida aprakstgalvas: [*vieta*] **Bībelē**, [*vieta*] **izpildītājmākslā**, u.tml. Tās lieto kā tematiskās aprakstgalvas darbiem, kuros apskatīta noteiktas ģeogrāfiska vieta Bībelē, izpildītājmākslā u.tml. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The Message and the land: a study of allusions to Iran in the text of the Koran.

650 #0 \$a Iran in the Koran.

650 #0 \$a Irāna Korānā.

Piezīme: Norādījumus par vietu kā skaņdarbu tematu sk. A 2075.

PAMATOJUMS: Aprakstošās katalogizēšanas prakse atbilstoši AACR2 nosaka, ka administratīvās vienības aprakstgalva **Ķīna** jālieto visām Ķīnas sauszemes teritorijā pastāvošajām pārvaldes formām visos laikposmos, ieskaitot Ķīnas Tautas Republiku. Institūciju aprakstgalvu **Ķīna (Tautas Republika, 1949-)** pārtrauca lietot līdz ar AACR2 ieviešanu. Aprakstgalva **Ķīna** apzīmē arī Ķīnas Tautu Republiku, dibinātu 1949. gadā. Šāda aprakstgalvas **Ķīna** lietojuma maiņa, saskaņā ar priekšmetošanas politiku, notika 1973. gadā.

Institūciju aprakstgalvu **Ķīna (Republika : 1949-)** aprakstošajā katalogizācijā lieto, lai apzīmētu Ķīnas republiku pēc 1948. gada; administratīvās vienības aprakstgalva **Taivāna** apzīmē Taivānas provinci, kas ir Ķīnas republikas daļa. Tomēr priekšmetošanas praksē aprakstgalvu **Taivāna** lieto gan attiecībā uz Ķīnas republiku pēc 1948. gada, gan Taivānas salu.

Noteikumus par Honkongu un aprakstgalvas **Honkonga (Ķīna)** piešķiršanu sk. A 978.

1. Ķīna. Neatkarīgi no laikposma darbiem par Ķīnu vai Ķīnas Tautas Republiku kā aprakstgalvu vai ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto nosaukumu **Ķīna**.

Ja nepieciešams apzīmēt konkrētu vēsturisku periodu, lieto atbilstošu laikposma apakšiedaļu. Apakšiedaļa, kurā uzrādīts laikposms pēc 1949. gada, apzīmē Ķīnas Tautas Republiku. *Piemēri:*

651 #0 \$a Ķīna \$x Vēsture \$y Songu dinastija, 960-1279.
650 #0 \$a Izglītība \$z Ķīna \$x Vēsture \$y 1949-1976.
651 #0 \$a Ķīna \$x Politika un pārvalde \$y 1937-1945.

2. Taivāna. Darbiem par Taivānas salu piešķir aprakstgalvu **Taivāna**, neskatoties uz laikposmu. *Piemēri:*

651 #0 \$a Taivāna \$x Vēsture \$y 1895-1945.
651 #0 \$a Taivāna \$x Starptautiskās attiecības \$z Amerikas Savienotās Valstis.

Kā ģeogrāfisko apakšiedaļu **Taivāna** lieto tieši aiz temata. Taivānas atsevišķu vietu apakšiedaļas lieto iestarpinot apakšiedaļu **Taivāna**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Izglītība \$z Taivāna.
650 #0 \$a Dzīvokļu saimniecība \$z Taivāna \$z Taipeja.

Institūciju aprakstgalvu **Ķīna (Republika : 1949-)** nelieto. Tomēr atsevišķu valsts iestāžu nosaukumus, kas lietoti kā priekšmeti, piešķir kā institūciju aprakstgalvas, tādā formā kā tās ierakstītas nosaukumu autoritatīvajā datnē, pat ja tās formulētas kā aprakstgalvas **China (Republic : 1949-)** pakārtotās daļas. *Piemērs:*

610 10 \$a China (Republic : 1949-). \$b Hai Jun.

Institūciju aprakstgalvas, formulētas kā **Taivāna** pakārtotās daļas, apzīmē Taivānas provinces pārvaldes institūcijas, neskatoties uz laikposmu, piemēram, **Taiwan. Min zheng ting**.

Darbiem, kuri izdoti Ķīnas Republikā un kuros apskatīta tikai Taivāna, aprakstgalvu **Ķīna** nepiešķir. Tā vietā piešķir aprakstgalvu **Taivāna**. Darbiem, kuros aprakstīta gan Taivāna, gan kontinentālā Ķīna, attiecīgi piešķir **Taivāna** un **Ķīna**.

PAMATOJUMS: No 1997. gada Kongo Demokrātiskā Republika, kas laikposmā no 1971. līdz 1997. gadam saucās Zaira, atkal lieto savu iepriekšējo nosaukumu. Tā rezultātā tagad ir divas valstis ar nosaukumu Kongo, kuras atspoguļo ar aprakstgalvām **Kongo (Brazavila)** un **Kongo (Demokrātiskā Republika)**. Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas par divu minēto aprakstgalvu kā priekšmetu piešķiršanu, kā arī termina Kongo lietošanu ģeogrāfiskajos kvalifikatoros un termina Kongojieši lietošanu kā kvalifikatoru ar apzīmētāju.

1. Kongo (Demokrātiskā Republika). Darbiem par valsti, agrāk sauktu par Beļģu Kongo vai Zairu ar galvaspilsētu Kinšasu, kā priekšmeta aprakstgalvu vai kā ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto **Kongo (Demokrātiskā Republika)**.

Nosaukuma aprakstgalvas **Beļģu Kongo** un **Zaira** nevar lietot kā priekšmeta aprakstgalvas.

2. Kongo (Brazavila). Darbiem par Kongo Tautas Republiku, kas agrāk bija pazīstama kā Viduskongo ar galvaspilsētu Brazavila, kā priekšmeta aprakstgalvu vai kā ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto **Kongo (Brazavila)**.

Nosaukuma aprakstgalvu **Viduskongo** kā priekšmeta aprakstgalvu nelieto.

3. (Kongo) kā ģeogrāfiskais kvalifikators. Veidojot aprakstgalvas vai formulējot sk. norādes entītijām, kuras kvalificētas ar valsts nosaukumu, piemēram, ģeogrāfiski objekti vai notikumi, kvalifikatorā lieto tikai **Kongo**, bez tālāka precizējuma, uz kuru no abām Kongo valstīm tas attiecas. Tas atbilst praksei, kuru lieto, veidojot nosaukuma aprakstgalvas ar kvalifikatoru **Kongo**. *Piemēri:*

151 ## \$a Niari, upe (Kongo)
 550 ## \$w g \$a Upes \$z Kongo (Brazavila)

151 ## \$a Giri, upe (Kongo)
 550 ## \$w g \$a Upes \$z Kongo (Demokrātiskā Republika)

151 ## \$a Parc national des Virunga (Kongo)
 550 ## \$w g \$a Nacionālie parki \$z Kongo (Demokrātiskā Republika)

151 ## \$a Congo (Democratic Republic) \$x History \$y Shaba Uprising, 1978
 450 ## \$a Shaba Uprising, Congo, 1978

Izņēmums: Entītijām, kas atrodas abās valstīs, kvalifikatorā jānorāda abas. *Piemērs:*

151 ## \$a Stanley Pool (Kongo (Brazavila) un Kongo (Demokrātiskā Republika))
 550 ## \$w g \$a Ezeri \$z Kongo (Brazavila)
 550 ## \$w g \$a Ezeri \$z Kongo (Demokrātiskā Republika)

A 928 Kongo

Ja nepieciešams atšķirt divas identisku nosaukumu entītijas, kas atrodas katra savā Kongo valstī, ģeogrāfiskajā kvalifikatorā jālieto pilnais valsts nosaukums. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Atlantijas okeāna piekraste (Kongo (Brazavila))
- 550 ## \$w g \$a Piekrastes \$z Kongo (Brazavila)

- 151 ## \$a Atlantijasokeāna piekraste (Kongo (Demokrātiskā Republika))
- 550 ## \$w g \$a Piekrastes \$z Kongo (Demokrātiskā Republika)

4. Kongojiešu kā kvalifikators ar apzīmētāju. Veidojot priekšmeta aprakstgalvu, kas kvalificēta ar apzīmētāju **Kongojiešu**, attiecīgās valsts norādīšanai pievieno (**Brazavila**) vai (**Demokrātiskā Republika**). *Piemēri:*

- 150 ## \$a Kongojiešu (Brazavila) literatūra
- 150 ## \$a Kongojiešu (Demokrātiskā Republika) literatūra
- 150 ## \$a Kongojiešu (Brazavila) proza (franču)
- 150 ## \$a Kongojiešu (Demokrātiskā Republika) literatūra (franču)
- 150 ## \$a Māksla, kongojiešu (Brazavila)
- 150 ## \$a Pilsoņu tiesības un politiskais pienākums, kongojiešu (Demokrātiskā Republika)
- 150 ## \$a Kulinārija, kongojiešu (Demokrātiskā Republika)
- 150 ## \$a Diplomātiskie un konsulārie dienesti, kongojiešu (Brazavila)
- 150 ## \$a Komo (kongojiešu (Demokrātiskā Republika) tauta)
- 150 ## \$a Kipimpi (kongojiešu (Demokrātiskā Republika) mitoloģija)

5. Ģeogrāfiskie kodi. **Kongo (Brazavila)** apzīmēšanai jālieto kodi **f-cf**, bet **Kongo (Demokrātiskā Republika)** — **f-cg**.

PAMATOJUMS: Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas par priekšmeta aprakstgalvu Vācija un Berlīne piešķiršanu.

1. Aprakstgalvu piešķiršana.

a. Vācija. Turpmāk minētās agrāk lietotās aprakstgalvas vairs nevar izmantot kā priekšmeta aprakstgalvas: **Vācija (Federatīvā Republika, 1949-)**; **Vācija (Demokrātiskā Republika, 1949-)**; **Rietumvācija**; **Austrumvācija**; **Vācija, Austrumu**; **Vācija (Sabiedroto okupētā teritorija, 1945-1955)**, kā arī aprakstgalvas Amerikas Savienoto Valstu, Lielbritānijas, Francijas un Krievijas okupācijas zonām. Priekšmetošanā lieto šādas aprakstgalvas:

- **Vācija**

Lieto darbiem par (a) reģionu un valsti pirms Otrā pasaules kara vai Otrā pasaules kara laikā, (b) pēckara okupācijas zonām kopumā (c) Austrumvāciju un Rietumvāciju kopumā, laikposmā no 1949.–1990. gadam vai (d) atkalapvienoto Vāciju no 1990. gada.

- **Austrumvācija**

Lieto darbiem par (a) Vācijas austrumu daļu pirms 1949. gada, (b) Krievijas okupācijas zonu, (c) Vācijas Demokrātiskā Republiku no 1949.–1990. gadam vai (d) atkalapvienotās Vācijas austrumu daļu no 1990. gada. Lietojot —**Austrumvācija** kā ģeogrāfisko apakšiedaļu, to ieraksta tieši aiz temata, nevis aiz —**Vācija**.

- **Rietumvācija**

Lieto darbiem par (a) Vācijas rietumu daļu pirms 1949. gada, (b) Amerikas Savienoto Valstu, Lielbritānijas, Francijas un Krievijas okupācijas zonām, (c) Vācijas Federatīvo Republiku no 1949.–1990. gadam, vai (d) atkalapvienotās Vācijas rietumu daļu no 1990. gada. Lietojot —**Rietumvācija** kā ģeogrāfisko apakšiedaļu, to ieraksta tieši aiz temata, nevis aiz —**Vācija**.

- **Ziemeļvācija, Dienvidvācija**

Lieto darbiem par Vācijas ģeogrāfiskiem rajoniem, neskatoties uz politisko statusu vai laikposmu. Lietojot šīs aprakstgalvas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, tās ieraksta tieši aiz tematiem.

Nosaukuma aprakstgalvas, kas atspoguļo okupācijas varas, u.tml. institūcijas, piemēram, **Vācija (Territory under Allied Occupation, 1945-1955 : U.S. Zone). Office of Military Government** var lietot arī kā priekšmeta aprakstgalvas.

b. Berlīne. Darbiem par Austrumberlīni un Rietumberlīni kopumā piešķir aprakstgalvu **Berlīne (Vācija)** neskatoties uz laikposmu. Nosaukuma aprakstgalvas **Berlīne (Germany : East)** vai **Berlīne (Germany : West)** nelieto. *Piemēri:*

651 #0 \$a Berlīne (Vācija) \$x Vēsture \$y 1918-1945.

651 #0 \$a Berlīne (Vācija) \$x Politika un pārvalde \$y 1945-1990.

A 945 Vācija

Tomēr, institūcijām, kas atrodas Austrumberlīnē vai Rietumberlīnē, aprakstgalvas lieto tādā formā, kādā tās ierakstītas nosaukumu autoritatīvajā datnē. *Piemēri:*

610 10 \$a Berlīne (Germany : West). \$b Abgeordnetenhaus.
610 10 \$a Berlīne (Germany : West). \$b Senat.

2. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Kā iestarpinātu ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto —**Vācija**, nevis —**Austrumvācija** vai —**Rietumvācija**, neskatoties uz laikposmu.

KB prakse:

*Piezīme: Ierakstos, kuros vēl saglabājusies ģeogrāfiskā apakšiedaļa —**Austrumvācija** vai —**Rietumvācija** labojumus var veikt vienlaikus ar cita veida redakcionālām izmaiņām. Visaptveroša bibliogrāfiskās datubāzes labošana ir atlikta, un to realizēs kā īpašu projektu.*

Aprakstgalvas **Berlīne (Vācija)**, **Berlīnes metropoles reģions (Vācija)**, **Berlīnes priekšpilsētas (Vācija)**, un **Berlīnes reģions (Vācija)**, kuras agrāk piešķīra tieši aiz temata, tagad piešķir atbilstoši ģeogrāfisko apakšiedaļu standartpraksi, iestarpinot apakšiedaļu **Vācija** starp tematu un aprakstgalvu. *Piemēri:*

650 #0 \$a Izglītība \$z Vācija \$z Berlīne.
650 #0 \$a Pilsētas satiksme \$z Vācija \$z Berlīnes
metropoles reģions.
650 #0 \$a Ūdenssports \$z Vācija \$z Berlīnes reģions.

3. Ģeogrāfiskais kods. Piešķir kodu **e-gx** Vācijai kā vienam veselumam, neskatoties uz laikposmu. Darbiem par Vācijas austrumu daļu pirms 1949. gada vai pēc 1990. gada, kā arī darbiem par Vācijas Demokrātisko Republiku laikposmā no 1949.–1990. lieto kodu **e-ge**. Kodu **e-gw** lieto darbiem par Vācijas rietumu daļu pirms 1949. gada vai pēc 1990. gada, kā arī darbiem par Vācijas Federatīvo Republiku laikposmā no 1949.–1990. Visiem pārējiem Vācijas reģioniem, pilsētām, apkaimēm u.tml. ieskaitot **Ziemeļvācija**, **Dienvidvācija**, **Prūsija (Vācija)** utt. lieto kodu **e-gx**.

4. (Vācija) kā ģeogrāfiskais kvalifikators. Vietu nosaukumiem, piemēram, upju, ezeru u.tml. nosaukumiem, kas veidoti kā priekšmeta aprakstgalvas, lieto kvalifikatoru (**Vācija**) visās aprakstgalvās. Plašāku terminu norādes pakārto ar —**Vācija**, nevis —**Austrumvācija** vai —**Rietumvācija**.

PAMATOJUMS: Aprakstgalvu **Lielbritānija** lieto kā vispārpieņemto formu, lai aprakstošajā katalogizācijā un priekšmetošanā apzīmētu Apvienoto Karalisti, kuras sastāvā ietilpst Anglija, Ziemeļrija, Skotija un Velsa. Šajā noteikumu lapā ir paskaidrots aprakstgalvas **Lielbritānija** lietojums, salīdzinot ar aprakstgalvu **Anglija**, kā arī aprakstīts aprakstgalvu **Lielbritānija, Anglija, Ziemeļrija, Skotija un Velsa** kā ģeogrāfisko apakšiedaļu lietojums.

1. Lielbritānija pretstatā Anglija kā priekšmeta aprakstgalva. Parasti priekšmeta aprakstgalvu **Lielbritānija** ar tematisko un/vai formas apakšiedaļu, piešķir darbiem par Apvienoto Karalisti kopumā. Aprakstgalvu **Anglija** ar attiecīgu apakšiedaļu vai apakšiedaļām piešķir darbiem tikai par Angliju.

Izņēmums: Aiz aprakstgalvas **Anglija** nelieto apakšiedaļas —**Vēsture** vai —**Politika un pārvalde**. Darbiem par Anglijas vēsturi, politiku vai pārvaldi piešķir aprakstgalvu **Lielbritānija** ar darbam atbilstošu pakārtojumu. Šo praksi atspoguļo norādes priekšmetu autoritatīvajā datnē. Apakšiedaļu —**Starptautiskās attiecības** aiz aprakstgalvas **Anglijas** lieto tikai īpašos gadījumos, kas aprakstīti darbības lauka piezīmēs priekšmeta autoritatīvajā ierakstā **Anglija—Starptautiskās attiecības**.

2. Ģeogrāfiskais pakārtojums.

a. Lielbritānija. Apakšiedaļu —**Lielbritānija** piešķir darbiem par Lielbritāniju kopumā un to ieraksta tieši aiz temata. *Piemērs:*

Darba nosaukums: History of British theatre.

650 #0 \$a Teātris \$z Lielbritānija \$x Vēsture.

b. Anglija, Skotija, Ziemeļrija un Velsa. Apakšiedaļas —**Anglija**, —**Skotija**, —**Ziemeļrija** vai —**Velsa** piešķir darbiem par attiecīgo Lielbritānijas sastāvā ietilpstošo valsti un ieraksta to tieši aiz temata. *Piemērs:*

Darba nosaukums: The natural history of Wales.

650 #0 \$a Dabaszinātnes \$z Velsa.

c. Grāfistes, pilsētas u.tml. Darbiem, kuros apskatīti temati saistībā ar britu grāfistēm, pilsētām vai citām pakārtotām vienībām, tematu pakārto ar attiecīgo politisko vienību nevis ar **Lielbritānija**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Ebreji \$z Anglija \$z Rietumu grāfistes.

650 #0 \$a Medicīna \$z Anglija \$z Londona.

650 #0 \$a Ģeoloģija \$z Ziemeļrija \$z Belfāstas reģions.

650 #0 \$a Reformācija \$z Skotija \$z Tay upes reģions.

650 #0 \$a Lauku dzīve \$z Velsa \$z Arianas ieleja.

Ja par ģeogrāfisko apakšiedaļu lietotā entīcija atrodas vairāku Lielbritānijas sastāvā ietilpstošo valstu teritorijā, to piešķir tieši aiz temata. Lai norādītu konkrēto vietu, apakšiedaļu **Lielbritānija** tālāk nepakārto. *Piemērs:*

650 #0 \$a Upju ekoloģija \$z Wye, upe (Velsa un Anglija)
[nevis 650 #0 \$a Upju ekoloģija \$z Lielbritānija \$z Wye, upe (Velsa un Anglija)]

d. Īpaši noteikumi juridiskās literatūras katalogizēšanai. Līdz 2003. gadam KB visiem juridiska satura darbiem par Angliju un Velsu, kā arī par Lielbritāniju kopumā kā ģeogrāfisko apakšiedaļu lietoja —**Lielbritānija**. Šāda prakse ir pārtraukta.

Juridiska satura darbu aprakstgalvas pakārto ģeogrāfiski ar apakšiedaļu —**Lielbritānija** tikai darbiem par Lielbritāniju kopumā. Darbiem par Angliju, Velsu, Skotiju un Ziemeļīriju atsevišķi vai dažām no šīm valstīm kopumā, priekšmeta aprakstgalvas pakārto ar konkrēto valsti, nevis ar —**Lielbritānija**.

Darba aptvērumu nosaka, vadoties galvenokārt pēc darba teksta, ievada, atsaucēm uz juridiskajiem dokumentiem, bibliogrāfijas u.tml. Gadījumos, kad grūti noteikt, vai darbs attiecas uz Lielbritāniju kopumā vai tikai Angliju un Velsu, izmanto šādus sarakstus:

1. saraksts. Jomas, kurās Anglijas un Velsas likumi atšķiras no Skotijas un Ziemeļīrijas likumiem:

Civiltiesības
Tirdzniecības tiesības
Krimināltiesības
Parādu piedziņa
Pierādījumi (tiesības)
Ģimenes tiesības
Mantojums un mantošana
Zemes tiesības (vai Nekustamais īpašums)
Rīcības ierobežošanas likums
Civiltiesību pārkāpumi

Ja darbs ir par kādu no šiem tematiem, un ja pēc teksta nav iespējams noteikt, vai temats attiecas uz Lielbritāniju kopumā vai tikai uz Angliju un Velsu, tad pieņem, ka temats attiecas uz Angliju un Velsu un piešķir priekšmeta aprakstgalvu ar attiecīgo ģeogrāfisko pakārtojumu.

2. saraksts. Jomas, kurās tiesības attiecas uz visu Lielbritāniju:

Diskriminācija (dzimumu un rasu)
Ekstradīcija
Veselība un drošība (attiecas uz Lielbritāniju kopumā, izņemot Ziemeļīriju)
Mediji/žurnālistika
Nodokļi (ieskaitot PVN)

Darbiem par šiem tematiem priekšmeta aprakstgalvas parasti pakārto, lietojot apakšiedaļu —**Lielbritānija**, ja darbā nav norādīta konkrētākā teritorija.

PAMATOJUMS: Pirms 1997. gada, kad Honkonga no Lielbritānijas pārvaldības nonāca Ķīnas politiskajā pārvaldībā, priekšmetošanas praksē Honkongu uzskatīja par autonomu entītiju. Kopš 1997. gada jūlija Honkonga uzskatāma par Ķīnas politisko vienību. Šajā noteikumu lapā aprakstīta minētā prakse.

1. Honkonga kā Ķīnas politiskā vienība. Honkonga (Ķīna) uzskatāma drīzāk par Ķīnas administratīvo vienību, nevis valsti, bet, ja nepieciešams, piešķir tās apakšiedaļas, kuras lieto aiz valstu politiskajām vienībām (sk. A 1140). *Piemēri:*

651 #0 \$a Honkonga (Ķīna) \$x Ierēdņi un darbinieki.
651 #0 \$a Honkonga (Ķīna) \$x Sociālais stāvoklis.

2. Ģeogrāfiskās pakārtošanas prakse. Honkonga kā ģeogrāfisko apakšiedaļu pakārto aiz iestarpinātas aprakstgalvas **Ķīna**. *Piemēri:*

650 #0 \$a Lauksaimniecība \$z Ķīna \$z Honkonga.
650 #0 \$a Slepēnās biedrības \$z Ķīna \$z Honkonga.

Honkongas entītijas, lietotas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, arī pakārto aiz iestarpinātas aprakstgalvas **Ķīna**. *Piemērs:*

650 #0 \$a Navigācijas kartes \$z Ķīna \$z Viktorijas osta.

3. Honkongas entītijas aprakstgalvu veidošana. Honkongas ģeogrāfisku objektu aprakstgalvām lieto kvalifikatoru (**Ķīna**). *Piemēri:*

151 ## \$a Mirsa līcis (Ķīna)
151 ## \$a Vang Lang sala (Ķīna)

Celtnes, parkus, arheoloģiskās vietas un citas šāda veida entītijas, ko var kvalificēt ar pilsētu nosaukumiem, kvalificē ar Honkongas attiecīgās vietas nosaukumu. Šāda veida entītijas kvalificēšanai nelieto (**Honkonga, Ķīna**). *Piemērs:*

151 ## \$a Ližengvū arheoloģisko izrakumu vieta (Koulūna, Ķīna)

Kvalifikatoru (**Honkonga, Ķīna**) lieto tikai, ja nepieciešams parādīt atšķirību starp entītijas, kas atrodas Honkongā un citu tāda paša nosaukuma un veida entītijas, kas atrodas kaut kur Ķīnā.

Tematiskās aprakstgalvas, ko lieto kā plašākos terminus Honkongas nosauktām entītijām, pakārto ģeogrāfiski ar **Ķīna**, nevis ar **Honkonga**. *Piemērs:*

151 ## \$a Honkongas sala (Ķīna)
550 ## \$w g \$a Salas \$z Ķīna

A 978 Honkonga (Ķīna)

4. *Suverenitātes statusa izmaiņa.* Darbiem, kuros aplūkota Honkongas suverenitātes statusa maiņa 1997. gadā, pārejot Ķīnas pārvaldībā, piešķir priekšmeta aprakstgalvu **Honkonga (Ķīna)—Vēsture—Suverenitātes pāreja no Lielbritānijas, 1997.**

5. *Ģeogrāfiskais kods.* Piešķir kodu **a-cc-hk.**

Jeruzaleme, Gazas sektors, Golana augstiene, A 980 Rietumu krasts un Palestīna

PAMATOJUMS: *Aprakstgalvas Jeruzaleme, Gazas sektors, Golana augstiene un Rietumu krasts veido bez ģeogrāfiskā kvalifikatora. Šajā noteikumu lapā aprakstīta priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanas prakse šīm vietām un entītijām, kas atrodas šajās vietās, kā arī aprakstgalvu Palestīna un Palestīniešu Pašpārvalde lietošana.*

1. Ģeogrāfiskais pakārtojums. Apakšiedaļas Gazas sektors, Golana augstiene, Jeruzaleme un Rietumu krasts piešķir tieši aiz tematiem bez citu lielāku ģeogrāfisko entītiju iestarpinājumiem. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Tiesības \$z Gazas sektors.
- 650 #0 \$a Nometināšana \$z Golana augstiene.
- 650 #0 \$a Pilsētas plānošana \$z Jeruzaleme.
- 650 #0 \$a Sabiedrības veselība \$z Rietumu krasts.

Entītijas, kas pilnībā atrodas Gazas sektora, Golana augstienes vai Rietumu krasta robežās, pakārto ar šo nosaukumu aprakstgalvām. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Ebreji \$z Gazas sektors \$z Gaza.
- 650 #0 \$a Keramika \$z Rietumu krasts \$z Jērika.

2. Priekšmeta aprakstgalvas entītijām Jeruzalemē, Gazas sektorā, Golanas augstienē un Rietumu krastā. Priekšmeta aprakstgalvas, kas apzīmē ģeogrāfiskus objektus vai citas entītijas šajās teritorijās, kvalificē ar šīs teritorijas vai pilsētas nosaukumu. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Via Dolorosa (Jeruzaleme)
- 151 ## \$a Shatti (Gazas sektors : bēgļu nometne)
- 151 ## \$a Qanah upes ala (Rietumu krasts)

Piezīme: Entītijām Rietumu krastā un Gazas sektorā ir atšķirīga priekšmeta un nosaukuma aprakstgalvu kvalificēšanas prakse. Šo vietu institūciju aprakstgalvām kvalifikatorus nelieto.

Aprakstgalvas, kas apzīmē upes vai citas ģeogrāfiskas entītijas, nekvalificē, ja šie objekti atrodas gan Izraēlā, gan kādā citā no minētajām vietām. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Alexander River
[atrodas Izraēlā un Rietumu krastā]
- 151 ## \$a Besor River
[atrodas Izraēlā un Gazas sektorā]

Piezīme: Administratīvo vienību nosaukumu aprakstgalvas, kuras atspoguļo objektus šajās vietās, veido bez kvalifikatora, piemēram, Hebrona, Nablus, Gaza, u.tml.

Formulējot 550. (plašāko terminu) laukus, tematiskās aprakstgalvas pakārto ģeogrāfiski nepastarpināti ar aprakstgalvām, kas apzīmē vietu vai vietas, kur atrodas entītijas. *Piemēri:*

- 151 ## \$a Olives kalns (Jeruzaleme)
- 550 ## \$w g \$a Kalni \$z Jeruzaleme

A 980 Jeruzaleme, Gazas sektors, Golana augstiene, Rietumu krasts un Palestīna

110 ## \$a Herodium (Rietumu krasts)
550 ## \$w g \$a Viduslaiku pilis \$z Rietumu krasts

151 ## \$a Besora, upe
550 ## \$w g \$a Upes \$z Gazas sektors
550 ## \$w g \$a Upes \$z Izraēla
550 ## \$w g \$a Upes gultnes \$z Gazas sektors
550 ## \$w g \$a Upes gultnes \$z Izraēla

3. Palestīna. Priekšmeta aprakstgalvu **Palestīna** piešķir darbiem par Vidusjūras austrumu krasta reģionu, kas senajos laikos tika saukta par Kanānas zemi, vēlāk — par Izraēlas un Jūdu karalisti, un mūsdienās ietver Izraēlas valsts daļu, kā arī dažādas teritorijas, kuras ir strīda objekts.

Šo aprakstgalvu nelieto teritorijām, kuras tika nodotas palestīniešu kontrolē pēc 1990. gada līguma starp Izraēlu un Palestīnas pašpārvaldi. Atbilstoši ģeogrāfiskajam iedalījumam lieto aprakstgalvas **Rietumu krasts** un/vai **Gazas sektors**.

4. Palestīnas Pašpārvalde. Aprakstgalva **Palestīnas Pašpārvalde** ir izveidota nosaukumu autoritatīvajā datnē. Lai gan tā ir ierakstīta 151. laukā, tā attēlo pārvaldes entītijū, nevis ģeogrāfisku teritoriju.

Šo aprakstgalvu netraktē kā ģeogrāfisko aprakstgalvu. To nepiešķir kā ģeogrāfisko apakšiedaļu aiz tematiskās aprakstgalvas vai apakšiedaļas.

Šo aprakstgalvu, ierakstītu 651. laukā, piešķir tikai darbiem par Palestīnas Pašpārvaldi kā pārvaldes formu. Vispārīgās brīvi pievienojamās tematiskās vai formas apakšiedaļas, kuras var lietot aiz jebkura veida aprakstgalvas, var lietot arī zem šīs aprakstgalvas. Brīvi pievienojamās apakšiedaļas, kuras parasti lieto zem vietu nosaukumiem, var lietot arī aiz šīs aprakstgalvas, ja tās atbilst apakšiedaļu kategorijai, ko lieto aiz nosaukuma vai pārvaldes entītijām, piemēram, —**Asignējumi un izdevumi** vai —**Ierēdņi un darbinieki**.

Tā kā Palestīnas Pašpārvaldes kontrolētās teritorijas pašlaik netiek starptautiski atzītas kā „valsts”, un tām nav arī starptautiski atzīta nosaukuma, šo ģeogrāfisko teritoriju apzīmēšanai attiecīgi lieto aprakstgalvas **Rietumu krasts** un/vai **Gazas sektors**. Ja darba aptvērums aprobežojas tikai ar Rietumu krastu vai Gazas sektoru kā Palestīnas pašpārvaldes kontrolētu teritoriju, atbilstoši iepriekš aprakstītajiem noteikumiem var piešķirt papildu aprakstgalvu **Palestīniešu Pašpārvalde**.

*Piezīme: Aprakstgalvas, kas ietver terminu **Palestīnas Pašpārvalde** \$a laukā kombinācijā ar \$b vai \$t apakšlaukiem, var arī piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvas 610. laukā. Piemēri:*

610 10 \$a Palestīnas Pašpārvalde. \$b Wizārat al-Tarbiyah
wa-al-Ta'lim al-'Ālī.

(Šo aprakstgalvu, kas apzīmē Palestīnias Pašpārvaldes Izglītības un augstākās izglītības ministriju, var piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvu darbam par ministriju.)

Jeruzaleme, Gazas sektors, Golana augstiene, A 980 Rietumu krasts un Palestīna

610 10 ša Palestīnas Pašpārvalde. Št Qānūn raqm
bi-sha`n tashji` al-istithmar (1995).

(Šī aprakstgalva, kura apzīmē 1995. gada Palestīnas Pašpārvaldes institūciju investīciju veicināšanai, var tikt piešķirta kā priekšmeta aprakstgalva darbiem par tiesībām.)

5. *Ģeogrāfiskie kodi.* Turpmāk minētajām teritorijām piešķir šādus kodus:

Gazas sektors	awgz
Golana augstiene	a-sy
Jeruzaleme	a-is un/vai awba , pēc nepieciešamības
Palestīna	a-is
Rietumu krasts	awba

PAMATOJUMS: Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas priekšmeta aprakstgalvu **Latīņamerika un Latīņamerikāņi** piešķiršanai, kā arī aprakstgalvu ar kvalifikatoriem **Latīņamerikāņu un Spāņu izcelsmes amerikāņu** veidošanai un piešķiršanai.

1. Latīņamerika. Darbiem, kuros kopumā aprakstītas teritorijas un/vai valstis dienvidos no Riograndes, kā arī visi vai kāds no trim Latīņamerikas reģioniem — Meksika, Centrālamerika, Dienvidamerika un Vestindija, piešķir aprakstgalvu **Latīņamerika**.

Aprakstgalvu **Latīņamerika** piešķir arī kā kopēju ģeogrāfisko aprakstgalvu un apakšiedaļu Latīņamerikas spāņu valodā runājošajām valstīm.

2. Latīņamerikāņi. Aprakstgalvu **Latīņamerikāņi** piešķir darbiem par Latīņamerikas valstu pilsoņiem kopumā. Darbiem par spāņu valodā runājošiem latīņamerikāņiem lieto aprakstgalvu **Spāņu izcelsmes amerikāņi (Latīņamerika)**.

Aprakstgalvu **Latīņamerikas izcelsmes amerikāņi** lieto darbiem par Latīņamerikas izcelsmes Amerikas Savienoto Valstu iedzīvotājiem.

3. Latīņamerikāņu. Aprakstgalvas ar apzīmētāju **Latīņamerikāņu** veido un piešķir, apzīmējot Latīņamerikas vai Latīņamerikas izcelsmes iedzīvotājus, atbilstoši A 320 un A 351 aprakstītajiem noteikumiem. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Māksla, latīņamerikāņu.
- 650 #0 \$a Nacionālās īpatnības, latīņamerikāņu.
- 651 #0 \$a Amerikas Savienotās Valstis \$x Ārvalstu sabiedriskā doma, latīņamerikāņu.

Kvalifikatoru **Latīņamerikāņu** lieto literatūras priekšmetu aprakstgalvu kvalificēšanai, darbiem par spāņu, portugāļu, angļu un/vai franču valodās runājošām Latīņamerikas valstīm kopumā. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Rakstnieki, latīņamerikāņu.
- 650 #0 \$a Mīlas dzeja, latīņamerikāņu.
- 650 #0 \$a Latīņamerikāņu proza.

4. Spāņu izcelsmes amerikāņu. Darbiem, kas attiecas uz Latīņamerikas daļām, kurās dominē spāņu valoda, literatūras priekšmetu aprakstgalvās lieto kvalifikatoru ar apzīmētāju **Spāņu izcelsmes amerikāņu**. *Piemēri:*

- 650 #0 \$a Spāņu izcelsmes amerikāņu dzeja.
- 650 #0 \$a Rakstnieces, spāņu izcelsmes amerikāņu
- 650 #0 \$a Vēsturiskie romāni, spāņu izcelsmes amerikāņu.

PAMATOJUMS: Šajā nodaļā sniegtas vadlīnijas par aprakstgalvu **Malaizija** un **Malaja** kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanu, kā arī kvalifikatoru **Malajiešu valoda**, **Malajieši**, **Malajas** un **Malaizieši** lietojumu priekšmeta aprakstgalvās. Līdz 2003. gadam šo kvalifikatoru izmantošana KBPS bija nekonsekventa. 2003. gada aprīlī, apzīmētāju lietojums tika standartizēts, kā aprakstīts šajā noteikumu lapā. Agrāk veidotās aprakstgalvas tika rediģētas atbilstoši šīm vadlīnijām.

1. Malaizija. **Malaizija** kā priekšmeta aprakstgalvu vai ģeogrāfisko apakšsiedaļu piešķir darbiem par valsti, kas izveidojās 1963. gadā, apvienojoties Malajas Federācijai, Sabahai (Sabah) (agrākajai Ziemeļborneo) un Saravakai (Sarawak). No 1963.–1965. gadam arī Singapūra bija daļa no Malaizijas. 1965. gadā Singapūra atdalījās un kļuva par neatkarīgu valsti, tādēļ tā šajās noteikumu lapās nav aprakstīta.

Piezīme: Veidojot priekšmeta aprakstgalvas entītijām Malaizijā, ģeogrāfiskajā kvalifikatorā lieto attiecīgās valsts nosaukumu, nevis (**Malaizija**), kā aprakstīts A 810, 1.a.(1). Malaizijas valstu saraksts un ģeogrāfiskajos kvalifikatoros lietojamās formas atrodamas A 810, aiz 4. sadaļas.

2. Malaja. **Malaja** kā priekšmeta aprakstgalvu piešķir darbiem par Malajas Federāciju pirms pievienošanās Malaizijai 1963. gadā, kā arī darbiem par agrāko Malajas Valstu Federāciju un tās agrāko Malajiešu Savienību.

Nosaukumu **Malaja** lieto arī kā priekšmeta aprakstgalvu darbiem par Malaizijas cietzemes teritorijas atsevišķām daļām, dažkārt sauktām par Malaizijas pussalu, Rietummalaiziju vai Malaizijas Baratu (Barat).

Kā ģeogrāfisko apakšsiedaļu **Malaja** lieto netieši, pakārtotu apakšsiedaļai **Malaizija**.

3. Malajiešu.

a. Kvalifikators ar valodas apzīmētāju. Aprakstgalvās, kvalificētās ar valodas apzīmētāju, malajiešu valodas apzīmēšanai lieto apzīmētāju **Malajiešu** (Malay). *Piemēri:*

150 ## \$a Malajiešu literatūra
150 ## \$a Malajiešu atjautība un humors
150 ## \$a Folklorā, malajiešu

b. Kvalifikators ar etniskās grupas apzīmētāju. Aprakstgalvās, kvalificētās ar etniskās grupas apzīmētāju, Malajas iedzīvotāju apzīmēšanai lieto **Malajiešu**. *Piemēri:*

150 ## \$a Kosmoloģija, malajiešu
150 ## \$a Maģija, malajiešu

4. Malajas.

a. Kvalifikators ar valodas apzīmētāju. Lai apzīmētu malajiešu valodas kopumā, aprakstgalvas, kvalificētās ar valodas apzīmētāju lieto **Malajas**. *Piemēri:*

150 ## \$a Malajas drāma
150 ## \$a Folklorā, Malajas

A 987 Malaizija un Malaja

b. Kvalifikators ar tautības apzīmētāju. Aprakstgalvās, kvalificētās ar tautības apzīmētāju, lieto **Malajas**, lai apzīmētu Federāciju, pirms tā kļuva par Malaizijas daļu 1963. gadā. *Piemērs:*

150 ## \$a Monētas, Malajas

*Piezīme: Veidojot aprakstgalvas, **Malajas** kā kvalifikatoru ar tautības apzīmētāju lieto tikai tiem tematiem, kuriem temata atspoguļošanai ir svarīga vēsturiskā vai politiskā situācija. Aprakstgalvu **Monētas, Malajas** var lietot, jo naudas sistēma mainījās, Malajai pārstājot pastāvēt kā neatkarīgai valstij un kļūstot par Malaizijas daļu. Turpretī neveido tādas aprakstgalvas kā **Kulinārija, Malajas** vai **Atlanti, Malajas**, jo vēsturiskā un politiskā situācija šādus tematus neietekmē.*

5. Malaiziešu. Aprakstgalvās, kvalificētās ar tautības apzīmētāju, lieto **Malaiziešu** Malaizijas valsts apzīmēšanai. *Piemēri:*

150 ## \$a Malaiziešu literatūra

150 ## \$a Māksla, malaiziešu

150 ## \$a Kulinārija, malaiziešu

PAMATOJUMS: Līdz 1996. gada februārim, sekojot ilglaicīgām tradīcijām, aprakstgalva **Ņujorka (New York (N.Y.))** tika lietota kā ģeogrāfiskā apakšiedaļa tieši aiz temata. Šī izņēmuma prakse ir pārtraukta. Ņujorkas pilsētu tagad ieraksta tādā pašā veidā kā pārējās pilsētas Ņujorkas štatā, t.i., kā ģeogrāfisko apakšiedaļu to pakārto aiz **Ņujorka (štats) (New York (State))**. Piemērs:

650 #0 \$a Arts \$z New York (State) \$z New York.
[nevis 650 #0 \$a Arts \$z New York (N.Y.)]

*Bibliogrāfiskos ierakstus Kongresa bibliotēkas datubāzē, kas bija veidoti atbilstoši iepriekšējai praksei, atjaunināja 1996. gadā. Šajā nodaļā sniegtas vadlīnijas **New York (N.Y.)** kā priekšmeta aprakstgalvu piešķiršanai darbiem, kas saistīti ar šo pilsētu, kā arī aprakstgalvu piešķiršanai pilsētas daļām, rajoniem vai vietām to apkaimē.*

1. Vispārīgie noteikumi. Aprakstgalvu **New York (N.Y.)** piešķir darbiem par Ņujorkas pilsētu. Kā ģeogrāfisko apakšiedaļu aiz tematiem, pilsētas nosaukumu ieraksta, pakārtotu apakšiedaļai **New York (State)**. Piemērs:

650 #0 \$a Theater \$z New York (State) \$z New York.
[nevis 650 #0 \$a Theater \$z New York (N.Y.)]

2. Ģeogrāfiskais kvalifikators. Formu (**New York, N.Y.**) kā ģeogrāfisko kvalifikatoru lieto, veidojot aprakstgalvas objektiem Ņujorkas pilsētā, atbilstoši A 1334 — celtnēm un citām būvēm, A 1925 — parkiem un dārziem, A 2098 — ielām un ceļiem. Ņujorkas pilsētas rajonu nosaukumus paskaidrojumos lieto tikai pretrunu novēršanai starp diviem vai vairākiem vienāda nosaukuma objektiem, piemēram, **Hudson Street (Manhattan, New York, N.Y.)**.

3. Ar Ņujorkas pilsētu saistītas teritorijas. Vadoties pēc A 790 sniegtās definīcijas, lai ietvertu dažādas ar pilsētu saistītas teritorijas veido šādas aprakstgalvas: **Ņujorkas metropoles reģions (New York Metropolitan Area)**; **Ņujorkas priekšpilsētas (New York Suburban Area)** un **Ņujorkas reģions (New York Region)**. Šīm aprakstgalvām nav kvalifikatoru, jo katra ietver teritoriju, kas ir daļa no trim štatiem — Ņujorkas, Ņūdžersijas un Konektikutas. Kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas šīs aprakstgalvas ieraksta tieši pēc tematiem. Piemēri:

650 #0 \$a Housing \$z New York Metropolitan Area.
650 #0 \$a Restaurants \$z New York Suburban Area.
650 #0 \$a Commuting \$z New York Region.

A 990 Ņujorka

4. Pilsētas daļas, rajoni, apgabali. Vadās pēc A 720 sniegtajām standartvadlīnijām un aprakstītajām nepieciešamajām darbībām, piešķirot pilsētas daļu aprakstgalvas no nosaukumu autoritatīvās datnes, piemēram, Hārlema vai Grīničvilidža un pieciem Ņujorkas pilsētas rajoniem: Bronksai, Bruklinai, Manhetenai, Kvīnsai un Steitenailendai.

Nosaukuma aprakstgalvas pieciem Ņujorkas pilsētas apgabaliem, kas atbilst pieciem pilsētas rajoniem — **Bronx County (N.Y.), Kings County (N.Y.), New York County (N.Y.), Queens County (N.Y.) un Richmond County (N.Y.)**, var lietot kā priekšmeta aprakstgalvas administratīva vai juridiska satura darbiem par šiem apgabaliem un kuros minēti šo apgabalu nosaukumi. Šīs aprakstgalvas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, piešķir pakārtotas apakšiedaļai **New York (State)**.

PAMATOJUMS: No 1981. gada līdz 1992. gada sākumam aprakstgalvu **Padomju Savienība** lietoja kā priekšmeta aprakstgalvu gan vēstures periodam pirms 1917. gada, gan pēc 1917. gada, atbilstoši noteikumam, ka priekšmetošanas mērķiem var izmantot tikai vēlākā ģeogrāfiskā nosaukuma formu. 1992. gadā priekšmetošanas prakse attiecībā uz Padomju Savienību tika mainīta, sakarā ar šīs valsts sabrukumu. Tika atjaunots priekšmeta aprakstgalvas **Krievija** lietojums periodam pirms 1917. gada, un priekšmeta aprakstgalvas **Padomju Savienība** lietojums aprobežojās ar laikposmu no 1917.–1991. gadam. Bijušās Padomju Savienības republikām tika izveidotas jaunas nosaukumu aprakstgalvas. Šajā noteikumu lapā sniegtas vadlīnijas par Krievijas, Padomju Savienības un bijušo Padomju Savienības republiku aprakstgalvu lietošanu.

1. Krievija. Aprakstgalvu **Krievija** ar atbilstošām tematiskajām un laikposma apakšiedaļām piešķir darbiem par Krievijas impēriju pirms 1917. gada.

Šo aprakstgalvu piešķir arī ģeogrāfisko apakšiedaļu aiz tematiem darbiem par laikposmu pirms 1917. gada. Lai izceltu ģeogrāfiskas vietas, tematus ar **Krievija** tomēr nepakārto, pat ja tie attiecas uz periodu pirms 1917. gada. Pakārto, iestarpinot tikai mūsdienu oficiālo nosaukumu, piemēram, **Dzimtbūšana—Krievija (Federācija)—Sibīrija**.

*Piezīme: Darbiem, kas attiecas gan uz laikposmu pirms, gan pēc 1917. gada, ja ir pietiekami daudz materiālu, var būt nepieciešams piešķirt gan aprakstgalvu **Krievija**, gan **Padomju Savienība**.*

2. Padomju Savienība. Aprakstgalvu **Padomju Savienība** ar atbilstošām tematiskajām un perioda apakšiedaļām piešķir tikai laika periodam no 1917. līdz 1991. gadam.

Šo aprakstgalvu piešķir arī kā ģeogrāfisko apakšiedaļu aiz tematiskajām aprakstgalvām darbiem, kas aprobežojas ar laika periodu no 1917. līdz 1991. gadam. Tomēr, lai izceltu ģeogrāfiskas vietas, tematus ar **Padomju Savienība** tomēr nepakārto, pat ja tie attiecas uz periodu no 1917. līdz 1991. gadam. Pakārto iestarpinot tikai mūsdienu oficiālo nosaukumu, piemēram, **Dzimtbūšana—Krievija (Federācija)—Maskavas reģions**.

3. Bijušās Padomju Savienības republikas.

a. Republikas kopumā. Aprakstgalvu **Bijušās Padomju Savienības republikas** piešķir darbiem, kuros kopumā apskatītas Padomju Savienības sabrukuma rezultātā 1991. gadā izveidojušās neatkarīgās valstis. Šo aprakstgalvu piešķir arī kā ģeogrāfisko apakšiedaļu.

A 1023 Padomju Savienība

b. *Atsevišķas republikas.*

(1) *Republiku aprakstgalvas.* Atbilstoši Amerikas Savienoto Valstu ģeogrāfisko nosaukumu padomes (United States Board on Geographic Names) lēmumiem, kas pamato nosaukumu formas angļu valodā, izveidotas šādas bijušo padomju republiku nosaukumu aprakstgalvas:

Armēnija (Republika)	Latvija
Azerbaidžāna	Lietuva
Baltkrievija	Moldova
Igaunija	Tadžikistāna
Gruzija (Republika)	Turkmenistāna
Kazahstāna	Ukraina
Kirgizstāna	Uzbekistāna
Krievija (Federācija)	

Ievērojot vēlākā ģeogrāfiskā nosaukuma lietošanas principu priekšmetošanā, šīs aprakstgalvas ar atbilstošām tematiskajām un laikposma apakšsiedaļām piešķir visiem šo republiku vēstures periodiem. Tādas aprakstgalvas kā **Krievijas PFSR**, **Gruzijas PSR** u.tml. priekšmetošanā vairs nelieto.

(2) *Atsevišķas vietas republiku teritorijās.*

*Piezīme: Lai gan republiku oficiālo nosaukumu aprakstgalvas ar kvalifikatoru (KPF SR) vai ([... JPSR) var izmantot kā pieejas punktus aprakstošajā katalogizācijā, tās parasti nevar lietot priekšmetošanā. Kā priekšmeta aprakstgalvas vai ģeogrāfiskās apakšsiedaļas var piešķirt tikai aprakstgalvas ar mūsdienām atbilstošu kvalifikatoru. Ja administratīvajai vienībai, kas nepieciešama kā priekšmeta aprakstgalva, vēl nav izveidots mūsdienām atbilstošs kvalifikators, to izveido nosaukumu autoritatīvajā datnē vai vienojas, ka to izdarīs aprakstošais katalogizētājs. Republikas, kas beidza eksistēt un kurām nav mūsdienu analoga, piemēram, **Turkestānas APSR (KPF SR)** var piešķirt kā priekšmeta aprakstgalvas vai ģeogrāfiskās apakšsiedaļas.*

(a) *Kvalifikatora forma.* Lai kvalificētu priekšmetu autoritatīvajā datnē iekļautos ģeogrāfiskos nosaukumus, lieto 3.b.(1) sarakstā minēto bijušo padomju republiku nosaukumu formu. Armēnijas, Gruzijas un Krievijas nosaukumiem terminus (**Republika**) vai (**Federācija**) izlaiž, ja aprakstgalvu lieto kā kvalifikatoru. *Piemēri:*

151 ## \$a Berezina, upe (Baltkrievija)

151 ## \$a Keli kalnu grēda (Gruzija)

[nevis 151 ## \$a Keli kalnu grēda (Gruzija : Republika)]

151 ## \$a Kamčatka (Krievija)

[nevis 151 ## \$a Kamčatka (Krievija : Federācija)]

(b) Ģeogrāfiskais pakārtojums. Uz atsevišķām republikām attiecas parastie ģeogrāfiskā pakārtojuma noteikumi, kas aprakstīti A 830. Visus vietu nosaukumus pakārto tikai aiz republikas vēlākā nosaukuma, neņemot vērā katalogizējamā darba laika perioda aptvērumu. Ja objekts atrodas vairāku republiku teritorijā, aprakstgalvu piešķir tiešā pakārtojumā. *Piemēri:*

Vieta: Kijeva (Ukraina)

Kā apakšsiedaļa:

650 #0 \$a [temats] \$z Ukraina \$z Kijeva.

Vieta: Baikāls (Krievija)

Kā apakšsiedaļa:

650 #0 \$a [temats] \$z Krievija (Federācija)
\$z Baikāls.

Vieta: Trialetas kalnu grēda (Gruzija)

Kā apakšsiedaļa:

650 #0 \$a [temats] \$z Gruzija (Republika)
\$z Trialetas kalnu grēda.

Vieta: Irtišas upe (Kazahstāna un Krievija)

Kā apakšsiedaļa:

650 #0 \$a [temats] \$z Irtiša, upe (Kazahstāna un
Krievija)

4. Neatkarīgo Valstu Sadraudzība. Šo aprakstgalvu piešķir darbiem par politisko struktūru, ko 1991. nodibināja vairākas bijušās Padomju Savienības republikas. Jāievēro, ka tā ir institūcijas aprakstgalva 110. laukā un to nelieto kā ģeogrāfisko aprakstgalvu vai apakšsiedaļu.

5. Termins Krievu pretstatā Padomju kā kvalifikators ar apzīmētāju. Apzīmētāju **Krievu** lieto valodu, etnisko grupu vai tautību kvalifikatoros impērijas laika periodam līdz 1917. gadam, padomju republikas periodam no 1917.–1919. gadam un mūsdienu neatkarīgajai federācijai. Apzīmētāju **Padomju** lieto tautību kvalifikatoros attiecībā uz Padomju Savienību kopumā laika periodā no 1917.–1991. gadam.

A 1023 Padomju Savienība

6. *Ģeogrāfiskie kodi.* Piešķir šādus kodus:

Armēnija (Republika)	a-ai
Azerbaidžāna	a-aj
Baltkrievija	e-bw
Bijušas Padomju republikas	e-ur
Neatkarīgo Valstu Savienība	e-ur
Igaunija	e-er
Gruzija (Republika)	a-gs
Kazahstāna	a-kz
Kirgizstāna	a-kg
Krievija	e-ur
Krievija (Federācija)	e-ru
Latvija	e-lv
Lietuva	e-li
Moldova	e-mv
Padomju Savienība	e-ur
Tadžikistāna	a-ta
Turkmenistāna	a-tk
Ukraina	e-un
Uzbekistāna	a-uz

1. Vatikāns kā aprakstgalvas lietojums. Oficiālo nosaukumu **Vatikāns** lieto darbiem par neatkarīgo pāvesta valsti Vatikānu, kas sastāv no Vatikāna pils, Svētā Pētera bazilikas, Svētā Pētera laukuma, Vatikāna dārza, dažādām celtnēm u.tml. Šī aprakstgalva aptver arī dažas pilis un baznīcas, kas neatrodas Vatikāna teritorijā, bet ir administratīvi tam pakļautas.

Nosaukums **Vatikāns** uzskatāms par valsts nosaukuma aprakstgalvu, un apakšiedaļas piešķir kā aiz valstu nosaukumiem (salīdzināt ar A 1140). *Piemēri:*

651 #0 \$a Vatikāns \$x Ceļojumu apraksti.
651 #0 \$a Vatikāns \$v Kartes, tūrisma.

Aprakstgalvu **Vatikāns—Starptautiskās attiecības** un tipveida aprakstgalvu [*vieta*]**—Starptautiskās attiecības—Vatikāns** nelieto. Tā vietā piešķir aprakstgalvu **Katoļu baznīca—Starptautiskās attiecības** vai arī aprakstgalvu [*vieta*]**—Starptautiskās attiecības—Katoļu baznīca** u.tml. (salīdzināt ar A 1629).

2. Vatikāna pils (Vatikāns) kā aprakstgalvas lietojums. Priekšmeta aprakstgalvu **Vatikāna pils (Vatikāns)** lieto darbiem par pāvesta rezidenci Vatikānā, kura sastāv no dažādām pilīm, muzejiem, galerijām, Siksta kapelas, Vatikāna bibliotēkas u.tml. *Piemērs:*

Darba nosaukums: Art treasures of Vatican.
650 #0 \$a Māksla \$z Vatikāns.
610 20 \$a Vatikāna pils (Vatikāns)

3. Ģeogrāfiskā pakārtojuma prakse. Nosaukumu **Vatikāns** ieraksta tieši aiz aprakstgalvas vai apakšiedaļas, ja tā kodēta kā (*var pakārtot. ģeogr.*). *Piemēri:*

650 #0 \$a Sienu gleznojumi un rotājumi, renesanses \$z Vatikāns.
650 #0 \$a Māksla \$ x Konservācija un restaurācija \$z Vatikāns.

Apakšiedaļu —**Vatikāns** nepakārto, iestarpinot aprakstgalvas Roma vai Itālija.

4. Ģeogrāfiskais kods. Piešķir kodu **e-vc**.

PAMATOJUMS: Nosaukumu **Vašingtona (Washington (D.C.))** lieto priekšmeta aprakstgalvās darbiem par Vašingtonas pilsētu un Kolumbijas apgabalu. 1981. gadā aprakstgalvu **Kolumbijas apgabals (District of Columbia)** pārtrauca piešķirt juridiska vai administratīva satūra darbiem. Darbu klasificēšanu par Vašingtonu un Kolumbijas apgabalu sk. F 750.

1. Aprakstgalvas Washington (D.C.) lietojums. Aprakstgalvu **Washington (D.C.)** kā priekšmeta aprakstgalvu vai ģeogrāfisko apakšiedaļu lieto darbiem par pilsētu vai apgabalu.

2. Aprakstgalvas District of Columbia lietojums. Nosaukuma aprakstgalvu **District of Columbia** var lietot kā priekšmeta aprakstgalvu tikai tad, ja tā ir institūcijas nosaukuma aprakstgalvas elements, kā, piemēram, **District of Columbia. Board of Education** vai **District of Columbia. Juvenile Court**.

3. Ģeogrāfiskā pakārtojuma prakse. Kā ģeogrāfisko apakšiedaļu **Washington (D.C.)** lieto tieši aiz tematiem.

4. Ģeogrāfiskais kvalifikators. Formu **(Washington, D.C.)** kā ģeogrāfisko kvalifikatoru lieto, veidojot aprakstgalvas entitījām, kas atrodas Vašingtonā, Kolumbijas apgabalā.

5. Vašingtonas metropoles reģions, Vašingtonas priekšpilsētas un Vašingtonas reģions. Atbilstoši A 790 sniegtajām definīcijām lieto aprakstgalvas **Vašingtonas metropoles reģions (Washington Metropolitan Area)**, **Vašingtonas priekšpilsētas (Washington Suburban Area)** un **Vašingtonas reģions (Washington Region)** bez ģeogrāfiskā kvalifikatora, kā aprakstgalvas ar pilsētu saistītām teritorijām. Lietojot šīs aprakstgalvas kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas, tās ieraksta tieši aiz tematiem.

6. Plašāko terminu ģeogrāfiskais pakārtojums. Pievienojot 550. (plašākā termina) laukus ģeogrāfiskam objektam vai atsevišķām celtnēm, būvēm u.tml., norāžu ģeogrāfiskajos pakārtosumos lieto **Washington (D.C.)**. *Piemērs:*

150 ## \$a Vietnam Veterans Memorial (Washington, D.C.)

550 ## \$w g \$a War memorials \$z Washington (D.C.)

PAMATOJUMS: *Dienvidslāvijas republika izveidojās Pirmā pasaules kara beigās, apvienojoties Bosnijas un Hercegovinas Republikai, Horvātijai, Maķedonijai, Melnkalnei, Serbijai un Slovēnijai. 1991. un 1992. gadā četras šīs republikas — Bosnija un Hercegovina, Horvātija, Maķedonija un Slovēnija atdalījās no Dienvidslāvijas un kļuva neatkarīgas valstis, atstājot tikai Serbiju un Melnkalni Dienvidslāvijas sastāvā. No 2003. gada valsts nosaukums bija Serbija un Melnkalne. 2006. gadā Serbija un Melnkalne sadalījās divās neatkarīgās valstīs. Šajās noteikumu lapās sniegtas vadlīnijas par aprakstgalvu **Serbija un Melnkalne, Dienvidslāvija, Bijušās Dienvidslāvijas republikas** lietošanu agrākajām Dienvidslāvijas daļām, tagad — neatkarīgām valstīm, kā arī sniedz ģeogrāfisko teritoriju kodus.*

1. Dienvidslāvija. Aprakstgalvu **Dienvidslāvija** ar atbilstošām tematiskajām un laikposma apakšiedaļām piešķir darbiem par Dienvidslāvijas valsti laikposmā no 1918.–1992. gadam, kā arī darbiem par Serbijas un Melnkalnes valsti laika periodā no 1992.–2003. gadam, kad tās nosaukums bija Dienvidslāvija.

2. Serbija un Melnkalne. Aprakstgalvu **Serbija un Melnkalne** piešķir darbiem par šo valsti laikposmā no 2003. līdz 2006.*

3. Neatkarīgās valstis. **Bosnija un Hercegovina, Horvātija, Maķedonija (Republika), Serbija un Slovēnija** uzskatāmas par pilnīgi neatkarīgām valstīm. Kā ģeogrāfiskās apakšiedaļas šo valstu aprakstgalvas ieraksta tieši aiz tematiem arī darbiem, kas attiecas uz laikposmu, kad tās bija Dienvidslāvijas republikas.

4. Bijušās Dienvidslāvijas republikas. Aprakstgalvu **Bijušās Dienvidslāvijas republikas** ar atbilstošām tematiskajām apakšiedaļām piešķir darbiem par neatkarīgajām valstīm kopumā, kuras radās Dienvidslāvijai 1991.–1992. un 2006. gadā sadaloties, vai arī darbiem, kuros apskatīta attiecīgā teritorija. Ģeogrāfiskajā pakārtojumā lieto tikai mūsdienu valstu nosaukumus vai valstu grupas kopēju nosaukumu, nevis aprakstgalvu **Bijušās Dienvidslāvijas republikas**, un apakšiedaļu piešķir tieši aiz tematiskās aprakstgalvas.

5. Ģeogrāfiskie kodi. Turpmāk minētajām valstīm vai reģioniem piešķir šādus kodus:

Bijušās Dienvidslāvijas republikas	e-yu
Bosnija un Hercegovina	e-bn
Dienvidslāvija	e-yu
Horvātija	e-ci
Maķedonija (Republika)	e-xn
Melnkalne	e-yu
Serbija	e-yu
Serbija un Melnkalne	e-yu
Slovēnija	e-xv

* Neatkarīgajām valstīm Serbijai un Melnkalnei tiek izstrādāti jauni ģeogrāfiskie kodi, kurus publicēs 2007. gadā.

